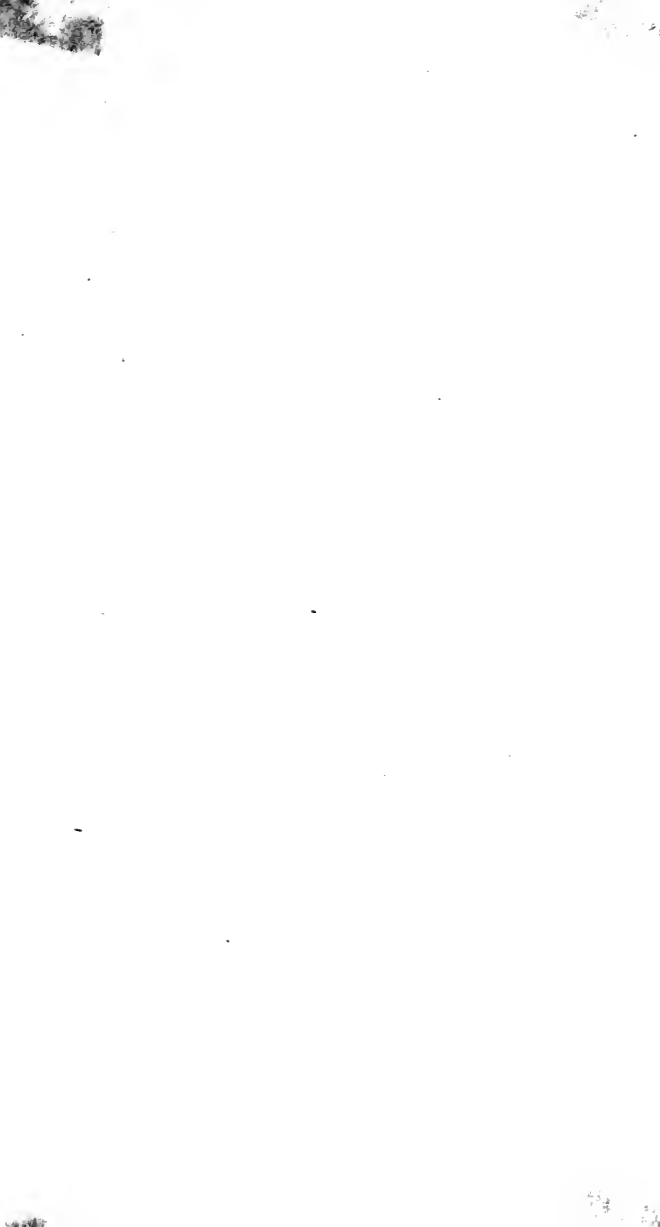
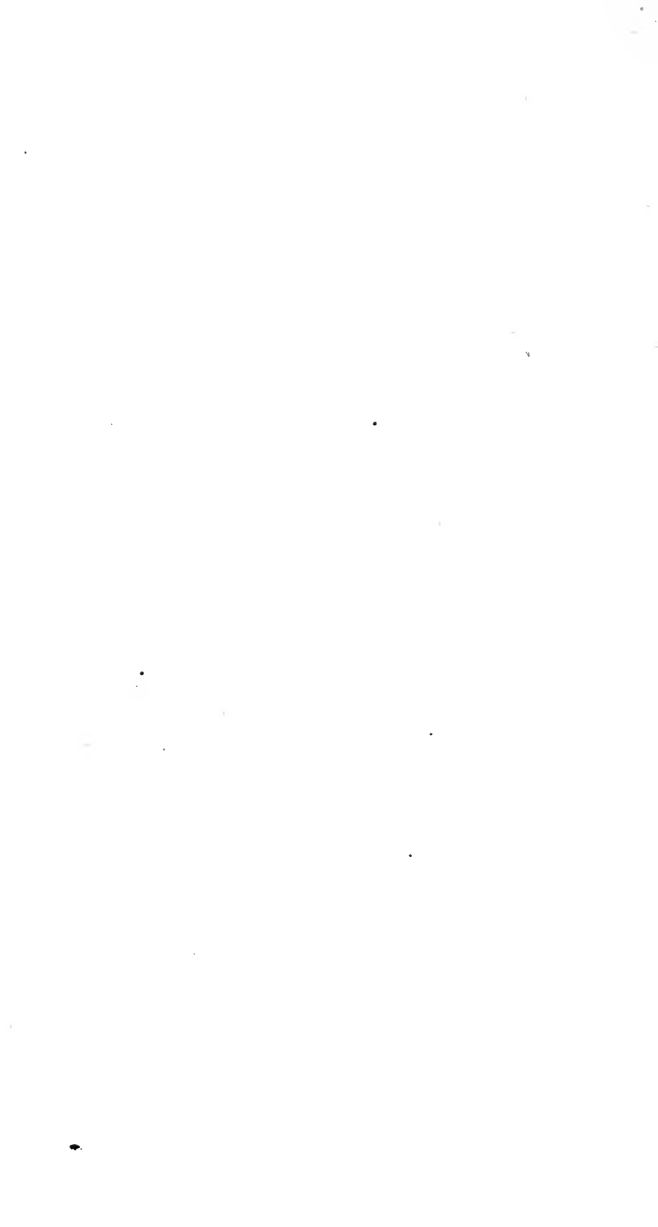

47

Historisk-geographisk Maanedskrift.

Historisk-geographisk Maanedskrift.

Redigeret

af

E. Becker,
Cand. phil.

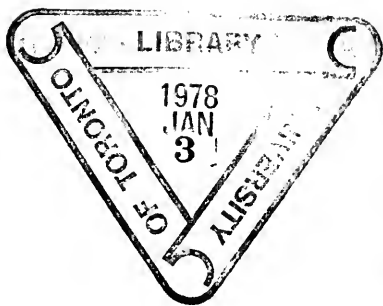

Kjøbenhavn.

Forlagt af den gyldendalske Boghandling.
Trykt i det skulegiste Officin.

1840.

D
1
05
Bd. 3

Indhold.

	Side
Serregaarden Egeskov i Sjælland	321.
Annaler over Nutidens Historie	98, 228, 429.
Indien og dets Beboere	1.
Qvinder, Egetskab og Familieliv i Hindostan	196.
Kam Kam, fyrste i Serat	129.
Historisk fremstilling af Englands Strid med China	284.
Nubien, Sennaar og Abyssinien	189.
De udvandrede Bønder (Boers) i Sydafrika	176.
Udvandringer til den østlige og vestlige Deel af Jorden	151.
Don Ramon Cabrera	140.
Grev d'Espannas Død	257.

	Side
De flygtende Carlister paa fransk Grund tillige: med et Par Ord om Balmaseda.	212.
En engelsk Officiers Hændelser i brasiliansk Tje: neste	55.
En comisk Feiltagelse	319.

Indien og dets Beboere.

"Lalose ere Verdensomvæltningerne, Skabelserne, Forstyrrelserne;
legende tilveiebringer han dem, den Almægtige!"

Vedas.

Paa en Tid, da det brittiske Rige i Ostindien spiller en saa vigtig Rolle paa den politiske Skueplads, have vi troet, at et noiere Bekjendtskab dermed ikke vilde være vore Læsere uvelkomment. Vi tillade os derfor at meddele et kortfattet Uddrag af den aandfulde Svensker M. Bjørnstjerna's Skrift, der i det nysforløbne Aar, 1839, er udkommet i Stokholm under Titelen **Det brittiske Rige i Ostindien**; og det saameget hellere, som Forfatteren sees at have havt Udgang til og med Skjonsomhed vidst at benytte saavel ældre som især de engelske nyere Værker over dette underholdende og lærerige Emne. I Fremstillingen følge vi Forfatterens Orden.

Til Verdenshistoriens største Særsyn kan uden Tvivl henregnes det brittiske Rige i Ostindien.¹⁾ — I en Menneske-Alder har dette Rige hævet sig fra det lave Standpunct af et Handelsfactori til et Herredømme med meer end 100 Millioner Undersaatter foruden et

---

¹⁾ Burde rettere hedde: i Hindostan og Decan, hvilke udgjøre den nordre og søndre Deel af den indiske Halv, førstnævnte fra Indus og Himalaya til Nerbudda-Strømmen, sidstnævnte fra denne Flod til Forbjergget Comorin, Indiens sydligste Spidse.

ligesaa stort Antal, der under egne Fyrster dog lystre det brittiske Røide. Det strækker sig $1\frac{1}{2}$ Million engelske Kvadratmiil over en af Jordklodens frugtbareste Dele, indtager en Polhøide som fra Messina til Torneaa, og en Brede som fra Lissabon til Smolensk, hvoraf sees, at det hverken i Storhed, Folkmængde eller Forskjellighed af Klima og Temperatur kan sammenlignes med noget Andet i Europa end med Europa selv. Dette Rige omfatter inden sine Grændser de med evig Is bedækkede Bjergkjæder Gates og Himmalaya, der kneise, den første 13,000, den sidste 27,000 Fod over Havfladen; det er gjenemskaaret af Floder, der, som Indus, Jumna, Sutledg, Ganges og Brahmapootra¹⁾, hver især frembyde en Seillængde af ikke mindre end 200 svenske Miil, og hvoraf de to sidstnævnte udgyde i den bengalske Havbugt en Vandmasse af meer end 1000,000000

---

¹⁾ Disse Rjæmpesfloder have deres Udspring paa det thibetanske Høiland, der ligger 17,000 Fod over Havfladen, og tildeels fra den derværende store Indsø Mausouru og fra de norden for samme liggende Bjerge Karakorum. De 4 førstnævnte Floder gjennemskjære først den nysnævnte Høislette, og krydse derpaa Himmalayas dobbelte Rjæde gennem 4 forskjellige Bjergpasser eller Dale, hvilke selv ligge 15 til 16,000 Fod over Havet. Brahmapootra snøer sig i sydostlig Retning fra Thibetlandet udenom hele Himmalajakjæden, for siden i Forening med Ganges at kaste sig i den bengalske Havbugts Favntag. Indus udgyder i den tørre Aarstid 80,000 Cubikfod Vand i Sekunden, hvilket er 4 Gange meer end Ganges i samme Aarstid, og svarer til Mississippis Vandmasse.

Kubikfod i Timen. Det eier til sit Forsvar en fortræffelig indøvet staaende Hær, større end Østerrigs ¹⁾, og en Statsindtægt meer end halvanden Gang saa stor som Ruslands ²⁾. Indenfor dets Landemærker findes Stæder, der som Calcutta have en Folkemængde af en Million; Andre, der som Delhi, Agra, Benares, Luckno og Poona tælle fra 3 til 500,000 Indvaanere; og atter Andre, der som Madras og Bombay drive en mere udstrakt Handel, end fordum det gamle Carthago eller Venedig eller Genua i deres meest blomstrende Dage. Det har til Vasaller Konger med flere Undersaatte, end Neapel, af Dynastier ældre end Bourbonnernes; og Keiseren i Hindoostan, Tamerlans ægte Stamfødning, Storsmogulen, sidder endnu paa sin gyldne Throne i Delhi, omgivet med al Østens Pragt, selv kun en Fange under det brittiske Vælde!

Men hvo er da **Grobreren**, hvo **Beherskeren** af dette uhyre solbestraalede Rige, der, som ved et Trylleslag, har reist sig paa Asiens Fastland og nu kappes i Storhed med Alexanders, Tamerlans og Nadir Shah's? — Paa en liden Ø, i en anden Verdensdeel, samles i en snæver Gade, hvor Solens Straaler sjelden formaae at gennemtrænge den tætte Kulrøg, et Actieselskab af **fredelige Kjøbmænd**:

1) Denne er, hvis regnet, 280,000 Mand, den engelske-indiske 290,000 Mand, og var for saa vidt siden, under Birmanerkrigen, 390,000 Mand.

2) Ruslands Indtægter er, efter de seneste Angivelser, 300 Mill. Rubler eller omtrent 12 Mill. Pund St.; det brittiske Indien beløber sig til 19 Mill. Pund Sterl.

De ere Indiens Erobrere, **de** det solbestraalede Riges enevældige Herskere.

Forgjæves søger man i Verdens Aarbøger Noget, der kan sættes ved Siden af dette Forhold, eller jevnføres med den Hurtighed, hvormed dette Herres domme har hævet sig fra et Intet til sin nuværende, kjæmpemæssige Høide. Kom behøvede ni Aarhundreder til at opnaae sin høieste Magt; Britterne i Indien ere stegne næsten lige saa høit i en Menneskealder. Men endnu mærkværdigere viser sig denne Magts Fremspiren, naar vi erindre os, at den ikke blev til, som Tartarernes i China, ved overlegen Hærmagt; eller som Gothernes og Vandalernes i det vestlige Europa, hvor vandrende Folkemasser styrtede sig mod andre; ei heller som Arabernes i Asien, hvor Religionsfanatismen førte Sværdet; eller som Spaniernes i Amerika, hvis uskyldige Beboere antog Pizarros Følgesvende for Centaurer og deres Baabenild for Himlens Lynstraaler. Nei, Intet af alt dette; vi see her et ringe Antal Britter først ved nogle velanlagte Handelsforetagender skaffe sig Adgang til de fjerne Kyster, saa udbrede sig, saa **befæste** deres Handelspladser, saa med det romerske Baldsprog "divide et impera" for Die, splidagtiggjøre og bekrige Indiens Konger og Fyrster, beseire dem, og **med ringe Midler** i det korte Tidsrum af 80 Aar stifte et af de mægtigste Riger, Historien kan opvise Mage til, beboet af krigeriske Folkelag, blandt hvilke Mahatterne alene havde en Hær af meer end 200,000 Mand, ordnet ved **franske** Officerer, og forsynet med et talrigt Artilleri. — De anvendte Midlers

Ringhed, sammenlignet med det vundne Formaals Storhed er det, som her giver os Beviset i Hænde for den europæiske Civilisations Overlegenhed over Østens Halvcultur, for de aandelige Kræfters Fortrin fremfor de sandfelige, for Videnskabens Magt over Banfærdigheden. Thi Kundskab er Vælde, og kun ved forholdsvis Overlegenhed i Kundskaben kan det mindre mægtige Rige haabe, i Tidernes Løb at kunne modstaae det mægtigere.

Vore tidligste Esterretninger om Indien skyldes vi den gamle Verdens Historiekrivere; og, ihvor ufuldstændige og lidet paalidelige de end i mange Henseender ere, saa vidne de dog alle om det høie Staae, som Culturen selv i den fjerne Oldtid havde naaet i dette vidunderlige Land. Den seirvante Semiramis maatte alt 2000 Aar før Christi Fødsel med usorrettet Sag vende tilbage fra sit frugtesløse Forsøg paa at erobre Indien; og 17 Aarhundreder senere var det atter Indien, der hængende veien for den paa sin seirrige Bane endnu aldrig standseede Alexander. Med uhyre Anstrængelse lykkedes det ham i Paasyn af en talrig fjendtlig Hær at overskride Hydaspes, nu kaldet Jelum. Esterat have overvundet Porus, Landets¹⁾ Konge, trængte

---

¹⁾ Dette var Indiens nordvestligste Provinds, det nuværende Kongerige Lahore, en Grændsestat mellem de brittisk-indiske Besiddelser og det afghaniske Rige Kabul, hvis Konge nylig ogsaa er bleven den stolte Brittes Vasal.

han frem til Hydraotes og omsider til Hyphasis, nu Sutledg, den sidste af de fem store Floder, der fra Himmalaya Bjergene styrte sig ned paa Indiens Sletter, for omsider at forene sig med Indus. Ved Hyphasis mødtes Alexander af Gangaridernes ¹⁾ Konge Agrames, som med en Hærmagt af 20,000 Ryttere, 200,000 Fodfolk, og 2000 Stridsvogne, tvang Helten til at vende om. Oprør brød ud i Hæren; han lod bygge Skibe, hvormed Endeel af Hæren løb ned ad Indusstrømmen, igjennem det indiske Ocean og den persiske Havbugt, medens han selv, gjennem det øde og vandløse Gedrosien, kom tilbage til sine i Medien erobrede Provindser. — Den Modstand, de indiske Konger ved denne Leilighed gjorde, deres talrige Hære, Mængden af deres Stridsvogne, deres ypperlige Vaaben og Rustninger, samt Styrken af deres Fæstninger, hvis Beleiring nær havde kostet Alexander Livet, bevise hvad Indien allerede dengang var. Herodot og Arrianus bekræfte ogsaa dette. Diodorus fortæller os, at Indien var opfyldt med store og rige Stæder, drev en vidtstrakt Handel havde Landeveie med Milepæle og Herberger for de Reisende; Strabo og Plutarch stemme overeens med disse Angivelser. Et langt Tidsrum forløb efterat disse Forfattere havde skrevet, uden at man erholdt nærmere Kundskab om Indien. Blandt dem, der siden have bidraget til at afhjælpe dette Savn, skulle vi blot nævne Batuta. Han var en Marok-

---

¹⁾ De boede i Landene omkring Ganges, rimeligviis i de nordligste, nemlig det nuværende Rohilkund og Dode.

kaner fra Tanager, og foretog i Aaret 1324 en Reise til Osten, der ikke sluttedes før end 1353 og saaledes havde varet i 29 Aar. Batuta var en lærd og hellig Mand; han besøgte paa sine Vandringer Algier, Tunis, Tripolis, Egypten, Syrien, Arabien, Persien, Khorassan, Afghanistan, Indien to Gange, Thibet, China, Sumatra, Java, og kom tilbage over Ormus, Schiras, Ispahan, Aleppo, Mecca, Jerusalem og Gibraltar til Marokko: en forbausende Reise for de Tider! Under sit Ophold i Indien havde Batuta vundet Yndest hos Keiser Mahomed i Delhi, der sendte ham med et Gesandtskab til Keiseren i China. Hans Følge udgjorde ikke mindre end 1000 Personer, og de Gaver han førte med sig givt os et Begreb om den Rigdom og Pragt, som dengang herskede ved Hoffet i Delhi. De bestode af hundrede arabiske Heste med rige Bidler og Sadler; hundrede Bajaderer af udmærket Skjønhed; fem Klædninger, indvirkede med Juveler; 500 andre af Guld og Silke; 1000 andre af forskjellige Løier; Guldkar, Sværd besatte med Edelstene, o. s. fr. ¹⁾

Efterat Vasco de Gama havde fundet Veien til Ost-Indien omkring det gode Haabs Forbjerg (1498), aabnede sig nye og rigere Kilder til Esterretning om denne Deel af Asien. Men først Engellænderne var det dog forbeholdt at opnaae en rigtigere Anskuelse og grundigere Sagkundskab om de indiske

---

¹⁾ Gesandtskabet blev først plyndret paa Veien og led siden Skibbrud. Batuta selv kom dog tilsidst over Thibet til China.

Forhold; og hvo skulde ogsaa i saa Henseende befinde sig i en heldigere Stilling end Indiens Beherskere? Sir William Jones, første Præsident for det asiatiske lærde Selskab i Calcutta, banede Veien (1787); med en mangesidig, saavel europæisk som østerlandsk Lærdom, og med en fuldstændig Indsigt i Sanscrit, Persisk, Arabisk og Hinduisk, forbandt Sir William Fordelen af et 30-aarigt Ophold i Indien, og hans Arbejder ere derfor af stort Værd. Efter ham have siden mange Landsmænd behandlet det samme Æmne, saa at vi nu ikke længere behøve at være i Forlegenhed for, hvoraf vi skulle øse den Underretning, som det vel er Umagen værdt at søge.

Om Civilisationens Ælde hos Hinduerne.

Hinduernes ældre Historie er maaskee mere end andre Folkelags indhyllt i Fabelagtighedens Taage og derfor heel vanskelig at gennemtrænge. Det synes, som vare de høiere Kaster, Braminer og Ketrys, komne nordfra til Indien, enten over Himmelaya-Bjergene eller Indus-Strømmen. Deres Farve, lysere end de lavere Kasters, peger paa en fremmed og nordligere Herkomst, saa og Ligheden mellem deres Ur-Sprog, Sanscrit, og det Sprog, hvori Zoroaster, hjemme i Asiens Centrallande, skrev sin Religions-bog **Zend-Avesta**. De lavere Kaster, især Varias, synes derimod at have været Indiens Ur-Indvaanere, der fordreves af Erobrerne ligesom Sverrigs af Userne. De høiere Kasters fremmede Herkomst antydes ogsaa af den indiske Mythe, den ældste i Verden, samt af deres Heltedigte, hvoraf flere besyngte Braminernes

Ankomst til Indien, og Seier over Landets Fortids-
Beboere.

Besynnderligt nok angiver dette ældgamle Sagn de høiere Rasters Herkomst fra et Land, som, at dømme efter Navneligheder, ikke kunde være noget andet end **Scandinavien**¹⁾. Det inddeler Jorden fra dens sydligste til dens nordligste Hjørner i syv Trappetrin (Jordbelter), kalder det nordligste **Thul** (Thule), og siger at Krigsguden Scand (Scandinavia) regjerede der, samt at hans Hustru hedder Svæd=ha (Svea). Et ældgammelt indisk Digt benævner Nordpolen **Guth=a** (Göta), og paastaar, at Braminerne hidstamme derfra²⁾. Disse Erobrere inddeelte Indien i **Fogderier**, hvert paa 100 Gaarde eller Byer, ligesom Aserne gjorde i Sverrig ved deres Ankomst eller **Gjenkomst** til Norden³⁾, og endnu kaldes deres Styresmænd **Fogdar** i Indien, ligesom i Sverrig fordum **Fogder**.⁴⁾

Fornævnte Indvandring ligger for dybt sænket i Oldtidens Mørke, til at man med Sikkerhed skulde

1) Uagtet vi ikke kunne anerkjende Rigtigheden af denne paa saa usikre Grunde byggede Gissning, have vi dog ikke villet udelade Forfatterens Bemærkninger derom.

2) Den hvide, med evig Sneede bedækkede Bjergkjæde i Indien, der kaldes Ghaut, har faaet Navn efter denne Benævnelse paa Nordpolen.

3) Saaledes er endnu Erlinghundra, Långhundra, Seminghundra Navne paa Fogderier i Upland.

4) Mærkelig bliver ogsaa her den af nyere Sproggrandforskere fundne Slægts-Lighed mellem det Lappiske, Lettiske og Sanscrit-Sproget.

kunne bestemme Tiden for samme, hvad da ogsaa er af mindre Vigtighed. Større Værd har det derimod at kunne angive, hvorledes Menneskeslægstens Kultur har udbredt sig over Kloden, og hvilke Folkeslag der ere gangne foran de øvrige. Seet fra denne Side er Hinduernes Historie mærkværdig; thi den giver grundet Anledning til at formode, at **dette Folk var et af de først kultiverede paa Jorden**, om ikke det allerførste, og at det gif forud for alle andre i Videnskab, Kunst og almindelig Dannelselse. Ogsaa synes Hinduostan at have været Buggen for den Religionslære, der omtaler **een eneste, almægtig, evig Gud**, hvori altid vil ligge et talende Vidnesbyrd om dette Folks tidlig udviklede Dybsindighed. Fra Indten synes denne Lære, ligesom Videnskaberne i Almindelighed, at være bleven overført til Egypten, derpaa til Grækenland (Socrates), og endelig til Rom (Cicero).

Uden i mindste Maade at antage de overdrevne Beregninger, som Hinduerne selv og deres første Fortolkere i Europa have gjort over den indiske Civilisations Ælde, turde denne ligesuldt være beviist gennem deres Religionsbøger, deres Lovsamlinger, deres astronomiske Tabeller, deres geometriske Forskninger, og deres Fortids Mindesmærker. Vi skulle kortelig berøre hver af disse Omstændigheder for sig.

Hinduernes ældste **skrevne Religionsbog** kaldes Vedam; den bestaaer egentlig af fire Bøger, hvilke i Fleertallet tilsammen benævnes Vedas, og ere forfattede af Viāsa, en hellig Mand, der dog af Hinduerne selv ansees som blot Samler af de Reli-

gionsforskrifter, der ved Skrift eller ved mundtlig Overleverelse fra Slægt til Slægt vare komne til ham, men som oprindelig gaves af Brahma selv. Ved nu at sammenligne Sanscritsproget i disse Vedas med det Sanscrit, der findes i Hinduernes ældste Lovsamling, seer man at Forholdet er som imellem det latinske Sprog paa de 12 Tavlers Loves Tid og det Latin, der skreves paa Lucretius's Tid, hvilket forudsætter et Forløb af idetmindste 300 Aar. Da dernæst hiin ældste Lovsamling, ifølge alle historiske Efterforskninger, viser sig at være bleven til idetmindste 800, men sandsynligviis endog saa 1280 Aar før Christi Fødsel, saa maa man heraf slutte, at Vedam er idetmindste 1100, men sandsynligviis endog saa 1580 Aar ældre end Christendommen, hvilket efter de hebraiske Beregninger fører os tilbage til den Tid, da **Moses fødtes**. I saa fjern en Tidsalder havde Hinduerne skrevne Religionsbøger. Seer man fremdeles hen til de dybe metaphysiske Spørgsmaal, der behandles i disse Hinduernes hellige Bøger, saa turde dette atter bevise, hvilken høi Grad af Udvikling dette Folk allerede dengang havde opnaaet. Vedam siger, at Englene samlede sig for den Almægtiges Throne, og talede i Underdanighed: "O Ruder! (Gud!) vi ønske at vide, hvorledes Sjælen er forenet med Legemet? Hvorledes Verden blev skabt? Hvorledes Sjælen kommer i Forening med det Guddommelige? Hvad er Verdensbygningens Storhed og Maal? Solens? Maanens? Stjernernes? Jordens? Hvad er Endemaalet med Alt?" o. s. v. Mærkelig er ogsaa den Bestemthed, hvormed Læren om **Sjælens Udo-**

delighed og om dens Tilværelse, som skilt fra Lege-
met, udtrykkes i denne Hinduernes Religionsbog.

Et stort Lys paa Indiens tidlige Civilisation
kaster den alt omtalte gamle Lovsamling, kaldet **Mē-
nus-Lovene**. Den indeholder Forfrifter for Han-
del, Kunstflid og Næringsveie, hvilke endnu den Dag
idag tildeels tjene til Efterlevelse; den fastsætter
Rentefoden for udlaaente Penge, og omtaler Noget,
der ligner en Berelanordning eller Mynt-Tegn: dette
paa en Tid, da Israelliterne dyrkede Afguder og da
Grækerne beleirede Troia; allerede da finde vi
hos Hinduerne en uddannet Samfunds-Ordning, Han-
del, Kunstflid og fastsat Rentefod.

Vedam siger, at Vhrim alene skabte Jorden,
men gjorde det i Løbet af fire store Verdensperioder,
Yugs, af hvilke den første, kaldet Satya-Yug, skal
have varet i 1,728,000 Aar; den anden, Trita-Yug,
i 1,296,000; den tredje, Devapar-Yug, i 864,000
Aar; og den fjerde, som er den nuværende og kaldes
Kali-Yug, skal komme til at vare i 432,000 Aar.
Imellem hver af disse Verdensbyggnings- eller Ver-
densudviklings-Perioder, siige Vedas, har en stor og
almindelig Oversvømmelse fundet Sted, som da stedse
bidrog til at udfolde Jordens paafølgende Skikkelse.
Men stemmer ikke dette paa en høist mærkelig Maade
overeens med Geologiens ¹⁾ nyeste Resultater? skulde
man ikke næsten tiltroe Hinduerne en Slags philoso-

---

¹⁾ Paa Himmalaya findes, 16,000 Fod over Hav-
fladen, altsaa høit over Skylien, uhyre Lag af Muslin-
ger og andre Forsteninger af Havyr og Havyrter, end-
ogfsaa Perlemoer; og det Samme er Tilfældet paa Alperne.

phist Anelse om det, som Aartusinder senere er blevet bekræftet ved vore samtidige store Naturforskeres forbausende Opdagelser? — Videre siger Bedam, at Bhrim skabte først Tiden, saa Solen og Lyset, derefter Havet og Landene, saa de fem Elementer, saa Dyrene ved Elementernes Sammenblanding, og tilsidst **Mennesket**; endelig, at Bhrim skabte Jorden i aflangrund Form **som et Æg**. — Kali-Yug¹⁾, som er den nærværende Verdensperiode, begyndte, efter Hinduernes astronomiske Beregninger, 3102 Aar før Christi Fødsel, den 10de Februar Klokken 2, 27 Minutter, 30 Secunder; saa noie angives Tiden for denne Verdenshændelse. De sige, at en Conjunction af Planeterne dengang fandt Sted, deres Tabeller udvise denne Conjunction, og bekræftes af vore europæiske Beregninger, hvilket godtgjør at Braminernes ere Resultater af **virkelige Jagttagelser**. De astronomiske Tabeller og de Beregninger af Solformørkelser, som Ludvig den Sjortendes Gesandtskab til Kongen i Siam bragte hjem derfra, saavel som andre, der nemlig ved Engellændernes Omsorg senere ere komne til Europa, stemme indbyrdes alle overeens, uagtet de erholdtes til fjernt forskjellige Tider, og fra fjernt fra hverandre liggende Steder. Braminernes Beregninger over Himmellægernes Bevægelser afvige ikke et eneste Minut fra vore ældste europæiske Astronomers, uagtet de ere over 4000 Aar ældre end disse Tabeller. De angive ogsaa en aar:

---

¹⁾ Kali-Yug vil sige Bedrøvelsens Tidshverv, de gamle Grækeres Ternalder.

lig Forandring ved Maanen, den samme som Tycho Brahe opdagede i Europa, og som var ukjendt saavel for den alexandrinske Skole som for Araberne, der fulgte denne Skoles Beregninger. Disse enkelte Kjendsgjerninger turde være tilstrækkelige til at vise den **astronomiske** Videnskabs høie Alder og store Omfang for Oldtidens Hinduer.

Men ogsaa **Geometrien** havde hos dette Folk gjort ligesaa tidlige Fremskridt; til Exempel anføres blot, at de fra Arriids Tid have antaget, at Diametren af en Cirkel forholder sig til dens Omkreds som 1250 til 3927, et Forhold, der kun ganske lidet afviger fra det, man indtil vore Dage har været istand til at udfinde, og forudsætter Beregninger, som i Næagtighed overgaaer Alt, hvad baade Grækerne og Araberne have efterladt sig. Men, naar Hinduernes Astronomie og Geometrie allerede for næsten halvfemte Aartusinder siden havde opnaaet en saa høi Grad af Fuldkommenhed, hvormange Aarhundreder ældre maa da ikke **Begyndelsen** til deres Civilisation have været? thi kun Skridt for Skridt og ganske langsomt formaaer det menneskelige Snille at gaae frem ad Videnskabens Bane. Dette leder os da saa langt tilbage i Tidernes Dyb, at Eftertanken derved staaer stille!

Foruden de alt angivne Beviser for Civilisationens høie Alder hos Hinduerne, gives der andre maaskee nok saa haandgribelige; dette er da de kjæmpemæssige **Fortids-Bevninger**, hvormed Indien endnu er opfyldt, og imod hvis Velde Minervas Tempel i Athen og Vestas i Rom ere som fra igaar. Deriblandt

fortjene især at nævnes de ved Elephanta og end mere de ved Ellora, hine kolossale Templer, der med utrolig Noie ere udhugne af Granitbjerge, og som i Arbeidets Storhed fuldkommen kunne stilles ved Siden af, i arkitektonisk Værd endogsaa overtræffe Pyramiderne: et stort Beviis paa det høie Standpunct, Bygningskonsten alt i den tidligste Oldtid havde opnaaet i dette Land.

Disse Levninger fra Fortiden, der i Aartusinder have trodset Tiden og endnu synes uforgjængelige, vise os tillige, at i Indien selv har Civilisationens Gang været fra Norden imod Syden, idet nemlig de Mindesmærker, der findes i Hindostans nordligste Dele, Kayastan og Oude, bære et umiskjendeligt Præg af høiere Ælde, end de sydligere i Berar og Bengalen, ligesom disse atter synes ældre end de endnu sydligere i Hydrabad, Mysore og Carnatik. Fra Indien er igjen Civilisationen uden Tvivl kommen til Ægypterne, hvis Religion, Videnskab og Samsundsindretninger samtlige antyde indisk Herkomst. Ligesom Hinduerne, vare de gamle Ægyptere inddeelte i fire Hovedkaster, Præster, Krigere, Næringsbrugere og Agerdyrkere. Ligesom Hinduerne troede Ægypterne paa Sjælevandringen; og, ligesom Hinduerne, dyrkede Ægypterne de samme Sindbilleder af Guddommen: Apis, Phallus og Lotusblomsten, skjøndt under andre Navne. Rækken af de ægyptiske Fortidslevninger begynder ved Lentyris i Over-Ægypten, gaaer derfra langs Nilen til Jupiter-Ammon vidunderlige Tempelstad, det hundredportede Theben; saa videre til Kairo og Memphis, hvor Pyramiderne

endnu kneise, og endelig til Nilens Udløb. Vi see altsaa, at, medens Civilisationen har i Indien stadig udbredt sig fra Norden imod Syd, har dens Gang i Ægypten taget en modsat Retning fra Syd imod Norden. Og vi lære fremdeles allerede af de gamle Historieskrivere, hvorledes den fra Ægypten kom til Grækenland, dens første Hjemstavn i Europa.

Det Foregaaende vil noksom have lagt for Dagen, at Hinduernes Civilisation er langt ældre end hos alle norden eller vesten for dem boende Folkelag, Ægypterne ikke engang undtagne. Hos **Perserne** fandtes vel tidlig Kultur; men hverken dette Folks oprindelige Religion eller Sæder eller Fortidsminder lade endog blot formode, at deres Civilisation skulde med Hensyn til Alderen kunne bestride Indiens Fortrin; Zoroasters Zend-Avesta er kun 500 Aar ældre end Kristus, og altsaa næsten 1000 Aar yngre end Hinduernes hellige Bøger. — Hos **Chineserne** er den herskende Religion Fo's, et Slags Buddahisme, hvilket atter ikke er andet end en reformeret Brahmaisme. Efter deres egen Angivelse var det fra Indien, at Fo kom til China omtrent 1200 Aar f. Chr. F. Han udgav sig for en Incarnation af Wischnu, hvilket tydelig viser, at Chinesernes Religionslære stammer fra Indien¹⁾; og, da Religionen altid har saa

---

¹⁾ Manschuk-Tartarerne, der nu udgjøre det chinefiske Militær-Aristokratie, følge Dalay-Lama's Lære, en Art Buddahisme. De øvrige høiere Klasser af Indfødte antage for en stor Deel Confucius's Lære, der mere er en Philosophie, som Plato's, end en egentlig Religion. Confucius fødtes 550 Aar før Kristus.

stor Indflydelse paa Civilisationen, er det rimeligt at denne ogsaa i China er yngre end i Indien. — Det samme gjælder om Landene østen for Ganges, **Siam**, **Alva**, **Begu** og **Cochinchina**. Ifølge den der herskende Religionslære skal en Jomfru, efter Himlens Indskydelse, være vandret til øde Egne, blev der svanger ved en Solstraale, hvorpaa hun, skjøndt Mø, fødte en Søn; da hun alligevel ikke kunde give Die, kom Lotusblomsten flydende til hende paa Vandet, aabnede sig, modtog det spæde Barn og ammede det. Moderen, hensjunken i Estertanke, førtes af Englene til Himlen. En hellig Eneboer optog Barnet af Lotusblomstens Skjød, og flygtede med det til Camboia, hvor det fik Navn af Godoma. I sit tolvte Aar gjorde Godoma alt store Underværker, kom derpaa tilbage til Siam og gav sin Lære tilkjende, en Slags Buddahisme, det vil sige en Lære, der er indpodet paa Brahma's, og saaledes udsprungen fra Indien. — Om Religionen i **Thibet** skyldte vi Engellænderen Bogle vore bedste Efterretninger. Paa sin Gesandtskabsreise i Aaret 1780 gjorde han personlig Bekjendtskab med den daværende Dalay-Lama, der slet ikke, som man i Europa troer, er Thibetarnernes Afgud, men blot hvad Paven er for Katholikkerne. Denne Dalay-Lama var en meget agtværdig Mand, dannet, fordomsfri og mild i sin Styrelse. I en Samtale med Bogle yttrede han, at Thibetarnerne dyrkede Brahma, Vischnu og Siva, men ansaae derimod ikke Indiens Smaaguder for Andet end hellige Mænd; at Thibetanerne for 7 til 800 Aar siden eiede mange Templer i Indien, men at

Musselmændene ved deres Erobringer ødelagde dem; at Indien var deres Guders og deres Troeslæres virkelige Hjem, hvorfor han bad det engelske Sende- bud at udvirke hos General-Gouvernøren i Calcutta Tilladelse til at de atter maatte anlægge nogle Templer ved Ganges's Bredder¹⁾. Saaledes stammer altsaa ligeledes den thibetanske Religion, og derfor rimeligviis ogsaa den med Religionen følgende Dannelsesstilstand, fra Indien.

Men, er Hinduernes Civilisation den ældste, saa har den ogsaa i høi Grad været stillestaaende. I Europa er Alting foranderligt, flygtig-omskifteligt; i Indien Alting tyst og ubevægeligt. Tiden iler vel ogsaa der afsted paa sine Vinger, men formaaer ikke at røre de **rolige** Skikkelser; paa disse har hverken Musselmandens profelytiske Sværd eller Christi milde Lære havt nogen Indvirkning; og endnu den Dag idag staaer Hinduerne ved sine Guders Altene med samme Hengivenhed, som paa den Tid, da Skovenes vilde Dyr lyttede til Orpheus's Sange, og Moses besteg Sinai! Troeslære, Sæder, Skikke, Dragt, Kultur, Alt er forblevet uforanderligt som Templerne ved Ellora, udhugne af **Granit!** — Hvor viid en Mark aabner sig ikke her for Philosophens Dybsind;

---

¹⁾ Dalay-Lama udøver ikke blot det aandelige, men ogsaa det verdslige Herredømme over Thibet, dog kun som Basal af Keiseren i China. Hos denne opholder sig en anden Dalay-Lama, der forholder sig til den thibetanske, som en ecclesiastisk Minister til en Erkebiskop. Residentsstaden er Lhasa med en halv Million Indvaanere.

og hvilke Betragtninger fremkalder ikke dette over Samsunds: Indretningernes Indskyldelse paa Menneskeslægtenes Skjæbne? Thi udentviivl hidrører denne Ubevægelighed fornemmelig fra Hinduernes Kaste: Inddeling, som atter har sin Grund i deres Gudelære. Det er da denne, vi først maae undersøge, for at lære dette mærkværdige Folk næiere at kjende.

Om Hinduernes Religion og Gudelære.

Denne Religion, der kaldes den **Brahmaiske**, har i sin Begyndelse været en reen og uforsalfket Monotheisme, som dog i Tidernes Længde, og ifølge Menneske: Aandens saa eiendommelige Tilbøielighed for **udvortes Sindbilleder**, er udartet til en virkelig Polytheisme. — Efter hvad vi alt have anført, udgjøre de fire hellige Bøger Vedas, der tilsammen benævnes Vedam, denne Læres Grundvold.

Englene, siqe Vedas, samlede sig ærefrygtssfulde for den Almægtiges Throne, og spurgte, hvad Han selv var? Da svarede Han: "Var der en Anden end Jeg, skulde Jeg beskrive mig selv gjennem ham; Jeg har været fra Evighed og skal blive i Evighed; Jeg er den første Aarsag til Alt, hvad som findes i Østen og Vesten og Norden og Syden; Jeg er Alt, ældre end Alt, Kongernes Konge; Jeg er Sandhed; Jeg er Skabelsens Aand og Skaberen selv; Jeg er Kundskab og Reenhed og Lyset; Jeg er almægtig". — Saa høie Ord kunne ei Andet end overtøde os om, at Vedam kun erkjender **een eneste Gud**, almægtig, uendelig, evig, som er til ved sig selv, Verdens Lys og Verdens Herre.

At denne ophøiede Lære har kunnet udarte til det, som den nu er, et virkeligt **Afgudereri**, hidrører fornemmelig fra følgende Aarsager. Blandt den Almægtiges Egenheder opregner Vedam ikke blot den, at være Verdens **Skaber** og **Opholder**, men ogsaa den, at være dens **Forstyrre**; og rimeligviis har dette Hensyn til de der beskrevne fire store Verdensudviklings-Perioder, Yugs, der adskilles fra hverandre ved almindelige Verdensforstyrrelser. Foreninger af **Ødelæggelsens** og **Skabelsens** Princip i Guddommen selv er en af den brahmaiske Læres Grundtanker; den forekommer overalt i deres hellige Bøger og findes ofte udtalt i saa høit et Sprog, at det vanskeligt kan overtræffes. Saaledes siger Vedam til Exempel: "Fallsøse ere Verdensomvæltningerne, Skabelserne, Forstyrrelserne og Gjenkabelserne, legende tilveiebringer Han dem, den Almægtige, lader Døden følge Livet, og Livet følge Døden".

De trende store Egenheder hos Guddommen, at skabe, opholde og forstyrre, udtrykker Vedam ved trende forskjellige Benævnelser for Guddommen: **Brahma**, **Bischnu** og **Siva**. Indbegrebet eller rettere Fordelingen af disse trende Egenheder udgjør den hinduiske Gude-**Treenighed**. Den fremstilles, i det store Tempel ved Elephanta og i flere andre, ved et kolossalt Menneskehoved med tre Ansigter, der vende hver til sin Side, ligesom **Jannus-Billedets** tvende. Enheden blev altsaa forvandlet til en Treenighed; men i sin Udvikling standsede den ikke derved.

Wischnu og Siva vare nedstegne paa Jorden i menneskelig Skikkelse, for at frelse Menneskeslægten fra den onde Aands stedse tiltagende Wælde; disse Nedstigelsesformer kaldes **Avatarer** eller **Incarnationer**. Wischnu's ere ni, Siva's tvende; og under hver af disse Nedstigelsesformer maa Gudevæsenet nu ogsaa tilbedes. Den helligste og meest dyrkede Incarnation af Wischnu er den niende, da han under Krishna's Skikkelse kom til Verden som Forsoner; den har Templer overalt i Indien og tilbades især af det smukke Kjønn, thi Krishna var en Apollo i Skjønhed, en Don Juan i Kjærligheds:Eventyr, og en Alexander i Krigsbedrifter.

Yderligere blev nu dette Gude:Antal forøget ved Symbolernes (Sindbilledernes) Indflydelse. Siva var ei blot Forstyrrelsens (Udelæggelsens) Gud, men tillige Skabelsens eller rettere **Gjenskabens**, thi Brahma selv var Skabelsens. Forstyrrelsens Symbol blev en Trefork, Gjenskabens det mandlige Kjønstegn, hvilket hos Hinduerne i billedligt Sprog kaldes Lingam, ligesom det hos Egypterne har Navn af Phallus. Under begge disse Symboler, Treforkens og Lingams, har Siva sine Templer, sine Offerpræster, og, hvad værre er, sine Præstinder. Lingams Præster og Præstinder aflægge, ligesom Roms Bestallinder, **Kjærlighedslofte**, hvis Overtrædelse koster Livet; en Estrængighed, der er saameget besynderligere, som de øvrige Guders Præstinder ere **Wajaderer** og udøve et ganske modsat Kald, det nemlig at ofre til Kjærligheden, hvilket ovenikjøbet skeer til Indtægt for disse Guders Templer, medens Lingams:

Præstinderne derimod leve som Bestalinder. Hvilke Modsigelser hos Menneske-Aanden: i det ene Tempel **offres** Dyd, **Verbarhed** og **Kydsfthed**; i det andet **straffes** mindste **Afsvigelse** derfra med **Døden**!

Vi see altsaa, hvorledes **Gude-Eenheden** blev til en **Treenighed**, og hvorledes **Treenighedens** forskjellige **Avatarer** omsider kom til at danne en heel **Olymp** af **Guder**. Disſes **Antal** ſkulde end mere forøges ved **Poeſiens** Hjælp, idet nemlig de **Serover**, ſom havde udmærket ſig ved **Mod**, **Dyd** eller **Belgjerninger**, forgudedes af **Indiens** **Digtere**, ligesom **Bacchus** og **Herkules** blev det af **Grækerne**. Fremdeles kom hertil **Personificationer** af **Naturkræfter**, **Elementer**, **Himmellegemer**, **Floder**, **Kilder**, **Træer**, o. ſ. v.; og paa denne **Maade** er **Antallet** af **Guder** og **Gudinder** ſteget til **tre Millioner**, der alle tilbedes af det **hinduiſke** **Folk**, ſjøndt ikke anderledes end **Katholikerne** tilbede deres **Helgener**. Dette er den **Ekjæbne**, ſom er bleven den **oprindelige** **Lære** om een **eneſte** **Gud** til **Deel** i **Indien**.

Sandt er det dog, at de mere **Oplyſte** blandt **Hinduerne**, iſær iblandt **Braminerne**, ikke dele dette **Afgudereri**. Men, ſjøndt **Zviplere** i deres **Indre**, **underſtøtte** de **alligevel** **Overtroen** **udvortes**. Naar den **menneskelige** **Fornuft**, ſige de, **fordyber** ſig i **Betragtninger** over **Guddommens** **Væſen**, **betræder** den en **Vei**, **hvorpaa** **Maalet** ei kan **naaes** og hvor **Hviſlepladſer** **mangle**; en **Lykke** er det da at **finde** **Noget**, **hvorved** den kan **holde** ſig. Og **hvad** **Maſſen** af **Folket** **angaaer**, ſige de, da **hverken** vil den **noies** med eller kan den **veiledes** ved en **blot** for **Tanken**

fattelig Guddommelighed; den store Mængde behøver sandselig; anskuelige Gjenstande, og vinder ved dem en Ro i Overbeviisningen og en Fred paa Vandringen, der veier meer i Livets Vægtstaaal, end Alt hvad Philosophien kan tilbyde dem.

Denne Braminernes Anskuelse har imidlertid bragt det dertil, at der hos Hinduerne gives tvende i deres Bæsen høist forskjellige Religioner: en **Præsterreligion** og en **Folkereligion**; den første hvilende paa Vedams Grundlære om een eneste Guds Tilværelse, den sidste udartet til et virkeligt Afguderi. Og, for at vedligeholde Adskillelsen i al dens Skarphed, forbyde Vedas de lavere Kaster at læse den hellige Skrift; de høiere tør vel læse, men ikke forklare den; dette er alene Braminerne forbeholdt. Som Følge heraf forestaae disse alle Skoler i Indien, og udgjøre saaledes en Lærestand i meest uindskrænket Forstand.

Braminernes Forklaringer over deres hellige Skrift gaae i Hovedsagen ud paa at undervise Folket i den Deel af Vedam, som angaaer **Sjælevandringen**, paa hvilken den hinduiske Moral for en stor Deel synes at være grundet. Sandt er det, at, naar Læren om et tilkommende Liv med Belønning og Straf udgjør et kraftigt Baand for Mennesket, saa maa den Lære være endnu stærkere, der siger, at Livet, dersom det er **lykkeligt**, er en Blønning for de Dyder, der udøves her paa Jorden under Løbet af et forudgaaende Udviklingsstrin, eller dersom det er **ulykkeligt** — en Straf for de dengang begangne Feil. Saaledes maa det **nærværende** Liv udgjøre

blot et Led af samme Kjæde med et foregaaende og et tilkommende, en Kjæde, der, skjøndt smeddet af Overtroen, maa være stærk som Døden.

Det er denne Lære om Sjælevandringen, som man maa tilskrive de moralske Særsyn, der daglig fremstaae i Indien og deels vække Beundring, deels Bedrøvelse hos den europæiske Tilskuer. Med Bøven seer han den unge Enke efter en maaskee graahaaret, neppe kjendt og aldrig elsket Mage ved dennes Liig; begjængelse modig bestige Baalet og der levende lade sig opbrænde¹⁾. Gruende skuer han Pilegrimen ved Jagernaut koldblodig styrte sig under Afgudsbilledets Bogn, for at knuses af dens Hjul²⁾. Med Ængstelse seer han, hvorledes Tusinder frivilligen søge Døden i Ganges's Bølger, i Troen paa Flodens Hellighed, og med end større Rædsel, hvorledes Lehns herren i Mayasthan rækker Giftbægeret til sin egen Datter, naar hun i sit tolvte Aar endnu ikke har fundet en hende i Byrd værdig Mand. Og dog staaer Faderhjertet ei mindre varmt i Indien end i Europa; endnu elsker Hinduen Livet høit nok, til ikke ligegyldigt at offere det under Afgudsvognen, og Qvindens længes der ikke mere end i Europa efter Baalet. Hvad er da Aarsagen til denne Selvopoffrelse? Sjælevandringen. Den, som saaledes offerer sit Liv til Guderne, troer snart at komme tilbage til denne Verden, belønnet for sin Daad med en maaskee lykke:

---

1) Denne ældgamle Skik, der kaldes Suttis, har den forrige General-Gouvernør i Indien, Lord William Bentinck, strengt forbudt og næsten afføkket.

2) Og saa denne Skik er i senere Tider meget i Afstagnende.

liger Stilling end den nuværende. Og visstelig maa den korte Rejse herfra og atter hid synes mindre skrækkende, mindre eventyrlig, end den til Aandeverdenens ukjendte og fjerne Egne. — Hinduens store Frygt for at dræbe noget levende Dyr, især af de mere hellige, som Koen, Oren, Aben, Paafuglen, o. fl., hidrører ligeledes fra denne Lære om Sjælens Vandring; thi han er bange for at han i en Høne maaskee fortærer sin Moster, i en Hare sin Farbroder, og nærer den største Afsky for hvad der kan lede til et saadant Brud.

Efter Brahmas Lære er Sjælens Vandring dog ikke uundgaelig. Formedelst udøvet Fromhed, Dyd og nøiagtig Efterlevelse af Vedams Forskrifter, især den, at dyrke Gud alene af Taknemmelighed, Kjærlighed og Beundring, ikke af Frygt for Straf eller af Haab om Belønning, kan Menneske-Sjælen, uden al Slags Vandring, strax opnaae Nivani, det er Salighed, hvilken, efter denne Lære, er Tilbagegangen til sit hoie Udspriug, Optagelsen i det guddommelige Væsen.

Selv meget fast i sin Tro, er dog Hinduen ikke fanatisk, søger aldrig at gjøre Profelyter. Havde Verdens Skaber, siger han, givet en vis Religion Fortrin for alle andre, saa var den alene bleven herskende paa Jorden; men, da mange Religioner findes i Verden, saa beviser dette den Hviestes Bifald dertil. "Mænd af oplyst Forstand, siger Braminen, vide vel at Skaberen har bestemt for hvert Folk den Lære, der bedst passer sig for det, og at Han derfor seer med Velbehag de forskjellige Maader, paa hvilke

Han dyrkes. Vi troe Ham nærværende i Moskeen, nærværende hos dem, der bøie Knæ for Christi Kors, og nærværende i Templet, hvor Brahma tilbedes". Denne Lære er idetmindste mildere, og sikkert mere stemmende med sand Christendom end den, der tændte Autodafeerne i Spanien for Pavers Ufeilbarhed, Marias Guddommelighed, Helgenbilleders undergjørende og Afladsbrevs altforsonende Kraft.

Den bedste Kilde til at bedømme den hinduiske Religion turde den Troesbekjendelse være, som en udmærket Bramin, Ram-Mohun-Roy¹⁾, aflagte i det asiatiske Selskab i London i Aaret 1832. Vi hidsette deraf blot Følgende: "Til den eneste Guds Tilbedere! Hinduerne kunne ei retfærdiggjøre den Afgudsdyrkelse, de nu udøve. Istedensfor at angive Fornuftgrunde for deres Handlemaade, nøies de med at paaberaabe sig deres Fædres Skik. Nogle iblandt dem ere blevne fortørnede paa mig, fordi jeg gav Slip paa Afguderiet for den sande og evige Guds Dyrkelse. Det er derfor at jeg, i den Hensigt at forsvare min egen og vore ældste Forfædres Tro, har gjort mig Umage for at oplyse mine Landsmænd om vore hellige Bøgers rette Mening, og bevise at min, fra mine Samtidiges afvigende Tænkemaade, ikke fortjener den Dadel, som nogle Ubetænksomme have været rede til at vælte paa mig. — Den hin-

---

¹⁾ Ram-Mohun-Roy, ligesaa dannet paa Forstanden som ædel af Udseende, kom til London 1831 og døde der i Aaret 1836. Han var fuldkommen Mester af det engelske og flere østerlandske Sprog.

duiſke Religionslære indeholdes fuldſtændig i de ſaaſ-
 kaldte Vedas, hvilke paaſtaaes at være fra Skabel-
 ſens Tid. Diſſe Værker ere yderſt vidtløftige, og,
 da de ere affattede i det meeſt ophøiede og billedrige
 Sprog, ſaa ere de, ſom man let kan foreſtille ſig,
 paa mange Steder utydelige og tilſyneladende i Mod-
 ſigelse med ſig ſelv. Derfor var det at den ſtore Viāsa,
 i Betragtning af de Vanskeligheder, der opſtod ved
 Benyttelſen af diſſe Bøger, med megen Skarpsindig-
 hed og Dømmekraft forfattede et fuldſtændigt Udtog
 af hele Værket, og tillige ſammenſtillede alle de Tex-
 ter, der ſynes indbyrdes modſigende. Dette ſit Ar-
 bejde kaldte han Vedanta, hvilken Benævnelse er
 dannet af tvende Sanscritord og betyder: Forklaring
 eller Fuldendelse af alle Vedas. Vedanta er ſtedſe
 bleven holdt i høieſte Ære af Hinduerne, og iſtedens-
 for Vedas's ſaa vidtløftige Beviisſteder er det altid
 dette Værk man paaberaaber ſig ſom en ligesaa god
 Hjemmel. Da det alligevel er indhyllt i Sanscrit-
 sprogets dybe Dunkelhed, og da Braminerne alene
 tillade ſig ſelv at fortolke det, ja endog forbyde Andre
 at røre nogen Bog af dette Slags, ſaa er Vedanta,
 ſkjøndt idelig paaberaabt, dog ſaare lidet kjendt af
 Almeenheden, hvorfor ogſaa kun et ringe Antal Hin-
 duers Religionsøvelse ſtemmer overeens med dens For-
 ſkrifter. — — Vor Tids Hinduer troe fuldt og faſt
 paa Tilværelſen af utallige Guder og Gudinder, der
 hver iſær indenfor ſit Omraade have en fuldkommen
 og ubegrændſet Magt; og for at vinde diſſes, men
 ei den ſande Guds, Bevaagenhed, er det at Temp:

ler opreises og Gudstjenesten forrettes. Imidlertid er det udenfor al Tvivl, at hvert enkelt Kirkebrug hos os hidrører fra en sindbilledlig Tilbeden af den virkelige Guddom; men nu er alt dette **glem**t, og i et stort Antal Braminers Dine er det endogsaa Kjæteri at tale derom". — For at vise, at den Afgudsdyrkelse, der saaledes vanzurer den hinduiske Religion, Intet har tilfældes med den oprindelige Læres rene Aand, stræbte **Ram-Mohun-Roy** at skaffe sine Landsmænd et mere fortroligt Bekjendtskab med deres hellige Skrifter, og derved vække dem af deres Bildfarelse. Til den Ende oversatte han *Bedanta* og forfattede Uddrag deraf i det hindooostanske og bengalske Sprog, hvilke han, saavidt hans Evne strakte til, uddeelte gratis iblandt sine Landsmænd. Herved paadrog han sig imidlertid, især fordi han selv var født Bramin, Had og Fjendskab, endogsaa hos sine egne mægtige Slægtninger, hvis timelige Fordeel var knyttet til det ubestaaende Religionsystem; og den herlige Mand synes at være bleven et Offer for sine menneskjærlige Bestræbelser. Hvad *Brahmas* Lære i sin nuværende forfaldne Tilstand skulde trænge til, det var en **Reformator**, der, liig *Luther*, formaede at føre den tilbage til dens oprindelige Reenhed. **Ram-Mohun-Roy** gjorde Forsøget, men det mislykkedes, og mislykkes vil det for Enhver, der ikke ifører sig Skikkelsen af en ny *Avatar*; thi med naturlige Midler gjøres ingen Profelyter i *Asien*.

Blandt de forskjellige philosophiske Systemer hos *Hinduerne* omtaler Forfatteren eet, der udmærker sig

ved sin Sælsomhed og tæller en stor Mængde Tilhængere; det er Maja's eller **Illusionernes System**. Ifølge dette er intet Andet til i Virkeligheden end **Bhrim**, den store Aand; der findes hverken Himmel eller Jord, hverken Land eller Hav, hverken Træ eller Huus, hverken Mennesker eller Dyr: Alt er Maja, Illusion, Blændværk. Det vi see, det vi høre, det vi sandse er blot en Drøm, en Tænkeunder Søvn; Døden ikke Andet, end en Opvaagen af denne Søvn, da Sjælen vender tilbage til sit høie Ophav; og Livet? ja Livet er kun en Drøm!

Kjærlighedens Gud kaldes hos Hinduerne **Kama**. Han siges at være en Søn af **Makia**, Forsførelsen; gift med **Ketty**, Bøiselsen; og Ven af **Vasant**, Baaren. Han forestilles som en skøn, men skjælmisk, Yngling, med en Blomsterkrands paa Hovedet, omringet af dansende Nymphes og ridende i Maanenskinnet paa en jollrende Papegøie. Billedet er træffende; men det fremstiller rigtignok ikke den rene, selvforbyggende Kjærlighed, der lever i sin egen Aand, offerer Alt og begjærer Intet af sit Maal. Denne Kjærlighed, saa sjælden selv i det kolde Norden, hvorledes skulde man ogsaa kunne vente at finde den i det brændende Klima, hvor **Bajaderen** er Præstinde? **Nei**, **Platoner** elskes ikke der.

Indiens Litteratur har man i Europa først begyndt at studere siden Aaret 1780, efterat **Sir William Jones** og **Colebrooke** havde aabnet Veien dertil; den staaer saaledes endnu temmelig langt tilbage. — **Woesien** behersker Alt hos Hinduerne; den har laant sin Dragt og sin Behagelighed til de

mæst abstracte Videnskaber, selv til Philosophiens og Metaphysikkens dybsindigste Memner. — Hinduernes **hellige Digte** kaldes Puranas; de svare til Catholikernes Legender, eller til Grækernes Theogonier, og ere atten i Antal, tilsammen indeholdende 400,000 Vers. Endeel af dem findes oversatte paa Engelsk. De besyngte Brahma, Vishnu, Siva, og flere indiske Guder og Halvguder. Hvert Purana har fem Afdelinger: Verdens Skabelse, Forstyrrelse, Gjenskabelse, Avatarerne og Stamtavlen samt Historien af den Gud eller Halvgud, hvem det især er tilegnet. — Af indiske **Selvedigte** omtaler Forfatteren tvende, der især betragtes som hellige. I Indledningen til det første af disse, Rama-yana, udtaler Brahma selv de prophetiske Ord: "at saalænge Bjergene staae og Floderne strømme, skal Rama-yana leve blandt Menneskene", en Spaadom, der idetmindste hidtil igjennem tredive Aarhundreder har bekræftet sig. Det andet, Mahabharata, besynger Krishna's Tog til Indiens sydlige Dele og hans Erobring af Den Ceylon. I dem begge gjenfinde vi den samme ædle og simple Digtning, som udmærker de homeriske Sange.

Hvad der især fortjener Opmærksomhed ved disse Hinduernes ældgamle Helteedigte, er at de ikke bære noget Spor af den Religionsfanatisme og den grusomme Selvopoffrelse, som vi ovenfor have skildret, og som synes at tilhøre en senere Tidsalder. Eiheller indeholde de Noget af den despotiske Magt, som Manden nutildags udøver over Kvinden i Indien. Skjalden fremstiller os levende Hustruens ædle Char

rakter og høimodige Hengivenhed, hvoraf sees, at vi i Europa ikke have nogen ret Forestilling om Qvindernes Tilstand i Osten, især ikke om hvordan den var i de ældre Tider. Almindeligviis bedømme vi denne Tilstand efter de os nærmere liggende tyrkiske og persiske Sæder; men disse ere ei de samme som i Asiens mere østlige Dele, og vare det navnlig ikke for nogle Aarhundreder tilbage. Da fandtes en høi religiøs Tænkemaade og en reen Moral i Orienten; men det er sagtens gaaet med denne Kant af Verden som med de øvrige; den har havt sin gyldne Alder, sit Forfald, og turde vel ogsaa faae sin Gjenfødselse. At bedømme den efter sit Forfald vilde da være Uret.

I Menus-Lovene læser man Følgende: "Hustruerne skulle holdes i Ære og hædres af deres Mænd, Brødre, Fædre og Svigersfædre, saafremt disse ønske selv at vorde lykkelige. Guderne glæde sig, hvor Hustruerne æres; hvor dette ikke skeer, blive Offringerne uden Gavn. Naar Hustruen krænkes, gaaer hele Familien under; finder det Modsatte Sted, blomstrer den stedse". I Mahab-hārata yttres Kong Dushmanta følgende skjønnede Ord: "Hustruen er Familiens Ære, hun som skjænker Børnene; Hustruen er Mandens Livsaande, hun den altid Trofaste. Hustruen er Mandens Halvdeel, hans bedste Ven, Kilden til al hans Lykke. Hustruen med den livsalige Tale er en Ven i Censomheden, en Moder for de Fortrykte, Forstrifningen paa Reisen i Livets Orken". Saa høie Begreber om Ægteskabets Helighed og om Ægtefællernes gjensidige Pligter burde

udelukke Fleerkoneriet. Sædvanlig ægte Hinduerne ogsaa kun een Hustru, ihvorvel Menus: Lovene tillade fire. Af nogle Steder i nysnævnte Lære synes det alligevel som om de ældste og helligste Anordninger foreskrive een Ægtefælle. Frygten for at døe uden Afkom turde have banet Veien for Fleerkoneriet; thi efter Brahmanernes Forestillinger er det den største af alle Ulykker, at skilles fra denne Verden uden nogen Afspødnig, som ved Dyd og fromme Gjerninger kan erhverve Forældrene *Nivani* o: den evige Salighed. I *Ramayana* loves Paradiset dem, som ikkun ægte een Hustru; ei heller lader den hinduiske Gudelære hver Gud have meer end een.

Den i Europa saa yndede "Tusind og een Nat" er hinduiske Originaler, skrevne paa Sanscrit og siden oversatte paa Arabisk og Persisk. De hedde i Sanscritsproget *Vrihatkat'hâ*.

Om Buddahismen.

Den buddahiske Religionslære stammer fra *Brahmas*, og har udbredt sig saa vidt om Jorden, at den iblandt alle de forskjellige Religioner i Verden er den, der tæller de fleste Tilhængere.

Buddha's Lære følges, skjøndt under forskjellige Benævnelser, af alle de Folkelag, som beboe Asiens østligste Dele. I *Cochin:China*, *China*, *Korea* og *Japan* kaldes den *Fo's* Lære; i *Siam*, *Ava*, *Pegu*, *Sumatra*, *Java* og *Malacca* hedder den *Gaudama's* eller *Godama's* Lære; i *Thibet*, *Mongoliet* og *Tartariet* bærer den Navn af *Dalay Lama's*. Udi den Deel af *Hindooftan*, der ligger østen om *Ganges*,

d. e. Nepaul, og paa Den Ceylon er den ligeledes den herskende Religion. Det sammenregnede Beløb af alle disse Folkeslag kan ikke anslaaes ringere end til 380 Millioner; og naar dertil lægges de 200 Millioner, som i Indien dyrke Brahmas Lære, af hvilken Buddha's er en blot Forgrening, saa finde vi at denne Troesbekjendelse omfatter **meer end den halve Menneskeslægt**¹⁾. Dette er da et saa mærkeligt Forhold, at det vel tildeels kunde retfærdiggjøre, hvad Burke yttreer i et af sine berømteste Værker, "Guds Styrelse" kaldet, nemlig: at næstefter den aabenbarede Religion har ingen anden bidraget saameget som Brahmas til at føre Menneskeslægten et høiere Maal imøde, formedelst Anerkjendelsen af Sjælens Udødelighed og af een eneste almægtig Skabers Tilværelse.

Buddahisternes Religion er ikke stiftet af en Enkelt, men af flere Propheter eller hellige Mænd, der levede i fjernt fra hverandre beliggende Lande, saasom Persien, Indien, Siam, Thibet og China;

¹⁾ Antager man at Jordklodens Folkemængde udgjør 1000 Millioner Sjæle, saa findes, efter firkte engelske Angivelser:

af Christne	200,000,000.
- Jøder	3,000,000.
Mahomedanere	140,000,000.
- Buddahister	380,000,000.
- Brahmahister	200,000,000.
- andre Secter, og Hedninger i Afrika og Amerika, m. m.	<u>77,000,000.</u>
	1000,000,000.

og til saa forskjellige Tider, at rimeligen meer end tusind Aar ere forløbne mellem den første og den sidste af disse Religionsstifters Levetid. Alle antog de Tilnavnet **Buddha**, det vil sige: **guddommeligt Menneske** eller **hellig Mand**.

Buddahismens særskilte Stiftere stemme, skjøndt indbyrdes ganske afvigende i deres Meninger, dog alle overeens deri, at de antog Brahmas Lære som **Grundvold** for deres egen; men de søgte meer eller mindre at **rense** den fra de Tilfætninger, der efterhaanden havde forvandlet den fra Monotheisme til Polytheisme. Alle disse stemme ogsaa overeens deri, at de **affskaffede Kasteinddelingen** og prædikede Lighed iblandt Menneskene; iøvrigt vare de, ligesom Luther, Reformatorer.

Buddahisternes Religion adskiller sig ogsaa fra Brahmahisternes i den Henseende, at medens **disse** Tro gaaer ud paa, at Guddommen gjennemtrænger hele Naturen og fylder den med Liv, saa forudsætter **hines** ligesom Epicuræernes, at Guddommen **hviler** og ikke bekymrer sig om de menneskelige Ting, hvilke, efter først at være blevne satte i Drift ved den Høieste Haand, gaae deres jevne Gang fort, uden at Han mere indgriber deri eller befatter sig dermed. Efter Buddahisternes Lære bedømmer Gud heller ikke de menneskelige Handlingers Værd, og hverken belønner eller straffer dem; men er dette i sig selv ikke næsten det Samme som at have ingen Gud? Dog antage de, at det Gode stedse hidrører fra **Dyd**, det Onde fra **Last**, og at disse hver for sig medføre timelig **Belønning** eller **Straf**. Da den menne-

ffelige Aand imidlertid maatte have en Gjenstand for sin Tillid, til hvilken den kan støtte sit Haab og henvende sine Bønner eller Bønner, saa lære de, at Mænd af overordentlig Fromhed og Selvfornægtelse Tid efter anden have aabenbaret sig paa Jorden og ere da, i Betragtning af deres udmærkede Værd, efter Døden blevne henslyttede til en høiere Salighedstilstand, hvilken alligevel, efter deres Lære, ikke er Andet end en **Fraværelse af al Befyring eller Lidelse**, paa samme Maade som Sundhed ikke er Andet end en Fraværelse af al Sygdom. Disse i Døden til Salighed henslyttede Mænd udgjøre da Gjenstandene for Buddahisternes Dyrkelse, skjøndt de have forskjellige Navne i de forskjellige Lande, hvor Læren har vundet Fremgang.

Blandt disse hellige Mænd eller **Buddhas** turde den **for os** mærkværdigste være **Sakia**, en Eneboer, der levede i Mellem-Asien paa Kong Cyrus's Tid, d. e. omtrent 550 Aar f. Chr. Fødsel. Denne Sakia Buddha skal, efter Sir William Jones, være den Samme som vores Odin; dog var han ikke nogen af de sidst fremtraadte, men der vare andre, som levede mange Aarhundreder førend denne Buddha aabenbarede sig paa Jorden.

Buddahismens egentlige Hovedsæde synes fra Arvids Tid at have været Hindoostan, hvilket iblandt Andet antydes af Klippetemplerne ved Ellora og Ajunta, som for største Delen vare indviiede til Buddha, og hvis høie Alder alt ovenfor er bleven omtalt. Buddahisternes Læresætning om Ophævelsen af Kaste-Inddelingen var egentlig det, som vakte de høiere

indiske Kasters Had imod dem, ligesom de første Christnes Lighedsaand var Aarsag til Forfølgelserne under Keiser Nero. Gude:Treenigheden og Avatarerne erkjendes baade af Buddahister og Brahmahister; heri kunde saaledes intet Schisma opstaae imellem dem.

Krigen, som udbrød i Indien mellem Buddahisterne og de høiere Kaster, endtes med de Førstes Fordrivelse fra Landet. Det Modsatte synes derimod at være blevet Tilfældet i Asiens øvrige Dele, hvor Buddahisterne seirede og trængte frem imod Østlige til Siam, Cochinchina, China og Korea; og imod Vesten lige til Chaldæa og Lille-Asien. Nogle, skjøndt ubetydelige, Spor af deres Lære have endogsaa naaet lige til vort fjerne Norden; og nægtes kan det ikke, at saadanne gjenfindes i den gothiske Mythe. Blandt disse Spor maa nævnes den i østerlandsk Udtale fremtrædende Lighed mellem Navnene Buddha og Odin; Overeensstemmelsen deri, at Ugens fjerde Dag bærer Buddha's Navn i ovennævnte Lande, hvor denne Lære hersker, og Odins Navn hos os; samt Ligheden mellem Midgarðs-Ormen og Vishnu's Orm, hvilken ogsaa forestilledes at omspænde Jorden.¹⁾ Den besynderligste af disse Overeensstemmelser er dog den, at, naar man multiplicerer Antallet af Valhalla's Porte, som efter Edda skal have været 540, med Antallet af de 800 Einherier, som hver Port i Bredden kunde optage²⁾, saa udkommer Tallet

¹⁾ Ormen spiller forøvrigt en Rolle i næsten alle Religioner paa Jordkloden, selv i det gamle Mexico, hvor Guden Tzli-Puzli har en Orm til Ledfager.

²⁾ Edda sigter her til den ulykkelige Strid mod Verdens Ende, da Odin i Spidsen for 432,000 harnist-

432,000, hvilket er Grundtallet for de tidligere omtalte, saavel i Brahma's som i Buddha's Lære antagne, fire store Verdensaldre eller Yugs, hvoraf den nuløbende skal vare i 432,000 Aar, og hvoraf de tre foregaaende svare til dette Tal multipliceret med 2, 3 og 4.¹⁾

Disse Spøer have foranlediget nogle agtværdige Videnskabsmænd til at ansee den nordiske Mythe som hidstammende fra den hinduiske; dog synes mig Overeensstemmelserne at være for faa og Forskjellighederne for mange, til at kunne retfærdiggjøre Antagelsen af en fælleds Herkomst. Bevist maatte grunde sig paa mindre tilfældige Omstændigheder, og paa Ligheder i disse Religioners indre Natur og egentlige Væsen, uden hvilke et Slægtskab imellem dem ikke kan siges at finde Sted. Men en saadan Lighed hersker ikke mellem den nordiske Mythe og den brahmaiske Lære. Den første er i sit Væsen raa og sandselig, Udtrykket af et i Ur-Tilstanden endnu henstaaende Folk; den sidste bærer derimod uomstødelige Kjendetegn af et paa Civilisationens Bane allerede vidt fremskredet Folk. Nordboens Mythe besynger hos sine Helte Tapperheden og Styrken som Menneskehedens høieste Triumph; Brahma's Lære søger denne i Udøvelsen af Andagt, Selvbetragtning og Selvfornægtelse. Hvor findes der i den nordiske Mythe Noget af det Sindbilledlige, der i saa hoi Grad udmærker den

---

klædte Einherier gaaer ud fra Valhal til Kamp mod Fenris-Ulven.

¹⁾ 1,728,000 = 4 × 432,000.

1,296,000 = 3 × 432,000.

864,000 = 2 × 432,000.

brahmaiske Lære? Hvor Noget, der svarer til dennes saa bestemt udtalte Tanke om een eneste Guds Tilværelse? eller til den herpaa grundede Lære om en Gude:Treenighed? Hvor Noget, som hentyder paa en Guddommens Nedstigen i menneskelig Skikkelse (Incarnation, Avatar)? eller Noget, som taler om Sjælens Udødelighed? Kan Valhalla med sin Mjød og sin Drukkenskab sammenlignes med den dybphilosophiske Tanke om Sjælens Gjenforening, efter fuldendt Vandring, med sit høie Ophav? Og kunde Odins Ravne, Thors Bukke, Freyers Galt og Freias Ratte have deres Udspring fra Østerlandene, hvor Orne, Løver, Tigre og Elefanter sikkert snarere skulde være bleven valgte til Forspænd for Guddommene¹⁾? Nei, den nordiske Mythie kan ikke stamme sydligere end høist fra de kaukasiske Bjerge, Kubans, Dons og det sorte Havs Bredder, hvor Jettehøie, Thorsbilleder og Bautaastene endnu synes at antyde en fælleds Herkomst²⁾. Brahmas og Buddhas Lære derimod have aldrig naaet Nælaren, men tilhøre Ganges's Eletter; og halvandet Hartusinde før Odin kom til Norden skrev Viäsa sin Bedanta, hvilket atter forudsætter en hundreaarig Civilisation hos det Folk, for hvilket han skrev.

---

1) Alle disse af Forfatteren opkastede Spørgsmaal turde det dog ikke være ganske umuligt at besvare, og til Troen paa Sjælens Udødelighed findes ikke saa faa Spøer i den nordiske Mythologie, der ikke synes at have været Forfatteren ret bekjendt.

2) Hos Samoiederne vandrer denne Mythie endnu omkring; ogsaa dyrke de Odin, Thor, Freya og flere af vore gamle nordiske Guder.

Der findes endnu en anden Sect af Brahmaismen, nemlig Jainas. I flere af deres Religionslærdomme ligne de Buddahisterne; de ansee Gud for ubegribelig, saa at hans Væsen af den svage Menneskeforstand ei kan fattes. Dog troe de, at nogle faa Udvalgte have begrebet ham, men at siden Tidens Begyndelse har der af disse ikke været flere end 24, hvilke de kalde Tirthankars, og hvis Billeder de tilbede som Helgener i deres Templer. Jainas findes især i Indiens nordvestlige Dele, dog ei i noget stort Antal. Deres Pagoder ere sædvanlig større og pragtfuldere end Brahmanernes; de selv mindre overtroiske og mere dannede, end Lærens orthodoxe Tilhængere. Af selve den brahmaiske Hovedsect gives ogsaa flere Underafdelinger, hvoriblandt de vigtigste ere Vischnu's og Siva's.

Om de mahomedanske og flere andre Folkestammer i Indien.

Omendstjændt den brahmaiske Lære uden Sammenligning er den meest udbredte i det brittiske Indien, gives der dog flere andre Religioner, hvis Befjendere tilsammen udgjøre en ikke ringe Deel af det mægtige Riges uhyre Befolkning. Først iblandt disse maae nævnes alle de fra Indiens fordums Erobrere, Mongoler, Afghaner og Persere nedstammende Folkeslag af mahomedansk Tro. Disses Antal beløber sig til ikke mindre end 15 Millioner, saa at Englands unge Dronning har flere Musselmænd under sit Ocepter, end Stor-Sultanen selv, der, efter Tabet af Ægypten og Syrien, ikkuns tæller 14 Millioner

under sit. Da derhos en stor Deel af Indiens Fornemme og ei færre end 21 indiske Fyrster ere Mahomedanere, saa indsees let, hvor indflydelsesrig denne Religionslære maa være i Landet; dog er Antallet af de Fyrster, der bekjende sig til den brahmaiske Tro, endnu langt større ¹⁾. Det engelske Herredømme i Indien turde alligevel have mere at frygte af den mahomedanske end af den brahmaiske Befolkning, da sidstnævnte gjerne er mindre krigerisk-sindet. Hvad der imidlertid formindsker Faren, er at Britternes værste Naboer, nemlig Perserne, høre til Secten Sunées, Mahomedanerne i Indien derimod til Secten Shias, hvilke tvende Secter indbyrdes hade hinanden mere, end om de vare af ganske forskjellig Troesbekjendelse; en Forening imellem dem imod det brittiske Vælde er derfor ikke sandsynlig.

Mahomedanerne ere i Almindelighed et mere moralsk-tænkende Folk, end den brahmaiske Læres Tilhængere med deres nuværende afgudiske Skikke. Mahomedanerne anerkjende med os Christne det Gamle Testamentes Sandheder, ansee ogsaa det Nye for helligt, og Kristus selv for en Prophet. Bildfarelserne fraregnede, ligger Lærens store Feil i Qvindens Foredrelse, hvilken dog vistnok mere er en Følge af de i Østen herskende Sæder end af selve den mahomedanske Religions Forskrifter, der byde at **ære den**

---

¹⁾ Blandt disse ere 9 fødte Braminer, d. e. af Præstekasten, og 10 fødte Ketrys, d. e. af Kriger-Kasten; 15 Mahratt-Fyrster, hvoriblandt de i Sindia og Golkar hver have en Armee paa 20 til 30,000 Mand, og ikke mindre end 54 Raypoot-Fyrster, o. m. fl. alle brittiske Vasaller.

dydige Qvinde. Men Fleerkoneriet fordærver Alt; det udgjør en uudtømmelig Kilde til Demoralisation, til Vantrivelse i det affpærrede Harem, og — hvad man ikke skulde troe — til Folkemængdens Formindskelse; thi Børnenes Antal er ringere hos dem, der have flere Hustruer, end hos dem, der have kun een.

Næst efter Mahomedanerne bør iblandt Indiens fremmede Troesbekjendere nævnes et mærkværdigt Folk, nemlig Guéberne eller Parserne. De tilbede Solen som det høieste Bæsens Sindbillede, og vedligeholde i deres Templer den hellige Ild som Solens Symbol. Zoroaster var deres Religionsstifter, Zend-Avesta deres hellige Skrift. Komne fra Mellem-Asien for omtrent 1000 Aar siden, have de især udbredt sig i det vestlige Indien; Staden Bombay alene tæller over 10,000 af dem iblandt sine Indbyggere. De udmærke sig fremfor alle Indiens øvrige Beboere ved deres skønne Udseende, deres Velstand og deres Kunstflid. Næst efter Engländerne drive de den største Handel i de vestlige Dele af Indien, og ere især fortræffelige Skibsbyggere. De tilhøre almindeligviis Middelfstanden og befatte sig ikke med Jordbrug.

Efter Parserne skulle vi omtale de syriske Christne, hvis Religionslære grunder sig paa den, som Apostelen Thomas selv prædikede i denne Deel af Asien. I det 16de Aarhundrede eiede de meer end 1000 Kirker i Indien, men bleve siden saa voldsomt forfulgte, ikke af Mahomedanere, ikke af Brahminer, men af de portugisiske Katholikker, at de næsten udryddedes — en ægte christelig Medfart! Nu have de blot et ringe Antal Troesforvandre og omtrent 150

Kapeller. Den syriske Kirkes Præsteskab er arveligt i de Familier, til hvem Apostelen Thomas selv anbettede dette Kald. De erkjende hverken Davens Useilbarhed eller Jomfru Marias Hellighed eller Bodsøvelser eller Helgenbilleder, og nærme sig saaledes i disse Henseender til den protestantiske Kirke; deres Ritual er dog paa Latin.

Jøder, Abyssiniere, Arabere og Chinesere findes ogsaa i temmeligt stort Antal i det brittiske Indien. I Himmalaya-Bjergene er der en Folkestamme, som, skjøndt af hinduisk Udspring (og af den brahmaiske Tro, dog betydelig adskiller sig fra sine øvrige Troesforvandre. Fornemmelig gjælder dette i den Henseende, at de istedenfor det brahmaiske Polygyni have antaget Polyandriet, det vil sige, de tilkjende hver Hustru Ret til at tage sig flere Mænd, hvortil da gjerne vælges Brødre¹⁾.

Foruden alle de her angivne forskjellige Folkeslag, der ere spredte over Indiens vide Landstrækninger, dele ogsaa de hinduiske Stammer sig i flere Grene, hvilke i Charakter, Sæder og Udseende ere ligesaa forskjellige indbyrdes, som Europas særskilte Folkeslag. Vi finde blandt disse Stammer nogle, der ere tappre, krigeriske og livfulde; andre, som ere feige, blødgatte og træge. Blandt de første maae især henregnes Beboerne af Indiens nordlige Dele, nemlig Kaypooterne i Kayasthan, Seikerne i Punjab, Ghoorkæerne i Malva, Oude og Nepaul. I Kayasthan, et Land næsten saa stort som Tydskland,

1) See Conolly's Beskrivelse over Himmalaya.

troer man sig henflyttet til Europas Middelalder og Lehnsherredømmets blomstrende Tider. Paa hver en Bjergtop sees et befæstet Slot, hvis Volde og Bagtaarne ei give dem Noget efter, som nu i Ruiner pryde Rhinens og Donauens Bredder. Der skuer man den stolte Kaypoot omgivet af Vasaller, liig Europas fordums Lehnsherrer. Man seer ham gjorde Sværdet om Lænden paa den unge Bæbner og tildele ham Ridderlaget; seer ham paa den vælige Stridshingst med Hjelm og Pandsker, Skjold og Landsæ, drage ud til Feide mod en eller anden fjendtlig Nabo, til hvem det nedarvede Had ei kan slukkes uden Blod; seer hans skønne Datter paa sin arabiske Ganger, kjæk jagende Tigeren, eller ømt pleiende den saarede Ridder i Faderens forskandsede Borg.

Et ganske andet Billede fremstiller os det fra Kayasthan ikke fjernt liggende Punjab, de krigeriske og sektereriske Seikers Hjem. Ligesom de gamle Romere, er hver Seik Soldat og Agerdyrker tillige, tapper og arbeidsom, haandsaft og haardsør, frisindet og stolt. Disse Seiker hylde en Religion, som prædikedes af en hellig Mand, Baba-Tanuk, for omtrent 1000 Aar siden; det er en reen Deisme, der ikke veed af noget Slags Afguder. Deres Templer ere indviiede til **den Ubegribelige**; Gudstjenesten feires meest om Natten, og Templerne ere da rigt oplyste. Umritsir er Navnet paa deres hellige Hovedstad. Blandt disse Seiker findes en Sect saa fanatisk i sin Tro, at Christene og Mahomedanere ei uden Livsfare kunne vise sig iblandt dem. De hade dog meest de Sidste, og danne derfor en god Formuur for

Indien imod deres mahomedanske Naboer i Afghani-
stan. Deres Konge er Runjeet-Sing, en Napo-
leon i det Smaa, som har stiftet sit Rige og,
hvad mere er, vidst at beholde det. Krigshæren
bestaaer af 30,000 Mand, hvoraf omtrent 10,000
ere indgvede paa europæisk Fod af franske og italienske
Officerer; Napoleons trefarvede Fane med en Ørn
er Seikernes Banner; Kommando-Ordene ere franske ¹⁾.

Sydvest for Mayasthan, omkring Nerbuddas
Strømmen, finde vi atter et andet, de foregaaende
heel uligt, Folk, nemlig: Mahratterne. I Slutnin-
gen af forrige Aarhundrede havde disse, der ere den
brahmaiske Religion fanatisk hengivne, erobret den
største Deel af Hindoostan, selv Delhi iberegnet.
Med Vindens Hurtighed saae man ofte 30 til 40,000
Mand af deres Rytteri falde ind i langt bortliggende
Lande, hærge, ødelægge og forstyrre Alt, hvad de traf
paa; og endnu, skjøndt de holdes strængt under det
brittiske Nag, er deres Cavallerie at frygte.

End vildere end Mahratterne ere Pindaris, der
beboe næsten de samme Strøg af Indien som hine.

---

¹⁾ Runjeet-Sings Rige kaldes Lahore, og indbefat-
ter hele Punjab, d. e. det sumpige, men meget frugtbare
Land mellem Indus og de fem store Floder, der styrte
sig i samme; dernæst Penschaver, en Provinds i Afgha-
nistan; og endelig det usigelig vudige Kaschemir i Him-
malaya-Bjergene. — Runjeet-Sing (Rundschit-Singh)
selv er nylig død (ifjor, 1839); hans ældste Søn har
bestegit Thronen efter ham, men allerede ere Uroeligheder
udbrudte, som give Engellænderne Leilighed til at fiske i
røvt Vand.

Egentlig ere de kun en uhyre Røverbande, af en saa frygtelig Veskaffenhed, at de for ikke meer end femten Aar tilbage havde en Styrke af ei mindre end 80,000 Ryttere i Marken! I Indien er Maalesstokken stor.

Som Modstykke til disse krigeriske Folkelag finde vi paa Halvøens østlige Side, i Bengalen, Circars og Carnatic, et Folk, blødagtigt, svagt og kleinmodigt, som træller paa sin Riismark, planter sin Indigo og passer sit Sukkerrør, uden i mindste Maade at bekymre sig om, hvo der udøvede Herskabet i Indien, enten Mongolen, Mahratten, eller Britten; og som alene attraaer i Fred at kunne fuldende sin Høst og offre til sine Guder.

Saa forskjellige disse Folkelag indbyrdes ere, saa forskjellige ere ogsaa deres Stæder, deres Tempel og deres Baaninger. Delhi, Mongolernes fordums Hovedsæde, hvor Timurs Æt endnu liig en Skygge beklæder Keiserthronen, er omgiven af Ruiner, som i Omfang og Storhed end ikke staae tilbage for Roms, den evige Stads. Ikke langt fra Delhi seer man Mongolernes anden Hovedstad, det prægtige Agra, hvis Marmor:Valladser ikke overtræffes af Noget i Europa, hverken i Pragtsfuldhed eller ædel Bygningskonst. Længere mod Syd, paa Indiens vidtudstrakte Halvø, i Satara, finder man atter Sultanernes gamle Hovedstad Bejapore, et andet Palmyra, med 1400 Moskeer, næsten alle i Ruiner, og deriblandt en med en Døme, der er større end St. Pauls i London og nærmer sig St. Peders i Rom; en anden med gothiske Svælvinger, der ligne dem i

Sevillas Kathedralkirke, men ere indlagte med Guld og Lapis-lazuli.

Vil man paa den anden Side see Europa henslyttet til Asien, saa er det i Calcutta. Denne Stads Bygninger og Havnepladser kappes i Storhed og Pragt med dem i St. Petersborg; dens Kjøretøier og Boder vige ikke for dem i Paris og London; og dens Indvaaneres Levemaade frembyder et smagfuldt Billede af Europas fornemste Stæders.

Indiens rette Hovedstad er dog det ældgamle Benares, Hinduernes hellige Stad ved Bredderne af Ganges, med sine Marmortrapper, sine forgyldte Kupper, sine Pagoder og sit tretusindaarige Observatorium. Over 100,000 Pillegrimme ankomme aarlig fra Indiens fjerneste Egne, forrette her deres Andagt og astoe deres Synder i Ganges, den hellige Flod. Indbyggernes Antal beløber sig til en halv Million; Husene ere af hugne Steen, fem Stokværk høie; Gaderne som Irrgange; Brahmas hellige Qvæg standser frit den overtroiske Pillegrim, naar han ei gaaer af Veien; tusinde til Humanauem¹⁾ indviiede Aber plage uhindrede de stakkels Beboere; og lige saamange til Mahaveda hellige Paafugle opløste deres gennemtrængende Skrig og forøge den almindelige Larm. Men sjønt er det, ved Solens Opgang at skue den myltrende Folkemængde ile ned ad de brede Marmortrapper, for i Ganges's Bølger andagtsfuldt at hæve sine Bønner til Brahma.

---

1) Et Gudebillede, halvt Menneffe, halvt Abe.

Alt er eiendommeligt, Alt er storartet, romantisk, i dette Land af halvhundrede Seklers Cultur, fra den staalklædte Ridder i Kayasthan til Brahminen, som dyrker Billedet i Jagernaut; fra Mahratten paa sin hurtige Hest, til Naboben, der blødagtig lader sig bære i Palankin eller drager afsted paa sin tunge Elephant; fra Skjoldmøen, som modig jager Tigeren, til Bajaderen, der vellystig frembærer sit Offer i Gubbernes Templer. Saa er og Naturen i det herlige Indien farverig og verlende, med sin brændende Himmel og sine Moussoners Vandflod; med sin tropiske Værtrigdom og sine øde Sandørkner; med sit Himmalaya og sine umaalelige Sletter i Berar og Hydrabad. Imod dette, hvor synes ikke Alt i Europa smaat, farveløst og eensformigt! Endnu værre i det platte, profaiske America, der maaskee kan have Jernveie og en Fremtid, men savner, hvad vi som Scandinaver især maae sætte Priis paa: **en Fortid med dens store Minder!** Hvor lifligt disse tale til Menneskehjertet og forædle det, føle vi i vort eget Bryst. Bringer ei Scamander, den lille Na hvor Hector faldt, anderledes Hjertet til at banke end Mississippis Kjæmpeflod? og hæver ikke Mora:Stenen sig i vor Erindring høit over Alleghany: Bjergenes smetækte Tinder? Ja, Fortiden er Hjertets Poesi, Nutiden dets ofte farveløse Drama, og Fremtiden en anelsesfuld Gaade, hvis Løsen — i Almagts Haand!

Om Kaste:Inddelingen hos Hinduerne.

Grundpillen for Hinduernes Samfundsordning er Kaste:Inddelingen. Dens første Spire gjenfindes

i den brahmaniske Troeslære selv, hvis hellige Skrifter: Vedas, Schastras og Upanishaderne, have optaget den som en Religionsætning. Dette alene kan forklare os det Vidunder, at en Samfundsindretning, saa stridende mod den i Menneskehjertets Dyb indpodede **Vigheds-Sands**, har med saa ringe Forandring kunnet vedligeholde sig i meer end fem tusinde Aar.

Efter Hinduernes hellige Skrifter skabte Brahma fire Slags Mennesker, som hver for sig udgjør en egen Kaste. Den første skabte Han af sit Hoved, og dette blev **Brahminen**, hvis Bestemmelse er at vejlede og undervise Menneskeslægten. Den anden, **Ketry**, skabte Han af sin Arm, for at beskytte og forsvare den; den tredje, **Baisya**, af sin Krop, for at føde og ernære den; og den fjerde, **Sudra**, af sine Fødder, for at tjene og lyde de øvrige Kaster.

Ifølge denne Lov har Brahminen forbeholdt sig alene at forklare de hellige Skrifter, og alene han kan derfor beklæde **Præsteværdigheden**, fra hvilken de andre Kaster ganske og aldeles ere udelukkede. Brahminen er desuden **Læge**, thi Sygdom ansees som en Straf for visse Forseelser; han er **Dommer**, thi hvo kan bedre end han kjende Landets Love, der, ligesom Musselmændenes i Alkoran, alle indeholdes i de hellige Bøger, hvilke han alene har Ret til at udtyde.

Brahminen tør, foruden disse ham ene forbeholdte Bestillinger, ogsaa udøve dem, der tilkomme de tvende nærmeste Kaster, nemlig bære Vaaben som Ketrys, og drive Handel som Baisyas. Fra disse

Brahminernes forskjellige Bestillinger hidrøre de forskjellige Klasser, som findes iblandt dem. Den høieste af disse Klasser er den, hvis Medlemmer forklare de hellige Skrifter, det vil sige Præsterne. Dem gaae selv Kongerne imøde med dybeste Værfrygt; deres Landeiendomme ere befriede for alle Afgifter; de selv undtagne fra al Legemsstraf; og at dræbe en saadan Brahmin er den største af alle Forbrydelser. Med disse Forrettigheder ere Brahminerne imidlertid underkastede saa store Forpligtelser, at, Coelibatet fraregnet, kunne ikkun ganske enkelte af vore europæiske Munkeordeener opvise Noget, som dermed kan sammenlignes. Brahminen skal tilbringe en Mængde Aar i sin Lærers (Guru's) Hus, indtil han vel har lært at forklare Vedas, hvilket udfordrer et langvarigt og vidtløftigt Studium. Da først maa eller rettere skal han gifte sig, og selv blive Husfader. Hele hans daglige Liv er bundet til et strengt Ritual. De mange Bønner, Tvætninger og Offre, der paaligge ham, optage en stor Deel af hans Tid; Letheden at besmitte sig, hvilket alene ved Vodøvelser kan gøres godt igjen, kræver en ganske overordentlig Vagtsomhed; han vover ei at spise med Noget af en lavere Kaste, end ikke med en Fyrste; han vover ei at dræbe noget levende Dyr, ikke engang en Myg, uden naar det bruges til Offring, og kan derfor ikke nyde andet Kjød end Offerkjød. Henimod Alderdommen er det en Forskrift, eller idetmindste en Skik, at han trækker sig tilbage i Eensomheden, for der at overgive sig til Selvbetragtning, ved hvilken alene han formaaer at opnaae Nivani, det vil sige Sammensmeltning med

det høieste Væsen, den største af alle Saligheder. Indbyrdes danne Brahminerne en Præstemagt, et Hierarchie, der haandhæves med Strænghed og udsætter dem for haarde Straffe. Dette er saameget mere nødvendigt hos dem, der vøgte Kaldet i Templerne, som Antallet af de tjenstgjørende Brahminer stedse er meget betydeligt, beløber sig f. Ex. i Jagernaut til ikke mindre end 3000; der udkræves saaledes en stræng Mandstugt, paa det at Uordener ei skal opstaae. Mærkværdigt er det hos Brahmin-Kasten, hvorledes den over hele Indien adskiller sig fra de lavere Kaster — ogsaa fra Tamuler, Telinger og Mahratter, Halvøens mørkere Ur-Befolkning — ved en lysere og skjønnere Farve, ædlere Ansigtstræk, og en større og mere velfabt Legemsbygning.

Den anden Kaste, Ketry; eller Krigerkassen, har undergaaet store Forandringer ved de ofte gjentagne Erobringer, som Indien har været udsat for. Under saadanne Forhold kunde denne Kaste ikke bestaae i sin gamle Skikkelse, thi nødvendigviis maatte Stor- men altid ramme den først. Den har saaledes næsten ophørt at være Kaste og forvandlet sig til en blot Folkestamme, der foruden Krigerværket ogsaa udøver Handelens, Agerbrugets og Næringsdriftens fredelige Sysler. Alle Indvaanere i Nayasthan, de saakaldte Naypoots, ansee sig som tilhørende Ketry; Kasten; ligesaa Beboerne af Malva, Kohilcund, Oude, Punjab og Merva. De ligne i denne Henseende Biscaya's Indbyggere i Spanien, hvor Enhver gjør Fordring paa at være Adelsmænd. Loven tillader Ketrys at høre, men ikke at læse og endnu mindre

at forklare de hellige Vedas. De skulle give Almisser, men ei modtage dem; slye sandselig Bellyst og leve tarveligt, som bedst anstaaer en Kriger. En stor Mængde af Indiens Konger, Fyrster og Fornemme ere af denne Kaste, hvilken derfor ogsaa paa en vis Maade kan betragtes som den første, omendstjøndt den efter Vedams Forskrifter er Brahminkasten underordnet.

Den tredie Kaste, Baisyas, udgjør den næringsdrivende og indbefatter Kjøbmænd, Haandværkere og Jordbrugere. Disse danne dog hver for sig en særskilt Green af selve Kasten, og ere atter indbyrdes affsondrede i en Mængde Underafdelinger. Haandværksklassen svarer noget nær til vore gamle Gilder; den bestaaer af Guldsmede, Suedkere, Tømmermænd, Pottemagere, o. s. v., og har i mange Stykker den samme Ordning som Gilderne. I Bengalen, hvor Kasteinddelingen iagttages strængere end i det øvrige Indien, blande disse Underafdelinger sig ikke med hverandre, ikke engang ved Giftermaal, saa at Guldsmede, Pottemagere, o. s. v. der udgjøre næsten hver for sig en egen Kaste. — Brahminer, Ketrys og Baisyas bære en Gjerd eller et Belte, som kaldes Zenar og er forskjelligt for hver Kaste. I Menu's Love hedde disse tre Kaster **de nyfødte**, efterdi Omgjordelsen med Beltet ansees for en Fødsel paany.

Den fjerde Kaste, Sudras, hører derimod ikke til de nyfødte, da saadan Omgjordelse ikke tilkommer dem; de kaldes **de eengang fødte**. En Sudra, siger Menu, gjør bedst i at tjene en Brahmin, næst denne en Ketry, næst denne en Baisya. Finder han

ingen Leilighed til at tjene nogen af disse, maa han drive et nyttigt Haandværk. Den, som trolig tjener en Brahmin, skal ved en tilkommende Sjælevandring komme i en høiere Kaste.

Menu's Love tilstæde de tre høiere Kaster blandede Giftermaal, dog først i andet Ægteskab, da Manden af en høiere Kaste kan tage sig Hustru af en lavere; en Kvinde af en høiere Kaste maa derimod aldrig gifte sig med Mand af en lavere. For at eie Kasterettighed maa man nedstamme fra lige Moder og Fader; en Brahmins Søn maa saaledes have en brahminsk Moder, for selv at kunne være Brahmin. Sudra kunne ikkun i deres egen Kaste indgaae Ægteskab, og Blanding med Sudras frembringer ureen Kaste. De ureneste af alle ere Variahs, hvilke dog nu egentlig udgjøre en egen Stamme, thi de ere udenfor al Kaste. En Variah's Fornedrelse strækker sig saavidt, at, naar blot hans Skygge falder over en Brahmin, bliver denne derved ureen (besmitet) og nødes til at kaste sig i Ganges, for igjen at afvaske den lidte Banhelligelse. Det er ved de blandede Ægteskaber at Kasternes Antal efterhaanden i den Grad har formeret sig, at de i Bengalen nu ere stegne til 34, af hvilke hver især har sit eget Navn og sin egen Syssel. Den største af alle Ulykker, der kan hænde en Hindu, er at miste Kasteret, hvortil han kan dømmes af en Domstol; hans Nafn flyes, han jages bort ihvor han viser sig; imod dette var Middelalderens Banlysning et Intet.

At jevnføre Indiens Kaster med Europas Stænder gaacr ikke an. Brahmin-Kasten, Indi-

ens aandelige (geistlige) Stand, gaaer i Arv, hvilket ei er Tilfældet med de Christnes Præsteskab, som Intet har at skaffe med Byrds:Retligheder, udgaaer fra Massen af Folket, og aabner sine Dørre for den Fattige som for den Rige, for den Menige som for den Edelbaarne. **Lighed** er Christendommens første Grundsætning, given af Stifteren selv og af Apostlene. Vel reiser sig siden af denne Lighed Hierarchiet, der formaaer at ophøie den Kinges Søn til Lige med den Høies og undertiden til Lige med Kongens eller Fyrstens; men Udgangspunctet er dog det samme, og Veien aaben for enhver Fortjeneste. Til den hinduiske Præstekjole derimod skaffer Fødselen alene Adgang. — Endnu mindre Lighed har Brahmin:Kasten med den europæiske Adels. Denne har af Nand været ridderlig og krigerisk: Brahmin:Kasten er en Lærestand af fredelig Natur. At udgyde Blod er Brahminen forbudt; han er underkastet den strengeste Prøvelse i sin Ungdom, den meest afholdende Wandel i sin Manddom, og Eneboer:Livet i sin Alderdom. Kastens Forret bestaaer saaledes egentlig i et reent aandeligt Vælde, og strækker sig ikke til den verdelige Magt og Rigdom, som udgjør den europæiske Adels Hovedformaal; de kunne følgelig ikke stilles ved Siden af hinanden. — Ketrys, eller Kriger:Kasten, kan ei heller jvnføres med Europas Adels. Deres Fortrin fremfor andre Kaster bestaaer ofte blot deri, at de som simple Soldater maae udgyde deres Blod i deres Herrer, nu det brittiske Compagnies, Tjeneste, hvor Ketryen, ligesom enhver anden Indfødt, aldrig kan opnaae høiere Grad end en Under:

officeers. Uagtet sit høie Udspring af selve Brahmas Arm, har Ketry-Kasten saaledes ingen af de Forrettrigheder, som Adelfstanden i flere europæiske Lande er i Besiddelse af.

Naar nu ingen af disse tvende, end sige da nogen af de andre Kaster kan sammenlignes med Europas Adel eller svare til Begrebet af et Aristokratie, saa følger deraf, at dette Element heelt og holdent savnes i den hinduiske Samfundsordning. Og heri, antager Forfatteren, ligger Aarsagen til at Fyrsternes Despotisme er bleven saa uindskrænket, saa grum, saa blodig; og Aarsagen til at Folket, nedtrykt af Despotismen og uden Evne til selv at gjøre Modstand, har gjort saa lidet for at forsvare sit Land og sin Arne¹⁾ imod de fremmede Erobrere, der i Løbet af flere Aarhundreder have underkuet Indien og ofte opdyngtet det fulde Maal af hiin galliske Anførers Ord til det besejrede Rom: "Bee de Overvundne!" — Skulde nogen af Kasterne kunne lignedes med en af vore Stænder, maatte det være Baisya-Kasten med Borgerstanden. Baisyas bestaae, ligesom Borgerstanden hos os, af Handelsmænd, Næringsdrivende og Haandværkere; disse ere atter inddeelte i Gilder eller Laug med Læreaar, Svendear og Mesterbrev. Men deri skiller sig den hinduiske Baisya fra vore, at Lærlingen gaaer oftere i Skolen end om Søndagen; Svenden mindre ofte paa Bertshuset; og at Mesteren, da

---

¹⁾ Aarsagen ligger vel ikke saameget i at Hinduerne mangle et europæisk Aristokratie, som meget mere netop i at de have Kaster.

Drukkenſkab er ukjendt i Indien, er mere dannet og mindre forſømmelig.

Hvorom Alting er, ſaa har nu Hinduernes Kaſte: Inddeling, medens 5000 Aar ere rindne hen over Verden, ſtaaet uforandret den Samme — en forſtenet Skikkelse, ſom trodſer Tiden!

En engelsk Officers Hændelser i brasiliansk Tjeneste. ¹⁾

(Fortalte af ham ſelv.)

Admiral Pinto Quedez, ſom kommanderede den brasilianske Eskadre i La Plataſtrømmen, medens Kampen var paa det Hidsigſte imellem Keiſerdommet Braſilien og den argentiniſke Republik, beſluttede at detaſchere nogle af ſine Skibe til Rio Negro, da de buenosayriſke Kapere havde et fordeeligt Tilflugtsſted paa denne Deel af den patagoniſke Kyſt. Henſigten med denne Expedition var at tilbageerobre de Priſer, Sjenden havde gjort, og ødelægge de armerede Skibe, ſom det ikke lounede Umagen at føre med ſig. Denne lille Flotille beſtod af 2 Korvetter, hver paa 22 Kanoner, Magao og Duqueza de Guyaz ²⁾,

¹⁾ Das Auſland.

²⁾ Saaledes kaldet efter en naturlig Datter af Don Pedro og Grevinden af Rio Seca, ſom, da Keiſerinden døde, maatte flygte fra Rio Janeiro for at undgaae Pſebelens Raſeri.

en Skonnertbrig paa 8 Nipundinger og en lang Tolvpundinger, samt af en smuk lille Yankeelugger paa 4 Sexpundinger og en lang Nipundinger. Foruden deres Besætning blev der taget 260 Engellænder og 80 sorte og blanke Søsoldater fra Admiralskibet og andre Fregatter. Man ansaae denne Styrke for tilstrækkelig til at binde an med enhver, der rimeligviis vilde træffes der. Kapitain Shepherd paa Piranga fik Overkommandoen, og jeg ledsagede ham som Første-Lieutenant. Kort i Forveien var der indløbet den Efterretning, at en stor Fregat, en Korvet og en Brig vare med en betydelig Ladning Munitition og Penge gaaede under Seil fra Balparaiso til Buenos Ayres, for at betale en gammel Gjæld, den chilesiske Regjering var i til sidstnævnte Stat; men kort efter indløb ogsaa den Efterretning, at man ikke havde seet eller hørt til disse Skibe, hvorpaa Pinto Quedez gik under Seil med tre Fregatter og nogle mindre Fartøier, for at krydse efter dem. Om han nu har troet, at de vilde angribe Kapitolium og føre Keiseren bort, hvem han var særdeles forpligtet for den Titel, han kort i Forveien havde faaet, nemlig Baron af Platastrømmen, eller han ikke havde lyst til at slaaes, skal jeg lade være usagt, saa meget er imidlertid vist, at han styrede mod Nord i Stedet for mod Syd, fra hvilken Kant han kunde vente Sjenden. Men saasnart han havde faaet Efterretning om hine Skibes ulykkelige Skjebne — Fregatten Isabelle, Kapitain Cobbett, med 500 Mands Besætning, for største Delen Engellænder, var forliist ved Cap Horn — vendte han særdeles veltillfreds tilbage

til Montevideo, og begav sig derfra, for desto hemmeligere at kunne forfølge sine Planer, til Maldonado, hvor hans frugtbare Hjerne undfangede Projectet til en Expedition til Patagonien, hvis uheldige Udfald jeg her vil fortælle.

Den 28de Februar 1827 aaseilede vi fra Maldonado under Mandſkabets lydelige Hurra og naaede i ſaa Dage med en ſtrugende Vind Kysten af Patagonien. Men nu fik vi Modvind og ſtærk Taage, og maatte i flere Dage holde os langt fra Kysten. Da det klarede op, befandt vi os ſaa langt fra den, at Indbyggerne umulig kunde kjende os; vor lille Skonnert holdt nærmere ind under Land, lod Ankeret falde, heisede amerikaniſk Flag og gjorde Signal til at faae Lods ombord. Men endſkjøndt Skonnerten havde maſkeret ſig ſaa meget muligt ſom Koſſardiſmand, var man dog for forſigtig i Land til at ville vove ſig ud til den. Det var en uheldig Omſtændighed, da den Lods, vi havde bragt med, blot kjendte lidet til Floden, der formedelſt de talrige Sandbanker, ſom flyttes ved enhver Pampero¹⁾, er overordentlig farlig at beſeile. Ikke deſtomindre blev Dagen efter den ſmalle Kanal, der fører igjennem Barren, ſenderet ſaa godt Omſtændighederne vilde tillade det, og vi holdt ind ad Flodmundingen, der var dækket af et ſtærkt Fort. Skonnertbriggen, der ikke ſtod ſaa dybt ſom de andre, var foran for at lodde; efter den kom

---

¹⁾ Saaledes kalder man de heftige Storme, der fare hen over de ſtore Pampas (græsrigge Sletter) i den ſydlige Deel af Sydamerika.

Maçao, derpaa Duqueza de Guyaz og endelig Maria da Gloria. Saasnart Skonnerten var paa Kanon:skuds Distance, begyndte Fortet en heftig Ild, som den modigt besvarede. Korvetten Maçao, der med Nød og neppe kunde finde dybt Vand nok og af og til stødte, hjalp den ærlig, og begge gave Fortet hele Lag paa Pistolskudsdistance. Da de havde passeret Batterierne kastede de Anker; et Compagnie Englændere blev landsat og tog Fortet i en Haandevending, da Besætningen efter en kort Modstand smurte Hæser.

For saa vidt havde Udfaldet endnu svaret til Forventningerne; men hvor blev Duqueza de Guyaz af? den skulde jo følge Maçao i Kjølvandet. Men i det Sted gjorde Capitain Shepherd det ene Slag efter det andet; det varede ikke længe, førend han var langt agter ud og tilsidst løb Korvetten paa en Sandbanke. Jeg vil aldrig kunne forglemme den ubehagelige Følelse, der bemægtigede sig mig i dette Dieblik; selv Mandskabet kunde ikke undertrykke sin Forbittrelse, da det nu saae sig forhindret fra at tage Deel i Kampen, der var begyndt saa heldigt. Stødet havde været meget heftigt, da vi gik for en rask Kuling, og eftersom vi ikke kjendte til Bankernes Beliggenhed, kunde ikke al Sømandskab, men blot et Tilfælde hjælpe os ud af denne ubehagelige Forfatning. Det var forgjæves at man, hvad der under slige Omstændigheder sædvanligviis pleier at skee, snart gjorde en Vending til Høire, snart til Venstre, Korvetten stødte andengang, og mistede Doret. Nu var Skibet naturligviis ikke mere til at styre, Mastedes Bøgt og 250 Mand ombord, som snart vare paa

den ene Side, snart paa den anden, ligesom Skibet frængele, bevirkede at Skroget arbejdede saa stærkt, saa de underste Ræer snart vare under Vand, og Mandſkabet's Forfatning blev i høieste Grad farlig.

For paa nogen Maade at formindske Skibets Arbejden, blev alle Seilene beslaede, men Vinden blev stærkere og stærkere, Bølgerne brød voldsomt imod Skibet, og Forvirringen ombord tog meer og meer til. Vi gjorde alt, hvad der stod i vor Magt, for at faae Korvetten flot, og da den huggede stærkere og stærkere, kastede vi nogle Kanoner overbord; kort sagt, vi forsømte intet Middel, som Sømandskunsten tilbød os, men alt var forgjæves. I det Fjerne rullede Tordenen, og de større og større Søer hævede Korvetten og satte den fastere og fastere i Sandet, saa at vi begyndte at see os om efter den lille Lugger, der fra det Dieblik, vi kom paa Grund, havde holdt sig i nogen Afstand, og med levende Interesse iagttaget alle de forgjæves Forsøg, vi havde gjort paa at blive flot. Lidt efter lidt løsenede Søerne nogle Planker, og vort underste Dæk var allerede under Vand. Nu var der intet andet tilbage, end snarest muligt at skaffe Mandſkabet ombord paa Maria da Gloria. Folkene, som vare tilveirs, bleve kaldte ned, men i samme Dieblik kastede en frygtelig Sø Skibet tre Gange saa langt frem, som det var langt; der paafulgte et frygteligt Stød, og med en rædsom Bragen gif Masterne overbord. Af nitten Matroser, som vare tilveirs, slap kun syv deraf; de andre styrtede i Havet. Blandt dem, der faldt paa Dækket, var der en stakkels Neger, en sand Caliban, der

altid havde været Maalet for de Andres Vittigheder. Efter flere tvungne Kolbøtter blev han formelig spiddet paa et Par Jernpløke, og hans Ansigt frembød en saadan comisk Blanding af Angest og Brede, medens hans Mund fortrak sig af Smerte og Utaalmodighed, at blot en Hogarths Pensel vilde kunne have været hældig i at male det. Nogle Indsnit vare nødvendige, for at befrie ham fra sit qualfulde Sæde, og da dette var skeet, og han var bleven forbunden, firede man ham forsigtig ned i en af Vaadene og sendte ham ombord paa Luggeren, hvor han blev fuldkommen helbredet; dog blot for at døe en skrækkeligere Død, som jeg senere skal berette. Medens Kapitain Shepherd, Erchefen paa Duqueza, og jeg sadde i Agterenden af Luggeren og betragtede den farlige Seilads fra og til, kom Kokken, uden at være kaldet, med et fyldt Fad, som han, trods denne Dags Uheld, havde ladet sig være magtpaaliggende at bjerge. Jeg havde en stærk Mistanke om, at min Hr. Collega nok maatte have Fingerne med i Spillet her, da han havde faaet fat paa en Glaske Champagne, der kunde skylle Maden ned; hvorledes det nu end forholdt sig, saa begyndte han med største Nolighed og stoisisk Ligegyldighed at fylde Bugen paa sig, til et klart Beviis paa, at de sørgelige Scener rundt omkring ham ikke i mindste Maade havde affumpet hans Tænders Skarphed eller svækket hans Appetit.

Trods al Forsigtighed havde Mandskabet faaet fat paa Brændevinen, hvilket, da Uveiret tog meer og meer til, og Matten nærmede sig, bevirkede, at

dets Redning blev forbunden med større og større Fare. Mange vare saa beskjænkede, at det ikke var muligt at faae dem ned i Baadene, og flere bleve skyllede overbord af Braadsførerne saa at der af Duquezas Besætning omkom imellem 60 og 70 Mand. Paa den lille Lugger var der nu 250 Mand, saa at den stod meget dybt; desuden havde den ikke synderlig Proviant ombord, saasom den kert i Forveien var kommen tilbage fra en Krydstour, og skulde have haft Proviant fra Duqueza.

Omgivne paa alle Kanter af Banker og Grunde, vare vi længe uvisse om det vilde lykkes os at slippe igjennem; endelig fik vi dybere Vand, og begyndte igjen at aande frit. Stormen varede hele Dagen, og da Montevideo var den nærmeste venstfælige Havn, saa besluttede vi, hvis Stormen ikke vilde lægge sig, og vort Vand slap, at landsætte Luggeren paa et beqvemt Sted paa Kysten. Dette sidste behøvedes heldigviis ikke, da Stormen holdt op et Par Dage efter, og det blev fuldkomment stille.

Paa den fjerde Dag om Morgenen var Søen saa glat som et Speil, og der var knap saa megen Vind, at den kunde fylde Seilene. Vi havde alle haft det Haab, at en Deel af Braget af Duqueza endnu havde holdt sammen, saa at vi kunde redde dem, vi havde maattet lade blive ombord, fordi de vare beskjænkede, men der var ikke Spor af Skibet; vi saae ikke en Plauke drive om paa Vandet. Imidlertid fik vi Die paa Masterne af Magao og signalede rede med den. For at lette Luggeren, saa at den uden Fare kunde komme over Barren, besluttede vi

at lande en halv Meil fra Flodmundingen; men da vi ikke havde meer end een Baad, sloge vi i en Hast nogle Flaader sammen, for paa eengang at kunne landsætte et stærkt Mandskab, thi vi opdagede en Trop Gauchoer til Hest, der vilde forbyde os at gaae i Land. Da alt var færdigt, stødte vi fra Borde, 200 Mand stærke, som hver vare bevæbnede med en Flint og en kort Sabel. Flaaderne landede under en Musketild af Gauchoerne, men vi dannede en lille Colonne og marscherede videre, uden anden Hindring, end at de fra Sandhviene sendte vore Bagtropper nogle Rugler. Paa vor Marsch fandt vi Strandbredde besaaet med Levingerne af Duqueza, og rundt omkring vare frygteligt lemlæstede Liig drevne op. Vi toge dem med os og begravede dem. Da vi vare komne til Flodbredderne, bleve vi hjertelig modtagne af vore Kammerater paa Macao og Skonnertbriggen. Nu kom ogsaa Maria da Gloria, og vi holdt Raad om, hvad der videre skulde foretages.

Nogle vare af den Mening, at siden der ikke var dybt Vand nok i Floden, og der førend Springsfloden ikke heller vilde være saa meget, at Korvetten kunde seile op ad den, saa skulde man sende Luggeren under Stilstandsflag med eet eller andet Forslag til Gouverneuren, for paa denne Maade at faae Underretning om Fjendens Styrke; men Andre, og blandt dem Kapitain Shepherd, ansaae det for det klogeste i ethvert Tilfælde at nærme sig Staden med Skonnertbriggen og Luggeren. Staden laae omtrent 4 à 5 Mile høiere op ad Floden og hed Nossa Senhora del Carmen. Vi lode altsaa Korvetten blive tilbage

med en Besætning af 70 til 80 Mand, seilede en 2 à 3 Mile op ad Floden og ankrede. Jeg blev med en Deel af Mandskabet sendt i Land for at fouragere, og kunde ikke klage, thi i en Estancia, som i en Hast var bleven forladt, da vi nærmede os, fandt vi flere Bagfjerdinger af Orer og en Mængde Grønt og Frugter, hvoriblandt vare meget store Wiin: druer af en fortræffelig Smag. Imidlertid gif Vin: den om, og vi maatte blive liggende for Anker. Den følgende Dag kom der en Parlamentair fra Gouver: neuren, for at spørge os om, hvad vi havde i Sinde, og underhandle med os om Forebyggelse af videre Fjendtligheder. Man opfordrede os til at trække os tilbage, i hvilket Tilfælde man lovede saavidt muligt at forsyne os med alt, hvad vi havde behov. Dette Forslag blev forkastet, hvorpaa Parlamentairen forlod os med den Forsikkring, at de havde Midler i deres Hænder til at gjøre Modstand. Kapitain Shepherd besluttede endelig, da Vinden ikke tillod os at seile op ad Strømmen, at marschere mod Staden til Lands og i sine videre Foretagender at lade sig lede af Omstændighederne, da han var overbevist om, at man, hvis et Tilbagesetog var nødvendigt, ikke vilde lægge ham Hindringer i Veien.

Efter Solens Nedgang blev hele Mandskabet landsat, og vi lode kun saa Mange blive ombord, at de netop kunde betjene Kanonerne; thi endstjændt vi dengang vare aldeles uvidende om den Søstyrke, man kunde sætte imod os, saa forudsatte Kapitain

Shepherd dog, uden at kunne give nogen fornuftig Grund derfor, at der ikke vilde finde noget Angreb Sted, medens vi vare fraværende. For at skuffe dem, der muligen vilde søge at underrette sig om Skibsmandskabets Antal, opstillede man Haandspader paa Dækket og hængte en Troie, et Par Buxer og en Hat paa dem. Førend vi gik i Land, dicterede Capitain Shepherd mig en Proclamation, i hvilken han opfordrede Gouverneuren og Juntaen til at capitulere; i saa Tilfælde skulde al Privateiendom blive respecteret, i modsat Fald vilde Staden blive forvandlet til en Askeshob; denne frydende Proclamation stak han i Lommen. Med de sorte og blanke Marinere vare vi næsten 400 Mand stærke, og for at kunne være ved Staden i Dagbrækningen, tiltraadte vi vor Marsch ved Midnatstide, og Lodsens, som før havde været her i Landet, var vor Beviser. Efter en strabadserende Marsch kom vi til en snever og krum Hjulvei, hvor vi ved Omsvining pludselig stødte paa to bevæbnede Gauchoer. I Stedet for, hvad ikke havde været vanskeligt, uden Allarm at bemægtige sig deres Personer, affyrede en Officeer sine Pistoler paa dem, hvorpaa fulgte en halv Snees Geværskud; men endskiøndt de ikke vare mere end en Snees Skridt fra os, blev dog ingen af dem truffet, og med Lynets Hurtighed svingede de sig under Bugen paa deres Heste og jage afsted i flyvende Carriere, medens de med det ene Been holdt sig fast ved Sadelen. Da Solen stod op, naaede vi Toppen af en høi Landryg, hvorfra man kunde oversee Staden og Floden. Paa samme laae lige for os Chakabuka, en

smuk Korvet paa 22 Kanoner, der var afgaaet fra Balparaiso tilligemed Isabella, men ikke, som Rygtet gif, var forliift tilligemed den. Der laae desuden en Brig og en Brigantine, godt bemandede og godt armerede, og desuden flere Priser og andre Skibe, som alle havde taget en defensiv Stilling, saa at de meget beqvemt med deres Kanoner kunde bestryge den Slette, der laae imellem os og Staden. Denne blev forsvaret af 100 Soldater med nogle Kanoner, men dens bedste Forsvar var en Muur af en betydelig Høide. 300 velberedne Gauchoer holdt opmarscherede uden for den, og frembøde et imponerende Syn, da deres røde flagrende Ponchoer gave dem et Udseende, som om de vare uniformerede. Aldrig saasnart udfoldede den store brasilianske Fane sig, førend Chakabuco complimenterede os paa en meget ubehagelig Maade. Saasnart de første Rugler susede hen over Hovederne paa de sorte Marinere, kastede de sig strax ned paa Maven og bleve liggende i denne Stilling, indtil Englænderne hjalp dem paa Benene igien med nogle Kolbestød; men aldrig saasnart vare de komne op, førend Skrækken igien bemestrede sig dem, da en Korporal blev reven midt over af en Tolvpundiger, og de Omkringstaaende bleve blesserede af Skaarene af hans Brændeviinsflaske, som blev knuust. Der var aabenbart ikke den mindste Udfigt til at kunne tage Fortet, og efter en kort Raadslaaen blev det erklæret for det Klogeste, at vende om og saa hurtigt som muligt indskibe sig, da Fienden let kunde faae Underretning om Skibenes svage Bemanding og, da Vinden var gunstig, kunde seile ned ad Floden og

bemægtige sig dem. Trommer og Piber spillede den engelske Grenadeermarsch, og Shepherd og jeg marscherede i Spidsen for Colonnen. Men saasnart Rytteriet saae at vi traf os tilbage, gjorde det sig færdigt til at forfølge os og naaede os ved et Krat, hvor vi ikke kunde marschere i sluttet Colonne. Da vi vare opløste i smaa Afdelinger, omsværmede de os paa alle Kanter og underholdt en levende Ild, som vi ikke kunde besvare med Fordeel, thi saasnart de havde affyret deres Geværer, gallopperede de afsted paa den ovenfor omtalte Maade, med Hovedet under Hestens Bug. Vi lede et betydeligt Tab. Shepherd blev dødeligt saaret ved det venstre Pie, medens han lænede sig paa min Arm og overveiede, hvortedes han paa bedste Maade kunde opstille sit Mandskab. I dette Dieblik blev jeg kaldet bort og forlod ham med den udtryffelige Ordre til en Officeer, at lade ham bære bort, men jeg glemte uheldigviis at tage Proclamationen med mig. Nogle Minutter derefter, da vi kom ud af Krattet paa aaben Mark, gjorde det fjendtlige Rytterie et Angreb, og han blev da liggende, hvor jeg havde forladt ham.

Engellænderne formerede en Carree og sloge flere Angreb tilbage, men Fjenden gjorde hvert Dieblik Anstalter til at angribe paa ny, og standsede os der ved paa Marschen. Det var en utaalelig heed Dag, og Sletten var saa tør som en Orken; vor Bevøiser havde taget feil af Veien, og førte os netop i den modsatte Retning af den vi maatte have taget for at komme til vore Skibe. Førsten var utaalelig, og nogle af de Saarede skrege høit om en Draabe

Band, for at kjøle deres brændende Læber, indtil de tilsidst endte paa en kvalfuld Maade. To Feltstykker, som Fjenden opplantede imod os, anrettede en stor Ødelæggelse blandt vort Mandſkab og fuldendte vort Nederlag.

Man ſendte os en Parlamentair, der opfordrede os til Overgivelse, og Chefen for Rytteriet forſikkrede os paa ſit Væresord, at Kapitain Bynon, der i hele Sydamerica var bekjendt ſom en tapper og beſtemt Officeer, havde med Chakabuco taget vore Skibe efter en varm Fægtning og nu ſeilede ned ad Floden for at angribe Macao; vi overgave os derfor til Krigsfanger. En af de vigtigſte Capitulationsartikler var, at man ſiebliffelig ſkulde ſkaſſe os Vand, hvilket ogſaa ſkete uden Forhaling. Officeererne fik Lov at beholde deres Kaarder, men Mandſkabet maatte ſtrække Gevær og afmarchere i to Rækker, paa begge Sider indſluttede af Rytterie. Mange af dem bleve af Gauchoerne tagne foran paa deres Hefte, iblandt dem var jeg, men da der ikke blev iagttaget nogen Orden, ſaa blev den Krabat, ſom jeg reed med, under mange Paaskud agter ud. Da vi nu vare ene, forlangte han uden videre mit Uhr og Kjæden, efterat han førſt havde ſaaet mig til at give en af hans Kammerater min ſmukke høilandſke Claymore. Jeg opfyldte hans fornuſtige Begjæring, der dog blot var Forløberen for en anden om en Diamantsring, hvilken jeg dog, da den ſom en Foræring havde en ſtor Værd for mig, paa det Beſtemteſte afſlog. Karlen ſaae ſig derpaa om til alle Sider, og gjorde en meget betydningſfuld Gebærde med Pegefingeren rundt om

Halsen, men jeg var dengang altfor opbragt og ærgerlig til at bryde mig stort om hans Trudser; han lod sig da nøie med et Par Dollars, men paalagde mig at holde reen Mund. Senere kom det ved flere Omstændigheder for Dagen, at den samme Kjærling havde fundet den stakkels Shepherd, myrdet ham paa en barbarisk Maade og skaaret de Fingre af ham, paa hvilke han havde Ringe.

Efter en tre til fire Timers Marsch ankom vi til Staden, hvor vi, som er let at begribe, bleve modtagne med Frydemaal. Man indspærrede os i et usfelt Vagthuus, hvor vi fandt flere Officerer, der havde været ombord paa de erobrede Skibe. De deelte deres frugale Aftensmad med os, og vi tilbragte en høist maadelig Nat.

Jeg maa her tilføie, at Macao overgav sig næsten uden at løsne et Skud, da den franske Kapitein, som kommanderede denne Korvet, strax i Begyndelsen af Fægtningen blev haardt saaret; uden dette Uheld vilde Kampen maaskee have faaet et andet Udfald. Kapitein Bynon, som havde tjent med Shepherd under Cochrane i Sydamerika, lod sin Modstanders Liig begrave med al militair Honneur, og imod de andre Officerer var hans Forhold lige saa opmærksomt, aldeles beregnet paa at dæmpe alt Privathad og gjøre os vor Skjebne mindre bitter.

Under vort Ophold i Staden fik vi daglig Besøg af nogle af de mere anseete Indvaanere, og skjøndt Befolkningen kun var ringe, og Saa havde

Evne til at forbedre vor Forfatning, saa gjorde de dog, hvad der stod i deres Magt, navnlig en spansk Kjøbmand og en Englænder, der for ikke længe siden var kommen fra Montevideo. De Fængnes Antal var imidlertid saa stort, at man tog den Beslutning, at sende Officererne fire Mile høiere op i Landet, for at skille os fra vort Mandskab og forhindre enhver Plan til Flugt. Det var midt om Sommeren, og vi ombyttede med Glæde vort Fængsel med den frie Luft, og glædede os til den forholdsvis større Frihed, vi vilde komme til at nyde paa vort nye Bestemmelsessted. Udsigten, medens vi seilede op ad Floden, var fortryllende; paa mange Steder kom vi forbi yndige Smaager, hvis Planter og Blomster sendte os en behagelig Duft imøde, og hist og her tittede af en Gruppe Træer en Estancia frem, som man dog i Reglen ikke maa tænke sig som et nydeligt Landsted, men snarere som et temmelig slet Skuur, hvor der boe Gauchoer, som leve af Kvægavl. I et af disse toge vi vort Mattequarteer. Der blev slagtet en Ore, og Enhver valgte sig efter Behag et Stykke af den og tilberedte det, som han selv havde Lyst til. Der fattedes os ikke heller en mere oplivende Drik end det klare Vand, for et skylle det carne assada (ristede Kjød) ned. Ved alt dette glemte Nogle, at der for den øvrige Tid, Krigen varede, var dem affaaaret ethvert Haab om at udmærke sig og blive befordrede, og de sang deres Nationalsange, til stor Morsskab for Gauchoerne, af hvilke nogle afverlende improviserede til Guitarren og i deres Sange snart tiltalede deres Elskerinder, snart gjorde en eller anden

af deres Kammerater latterlige, hvilket altid blev optaget med lydeligt Bisald og svingrende Latter.

For at forkorte Tiden, fortalte Andre Scener af deres tidligere Liv, tildeels af deres Drengenaar, og mangt et Suk, fremkaldt ved den vedmodsfulde Erin- dring om hiin lykkelige Livsperiode, trængte sig frem fra det sorgbetyngete Bryst.

Det var allerede langt ud paa Natten, førend vi, indhyllede i vore Ponchoer og Kapper, kastede os ned ved den udgaaende Ild for at nyde nogle Timers Søvn, og i den forglemme vore Sorger og Noisom- meligheder. Tidlig om Morgenens fortsatte vi vor Reise, og om Aftenen ankom vi til en Franskmands Huus, der laae imellem Træer og Kratfkov ved en Arm af Floden.

Der blev os afftukket visse Grændser, som vi ikke turde overskride uden Tilladelse af den Person, der var udnævnt til vor Bevogter. Vi forbleve imidlertid ikke længe her; omtrent en halv Miil der- fra blev der opført et Huus for os paa et Sted, hvor nogle hundrede Indianere havde opslaaet deres Leir.

Vi indrettede os imidlertid saa beqvemt som muligt, og to eller tre sloge sig sammen. Vi byggede Hytter af Væle og Pilegrene og tækkede dem med tykke bøielige Rør; thi vor fælleds Bolig bestod kun af nøgne Mure, over hvilket der var spændt et gam- melt laset Seil. Da vore Hytter vare færdige, var vor Hovedsyssel at gaae paa Jagt efter Bildsviin, som, skjøndt de ikke vare meget store, dog vare vilde nok til at skaffe os en herlig og med nogen Fare

forbunden Jagt, og en lækker Ret, naar deres Kjød var stegt.

Om Efteraaret droge vi ind i vort nye Qvarteer, der vilde have været for slet for en nordameri-
cansk Skovhugger; thi Taget bestod af raae Træ-
stammer, og Murene af Pæle og Leer. Det laae
ved Enden af et uhyre Amphitheater, der var ind-
sluttet af tre Bjergvægge, og mellem disse og Huset
var der ikke et Træ eller en Busk; blot langs med
Breddens af den Flod, der strømmede igjennem For-
grunden af dette Landskab, var der nogle grønne
Enge, nogle skyggesfulde Smaaskove og maleriske Ud-
sigter. I Nærheden af vort Qvarteer vare der tal-
rige Indianerstammer, som stode i et venfskabeligt
Forhold til Republikken.

Efter det temmelig lange Bekjendtskab, jeg har
havt til Patagonierne saavel paa denne som paa hiin
Side Cordilleras, maa jeg reent ud tilstaae, at deres
Legemsstørrelse i det Hele taget ikke overgaaer Euro-
pærnes. Hvor man seer dem, finder man Folk nok
under Middelsstørrelsen, trods alle tidligere Reises
mirakuløse Fortællinger om dette Folks colossale Væxt.
Deres Ansigtstræk ere ikke blot regelmæssige, men
endog smukke, rigtig nok brunede, en Følge af deres
bestandige Leven i fri Luft, men blandt Fruentim-
merne finder man ikke sjelden ret vakke Skabninger
med en meget fin Hud, som de dog paa det affy-
ligste vanzire, naar de overmale sig med sort og rød
Farve. De bære ingen Ringe i Næsen, men blot
paa Fingrene, deres Haar er smukt skilt ad i Pan-
den og hænger i Fletninger ned over begge Lindinger

gerne. Rundt omkring Lænderne og Bryftet bære de et Stykke rødt eller blaat Løi og over Skuldrene et stort Guanacofkind, der er befæstet om Halsen med en blank Laas eller Naal. Mændene ere iførte et Slags Sæk med et Belte om Livet, bære ikke sjelden, ligesom Fruentimmerne, et Guanacofkind, men for det meste en stor Ponchó, hvis ene Ende de kaste over den venstre Skulder; for at hindre den i at falde ned maae de holde sig meget rank, hvilket bidrager til deres stolte Holdning. Deres Haar er ligeledes skilt ad i Vanden og bliver enten bundet sammen med et Tørklæde, eller falder i naturlige Lokker ned over Skuldrene og Nakken. Ved Siden bære de deres Bola, der foruden en Kniv i Beltet udgjør hele deres Bevæbning; men naar de ere til Hest, hænger den uundværlige Lasso i en Slynge ved Sadlen, og et langt Spyd med et Haandgreb af Bambus er deres Vaaben.

Det Indre af vor Bolig svarede til det raae Udvortes, og kun med et Slags Gysen betraadte man det store, skumle Rum, der lignede en nylig opkastet Grav. Der var ikke et Stykke Bohave at see der, der var ikke et eneste Vindue, ja ikke engang en Abning, som kunde træde i Stedet for et saadant; for oven, for ned, paa Siderne var der ikke andet end den fugtige Jord, af hvilken hist og her en kroget Green tittede frem. Portugiserne trak paa Skulderen, og satte sig, da Karrerne vare aflæssede, i den ene Ende af Bygningen midt iblandt deres

Bagage, og bandte Authoriteterne, fordi de ikke havde sørget for en Bolig, der var passende for Christen: mennesker. Englænderne, som toge den anden Ende af Bygningen i Besiddelse, lagde strax Hæand paa Bærket, for at gjøre den mere beboelig. Man til: tussede sig Huder af Indianerne, og kappede en Mængde Pilequiste og Pæle; disse bleve ram: mede ned i Jorden og tjente til Sengesteder, og Pi: lequistene, som bleve flettede sammen og bedækkede med Huder, udgjorde Sengene. Man forfærdigede ogsaa en Deel Stole, og inden faa Dage fik vor Bolig et temmelig venligt Udseende, saa meget mere som vi anbragte Rabninger i Muren for at faae Lys. For Mæven var der sørget tilstrækkeligt, thi vi havde Drekjød i Overflødighed, og slap vort Forraad, saa galopperede nogle Gauchoer afsted til en Hjord, hvor de med deres Lasso paa deres bekjendte Maade hen: tede os det fedeste Kreatur.

Paa denne Tid ankom en Afdeling af 500 In: dianere med deres Høvding til Foden af de Bjerge, som indgrændsede Sletten, og opstode for nogle Dage deres Leir der. Blandt de Fanger, de havde gjort, var der ogsaa en meget smuk spansk Pige paa 15 Aar. Da dette Barn blev røvet fra sine Forældre, talte det 11 Aar, og da Regjeringerne i de forskjellige Republikker dengang ikke vare mægtige nok til med væbnet Hæand at hevne saadanne Røverier, gjorde man de fjendtlige Indianere Foræringer, for paa denne Maade at befrie de Christne, der vare faldne i deres Hænder. Da Gouverneuren blev underrettet om Indianernes Ankomst, assendte han den spanske

Kjøbmand Valdez's Broder, for ved ham at underhandle om Pigens Frigivelse. Det unge Menneſke havde imidlertid aldrig ſaaſnart ſeet den unge Spanierinde, førend han ogſaa forelſkede ſig i hende. Overvældet af ſine Følelſer, forekom den Handel, han her ſkulde ſlutte om Gjenſtanden for ſin Kjærlighed, ham foragtelig, og han beſluttede derfor at bortføre hende paa en Maade, der paſſede bedre til hans driſtige Aand og Hjertets Følelſer. Efter ved nogle vel anbragte Foræringer at have vundet hendes Tillid og Tilbøielighed, ſøgte han at indlede Sammenkomſter med hende, og for bedre og ſikkrere at kunne udføre ſit Forhavende, foregav ham, at han ønskede at tilbringe nogen Tid hos os, hvad der ikke var os uvelkomment, da han var en ret vakker ung Mand, og vi ikke havde den mindſte Anelſe om, hvad han havde i Sinde.

Naturen havde imidlertid ſkiftet Dragt, og ved Enden af den Dag, paa hvilken denne Fortælling begynder, var Jorden bedækket med en tynd Skorpe af froſſen Sne, paa hvis hvide Flade de mørke indianſke Hytter, der ſtødte op til vor Bolig, traadte ſaa meget mere aſtiffende frem. Hiinſides diſſe ſkimtede man i det Fjerne i utydelige Omrids de nylig ankomne Indianeres. Imellem begge Partier herſkede det bedſte Forhold, da de vare aldeles uafhængige af hinanden og hørte til forſkjellige Stammer. Klokkeren var omtrent 8, og Maanen var endnu ikke gaaet op, da jeg gik bort fra mine Kammerater, der i fortrolig Samtale havde leiret ſig om en Gld, kaſtede min Poncho over Skulderen og forlod vor Bolig,

for at besøge de Indianere, som boede nærmest ved os. Rygende en Papiircigarre fulgte jeg i al Magt en Fodstie, der førte igjennem Krattet og paa høire Haand forbi Hytterne (Zolderias), da jeg paa eens gang blev forstyrret i mine Betragtninger ved Hundegjæsen og Skrigen og Skraalen fra et eller andet Bacchanal. I samme Dieblif saae jeg min Ven Valdez, forklædt som Indianer komme mig imøde med et Fruentimmer, om hvilket han havde slynget sin Arm. Da jeg nok kunde begribe, at Trediemand var tilovers ved en saadan Scene, saa vilde jeg just skjule mig bag et Træ, indtil Parret var kommet forbi mig, men Valdez fik Die paa mig og kaldte paa mig. Var jeg bievæn forundret over hans mig uforklarlige Forklædning, saa blev jeg det ikke mindre, da jeg i hans Ledfagerinde gjenkjendte hiin unge spanske Pige, der var Gjenstanden for en almindelig Beundring. Jeg vilde just til at spørge Valdez om, hvor han kunde være saa ubesindig, at vove et Foretagende, som, naar det blev opdaget, upaatvivlelig vilde have Mord og Drab til Følge, da han selv hvistede til mig, at han ret godt vidste, hvad Fare han udsatte sig for, men at ingen Magt paa Jorden skulde skille ham fra hans lille Kone, som han med disse Ord trykkede et hjertelig Kys paa de friske Læber. "Nu vel", svarede jeg, "men hvad vil De gjøre? hvor vil De hen med hende? Man vil snart opdage Deres Flugt, og hos os er det umuligt at skjule Pigen".

"Det veed jeg nok", svarede han, "og det har aldrig faldet mig ind at ville søge et Tilflugtssted

hos Eder. Under det Paaskud at ville fiske, har jeg leiet Franskmændens Baad, der ligger gjort fast ved det Træ der henne. Jeg trænger blot til deres Bistand, og efter hvad jeg kjender til Dem, vil de ikke nægte mig den. Jeg var just i Begreb med at søge efter Dem, da jeg saa uventet mødte Dem. Spørg mig ikke om Meer, for opholde vi os længere paa dette Sted, staae vi Fare for at blive grebne. Jeg undrer mig isvrigt over at man ikke allerede har sat efter os, men Mistanken falder rimeligviis paa Kaziken, som, hvad De vel har hørt, er reent desperat forliebt i min lille Kone". Alle mine Forestillinger om, at en saadan Donquixotstreg fra min Side let kunde paadrage mine Kammerater Regjeringens Aevfelse, afkræftede Valdez ved den Forsikkring, at hans Broder havde saa megen Indflydelse hos Gouverneuren, at det vilde være ham en let Sag at forebygge alle ubehagelige Følger; der var altsaa ikke andet for mig at gjøre, end at give efter for min Vens indstændige Opfordringer, og blot sørge for at de kom affted saa hurtigt som muligt. Det var en herlig Nat, et yndigt Maaneskin, og de af Vinden let bevægede Grene kastede deres Skygge paa den glimrende Sneeflade. Medens vi vandrede raff affted, spurgte jeg Valdez, af hvad Grund han havde forklædt sig som Indianer, og han erklærede, at det var for at lede Mistanken paa Tipawhu (Kaziken), i det Tilfælde han skulde blive bemærket. "Hvad Udsald dette Natteeventyr end faaer", vedblev Valdez, "saa er jeg Deres i Liv og Død og vil føle mig lykkelig,

hvis Skjebnen vil vise mig den Gunst, at kunne bevise Dem min Erkjendtlighed i Gjerningen".

"Jeg tager Dem paa Ordet, min Ven", svarede jeg, "thi den Tid er sandelig ikke langt borte, da jeg vil gjøre Brug af den Tjeneste, De med saa megen Beredvillighed lover mig. Jeg har skrevet til Capitain Bynon og anmodet ham om at anvende sin Indflydelse hos Gouverneuren, for at det kan blive mig tilladt, da min Sundhed ikke er den bedste, at vende tilbage til Staden og faae et Bærelse paa Fortet".

"Det glæder mig", sagde Valdez, "og jeg nærer ikke mindste Tvivl om at man jo vil tilstaae Dem Deres Forlangender; men hvad saa videre?"

"Na, det vil nok vise sig", svarede jeg, men aldrig saasnart vare disse Ord komne over mine Læber, førend et gjennemtrængende Skrig gjenlød i den tause Nat. Som opskrækket Bildt styrtede vi ind i Krattet, thi der var ingen Tvivl om, at man jo havde savnet Pigen; de snysende Forsølgeres rasende Krigsskrik forkyndte os det altfor tydeligt. Vore Fodtrin ledte de snue Indianere paa Spor efter os, og det var os umuligt at undkomme, da vore Forsølgere vare lige i Hælene paa os. Ansporede af den truende Fare, sprang vi ud af det Skjul, hvor vi med tilbageholdt Mandedrag havde knuget os sammen, og ilede alt hvad vi kunde til det Sted, hvor Baaden var gjort fast, som ikke var tusind Skridt derfra; men selv dette korte Maal skulde vi Stakler ikke naae. Blot fem Minutter endnu, og vi havde været ved Baaden; men vi maatte over en aaben Plads i Krattet; da

peb der os en Kugle forbi Dreene, der kom nok en, og den stakkels Valdez styrtede til Jorden. I den dødeligste Angest blev jeg staaende hos ham, thi jeg troede at han var dræbt; da stormede en Trop Wilde løs paa os, med Tipawhu i Spidsen.

Dette Overfald reddede vort Liv, thi Kaziken, som var glad ved igjen at have Gjenstanden for sin Tilbøielighed i sin Magt, var aldeles ikke videre opbragt imod os. At den anden Stammes Høvding havde beskyldt ham for at have givet sit Samtykke til Pigens Flugt, havde isærdeleshed bevæget ham til at sætte efter hende, for derved at rense sig fra en Mistanke, der nedværdigede ham i hans Folks Dine. Hiin Høvding havde endog udfordret ham til Kamp, og Kaziken havde ogsaa modtaget denne, men vilde ikke stille sig, førend man havde forfulgt de Flygtende. Kaziken, hvis Gunst jeg havde vundet ved mangen Foræring af Tobak og Brændeviin, var mig bevaagen, og jeg underrettede ham derfor strax om det Tilfælde, der havde indviklet mig i denne Sag, og bad ham om Beskyttelse for den stakkels Valdez, der var sluppen derfra med et Streiffkud, og allerede igjen var kommen paa Benene. Vare vi faldne i Hænderne paa den anden Høvding, som besad en grusom, uforsonlig Characteer, saa havde det været ude med os.

Den stakkels Pige, som var Anledningen til al denne Tumult, blev ført bort i Triumph af sin seierrige Tilbeder, og Valdez og jeg kunde nu i al Magt vende tilbage, med Ansigt, Hænder og Klæder forrevne af Torne. Valdez jamrede fortvivlet over Tabet af

sin Elskede, og jeg fremhentede enhver Trostegrund, hans ulykkelige Stilling kunde indgive mig.

Det var Midnat, da vi kom tilbage til vort Kvarteer og endnu fandt nogle af vore Kammerater vaagne, fordi de vare ængstelige over vort lange Udebliven. Man ønskede os til Lykke med at være undgaaet den anden Høvding, der havde svoret, at hvis de Skyldige faldt i hans Hænder, skulde de komme til at angre deres Forvovenhed. Valdez fik nu et Plaster paa sit Saar i Hovedet, og derpaa begave vi os til No, der ikke blev forstyrret ved noget naturligt Besøg, som vi havde frygtet for.

Næste Morgen indfandt den opbragte Høvding, ledsaget af Tipawhu, sig hos os, for at forlange en Erklæring, og skjøndt hans Brede havde lagt sig saa temmelig, holdt det dog haardt nok at stille ham tilfreds. Han skreg og sægtede heftigt med Hænderne; Fornuftgrunde vilde ikke have nyttet, og blot Løfte om Brændeviin og nogle Heste, som Valdez forpligtede sig til at levere ham, beroligede ham endelig. Men aldrig saasnart var Noligheden tilveiebragt fra denne Side, saa opstod der en ny Tvist imellem ham og Tipawhu, der desuden var forbitret over den høie Tone, i hvilken Høvdingen forrige Nat havde vovet at tiltale ham. Pigen befandt sig i Tipawhus Telt, og da den Anden ikke vilde opgive sine Fordringer paa hende uden for en Løsepenge, som Tipawhu ikke var i Stand til at tilveiebringe, saa erklærede denne sidste endelig, at han paa ingen Maade vilde give Slip paa hende, hvorover der opstod en heftig Strid og Begge grebe til deres Vaaben.

Der samlede nu flere Tilhængere af begge de stridende Partier, og en almindelig Kamp syntes uundgaaelig, da Ingen af dem vilde laane Dre til fredelige Forestillinger eller give efter. Endelig lykkedes det de Ældste at bringe de oprørte Gemytter saa vidt, at de bleve enige om at afgjøre deres Tvist, som desuden var aldeles personlig, ved en Evkamp til Hest med Landser af i det mindste 22 Fods Længde. Seirede Tipawhu, saa skulde han beholde Pigen, der havde vakt en saa heftig Tilbøielighed hos ham; blev han overvunden, skulde han tilfredsstille sin Modstander med en Foræring af unge Heste.

Disse Betingelser bleve antagne. Begge Kamperne steg til Hest og galloperede midt ud paa Sletten, fulgte af os og Indianerne, der alle vilde være Tilskuere ved denne usædvanlige Kamp. Da vi vare komne omtrent midtvejs imellem begge Leirene, reed Tipawhu omtrent et tusind Skridt videre frem, hvor hans Folk vare opstillede? Paa begge Sider stode Oldinger, Qvinder og Børn. Efterat begge Partier havde rustet sig, skjød en ung Indianer en Piiil af i Luften, og paa dette Signal styrtede begge Høvdingerne i flyvende Galop løs paa hinanden. Da de vare komne hinanden paa ti Skridt nær, kastede de deres Landser.¹⁾ Tipawhus Landse traf Modstanderen i Skulderen med en saadan Kraft, at han styrtede af

---

¹⁾ Dette skeer paa en ganske egen Maade. Man kaster nemlig Landsen mod Jorden, fra hvilken den, forudsat at Manden besidder den fornødne Kraft, springer tilbage og farer afsted i den tilsigtede Retning. (?)

Hesten og maatte bæres bort, medens han selv ved en hurtig Bøining undveeg den imod hans rettede Landse, der ellers vilde have gjennemboret hans Hoved. Den overvundne Høvding var rasende over sit Nederlag, men erklærede sig dog for overvunden og opgav sine Fordringer paa Spanierinden.

Enhver Tvist var nu bilagt, og den af Glæde henrykte Tipawhu opsøgte den stakkels Pige, for at nyde Frugterne af sin Seier. Det forundrede ham meget, at hun ikke havde været nærværende ved Kampen, men han beroligede sig, da man sagde ham at hun var syg, og han galloperede nu tilbage til sin Leir, for at slutte hende i sine Arme. Man tænke sig hans Studsen og Forbittrelse, da han ikke fandt Spanierinden hverken i sit eller noget andet Telt. Han sprang af Hesten og løb om imellem Indianerne, som han besyldte for Forræderi. Under dette rasende Optrin kom en Dreng løbende og fortalte, at han havde seet Pigen flygte bort med en Indianer, der efter Beskrivelsen ikke kunde være nogen anden end Valdez. De Flygtende havde taget Veien til del Carmen, og den rasende Tipawhu begav sig nu afsted, for at forfølge Pigersverren.

Under den Tummel, som havde hersket den hele Morgen, havde jeg ikke haft Tid til at tænke paa Valdez og havde selvfølgelig ikke heller savnet ham; da han havde fast besluttet at befrie Pigen af Indianernes Hænder, det maatte koste hvad det vilde, havde han benyttet Leiligheden, medens de bivaanede Kampen, og havde sneget sig ind i Leiren. Han fandt snart

Gjenstanden for sin Kjærlighed. Det gamle Fruentimmer, der skulde passe paa Spanierinden; kunde ikke modstaae Nysgjerrigheden; hun havde bivaanet Kampscenen, og der var ikke den mindste Forhindring. Valdez satte sin Kjæreste paa en af de Heste, som græssede ved Leiren; og benyttede Tiden saa godt, at han naaede Staden uden at blive indhentet. Han underrettede nu strax Gouverneuren om sit Bovesykke; og da Tipawhu ankom, fik man ham ved gode Ord og Foræringer overtalt til at opgive sine Fordringer paa Pigen. Om Valdez senere har ægtet den smukke Pige, veed jeg ikke med Visshed; efter nogle Maanedes Forløb sagde Nygtet imidlertid, at de virkelig vare blevne gifte, hvad der ogsaa forekom mig sandsynligt; da Pogens Forældre vare rige og agtede Folk.

Nogle Dage efter denne Begivenhed blev der igjennem Gouverneuren tilstaaet mig og Beauclerc, første Lieutenant paa Macao, Tilladelse til at begive os til Staden. Her fik vi et bekvemt Bærelse paa Fortet, hvor der ogsaa befandt sig en ung Officeer af Patrioterne; han havde mistet en Fod, men var allerede i Bedring. For Formens Skyld opholdt jeg mig nogle Dage i det Indre af Fortet og fik derpaa Lov til at gaae, hvorhen jeg lystede, ja endog at blive ude en heel Dag, naar jeg blot vendte hjem efter Solens Nedgang. Jeg deelte min Tid imellem Valdez og hans Broder, der havde en smuk ung Kone, som spillede Harpe og sang ret vakkert. Paa samme Tid ankom der en engelsk Brig, hvis Chef, en dannet og selfabelig Mand, ligeledes havde en smuk Kone fra Skotlands romantiske Egne. I Briggens ziirligt smyk-

kedede Kahyt og i de Tertulias, som min Ven Valdez's Broder gav, tilbragte jeg mine lykkeligste Timer i det Carmen.

Lidt efter lidt forsvandt endelig enhver Indskrænkning, og uden at være bleven affordret mit Vresord var jeg aldeles Herre over min Tid og min Person. Men uagtet jeg førte et meget behageligt Liv, var jeg dog altid blot en Fange, og saaledes var det da ganske naturligt, at jeg gjorde mig meer og meer fortrolig ved den Tanke, at benytte de gunstige Omstændigheder til min Befrielse. En af Officererne paa Kapitain M—s Skib var en gammel Bekjendt af Beauclerc og ham paa flere Maader forbunden, og da han desuden var en godmodig og tjenstvillig Mand, saa kostede det mig ikke megen Umage at faae ham oertalt til at være os behjælpelige ved vor Flugt. Planen blev aftalt paa følgende Maade. Kapitain M—s gav et glimrende Tractement ombord paa sit Skib, og jeg og Beauclerc skulde ogsaa inviteres. Naar nu alle Baadene bleve tagne i Tjeneste for at sætte Gæsterne i Land, vilde vor Ven mage det saaledes, at Vinashen kunde blive tilbage, for at hente Kapitain M—s, der for det meste pleiede at være i Land til langt ud paa Natten. I Løbet af Dagen skulde han om muligt lade bringe Seil ned i Fartsøiet; men vi gjorde imidlertid ikke Regning paa at dette vilde lykkes ham, men ventede at kunne faae alt, hvad vi brugte, af en Golette, der laae for Anker længere nede ad Floden og kun havde to Negere ombord som Vagt. Matroserne, der roede Vinashen i Land, begave sig altid, med Undtagelse af een Mand, til en

Pulqueria, for at faae noget at spise og drikke, medens de ventede paa Kapitainen. Undertiden forblev der slet ingen i Baaden, og paa det Sted i Bugten, hvor man sædvanligviis pleiede at lande, var der desuden i temmelig lang Omkreds ikke en eneste Bolig. Skulde der imidlertid virkelig blive en Matros tilbage i Fartøiet, saa gjorde vi Regning paa at faae ham til at gaae med os. Den Dag, vi havde bestemt til vor Flugt, var meget smuk, og da vi kom ombord, modtog Madame Valdez os med saa fortryllende Ynde, at det nær havde begyndt at angre mig, at jeg vilde forlade en saa elskværdig Qvinde.

Efter at have dandset nogle Dandse undskyldte jeg mig med Hovedpine og gik i Land, for at faae fat paa en gammel Matros, der tidligere havde tjent under mig og havde besluttet at gaae med os. Jeg gav ham Penge, for at han kunde kjøbe den fornødne Proviand, som han skulde gjemme i en Sandgrav og derpaa gaae ombord igjen. Naar Pinashen om Aftenen skulde i Land, saa skulde han gaae med og tilbyde sig at ville forblive ved Fartøiet, medens hans Kammerater gik til Bertshuset. Jeg begav mig nu til Fortet og tænkte blot paa, hvorledes jeg skulde faae et Kort, en Qvadrant og fremfor Alt et Compas. Et saadant fandtes i Doctorens Værelse, som jeg havde fri Udgang til, og da han ogsaa var en Gæst paa Corvetten, saa bemægtigede jeg mig det uden videre og skjulte det i Bagbygningen: men de to andre Gjenstande tilhørte vor Stuekammerat, den unge Officeer med een Fod, der aldrig forlod sit Værelse om Aftenen og desuden var en saa complet

Patriot, at det vilde have været den største Dumhed at betroe ham min Hemmelighed. Jeg ønskede at undgaae enhver Voldsomhed og tog derfor min Tilflugt til List. Jeg foreslog ham nemlig en morsom Kunst med Kort, som han tidt havde fundet Behag i, men gjorde det til en Betingelse, at han skulde lade sine Hænder, medens han holdt paa Kortene, binde paa Ryggen. Til min Glæde var han villig dertil. Jeg tog derpaa et stort Tørklæde, som jeg bad ham holde fast i Midten med Tænderne, og da han havde gjort det, bandt jeg, som om jeg havde en Spøg for, leende Enderne sammen i Nakken paa ham, saa at han ikke kunde tale. Jeg kunde see paa ham, hvor ubehageligt det var ham, men uden at spille nogen Tid satte jeg mig i Besiddelse af Kortet og Kvadranten, bragte min Bændne i en beqvem Stilling, ønskede ham at han maatte leve vel, og lukkede Døren op, for at absentere mig, da jeg til min store Skræk saae Kapitain Bynon og M—s komme op ad Trappen.

Det gjelder Dig, tænkte jeg strax, og søgte at fatte mig saameget som mueligt, for ikke ved at røbe min Overraskelse at paaskynde Catastrophen. Jeg fik netop Tid til at bringe de røbede Gjenstande paa Tid og Sted og hviske til Officeren, at han skulde faae Oplysning om Alting, da de to ovennævnte Officerer traadte ind i Stuen. "Men hvad skal det betyde, Hr. F. . . . ?" spurgte Capitain Bynon mig; "vore Damer ere ganske fortvivlede over at De har forladt dem, og jeg har givet mit Ord for at ville bringe Deserteuren tilbage; kan jeg indfri det?" Jeg maatte

lade som om jeg ikke mærkede Spotten, og svarede, at det vilde være meget uhøfligt af mig at sætte ham i den Forlegenhed, hvorpaa jeg spurgte dem om jeg turde opvarte dem med et Glas Liqueur. Capitain M—s havde imidlertid spurgt den unge Officeer om han havde Tandpine, og da han ikke fik noget Svar, traadte han nærmere hen til ham og studsede ikke lidet ved at finde den stakkels Mand i en saadan Forfatning. Jeg gav det Hele ud for Spøg og løste ham strax. Hele Anslaget var blevet robet ved Beauclercs Uforsigtighed; han havde nemlig den tossede Bane at tænke høit. For at optegne nogle Notitser, vort Anliggende vedkommende, var han gaaet ind i et Lukaf i Agterenden af Skibet, hvor han udtalte høit hvad han skrev. En af Officererne, som havde sit Lukaf tæt ved, hørte hvert et Ord og mældte det strax til Capitain M—s, der af Capitain Bynon blev opfordret til at afæffe mig mit Resord paa at jeg aldrig meer vilde gjøre saadanne Forsøg. Jeg maatte vel, og nu blev der mig tilstaaet den samme Frihed, jeg før havde nydt. Kun et Par Stykker fik denne Historie at vide. Jeg gif nu ombord igjen til Selskabet, og en Dands med min Ben Valdez's smukke Kone jagede snart mit onde Lune paa Døren.

Nogen Tid efter mit uheldige Forsøg paa at komme bort herfra, besluttede Gouverneuren og Juntaen at sende os tilligemed de portugisiske eller rettere sagt de brasilianske Fanger til Lands til Tandil, en

Reise af næsten 800 engelske Mile ¹⁾, fordi man, for at undgaae fjendelige Indianerstammer, maatte gjøre en stor Omvei. Veien førte desuden over de store og øde Pampas, der strække sig imellem Buenos-Ayres og Chili, og som kun betrædes af Indianere eller Tropper fra Buenos-Ayres, naar det er nødvendigt at angribe de Wilde. Imod denne grusomme Bestemmelse blev der ikke blot paa det heftigste protesteret, men den blev ogsaa senere dadlet af den argentinske Regjering som uretfærdig og uforsvarlig.

Der blev hurtigt gjort Anstalter til vor Afreise; tyve bevæbnede Gauchoer udgjorde vor Eskorte, kun en svag Beskyttelse imod de talrige fjendelige Stammer, men en desto nyttigere Ledsagelse med Hensyn til at holde den store Mængde Hornkvæg og Heste i Orden, som vi toge med os. Blot Officererne vare til Hest og havde desuden Pakheste, som bare deres Proviant, den stakkels Matros maatte undvære denne Bequemmelighed; daarligt paaklædt, maatte han, skjøndt den kolde Aarstid allerede havde indfundet sig, gjøre den besværlige Reise til Fods, og alt hvad han fik var Drekjød. Vi udgjorde et Tog af 140 Mand, og commanderedes af en spansk Oberst.

Da vi begave os paa Reisen, var Veiret usædvanligt smukt. Solen skinnede for denne Aarstid endnu altid venligt nok og oplivede det øde Landskab rundt omkring os. Vi tilbagelagde flere Mile igjennem et bladløst Krat, der paa mange Steder var

---

¹⁾ Den lige Wei fra Buenos-Ayres til Chili udgjør 300 Mile.

saa tæt, og det formørkede Veien, og da vi endelig havde passeret den ujevne, stenede Wei, som førte igjennem det, saae vi ikke andet for os end en Række af Høie og Dale og hele Hjorder af Guanacos, der græssede paa de med høit, tørt Græs bedækkede Høie. Kun hist og her dannede enkelte, af Floden Colorados Arme gjennemskaarne og med yppigt Græs bedækkede Dale ligesom Daser i denne Ørken, og smaa Grupper af unge, smækkre Træer bragte en levende Afverling i det eensformige, melancholske Landskab. Toget bevægede sig langsomt frem, for at Fodgjængerne kunde følge med. Veien gik forbi flere adspredtliggende Tolderias, i Nærheden af hvilke vi sædvanligviis opflogte vort Nattequarteer, fordi vi der altid fandt Vand og Brænde i Overflødighed. Ved saadan Leilighed gjorde vi os altid noget tilgode, thi Indianerne vare stedse villige til for noget Tobak at overlade os et Faar eller nogle Høns.

Jo videre vi kom frem, jo mere øde og melancholsk blev Egnen. De smaa Sletter med tørt Græs, og i Baggrunden begrænsede af nøgne Bakker, vare ligesom Forløberne for den umaadelige Ørken, vi snart skulde betræde. Indianernes Leire bleve sjeldnere og sjeldnere, og det varede ikke længe, saa havde vi intet andet Tag over os end den blaae Himmel, under hvilken de vilde Dyr's Hylen lullede os i Søvn.

En kold Nordost med Hagel og Snebyger blæste os imøde, da vi paa Slutningen af en ubehagelig Dag droge igjennem et snevert Pas, der hørte til en paa alle Sider af steile Klipper indsluttet Dal, hvor vi til vor store Glæde traf en Indianerstamme. En

Afdeling af samme, anført af Montero, en mægtig Kazik, vendte just tilbage fra et Kjørtog og bragte tre Fanger med sig, en ung Mand, hans Moder og et toaarigt Barn. Paa den første vare Hænderne bundne paa Ryggen, og Grimen paa hans Hest til Halen af en anden, midt iblandt et stort Tog af Heste, som bare Konerne, Børnene og Bagagen. Med deres sædvanlige Gjæstfrihed indbød Indianerne os til at tilbringe Natten i deres Toldas eller Wigwams. Alting blev i en Hast afpakked, der blev slagtet en Ore, som udhuggedes i Portioner for den følgende Dag, hvorpaa vi fordeelte os i to eller tre Toldas, hvor vi toge Plads omkring en lystig Ild og tillavede vor Aftensmad, medens vi spasede med de indianske Diger. Da vi havde spist, lavede jeg mig et Leie i en Krog af Hytten, og gik derpaa ud, for at see hvad der var blevet af Fangen. Den unge Krieger stod bunden til et Træ, ligeover for Kazikens Hytte, og skulde, som jeg fik at høre, dræbes næste Dag. Haalet hang ham vildt omkring Ansigtet, og den kraftige unge Mand var sunken saaledes sammen i sig selv og saa ubevægelig, at han syntes at være død. Dette Syn rystede mig i den Grad, at jeg vendte tilbage til min Hytte, for at hente en Poncho til den Ulykkelige; men man gav mig det Raad, at jeg ikke skulde blande mig i denne Sag, thi det vilde kun gjøre Kaziken forbitret, og han var en grusom og hevngjerrig Mand.

Da jeg traadte ind i Hytten, der skulde give mig Ly for denne Nat, og som var den sidste i hele Rækken, var jeg nær falden over et lille Barn, der i en Mængde Svøb sov i en Bugge, som var flettet

af Grene og Knap var stor nok til den lille Skabning. Da jeg var bange for at det skulde skride, hvis jeg flyttede det, saa lod jeg det blive hvor det var, kastede nogle Stykker Brænde til Jlden og krøb derpaa ind under mit varme Dækken.

Ængstet af frygtelige Drømme sov jeg meget uroligt, og blev endelig ganske vækket ved den ængstelige Brølen og Brægen af Hjorden, som ikke var langt derfra. Da ogsaa Hestene udtrykte deres Angst og Frygt ved Snysen og Trampen, blev jeg bange for min Hest og stod op for at see, hvad der var paa Færde. Et frygteligt Syn traadte mig imøde i det Indre af Hytten. Et vidt opspilet Gabet, et Par gnistrende Pine, der vare stivt hæftede paa en Gjenstand lige for dem, var alt hvad jeg saa, thi grebet af en panisk Skræk, smuttede jeg bort under de Huder, Hytten var sammensat af, og begav mig paa Flugten. Men et høit gjennemtrængende Skrig, ledsaget af en frygtelig Brølen, standsede mig uvilkaarlig, og i samme Dieblik sprang en uhyre Tiger¹⁾, med sit Bytte i Gabet, forbi mig i en Afstand af Knap ti Skridt. Den almindelige Jammerklage underrettede mig om, at hiint stakkels Barn, som jeg havde seet førend jeg lagde mig, var blevet bortslæbt af det vilde Dyr, og at det netop var dette Uhyre, som havde gjort vore Heste og vort Hornqvæg forkrækket. At optømme Hestene og forfølge Rovdyret var skeet i et Dieblik, og afsted joge Indianere og Gauchoer, hine væbnede med Landsver og Læssver, disse med Karabiner. Begjærlig efter at see, hvorledes denne græsselige Hændelse

¹⁾ Formodentlig en Jaguar eller amerikansk Tiger (Felis onca).

vilde ende, kastede jeg mig paa min Hest og kom, i det jeg gav den Tøilen, forbi det Træ, den unge Kriger var bunden til. Den Ulykkelige kastede et saa bønligt Blik til mig, at jeg ikke kunde modstaae den Fristelse at befrie ham, og da Alle vare dragne ud, for at forfølge Tigeren, trak jeg min Kniv ud af Beltet, skar den unge Mand's Baand over og galloperede hurtigt afsted, for at undgaae enhver Anledning til Mistanke. Da denne Medlidenhedsgjerning var fuldbragt i et Dieblik, indhentede jeg snart Jægerne, der vare tæt i Hælene paa Hoveddyret. Indianerne vare forud og dannede under høie Skrig en stor Kreds; den modige Fader ilede foran alle de andre og kastede sin Landsse med vældig Kraft, men ikke med den sædvanlige Sikkerhed paa sit Varns Røver, saa at han ikke dræbte Tigeren, men blot saarede den. Dette Saar gjorde Dyret rasende, det lod Varnet falde, aabnede sit blodrøde, dampende Gab, pidskede rasende sine Sider med den vældige Hale og foer løs paa Indianeren med et saa uhyre Spring, at den forfæredede Hest slog bagover, men i dette Dieblik faldt en saadan Hagel af Landsse og Kugler paa Tigeren, at den bogstavelig var spækket med de første. Men dette vilde dog ikke have forhindret, at jo nogle Indianere vilde være blevene Offere for det rasende Dyr, hvis ikke Gauchoernes Kugler til al Lykke havde strakt Tigeren til Jorden ligesom den gjorde Springet.

To Kugler vare gaaede igjennem Hovedet, men Dyret arbejdede endnu voldsomt, indtil Indianernes Knive endelig gjorde det af med det. Varnet var til alles Glæde aldeles uskadet, og blot Kurvestetningen

og Svøbet var Spor af Tigerens Kløer. Det dræbte Dyr blev fastet paa Ryggen af en Hest, og Alle begave sig paa Hjemveien, glade over det heldige Udfald af denne Nattejagt. Da man bemærkede Fangens Flugt fortrængte Forbittrelse og Hævn enhver anden Følelse; men da Moderen og Barnet ligeledes vare undvegne, faldt Mistanken for hans Befrielse paa hende, og jeg var, som man kan begribe, hjertelig glad ved at være sikket for de ubehagelige Følger af mit Bovestykke.

Den almindelige Samtale dreiede sig nu om det Punkt, hvorledes det vel var lykkedes Flygtningen at undkomme, thi skjøndt man søgte efter ham i flere Miles Omkreds, kunde man ikke opdage et eneste Menneskespor i Sneen. Da vi gjorde os færdige til at fortsætte vor Reise, kom en af de Indianere, som havde forfulgt de Bortflygtede, og gjorde Kaziken opmærksom paa, at der forrige Nat maatte være trængt flere Tigre ind i Tolderien, fordi man kunde see deres Spor i Sneen i modsat Retning af dens, der var bleven fældet. Paa denne Bemærkning dreiede en gammel, erfaren Indianer sig med udstrakt Arm omkring paa det ene Been og raabte, at Gaaden nu var ham løst; han havde bemærket, at Fangen havde havt et Tigerskind, ved hvilket alle Kløerne hang om Livet, og disse havde han upaatvivlelig skaaet af og brugt dem som Sandaler for sig og sin Moder. Denne Forklaring, som ganske stemmede overeens med Indianernes Listighed, var indlysende for Alle, og man beundrede Flygtningens Nandsnærvarrelse, der saa fortræffelig forstod at benytte en tilfældig Omstændighed.

Hidtil havde vi forholdsmæssig kun døiet ringe Besværligheder, thi bestandig fandt Diet dog i det mindste et eller andet Hvilepunkt, der forjog hiin ubegrændsede Tomhed, man føler sig greben af ved Synet af det evige Eet og det samme; men den Dagreise, vi nu havde for os, førte os lidt efter lidt til Pampasørkenen, hvor man paa hele Miles Distance ikke kan opdage en Plante eller et Græsstraa. Vor indianske Fører, der som saadan var berømt for sin Duellighed, rettede sig om Dagen efter Solen og om Natten efter Stjernerne. De eneste Vegetabilier, som denne tørre Jordbund hist og her frembringer, ere et Slags langt, tørt Græs, i hvilket Strudsen lægger sine Æg, og nogle Bønneranker. Undertiden, hvorvel høist sjælden, traf vi paa nogle Tornebuske, og saa kunde vi være vis paa at vi kom til at lide Mangel paa Vand, og de, som ved sidste Bæk eller Sump havde glemt at fylde deres Vandhorn, havde mangan Gang gjerne givet en Pjaster for en Mundfuld Vand. Paa en Strækning af 500 engelske Mile saae vi ikke et eneste Træ. Kom vi til et Sted, hvor vi kunde tillave vort Kjød, saa skete dette altid med et Forraad for flere Dage; men havde vi intet andet Brændsel end det tørre Græs, saa stillede vi vor Hunger med Strudsæg, der snart ere kogte, naar man sætter den ene Ende af dem i det varme Sand og aabner Skallen i den anden Ende, for at Luften kan komme til, og de ikke skulle springe. Disse Æg ere ikke meget velsmagende, dog ikke heller modbydelige; imidlertid vilde jeg dog, skjøndt jeg ikke er nogen Lækkermund, foretrække ethvert andet Slags Spise for dem. En

Strudsrede indeholder sædvanligviis een eller halvanden Snees Væg; undertiden forfulgte vi ogsaa Fuglen selv, men have de et Forspring, saa maa man have en meget hurtig Hest, for at kunne indhente dem. Deres Hurtighed bliver imidlertid for største Delen betinget af Vinden; ogsaa udbrede de Halsen og befordre deres Løb ved at bevæge den frem og tilbage. Efterat vi havde tilbagelagt tolv Dageiser i denne Ørken, blev Veirliget saa foranderligt, at vi en Dag havde Hagel og streng Kulde, og næste Dag en saa brændende Hede, at vi bleve nødte til at ligge stille om Dagen og fortsætte Reisen om Natten.

En Eftermiddag dukkede endelig til vor store Glæde en Bjergkjæde op paa Horizonten, og neppe havde vi gjort den Bemærkning, som man tidligere havde forkyndt os, at nu vare vore Besværligheder halvt overstaede, førend vi fik Die paa en Trop Ryttere, der kom galopperende, og gjorde Holdt paa en Hvi, for at iagttage os. Vor Fører havde snart bemærket, at disse Ryttere hørte til en mod Regjeringsen i Buenos-Ayres fjendtlig Stamme, som vi havde søgt at undgaae ved at gjøre en lang og besværlig Omvei. Medens Obersten og nogle Gauchoer rede dem imøde, for at tale med dem, gjorde vi Holdt, for at skjule vor forsvarsløse Tilstand for Fjenden. Obersten vendte snart tilbage med den trøstelige Efterretning, at disse Indianeres Soldas var langt derfra, og at vi derfor vel ikke havde noget at befrygte af dem. For imidlertid at være saa sikker som muligt, opgav han dem en anden Wei, end den vi strax valgte, og befalede at gjøre Holdt ved en Sump,

hvor vi tilbragte Natten i Sneefog, uden at gjøre Gld, for at denne ikke skulde røbe os. Vor Frygt for et Overfald var imidlertid ugrundet, og i Dagbrækningen fortsatte vi vor Reise næsten stive af Kulde. Vore Lidelser vare imidlertid, sammenlignede med det stakkels Mandskabs, som maatte reise til Fods, kun ubetydelige. Disse Ulykkeliges Forfatning var høist beklagelig. Nogle af dem savnedes siden vi sidst havde gjort Holdt; et Par Stykker bleve tilbage, da vi opholdt os hos Indianerne, men Andre, som ikke kunde gaae længer formodentlig Udmattelse, bleve liggende og ere formodentlig vansmægtede; thi i denne Orken var der ikke at tænke paa nogen menneskelig Hjælp. Næsten Alle havde frygteligt opsvuldne Fødder. Vel toge vi mange Udmattede op bag paa Hestene, men de fleste vare saa svage og asmægtige, at de ikke kunde holde sig fast.

Om Morgenen efter hiin omtalte sørgelige Nat reed jeg med en Kammerat op ad en Bakke, hvor vi havde i Sinde at foretage en Forandring i vor Paa-klædning. Da Terrainet var meget ujevnt, og Græsset meget høit, tabte vi snart Toget af Syne. Pludselig hørte vi nogle Skud, som vi imidlertid ikke videre agtede paa, fordi vi troede at det var nogle af Gauchoerne, der brændte deres Bøsser af. Da vi kort efter søgte at indhente vore Kammerater, blev jeg pludselig vækket af mine Tanker, i det min Hest blev sky for Noget i det Morads, vi rede igjennem. "Min Gud!" udbrød min Ledfager, "det er jo et Menneske, som er halv begravet i Moradsset; han har vist siddet bag ved en af Nytterne og er falden af." Vi traf

strax den Ulykkelige op, men maatte til vor Forsærdelse see ham døe i vore Arme. Af de Saar, som fem til sex Kugler havde slaaet i hans Bryst, udstrømmede Livet med Blodet. Oprørte over denne barbariske Handling droge vi Obersten til Ansvar, der vel syntes noget forlegen, men paa vore Forestillinger svarede med den største Kulde, at han havde handlet saaledes af reen Menneskekjærlighed, for at befrie en dødelig Udmattet fra flere Lidelser.

Førend jeg vender mig bort fra disse sørgelige Erindringer, maa jeg endnu omtale en Ulykke, som indtraf Natten efter denne Skrækkensdag. Da vi ikke havde nødigt at lade Hestene staae oppakkede, saa havde vi i det mindste den Fordeel, at kunne benytte vort Sengeapparat. Medens jeg var sysselsat med at udbrede det paa en tørret Hud, kom den stakkels Neger, der engang styrtede ned fra Masten paa Duqueza de Guyaz, hen til mig og bad om, at jeg vilde laane ham en Poncho. Jeg gav ham mit uldne Teppe, og omviklede, da det var meget foldt, mit Hoved og Skuldre med Faarekind. Da jeg vaagnede om Morgen, fandt jeg Alt stivtfrossent rundt omkring mig. Solen gik smilende op, men dens varmende Straaler vækkede ikke mere den, der sov ved Siden af mig, den stakkels Neger var frossen ihjel. Om man har taget det uldne Teppe fra ham, medens han endnu levede, eller først efter at han var død, veed jeg ikke, men den arme Stakkel laae næsten ganske nøgen.

De saa Fodgjængere, som overlevede denne jammerfulde Reise, hinkede deels ved Stokke, deels ved

Krykker, majsommeligen frem, og saaledes naaede vi da endelig efter 29 Dages Marsch Dalen ved Tandil. Dette Sted ligger omtrent 60 Leguas fra Buenos Ayres og 30 Leguas fra Kysten. Med Undtagelse af nogle Pulperias og nogle Haandværkeres Boliger, ere Fortet og de dertil hørende Kasserne de eneste Bygninger, man finder her. Fæstningen, hvis Værker blot bestaae af fire Bolde og en 12 Fod dyb og 15 Favne bred, tør Grav, blev opført for at holde Indianerne i Schak; den ligger i en af nøgne Klipper omgiven Dal, der vandes af en Flod, som snoer sig igjennem den i mange Bugter. De lavere Dele ere bedækkede med en yppig Vegetation; men Brændsel er der stor Mangel paa og maa tilføres langveis fra.

Beboerne af det Huus, i hvilket jeg blev indkvarteret, vare høflige, godmodige Mennesker, fem i Tallet, nemlig Huusbonden, hans Veninde, hans Betjent, en Gaucho og en Medhjælper, der havde Opsyn med en Pulperia, som stod under Bygning. Fruentimmeret, en meget smuk bruun Indianerinde, talte det spanske Patois, og Medhjælperen var en Judsødt fra Santa Cruz paa Teneriffa, der i Modsetning til sin uvidende Herre og Mester altid kunde gjælde for en lærd Mand. Det var høist morende at høre paa disse to Mennesker, naar Mesteren erklærede sin Bantro med Hensyn til alt, hvad der angik den gamle Verden, og Medhjælperen gjorde den bekjendte Baron von Münchhausen Rangen stridig i at smøre Løgne op. Den førstes Bantro bragte ofte den sidste saaledes i Harnisk, at det kom til hæftigt Klammeri, der engang gik saa vidt, at Begge trak

Knivene mod hinanden, men heldigviis dog kom derfra uden at det kostede Blod.

Kort Oversigt

over

de forskjellige Landes politiske Stilling i dette Tidblik, nemlig Begyndelsen af Juni Maaned ¹⁾.

England.

Naar man vil betragte de forskjellige Riger paa Jorden, hvilket frembyder sig da først og naturligt for Beskuerens Blik? Mon dette er den uhyre Jette, hvis Hoved hviler mellem Nordpolens aldrig optvædede Jismarker, medens ved hans Fødder Wiinranken og Melonen voxer vildt og Kamelen græsser som Huusdyr; som udstrækker sine Arme imod Øst, gennem hele Asien, over det smalle Hav med sine talrige Øgrupper, for paa hiin Side dette at gribe fat i den yderste vestlige Deel af Nordamericas Fastland? Eller

---

¹⁾ Jeg har i denne Oversigt indskrænket mig til at omtale de Lande, som jeg for Tidblikket antager for at have nogen politisk Betydning og hvis Tilstand Læserne efter min Formening næriere maatte sættes ind i, fordi de i den nærmeste Fremtid ville komme til at vække Opmærksomhed; hvorimod jeg denne Gang ikke har villet opholde mig ved andre.

er det Frankrig, der næsten holder sig selv for det eneste Land, hvori der findes Dannelselse og Cultur, og endnu gjerne vilde indbilde Verden, at det spiller samme Rolle som i Napoleons Tider? Eller er det Østerrig med sin forunderlige Sammensætning af ueensartede Bestanddele, eller Tydskland, det søndersplittede, i Aarhundrede altid uenige Tydskland, hvori gennem alle Tidsaldere Elementerne til et stort Rige have ligget i Dvale? Eller er det Skandinavien, Holland, Spanien, Portugal, Italien, Grækenland, Tyrkiet eller noget andet af de mangfoldige Lande, som endnu stedse tære paa deres historiske Berømmelse og saaledes troste sig for Bevissheden om den nuværende historiske Ubetydelighed? Nei det er intet af disse! Det er derimod Culturens og Frihedens ligesaa djærve som standhaftige og udholdende Forskjemper, som **Sinlen længe bevare til Held for Menneskeslægten**, hiin hundredarmede Kjempe, som i sine Arme krydter hele Jorden og endnu stedse spejder efter en ny Plet, efter nye Lande, om end tilsyneladende nok saa ubetydelige, som den kan bemærke sig, det er med eet Ord **England**.

Paa Europas vestlige Kyster ligge nogle Der, større og mindre, hvis hele Fladeindhold kun udgjør 5706 Kvadratmile eller omtrent $\frac{1}{4}$ af Ruslands, og dog er dette Verdens mægtigste Rige, som har sine Besiddelser over hele Jordkloden, som byder over 183,000 Kvadratmile med 126 Millioner Indbyggere, alle dette lille Rigets underkastede Provindser, næsten alle erhvervede med Sværdet i Haanden. Og alt dette er ikke skeet i Tidernes Løb, ved Aarhundreders

uafbrudte Anstrængelser, som Romerne forðum. Det tvertimod! Det er endnu ikke noget Aarhundrede siden, at næsten alle disse uhyre Besiddelser — blot med ubetydelige Undtagelser — ere erhvervede, og omtrent Halvdelen af den Tid, Danmark har adlydt en souverain Enevolds-konge, har bragt England saa umaadelige Landstrækninger, saa talrige Undersaatter, har hævet det til Verdens første Magt. Og hvorved er dette skeet? Ved Folkets Frihed, dets Vindskibelighed, Handelsaand og Virkelyst, ved den Tillid, en saadan Nation maatte føle til sig selv, ved en udbredt Fabrication og Handel, samt — først og fremmest — ved en Forsatning, hvis Lige Historien ikke saa let skal opvise.

For at Læserne imidlertid lidt tydeligere skulle føle Englands Magt over hele Jordkloden, saavel som den Lethed, hvormed det er istand til at virke paa hvilket som helst Sted, saa længe det er Herre over Havet, vil jeg her kortelig fremstille de Besiddelser, dette Rige har udenfor selve England, som saa at sige ere sammensankede med en saa sjelden Klogskab, Fasthed og Udholdenhed, samt gjøre opmærksom paa disse Besiddelsers politiske Vigtighed.

For at begynde i vor Nærhed, da har England i Nordsøen den lille, ufrugtbare Klippe Helgoland, som imidlertid behersker Udløbet af de vigtige Floder Elben og Weseren, samt tildeels af Eideren og Ems; i Canalen under de franske Kyster Derne Guernsey, Jersey, Alderney og Sark; i det atlantiske Ocean Fæstningen Passages dybt inde i den biscayske Havbugt eller spanske Sø, thi rigtignok erklæ-

rer det sig saare villigt til at rømme denne vigtige Fæstning, og synes nu endog at gjøre alvorlige Anstalter hertil, men vi faae nu see, om Rømningen virkelig vil finde Sted; i Strædet, som forbinder det atlantiske Ocean med Middelhavet, Klippefæstningen **Gibraltar, den Ubetvingelige**, som har staaet sin Prøve i Kuglernes Susen og Bombernes Hviin, som har erholdt sit Tilnavn, da man døbte med Ild, og tusinde Kanoner tordnede deres Amen; midt i det middellandske Hav det berømte Malta, een af de engelske Flaaders Hovedstationer, hvorfra man med ligestor Hurtighed kan besøge Africa og Europa, en Fæstning, hvis Styrke er bleven til et Ordsprog, skjøndt den dog er langt fra at være jomfruelig ubetvingen; endelig langs med den græske og albanesiske Kyst de ioniske Øer, som fuldkommen beherske det rige adriatiske Hav, og gjøre Udgangen til Italiens, Østerrigs, Tyrkiets og Grækenlands Kyster saa let. Længere inde i Middelhavet eier England intet, men alt i lang Tid har det med Begjærlighed betragtet Candia eller Creta, den berømte Minos's Rige, samt hiin, den gamle Verdens Hovedstad, Alexandrien, engang Sædet for snart hele Asiens Handel, et Standpunkt, hvortil det nok havde Lyst til atter at hæve denne saa dybt sjunkne By.

Efter at have seet, hvorledes England har saa at sige omgjordet Europa med sine Besiddelser, ville vi nu betragte de andre Verdensdele, og da først Africa. Dettets Nordkyst er, som vi alt have seet, iagttaget, ligesom Middelhavets andre Kyslande. Paa dets Vestkyst eie Engländerne i Senegambien Fac:

torier paa den gummirige Portandikkyst, der i Almindelighed regnes til Ørkenen Sahara; endvidere have de i Gambiaflodens Udløb nedsat sig paa Den James og forsøgt endnu flere Etablissementer, som dog Klimaet har tvunget dem til igjen at opgive. Paa den 500 engelske Mile lange Sierra-Leonakyst i Over-Guinea have de den vigtige Freetowns-Colonie for frie Negre, der stedsse tiltager mere og mere, saavel som de syv Loszøer eller Ilhas dos Idolos. Paa Peber- eller Malaguettakysten havde de Colonien Kingstown, paa Guldkysten Colonierne Assinie, Sacundi, Cap-Coast-Castle, Dixcove, Anamaboe, Winnebah og Accra, samt paa Slavekysten Grigwher, men det frygtelige Klima, som af 1685 Soldater dræbte 1298 i 4 Uar og af de øvrige kun lod 33 beholde deres Sundhed i den Grad, at de fremdeles kunde blive i Tjenesten, har tvunget dem til at trække deres Tropper tilbage fra de fleste af disse Puncter. I det Sted besatte de Den Fernando del Po, 20 Mile fra Nigerens Udløb, men ogsaa her raser Klimaet ligesaa slemt. Af høieste Vigtighed er derimod den berømte De St. Helena, 200 Mile fra Africas Fastland, en Station for Ostindiefarerne; endvidere Den Ascension og den 6000 Kv. Mile store Cap Colonie, som i den senere Tid er bleven saa mærkelig ved, at der fra den har fundet en formelig Folkeudvandring Sted, idet 10—12000 Bønder med deres Koner, Børn, Heste og Qvæg have forladt Colonien og nedsat sig i Caffernes Land ved Port-Natal. England tænkte vel først paa at tvinge dem og besatte derfor Port-Natal, men har

nu draget sine Tropper tilbage og synes at have opgivet denne Plan. Paa Africas Østkyst eier det den frugtbare De Mauritius eller Isle de France, endvidere Rodriguez, Seschelles eller Mahé-Verne samt Amirantes-Verne og kjøbte for nogle Aar siden Den Socotora i Indløbet til det røde Hav, som det dog atter maatte opgive.

Englands vigtigste Besiddelser ligge i Asien, hvor det eier uhyre Landstrækninger med talrige Indbyggere, men endnu kun har begyndt paa dette Omgjordelsessystem, som vi hidtil have seet det gennemføre med Consequents. I Arabien har det besat den lille By Aden ved Indløbet til det røde Hav og forsvarer den med Haardnakkethed mod alle Angreb. Underst inde i den persiske Havbugt besatte det for faa Aar siden Den Karak, ligeud for den vigtige Handelsstad Abuschær, og arbejder herfra med ligemegen Kraft og Held paa at revolutionere Syd-Persien. Hele For-Indien med Ceilon, Sind, Kabulistan, samt tildeels Lahore og Beludschistan adlyde middelbart eller umiddelbart Englands Herredømme og i Bag-Indien eier det en Kyststrækning af det rige og mægtige Birma, samt Derne Pinang og Singapore ved Malacca. Hele Asiens Østkyst, fra Malaccas Sydspids, Cap Romania, af og til Beringsstrædet, have Engländerne hidindtil ladet være saa temmelig ubeagtet, men de seneste Begivenheder, navnlig deres Fordrivelse fra China, vil heri frembringe en betydelig Forandring. Der har alt været Tale om at de skulde lade sig afsitaae de spanske Philippiner for de Summer, de have tilgode, men

ikke er istand til at inddrive. De have alvorlige Planer imod den vigtige chinesiske *De Formosa*, saa vel som *Likeio=Verne*, og hvorledes den med *China* udbrudte Krig vil ende, kan endnu intet Menneske forudsee, men en Fordrivelse af det chinesiske *Dynasti*, de mongolske *Mantschuere*, er langt fra at være nogen Umulighed.

I *Australien* have Englænderne foruden de forskjellige *Colonier* paa *Fastlandet* besat en stor Mængde trindt om adspredte *Øer* og udbrede sig Dag for Dag til flere; dog udgaaer dette ikke fra *Regjeringen*, men er en fuldkommen privat *Entreprise*, idet engelske *Matroser* og *Eventyrere* nedsætte sig saa talrigt paa de forskjellige *Steder*, at de hurtigt blive *Herrer*. Dette hele *Archipelag* vil snart være engelsk og seer en høist vigtig *Fremtid* imøde. Jeg vil imidlertid her ikke indlade mig paa at nævne de forskjellige *Øer*, som ere besatte af Englænderne, saameget mere som dette er en Umulighed, da der daglig komme flere til, men blot omtale to *Grupper*, nemlig *Bonin* eller *Monin* under *Japans Kyster*, som dette forstenede *Rige* gjør *Fordring* paa, og som i *Forening* med de omliggende *Øer* snart vil blive det en farlig *Fjende*, samt endelig det yndige *Tahiti* eller *Otahaiti*, som alle tidligere *Sydhavsfarere* omtalte med den høieste *Begeistring*, og som nu beherskes med et *Jernscepter* af engelske *Missionærer*, efterat de af dem opvakte *Borgerkrige* i de to første *Decennier* af dette *Aarhundrede* have bortrevet de fem *Sjettedele* af *Befolkningen*; *Resten* har den christne *Religions Misbrug* og vrang *Fortolkning* forvandlet til fuldkomne *Hæn-*

gehoveder, der ansee enhver Glæde for Synd og i alle Henseender ere fuldkommen forskjellige fra deres elskværdige Forsædre. Af større Vigtighed ere imidlertid de engelske Colonier paa Australiens Fastland med tilliggende Tasmania eller Van Diemens Land. Paa Fastlandet have Colonierne paa Østkysten eller Ny-Sydwaales med Hovedstaden Sidney, som de ældste, naaet den største Vigtighed, medens Syd-Australien med Stæderne Adelaide, Lincoln og Melbourne blomstre hurtigt og frodigen frem. Ogsaa paa Sydvestkysten have Englænderne nedsat sig, saavel ved Swanefloden, hvor Stæderne Freemantle, York, Guildfort og flere ere anlagte, som ved Cap Leeuwen, hvor Hovedstaden hedder Augusta, og ved Kong Georgs Sund, hvor Albany er Hovedstaden, men her trives Colonierne ikke ret. Paa Australlandets Nordkyst har man alt længe søgt efter et beqvemt Punkt og nu fundet dette i det saakaldte Arnheims Land, hvor et Etablissement er anlagt ved Port Essington. De vigtige Der Ny-See-land ere Englænderne ligeledes ifærd med at besætte, til stor Misfornøielse for Franskmændene, som true med ogsaa at ville anlægge Colonier her. Dette vil imidlertid aldrig kunne skee, da England ikke kan taale nogen anden Magt i disse Farvande, og Ny-Seelands Frugtbarhed gjør det dobbelt nyttigt som Kornkammer for Australland, der lider saameget af Tørke.

Vi komme nu til den sidste Verdensdeel, America, hvor de engelske Colonier indtage et uhyre Fladerum, om de end ikke derfor just ere saa vigtige,

som de asiatiske. De saakaldte Gudsønsbøyer, tilligemed alt det Indre fra det nordlige Ishav af indtil de nordamericanske Fristater, blot med Undtagelse af Russernes Besiddelser paa Nordvestkysten, anseer England for at høre sig til; men med Undtagelse af Øver- og Nedre-Canada, Ny-Brunsvig, Ny-Skotland og den store De Ny-Foundland har Alt det andet kun Bigtighed for Pelshandelen. Naar vi nu følge Americas Østkyst stode vi først paa Bermudas-Øerne, dernæst paa Bahamas-Øerne langs Kysterne af Florida og Cuba; derpaa kommer den hele Række af de smaa Antiller, som adlyde Englænderne, lige til Sydamericas Fastland, hvor den store De Trinidad slutter Buen. Af de store Antiller eier England det vigtige Jamaica, Stationen for den engelske Flaade i disse Farvande; endvidere paa Mellemamericas Fastland Balize; paa Halvøen Yucatan, og nogle Colonier paa Mosquito-Kysten, samt endelig den britiske Deel af Gujana i Sydamerika, hvilket alt henregnes til Vestindien. Paa Sydamericas sydligste Fastland, Patagonien, have Englænderne Colonierne Gopparo, og paa Maluinerne eller Falklandsøerne gjøre saavel de, som Nordamericanerne og Republiken Buenos Ayres Fordringer. Paa Americas hele Vestkyst derimod have de intet Punkt besat, undtagen Astoria ved Columbiaflodens Udløb i Nordamerika, der er dem af saa stor Bigtighed for Pelshandelens Skyld.

Jeg haaber nu at have givet mine Læsere et ret anskueligt Begreb om, hvilken Magt **Savets Dronning** udøver over hele Jordkloden, og hvorledes

den er istand til at fremtræde med Kraft paa hvilket som helst Punkt, saalænge den vedligeholder sit Herredømme til Søes, thi med dette synker den hele uhyre Bygning sammen; og her komme vi da til Betragtningen over Englands Stilling her hjemme i Europa, og hvorvidt dets Fremtid lover at blive som Nutiden.

I Englands Parlament staae to mægtige Partier ligeoverfor hinanden, Whiggerne og Toryerne, omtrent ligestærke, og kjæmpe dagligdags om Herredømmet, som Whiggerne ere i Besiddelse af og Toryerne af al Magt bestræbe sig for at tilvrifte sig. Et tredie Parti, de Radicale, er ogsaa repræsenteret i Parlamentet, men yderst svagt, og dog have disse Saa under Anførsel af den talentsfulde Sumne i den senere Tid ofte forvoldet Whig-Ministeriets Nederlag ved at forene sig med Toryerne, netop fordi Partierne saa at sige ere hinanden lige. Tidligere ansaae man det for en nødvendig Følge af den engelske Forsfatning, at et Ministeriums Nederlag havde dets Fratreden til Følge, men siden Whig-Ministeriet isjor Sommer i Følge et saadant Nederlag indgav sin Dimission, men Toryerne som Betingelse for at modtage deres Plads fordrede en Forandring i Hofpersonalet, Dronningens nærmeste Omgivelser, er dette anderledes; denne hidtil uhorste Fordring, som var en Følge af Toryernes kritiske Stilling, — da de ingenlunde kunde ansees for de Stærkeste, — opbragte alle Upartiske, og Lord Melbourne greb igjen Regjeringens Tøiler, uden ved de senere Nederlag at lade sig bevæge til at nedlægge dem. Denne mærkelige Forandring i den engelske Forsat-

ning, som naturligtviis kun kan komme til at virke, hvor Partierne ere omtrent lige, er vel egentlig, naar man ret betragter Sagen, en nødvendig og netop høist onskværdig Følge af Parlamentets Reform, der i en saa høi Grad formindskede Antallet af de Stemmer, som kunde kjøbes, og herved et bestaaende Ministeriums Overvægt. En anden Følge heraf er ogsaa, at et Tory-Ministerium kun kan vedligeholde sig, naar det regjeres omtrent efter de samme Principer, som for Tiden Whiggerne, og virkelig ere Sir Robert Peels og Hertugen af Wellingtons Anskuelser langt mere overeensstemmende med Lord Melbournes og Lord Russels, end med en stor Deel af deres egne Tilhængeres, Ultra-Toryernes. Hvad der i Underhuset ogsaa vel maa bemærkes, er den Stilling, den berømte O'Connell, een af Aarhundredets største Mænd, indtager med sine irlandske Venner, thi af Frygt for et Tory-Ministerium, der under alle Omstændigheder vilde blive fordærveligt for Irland, understøtter han Lord Melbournes Ministerium af alle Kræfter. For Tiden er det vigtigste Spørgsmaal i Underhuset den tredie Læsning af den Stanleyske Bill om Registreringsvæsenet i Irland, som Ministeriet stedse har modsat sig, men som dog er gaaet igjennem to Gange, trods Whiggernes og Irlændernes kraftige Modstand, og som nu turde blive Ministeriets Livsspørgsmaal, thi gaacr den tredie Gang igjennem, maa dette uden al Tvivl takke af.

Hvad der i England er af største Vigtighed og forvolder alle dets Venner den største Bekymring, er den frygteligt tiltagende, oprørske Stemning hos de

lavere Folkeklasser, de saakaldte **Chartister** ¹⁾, som have bespændt hele Landet med et Næt af Sammensværgelser og i Vinter mangfoldige Gange prøvede paa at gjøre Oprør. Dette Parti er aldeles ikke repræsenteret i Parlamentet — thi de Radikale forlange kun betydelige Reformer i det Bestaaende — men har ligesuldt sine Organer, der som Grundprinciper opstille Formuens ligelige Fordeling og en blodig, uforsonlig Krig mod alle Rige. Saadanne Ting, som disse Journaler misbruge Trykkefriheden til at komme frem med, har man paa Fastlandet ingen Idee om. Saaledes foreslaaer en slittig Medarbejder, **Marcus**, for ramme Alvor de fattige Arbejdere, at **dræbe hvert tredie eller fjerde af deres Børn** for at forebygge den Elendighed, der er en Folge af en tiltagende Børnemængde. En Anden prædiker "Krig mod Slottene og Fred med Hytterne" og lader alle de undertrykte og mishandlede Elementer i Samfundet sammensværges sig til dette Diemeed; Digtet — thi i denne Form fremtræder det — ender med at et Slot bliver stormet og alle dets Beboere myrdede, hvorpaa Seierherterne jublende over deres lykkeligt fuldbragte Hævn **holde deres Maaltid paa de Dræbtes Lig**. Ogsaa upartiske Skribenter, f. Ex. **Carlyle**, skildre den laveste Almues Tilstand og Stemning som næsten fortvivlet, og der

---

¹⁾ Dette Navn erholdt de efter det saakaldte **Folkscharte** i Modsetning til det under Kong Johan Adelen tilstaaede Frihedsbrev, **Magna Charta**; **Folkschartet** forlangte i Førstningen egentlig kun fuldkommen almindelig Stemmeret.

maugler blot, at fremmede Emisfairer skulde blande sig i Sagen, for at bringe den gjærende Vulcan til Udbrud.

Først for syv eller otte Aar siden blev den offentlige Opmærksomhed i England hændret paa denne mærkelige Litteratur, der saa at sige listede sig omkring i Mørket, og som i Journalform tilfredsstillende de arbejdende Klassers Trang til Læsning. Dengang beskæftigede den sig blot med at anstille Betragtninger over en anden Fordeling mellem Capitalisternes og Arbeidernes Fortjeneste, hvorfra den gik over til alle de ufornuftige politiske Theorier, den franske Revolution har født af sig tilligemed saa meget Godt. Følgen af disse upræctiske og tildeels ufordøiede Lærdomme vare de Forsøg paa at vægre sig ved at arbejde, som for nogle Aar siden vare saa almindelige i England, men i et Land, hvor den arbejdende Klasse er saa talrig, naturligviis ere saare taabelige. Lord Brougham søgte at modarbejde denne Mørkets Litteratur ved at oprette Penningmagasinet, da han antog en god og Godtkjops Læsning for det bedste Lægemiddel, men hvilke forfærdelige Fremskridt disse Journaler alligevel have gjort indtil nu, har jeg alt viist.

Hvad der for Dieblicket alene kan lindre de lavere Klassers Elendighed er en Ophævelse af Kornlovene, der gjøre Livets Ophold saa dyrt i England; dette er ogsaa almindeligen anerkjendt, men ulykkeligviis er i dette rige Fabrikland den agerdyrkende Klasse altfor stærkt repræsenteret i Parlamentet, og da den for Dieblicket vilde lide ved en saadan Forandring,

— omendskiøndt dette sikkert kun vilde være hurtigt forbigaaende — modsætter Pluraliteten af de Deputerede sig, og i denne Henseende rækker Whiggene og Toryer hinanden med stor Gendrøghed Haanden. De forlade sig paa Bajonetterne og forkaste ethvert Forslag til Forandring heri, saalænge indtil Fastlandets Manufacturer have naaet en saadan Udvidelse, at England ikke mere kan konkurrere med den, og da kommer en Forandring i Kornlovene for sildigt. Det Middel, man griber til, er at befordre Udvandringerne, men at dette ikke kan være tilstrækkeligt, følger af sig selv. I de ni Aar fra 1831—39 ere fra Storbritannien i det Hele udvandrede 570,000 Mennesker, men hvad Indflydelse kan dette have paa en saa uhyre Befolkning? Hvad der bidrager meget til at foreøge Elendigheden, især i det vestlige England, er den Mængde fattige Irlændere, som strømme derover, og som ere vante til i deres Hjem at leve af et Par Kartofler. De engelske Arbeidere have nu engang flere Fornødenheder, og for disse Irlændere er Lønnen endnu stedse stor nok til at drage dem derover i Skarer.

I Irland er der i de senere Aar foregaaet en beundringsværdig Forandring, og det er næsten utroligt, at et saa usælt og tilsyneladende demoraliseret Folk har kunnet undergaae en saa stor Forvandling i en saa kort Tid, og det blot ved milde Midler, især ved at man har beviist dem, at de kun paa denne Maade kunde komme til deres Ret. O'Connell har udrettet, hvad sikkert Ingen før ham, og at han eder den hele Folkemængde uden at den nogensinde

udøver Bold, er et mærkværdigt Beviis paa hans overveiende Storhed. Han er en Demagog i Ordets egentligste og bedste Betydning. Enhver, som kjender noget til Irlanderne, veed ret vel, at de forhen aldrig kunde komme sammen, enten til Markeder eller til Balg, uden at næsten Alle drak sig fulde, hvor: paa da gjerne fulgte Slagsmaal og Drab, og nu? Nu komme de sammen til Balg uden at næsten een eneste catholisk Irlander drikker sig en Ruus! Og denne Forvandling, hvorved en heel Nation af Druk: kenbolte er omskiftet til ædruelige Mennesker, den skyldes vel tilbeds deres Præster, som vakte en saadan Vresfølelse hos disse Folk, at de ansaae Druk: kenskab for en Skam, men dog fornemlig en Geistlig i Staden Cork, Mattheu, som i de sidste Par Aar har bragt en utrolig Mængde Mennesker til at af: holde sig fra spirituose Drikke og indtræde i hans Naadeholdenhedselskab i Cork, der nu tæller 500,000 Medlemmer; for et Par Aar siden skulde man have anseet Sligt for en Umulighed.

Efter saaledes at have betragtet Englands For: hold der hjemme, ville vi kortelig gennemgaae de Berøringspunkter med Udlandet, som maae antages for at have den største politiske Betydning, og disse ere **Englands Forhold til Neapel, til Ægypten, til China og til Rusland.**

Englands Strid med Neapel har ikke stort at sige. Kongen i dette Land har for en vis aarlig Afgift overdraget Svovlhandelen paa Sicilien som et Monopol til et Handelscompagnie, i hvis Spidse de franske Huse Lair og Nymard staae. Dette Com:

pagni bragte mindre Svovl paa Markedet, end før, for saaledes at hæve Prisen paa denne Artikel, og forvoldte derved de engelske Kjøbmænd og Fabrikanter, som skulde bruge Svovl, et betydeligt Tab. Den engelske Regjering protesterede nu alvorligt herimod, støttende sig paa et Fordrag af 1816, ifølge hvilket Englænderne skulde nyde samme Fordele i Kongeriget som den meest begunstigede Nation; da Kongen ikke vilde give efter, opbragte engelske Krigsskibe en Mængde neapolitanske Skibe og blokere endnu Kysten. Frankrig har overtaget Mæglingen og vil vel faae Sagen forligt, hvor krigerisk end alt seer ud, og hvor meget end Kongen af Neapel smmer sig ved at give efter og betale Skadeserstatning. Her i Europa kan der for Tiden ikke føres Krig, og en saa lille Konge kan ikke komme her og gjøre Knuder og sætte Europas Rolighed paa Spil; da England neppe vil give efter, maa naturligviis Neapel gjøre dette, den Sag er soleklar.

Med Egypten er Forholdet mere forviklet, baade fordi Mehemed Ali er en ganske anderledes Modstander, end Kongen af Neapel, og fordi England her vil langt mere, nemlig være Herre i Neder-Egypten, hvilket Paschaen ved ingen Underhandlinger vil bringes til godvilligt at indrømme. Englænderne sige nemlig rigtignok, at det kun er dem om det osmaniske Riges usvækkede Heelhed at gjøre, at de derfor ikke ville indrømme Paschaen nogen arvelig Besiddelse af andet, end Egypten, og især ikke af Syrien, men Hovedsagen er, at de selv ville bemægtige sig Neder-Egypten, som er dem nødvendigt for at ved-

ligeholde en direct Forbindelse med Indien, og dette haabe de at kunne opnaae ved med Haardnaffethed at staae paa den anden Fordring, som de ret vel vide, at Mehemed Ali aldrig vil indrømme. Svær: det maa da afgjøre.

Hvor vigtig Besiddelsen af Candien, Alexandrien, Cairo og Suez er for Englands Forbindelse med Indien, har jeg alt forhen vidtløftigere viist.¹⁾ At omgaae disse Steder har det forsøgt, ved med uhyre Opoffrelser over Euphrat at ville forbinde Indien og Europa, men denne colossale Plan var udførlig; det maatte da enten slutte sig til Mehemed Ali og som hans Bundsforvandt beholde denne Fart, saalænge han vilde taale det, eller som hans Fjende tiltvinge sig den. I det første Tilfælde maatte det have understøttet ham mod Tyrkiet, altsaa have hjulpet til at svække eller rettere sagt omstyrte det vaklende Rige, og saaledes selv spille Constantinopel i Hænderne paa Rusland; det vilde det ikke. Det valgte da, hvad der sikkert var høist farligt, at vorde hans Fjende, og man rustet sig nu af alle Kræfter for at føre denne Kamp til Ende. Mehemed Ali har bragt uhyre Stridskræfter paa Benene og hans Hære udgjøre omtrent 200,000 Mand, for største Delen regulære Tropper. Hele Kysten om Alexandrien, om Acre og om Suez er befæstet, og svære Leire med talrige Hærskarer dække disse Punkter. Hvis disse Soldater

---

¹⁾ Jfr. Dagen for 1840 Nr. 7, 36 og 130, dog maa jeg beklage, at det første Nummer ved en skjodesløs Correctur er blevet saa mishandlet af Trykfeil.

vare saaledes, som man i Almindelighed træffer dem i Asien, vilde det ikke have stort at betyde, men Mehemed Allis Armeer bestaae for det meste af regulære Tropper, anførte af dygtige Generaler, strids- og seiervante, saa de uidentviyl nok kunne maale sig med de engelske, hvad enten disse bestaae af Euro: pæere eller ostindiske Seapoys.

Med China havde Englænderne alt en Tidlang drevet en stærk Smughandel med Opium, som begunstigedes af det ostindiske Compagni, der endogsaa paa: bød Dyrkelsen af Balmue i Bengalen og flere Pro: vindser. Følgen heraf var, at denne Handel, som Chineseerne havde forbudt under Livsstraf, tiltog i en utrolig Grad, hvorfor den keiserlige Commissarius i Canton, Lin, lod et uhyre Quantum af denne Gift tilintetgjøre. Den Spænding, som alt i flere Aar havde fundet Sted mellem den engelske Resident i Canton, Capt. Elliot, og de chinesiske Autoriteter, og som for største Delen var fremkaldt ved Englændernes Overmod og Ringeaagt for disse, tiltog saas meget, at Elliot og alle Englændere endelig maatte forlade Canton og gaae til Macao, hvorfra Chineseerne imidlertid senere fordrev dem, da de nægtede at ude: vere Gjerningsmanden til et Drab, som nogle engelske Matroser havde begaaet ved en Långang. Flere For: nærmelser fra begge Sider kom til og den 11te Sept. 1839 erklærede Capt. Elliot Canton i Blokadetilstand, men hævede Blokaden fem Dage efter, da de ameri: canske Kjøbmænd og Skibsførere protesterede. Der paafulgte et Søslag, som viste Englændernes uhyre Overlegenhed, og siden have Sagerne ikke forandret

fig. Smughandelen drives med megen Kraft, især paa de østlige Kyster, og altid med væbnet Haand; Chineseerne ruste sig af alle Kræfter, befæste Kysterne, væbne Kystbeboerne, kjøbe og borttage neutrale Skibe for at udruste dem som Krigsskibe, samt udstæde Raperbreve, til hvilken Ende en chinesisk Agent skal have besøgt flere europæiske og amerikanske Havne, dog kan man vel med Grund frygte for at Engländerne vilde behandle saadanne chinesiske Capere i de europæiske og amerikanske Farvande som Sorøvere, det vil sige, **hænge dem op.**

Efter saaledes forteligen at have skildret Sagernes Stillning, vil jeg gaae over til at betragte, hvad Følger denne Krig kan have, og de kunne blive af allerstørste Vigtighed. China er det stærkest befolkede Land i Verden — det skal have 372 Millioner Indbyggere — og er ikke istand til at brødføde alle sine Beboere, hvor flittige og noisomme disse end ere. Navnlig erholde de sydlige og østlige Provindser en temmelig betydelig Tilførsel fra de nærmestliggende Lande, og den mindste Standsning heri — en nødvendig Følge af en Blokade — maatte frembringe Hungersnød og navnløs Elendighed. I China saavel som i de fleste asiatiske Stater er Regenten ikke fremgaaet af Folkets Midte, men hans Forfædre have med Sværdet i Haanden i Spidsen for deres tappre Nomadefarere bemægtiget sig Thronen og, skjøndt selv Mantschuere eller Mongoler, opkastet sig til Herskere over de langt mere civiliserede, men tillige blodagtige og ukrigeriske Chineseer, som kun med Uvillie bære det fremmede Nag. Et alvorligt Angreb af en betydelig engelsk Hær — og dertil rustet man sig af al Magt i Ostindien — ville Chineseerne neppe modstaae, da endog deres bedste Tropper fra Tartariets og Mongoliets Sletter ikke ville være istand til at bekjempe europæiske regulære Soldater. Engländerne ville da for det første bemægtige sig endeel af de vigtigste Øer, navnlig Formosa eller Taywan, Ostchinas Kornkammer, og derefter sætte sig fast paa selve Fastlandets Kyster, maaskee endog marschere imod Hovedsta-

den, Peking, og Følgen heraf bliver efter al Sandsynlighed en Opstand, hvorved Mantschu-Keiseren maaskee atter drives ud af Landet for enten, ligesom hans Forsædre, at drage om med sine Telte i Tungustien eller at modtage en Pension; om England da igjen vil forlade det stærktbefolkede Land eller varigt nedsætte sig deri, kan kun Tiden afgjøre, thi mange Omstændigheder maae tages i Betragtning ved denne Leilighed, som man endnu ikke kan kjende.

Dertil hører da navnlig hvad Chinas Nabo, **det mægtige Rusland**, vil sige til denne hele Sag; at det vil forholde sig fuldkommen uvirksomt, er i høieste Grad utroligt. England og Rusland ere i Europa Venner og ville efter al Sandsynlighed vedblive at være dette i lang Tid, men i Asien ere de Fjender eller i det mindste Rivaler, som betragte hinanden med den største Mistænksomhed. De ere begge Fabrik- og Handelsstater, hvis Producter for en stor Deel gaae til Asien, og selv om de aldeles ikke tænkte paa at erhverve sig nye Lande i denne Verdensdeel, — thi for Tiden blive disse dem dog uden Tvivl kun en Byrde — saa maa dog Hensyn til deres Handel bringe dem til, med speidende Blikke at følge deres Barers Gang, at borttrydde de Hindringer, disse støde paa, og at bemægtige sig enhver Stat, som spærrer dem Veien til et større Opland. Dette Synspunkt maa man ikke tabe af Sigte, naar man betragter Ruslands og Englands Politik i Asien. Det var ikke blot for at sikke Ostindiens Grændser for Ruslands Indflydelse, der dengang strakte sig til Indus, at Englænderne bemægtigede sig Kabulistan og truede Bukhara, men ogsaa for at skaffe deres Barer en Vei til dette Land, saavel som til Persien, til Turan og andre Lande paa Sviasiens Gletter, som alt i Aarhundreder vare vaante til at forsyne sig fra Indien, men hos hvilke de russiske Kjøbmænd i de senere Aar — en Folge af Ruslands større Kjendskab til de derværende Forhold — saaes langt oftere end de indiske, og til hvilke England kun med Magt kunde bane sig Vei. Dette kunde Rusland

ikke taale. For at holde sig i Besiddelse af denne Handel, saavelsom overhovedet af sin Indflydelse i disse Egne, havde det alt i saa lang Tid arbeidet paa at bemægtige sig de fornødne Mellemed, og især paa at undertvinge det for sin Veliggenhed saa vigtige Tscherkassien anvendt utrolige Kraftanstrengelser, skjøndt forgjæves. England nødsagede det nu til at gaae en anden, men farligere Wei, thi at England satte sig fast i Turkomannernes egentlige Hjem, i Landene om Amu: Daria eller Oxus, — Khullum, Balkh, Samarkand, Bukhara, Chiva — den gamle Landevei for de indiske Producter, kunde Russerne ikke taale. Derfor afgik der en Expedition til Chiva, og Vinteren valgte man, fordi man alt een Gang havde prøvet denne Wei om Sommeren, men dengang tillod den øde, vandløse Orken ligesaalidet Armeen at udføre den paatænkte Plan, som Storme, Sne og Kulde denne Gang; endnu er Chiva frit, men Expeditionen vil blive gjentaget, og i Indien frygter man intet saa meget, som at see Russerne i Chiva.

De samme Grunde, som ikke tillode Russerne uvirksomt at see til, da England var isærd med at bemægtige sig Kabulistan og Landene om Amu: Daria, de samme Grunde nødsage dem til at blande sig i dets Stridigheder med China, saasnart disse først gaae saavidt, at der kan være Anledning til at frygte for Chinas Selvstændighed. Russerne kunne ikke taale Englænderne i Peking, thi hidtil har Rusland forsynet Nordchina med europæiske Producter, og denne vigtige Handel vilde da falde bort. Keiseren i China maa, naar det kommer saavidt, kalde de mægtige Naboer til Hjælp, og en Marsch fra Kiächta til Peking vil hverken være saa besværlig eller saa ubekjendt for Russerne, som en Marsch gjennem Karakalpakernes Land til Chiva, og det midt i Vinterens Hjerte. Som man nu overhovedet altid skal staae sine Benner bi, men dog heller ikke glemme sig selv, saa maa der naturligviis ved denne Leilighed falde et lille Stykke Land af, og det vil sikkert blive et, som vel synes os uvidende Europæere saare ube-

tydeligt, men som dog er høist vigtigt for Russerne, og som de ganske sikkert inden faa Aar ville være i Besiddelse af, nemlig Amurs Flodgebeet eller den nordlige Deel af Manttschuernes Land eller Tungusien. Men for at gjøre mine Læsere Bigtigheden af dette Land indlysende, maa jeg nok være lidt vidtløftigere, thi man kan ellers vedde ti mod een paa, at de med Haan og Foragt ville betragte den øde Landsstrækning, hvor kun de skindklædte Tunguser og Jakuter drage om med deres Hjorder, og maaskee ovenikjøbet ansee mig for en Fusentast, der vil binde dem noget paa Ørmet.

I det sydsørlige Sibirien ligger i en frugtbar Egn den lange Indsø Baikal, der optager Selenga, Angara og flere mindre Floder og igjen lader den samlede Vandmasse strømme ud igjennem Angara for at forene sig med den store Jenisei og saaledes at ile til det fjerne Ishav. Paa det Sted, hvor den lille Flod Irkut falder i Angara, ganske nær ved Baikalsøens nordlige Bred, ligger Staden Irkutsk, Østsiberiens Hovedstad, der i de sidste 50 Aar er tiltaget saa stærkt, som maaskee kun faa Stæder i den gamle Verden, idet den nemlig i Aaret 1784 havde 11000 Indbyggere og nu derimod henved 50000 eller over det Fiirdobbelte. Denne Tilvært skylder den vel tildeels sin frugtbare Omegn, men fornemmelig sin Handel med China, og det eneste, den mangler for ret at komme i Flor, er Forbindelsen med Havet, som nu kun kan vedligeholdes ved at bringe Varerne op ad Lenasfloden samt dennes Arme Aldan og Zudoma, og derpaa landværts til Ochotsk, en uhyre Reise, som to Gange afbrydes ved en besværlig Landtransport, slet ikke at tale om, at de Floder, man benytter, tildeels kun ere seilbare for flade Baade. Irkutsk's gamle Forbindelse med Havet — forinden Russerne satte sig fast i disse Egne — var Floden Amur, hvis Arme kun ved en smal Landstrækning ere adskilte fra Selengasflodens Bænde, og hvor Landtransporten altsaa kun er kort, thi derefter gaaer Seiladsen roligt og sikkert ad den brede Amur lige indtil

dennes Udløb i det stille Ocean, hvor selve Naturen har dannet fortræffelige Havne. Denne Vej er nu lukket, thi Chineserne taale som bekjendt ikke gjerne, at Fremmede oftere end netop nødvendigt komme indens for deres Grændser. Men Rusland maa, om kort eller lang Tid, bemægtige sig dette Flodland, da kun paa denne Maade det østlige Sibirien kan naae den Udvikling, det med saa stærke Skridt iler imøde, og denne Kjempe ikke længe vil finde sig i de Vaand, hvormed en saa svag Nation, som den chinesiske, har omviklet ham; han vil sprænge dem som Traade, og dertil synes netop Tiden nu at være forhaanden. Vil China ikke gaae frem med de omgivende Lande, med Sibirien, Ostindien, Sunda:Øerne, Philippinerne og de talrige Øgrupper i det stille Ocean, der snart ville være Hjemmet for en kraftig Befolkning af halv europæisk, halv malayisk Oprindelse, da maa det falde, thi rigtignok synes de i Formerne forstenede Beboere af dette Rige saavel som af Japan at troe, at hele Verden maa staae stille, fordi de ikke bevæge sig, men de ville til deres Skræk erfare, at den Tid er forbi, da de gave Love, og at Bevægelsen vil rive dem afsted, om de end gjøre nok saa stærk en Modstand.

Hidtil have vi kun betragtet Krigen mellem England og China fra een Side, men nu maae vi ogsaa kaste et Blik paa Ostindien og undersøge, hvilke Følger den her kan have. Dette er Englands svageste Side, det Punkt, hvor det meest frygter for et Saar. Derfor dækker det sig med saa megen Omhyggelighed og skyder sine Forposter frem til begge Sider, i det Haab, saaledes lettere at holde Fjenderne borte; men Fjenden er ulykkeligviis netop midt i Landet, — thi det er de indfødte Fyrsters Misforntøelse, de meest have at frygte — og det gjælder altsaa om, at forhindre Nogen i at opmuntre ham til Kamp for derefter at komme ham til Hjælp. I denne Henseende er det navnlig, man i Ostindien frygter Rusland og søger at modarbeide dets Indflydelse paa Mellemasiens Beboere, der for saa Nar siden saa

godt som adløde det lige indtil Indus Floden¹⁾. Dette er den Kamp, der nu føres mellem England og Rusland, og denne Frygt saavel som Handelsinteresser ere Nøglen til alt, hvad disse to Magter foretage sig i hine fjerne Egne.

Ostindiens Nabo mod Nord og Øst er China, middelbart eller umiddelbart, thi alle disse Stater, Nepal, Tibet, Turfan eller Buchariet, Birma, Siam, Anam, Cochinchina, og hvad de alle hedde, staae i et Slags Afhængighedsforhold til China, som de erkjende for deres Overherre, da dette overmodige Rige paa ingen anden Maade vil tillade Handelsforbindelser med dem. Især Birma har længe ventet paa en Leilighed til at bryde løs mod de forhadte Englændere, og alt i flere Aar har man kunnet forudsee, at en Krig var uundgaaelig. Denne Nation er af Naturen krigerisk, og bliver den nu desuden understøttet af de stridbare, nys ydmygede Nepaleser, af de kamplystne Mongolers og Tartarers talløse Dyrtterfkarer, der gjennem Himmalaya Bjergenes Passer som en opdæmmet Strøm ville oversvømme Nordindiens Gletter, og endelig af Chinas Millioner, da vil det vise sig, hvorvidt den fortrinlige engelsk:ostindiske Hær kan tilbagedrive dem alle og desuden holde de indfødte Fyrster i Ave. At det vil lykkes den, tvivler jeg ikke om, men Kampen vil blive haard, og det er sandelig ikke med ubetænksom Ringeaagt for sin Fjende, at Chinas Keiser har begyndt Kampen mod den mægtige Nabo; Frygt for Englands omsiggribende Magt har sikkert været Hovedbevæggrunden.

Saaledes ville vi da nu forlade **den mægtige Havets Dronning**, hvem vi ønske alt Held til sine forestaaende Krige; Gud lade hende til Held for Menneskeslægten endnu længe svinge sit Scepter over Jordkloden og føre Krige i fjerne Verdensdele, men have Fred og Enighed i sit Hjem. Ogsaa England maa engang falde — det er saa Historiens Gang, — men det vil ikke være Fjendernes Mængde, ikke Mon:

¹⁾ Jft. Dagen for 1840 Nr. 36, 40.

golernes eller Tartarernes Spyd, ikke franske, russiske eller amerikanske Bajonetter og Kanoner, der ville fælde det: det kan med Kjæthed møde hele Verden. **Men Borgerkrigen, den rædsomme, blodtørstige Borgerkrig,** naar en hungrig og hævnfyndende Almue stormer frem med Sværdet og Brandfaklen i Haanden, medens Rov og Mord og skrækkelige Grusomheder betegne dens Bei; **det er den Modstander, det stolte Britannien har at vogte sig for; det er den eneste Fjende, som er istand til at fælde Verdens herligste Kjempe.**

Frankrig.

Her see vi i dette Dieblik det Princip realiseret, som man saa ofte hører fremstille og som dog saa sjældent holder Stik, nemlig at **i en constitutionel Stat den Digtigste maa blive Minister.** Det Soult'ske Ministerium faldt, og Kong Ludvig Philipp maatte, hvor ugjerne han end gjorde det, anmode den Mand om at være Conseilpræsident, som for flere Aar siden var udtraadt af Ministeriet, fordi Kongen forkastede hans Forslag om en kraftigere Fremtræden imod Udlandet og navnlig om en Intervention i Spanien. Som bekjendt ynder Ludvig Philipp Freden og ønsker selv at styre sine Ministre; da nu Thiers i begge disse Puncter var ham imod, traadte han ud og blev med sit Parti, det venstre Centrum, Regjeringens Modstander. Efter flereaarige Kampe og efter at alle Anstrængelser fra Kongens Side vare forgjæves, faldt ogsaa det Soult'ske Ministerium, og Thiers var nu den eneste Mand i Frankrig, som var istand til at danne et nyt; sin Plads forsvarede han ved Hjælp af sit faste Parti, det venstre Centrum, samt ved at bringe Uenighed i det forrige Ministeriums Tilhængere, de 221. Med mageløs Duellighed fører han Statskibet gennem de oprørte Bølger, vinder stedse større og større Anhang i Kamret og viser ved enhver Leilighed, at

han kun under den Betingelse har tiltraadt sit Ministerium, at han ikke blot vilde bære Ansvaret, men ogsaa selv herse. At han vilde slutte sig til England, kunde man vente, ligesom ogsaa at han vilde tage virksommere Deel i den spanske Borgers krig. Han holder paa Mehemed Ali imod Englands Fordringer, men har dog forresten allerede uagtet sin vanskelige Stilling i Kamret — hvor kun hans magerløse Dygtighed og hans uafsladelige Anstrængelser sætte ham istand til at besejre sine talrige Fjender — frembragt en betydelig Kulde imellem Rusland og England, hvis unaturlige Alliance nu kan ansees som løst.

Hvilke Planer Thiers har for Fremtiden, kan man endnu ikke godt vide, men det synes, som om han pønser paa Krig, uden at han dog vil true Europas Rolighed. Det er ikke for Intet at han af den engelske Regjering har erholdt Tilladelse til at bringe Napoleons Støv tilbage til Frankrig, hvor det skal nedsættes hos Invaliderne. Kamret bevilgede hertil kun een Million Franker, uagtet Regjeringen forlangte to, og denne urtidige Sparsomhed har virket meget ugunstigt paa den offentlige Mening, medens Thiers erhverver sig stor Popularitet ved den hele Sag, der imidlertid uden al Tvivl er Kongen høist ubehagelig. Det hele Røre, som denne Høitidelighed vil foraarsage, den Betydning, Sagen vil give det bonapartistiske Parti, hvis Hovdinge staae i London og af alle Kræfter puste til Ilden — Joseph Bonaparte har saaledes tilbudt sig at give den manglende Million til — og den krigeriske Begeistring, alle disse Erindringer maae vække hos det letbevægelige Folk, ere den fredelskende Ludvig Philip meget ubehagelige, og Pluraliteten af Kamrene gaaer det ligesaa, hvorvel de i Begyndelsen optog Forslaget med den største Enthusiasme. Men hvad er da Thiers Hensigt hermed? For det Første at skaffe sig Popularitet, og for det Andet uden al Tvivl at forberede en alvorlig Krig, nemlig i Africa og Spanien.

I Africa staae de Franskes Sager slet. De seire rigtignok i Beretningerne uafsladeligt over Araberne, men disse streife dog næsten hvert Dieblif ustrafede indtil Algiers Porte og myrde de værgeløse Colonister og Bønder. Den første Expedition har Marschal Valée fuldendt, oversteget Atlas og besat det af Indbyggerne forladte Medeah, men paa Tilbageveien faldt han i et Baghold, mistede omtrent 2000 Døde og Saarede og blev forfulgt af Araberne lige til Bussarik; dette er nu een af de mange franke Seire, som man hver Dag hører om. Krigen i Africa har allerede siden 1830 kostet 40,000 til 50,000 Mand og utrolige Summer, og, hvad der er det Værste, de Franke ere ikke alene ikke videre, end da de begyndte, men med Undtagelse af Constantine ere de andre Provindser i en saadan Tilstand, at der aldeles ingen Udsigter ere til at erobre dem. I Constantine udgjøre Araberne ikke den overveiende Deel af Befolkningen, og her synes de Franke virkelig at gjøre betydelige Fremskridt i deres Bestræbelser for at vinde de Indsødte, i Algier og Oran derimod hersker Abd-el-Kader, en af vort Aarhundredes største Mænd, som i en Alder af 33 Aar har svunget sig op til Herre over den hele Landstrækning mellem Marocco og Constantine, mellem Kysten og Ørkenen, der udgjør mellem 4 og 5000 Qv. Mile, eller er ligesaa stor, som England og Skotland tilsammenlagte; og dette har han, — som ikke var andet end en ung arabisk Adelsmand, een af sin Faders fire Sønner, blot Herre over sin Hest og sin Bøsse, — udrettet i en Tid af 10 Aar, i uafsladelig Kamp med sine Landsmænd saavelsom med Europas meest krigeriske Nation. At en saadan Fjende ikke er let at betvinge, indseer vist Enhver, og det kan ikke være undgaaet den flogne Thiers's Opmærksomhed, at man efter den hidtil fulgte Plan intet vil udrette imod ham. Man har Aar for Aar forsøgt Armeen i Africa, forstærker i dette Dieblif de 60,000 Mand, den udgjorde, atter med 10,000 Mand og vil dog ikke komme videre; den Sag maa man tage fat paa med ganske anderledes Kraft,

naar det skal føre til noget, og alene vil Frankrig her neppe udrette noget.

I Spanien raser Borgerkrigen endnu lige stærkt. Tilsyneladende nærmer den sig vel sin Ende, men Cabrera, den frygtelige Cabrera, lever endnu, i Catalonien spille Carlisterne Herrer, i de fleste andre Provindser streife de ustraffede omkring, i Navarra og de baskiske Provindser skeer der hvert Dieblik et nyt Forsøg paa at vække den slumrende Borgerkrig, alle Kasser ere tomme og — Espartero nøler, som altid; paa den Maade gaaer det ikke. Ved Borgerkrigen ere en Mængde Kræfter blevne opvakte, som man ikke let igjen kan berolige og som man maa anvise en Virksomhed, dersom det skal gaae godt. Derfor er et Land aldrig frygteligere for sine Naboer, end naar det netop har endt en Borgerkrig og da fører alle de stridsvante og kamplystne Skarer over Grændsen; her finde de en ærefuld Virksomhed og bringe deres Fædreland Hæder og Fordele. Hvor ofte dette er skeet, og hvor sjældent en langvarig Borgerkrig er bleven endt paa anden Maade, viser Historien noksom.

Nu turde det vel være, at den i Historien saa bevandrede Thiers tænker paa at benytte denne Omstændighed til at berolige Spanien — hvilket stedse var hans Yndlingsplan — og tillige til at forkrasse Frankrig fast Fod i Africa. En betydelig fransk Hjelpehær vil snart skaffe Muligheden tilveie i Spanien, som han da maa anvise paa Marocco, hvor det maa virke med al mulig Magt. De krigeriske Skarer, som saaledes finde Anvendelse for deres Kræfter, ville snart glemme deres Partistridigheder og med Begeistring kaste sig paa disse Egne, som deres Forfædre saa ofte bekjæmpede. Marocco vil efter al Sandsynlighed indtil Orkenen falde i Hænderne paa Spanierne, Abd-el-Kader miste al Understøttelse fra denne Kant og Frankrig ved Anvendelsen af den tilbørlige Kraftanstrangelse — thi her behøves store Armeer og betydelige Summer — være istand til at bemægtige sig Algier, Tunis og Tripolis indtil Orke-

nen, der herefter maa blive de arabiske Nomaders Hjem. Det herlige Nordafrika vil — og rimeligviis kun paa denne Maade — blive gjengivet Culturen, hvorfra de udreve det, og alle de vanskelige Spørgsmaal ville være løste, som Spanien og Algier nu frembyde.

Det er en colossal Plan, det er sandt, men Thiers er istand til at fatte den, saavel som til at udføre den. For sin egen Skyld maa han henvende det franske Folks Opmærksomhed paa noget Alvorligt, thi ellers falder han, som alle andre Ministre. Begejstrer han først Folket for sin Plan, vil der ikke mangle Penge, hvormed Spanien i Førstningen — forinden dets egne Hjælpeskilder kunne bringes til at flyde — ligeledes maa understøttes; i dette Land vil man maaskee snarest indvende, at den fuldkomne Pengemangel vil hindre al Bevægelse, men endnu har aldrig et Land efter en Borgerkrig havt Penge, og dog har denne Mangel aldrig forhindret en Krig, det viser Historien paa hvert Blad.

Vi faae nu at see, om jeg har spaaet rigtig med Hensyn til Thiers Planer, eller ikke. Efter min Mening kan han intet andet gjøre for at løse de Spørgsmaal og Vanskeligheder, der true ham fra alle Sider, og han vil sikkert gribe til dette Middel.

Nusland.

I mange Henseender har vort Aarhundrede en mærkelig Lighed med det 16de og 17de, og deriblandt hører ogsaa den forunderlige Drift til Udvandringer, der netop i disse Perioder har viist sig i de forskjellige europæiske Lande, og som igjen var en Følge af den Frihedsfølelse, som i det gamle Hjem overalt følte Sfranker og derfor higede efter at finde et Sted, hvor der var virkelig Frihed. I det 16de og 17de Aarhundrede var det især Englændere, Spaniere, Portugiser, Franskmænd og Hollændere, som udvandrede til America og Sydafrika og bragte Kultur og Civilisation til disse Steder; nu er det atter Englænderne

med deres Afkom, Nordamericanerne, som føre Toget an, men i samme Grad, som Culturen er taget til siden den Tid, i samme Grad er ogsaa Udvandringen nu stærkere, end dengang. Det synes nu næsten, som om Forsynet havde bestemt enhver af de større Nationer visse Lande, de ved Udvandringer skulde cultivere, England har faaet America og Australien, Frankrig og Spanien Nordafrika, Holland Sundagerne, Tydskland udsender sine Børn til alle disse Lande, men vil dog især forsyne Nordafrika, naar dette bliver istand til at modtage Udvandrere, og Rusland er da bestemt til at civilisere Asien og fornemlig Nordasien, hine uhyre Landstrækninger, som gennemstrømmes af Floderne Ob, Jenisei og Lena, af Wolga, Jaisk eller Ural, Emba, Olo, Tobol, Sirdaria eller Jartates, Irtsch, Selenga, Angara, Amur, Songari og Aldan, hvor nu raae Nomader drage om med deres Hjorder og Telte og endnu stedse staae paa samme Kulturtrin, som deres Fædre alt havde naaet paa Abrahams Tider.

Dette er, det maa man vel erindre, Ruslands Bestemmelse, thi efter Europas nuværende Standpunkt maa dets Politik næsten udelukkende være henvendt paa Asien, hvor det overalt paa sine udstrakte Grændser træffer paa Stammebeslægtede og gamle Bekjendte, med hvilket det i Aarhundreder har færdedes i Krig og i Fred, og som derfor let lade sig paavirke af den fremmelige Slægtning, der i Culturen har faaet et saa betydeligt Forspring.

Foruden Culturen, hvormed Overherredømmet gaaer i Følge, har Rusland endnu en anden Interesse ved at udbrede sin Indflydelse i Asien, og dette er Handelen, thi ligesom denne bringer Fordeel, saaledes er den ogsaa en Forløber for den større og vigtigere Indflydelse, for hvilken den jævner Veien og stemmer Gemytterne. Hvorledes Ruslands Politik i denne Henseende maa være, har jeg nærmere antydet under England.

Rusland har endnu en anden Medhjælper, som leder dets Fremskridt i Orienten, og dette er dets Religion,

den græske Kirke, hvorved det forbereder sig Veien, saavidt som denne hersker; derfor ere Moldau, Wallachiet, Serbien og Montenegro allerede faldne det til, de fleste andre tyrkisk-europæiske Provindser ville gjøre dette med Tiden, og i Asien har det sit Blik henvendt paa alle de Steder, hvor der leve græske Christne, thi paa alle disse Steder har det Benner.

Naar det nu træffer paa en Nation, som ikke er det beslægtet og følgelig er vanskeligere at betvinge, da omgaaer det den helst, hvis denne Vanskelighed er altfor stor, med mindre dette Lands Besiddelse er nødvendig for at vedligeholde en vis Forbindelse. Saaledes er Tilfældet netop med Tscherkessien, som afskærer al Forbindelse med de græske Christne i de tyrkisk-asiatiske Provindser, saavel som med de beslægtede tyrkiske og tartariske (turkomanniske) Nomadestammer i Ghilan, Masanderan, Azerbischen, Dhagestan, Khorasfan, Afghanistan, Beludschistan og Sind lige indtil Indus, hvorved hele dette Landstrøg saa let kunde paavirkes og selve Persien beherskes, forsaavidt Herskeren hører til Radscharernes Stamme og altsaa er en Turkoman; derfor er Besiddelsen af dette Land saa vigtig for Rusland, men de tappre Bjergbeboere have hidtil modsat sig med et saa stort Held, at Udsigterne til deres Betvingelse ere ringere, end nogen sinde, og vi faae nu at see, om Tscherkessien kan omgaaes og Besiddelsen af Chiva nogenledes erstatte det, skjøndt dette da under alle Omstændigheder maa blive i høi Grad ufuldstændigt.

C. Becker.

Kam Kam, Fyrste af Herat.

Den ældgamle Stad Herats vigtige Beliggenhed og de stedse meer og meer forviklede Forhold mellem Rusland og Englands Politik i Persien have givet denne personlig høist ubetydelige og formedelst sin Indolents og Grusomhed forhadte og affhyede Fyrste en Betydning, som han aldrig har drømt om. I August 1836 drog Schahen af Persien ud for at tvinge Herat og Turcomanstammerne paa Østkysten af det caspiske Hav. En stor Magt kan, naar den besidder Herat, hvert Dieblik forurolige Indien; England indsaae dette, og fra hiint Dieblik af begyndte den stedse stigende Drøftelse af det orientalske Spørgsmaal. At England, saasnart Herat var truet, søgte og maatte søge at bane sig Wei over Ægypten, er en Sag, som nu ikke mere er tvivlsom. Men imedens det for sig selv søgte denne Wei til Indien, maatte det tillige spærre Andre Wei'en gjennem Afghanistan og Persien. Rusland og Persien truede med at rykke frem mod Afghanistan, og nu indledeedes Underhandlinger med dette Lands Fyrster, navnlig med Dost Mohamed, der nu er Barukzji-Stammens Overhoved, og der handleedes ligefrem om det Spørgsmaal: skal Afghanistan tage Parti med Rusland og Persien mod England, eller med England mod Rusland og Persien? Førend

Dost Mohamed besvarede dette Spørgsmaal, spurgte han den engelske Gesandt, Capitain Burnes: er England redebon til at beskytte mig med en angloindisk Hær, ifald jeg bliver truet med en Armee fra russisk Side? Svaret var undvigende; Gesandten var ikke bemyndiget til at erklære sig med Bestemthed over et saadant Spørgsmaal, og Dost Mohamed erklærede sig altsaa for Persien og Rusland mod England. Følgen heraf var, at England endnu mod Slutningen af det samme Aar, denne Underhandling førtes, trak en Hær sammen ved Indus og i det følgende Aar 1839 bekrigede Afgghanistan, for under Schah Schudschas Navn at sætte sig fast der og forhindre sine Fjender i at trænge længere frem. Ved Cabuls Indtagelse var den store Landevei til Indien vunden og besat, som fører fra Persien, saavelsom fra Norden, over Balkh, Hindukosch og Bamian, samt derefter videre imod Sydost.

I Sommeren 1837 indtil 1838 havde Kam Kam, understøttet af den unge Lieutenant Pottingers Standhaftighed og Krigskundskab, som Generalgouvernøren havde sendt til Herat som sin hemmelige Gesandt, og som der i Begyndelsen var optraadt som Hestehandler, — udholdt Persernes Beleiring og lykkelig afværget deres Angreb. Dog ikke han, men hans første Minister, Aar Mohammed Khan, havde paataget sig Hovedarbeidet. Herat dækker den directe Wei fra Persien over Candahar til Indien, og var derfor Englænderne af yderste Vigtighed; med den høieste Spænding saae man Beleiringens Udfald imøde, og med lydelig Jubel hilse des Persernes Bortmarsch.

Nu har Fyrst Kam Kam pludselig gjort Omkring, stillet sig paa Persernes Side mod Englænderne, og alle strategiske Fordele af Toget mod Afghaniſtan ere paa eengang tabte for Englænderne; thi de have derved mistet den venſtre Flanke, og iſtedetfor, ſom hidtil, at holde et Regiment, maae de nu opſtille et Armeecorps i Candahar.

Det Spørgsmaal, hvorledes en ſaa ſælsom Forandring ſaa hurtig har viiſt ſig, er ikke let at beſvare under Forhold, hvor ſaa mange Yttringer af Privatgunſt og Uvillie komme med i Spillet ved Siden af Beregningen af den politiske Stilling. Imidlertid lade de Grunde, ſom have bevæget Kam Kam til en ſaadan Forandring af Kane, ſig let ſammensøie i to Hovedpuncter. Det ene er Kam Kams Uvillie mod den nye Schah af Afghaniſtan, Schudschah ul Mulk, og det andet Frygt for Englænderne ſelv, hos hvem han viſt ikke vil komme til at gjælde noget, hvis de engang blive Herrer i Herat. Imellem Schah Schudschah og Kam Kam hersker der gammel Forbittrelſe; Kam Kams Fader, Mahmud, ſtodte engang Schudschah ſaavelſom dennes Broder, Zuman, fra Tronen, og Kam Kam ſelv, ſkjøndt dengang endnu ung, bærer ved det barbariſke Mord paa den forhenværende Beſir, Sutteh Khan, (Doſt Mohammeds Broder) en væſentlig Deel af den Brode, for hvis Skyld det Dynaſti, til hvilket Begge høre, maatte miſte Afghaniſtans Throne. Dette Fjendſkab mod Schah Schudschah er ſaa heſtigt, at der ſie: blikkeligt, eſter at Herat var befriet fra Beleiringen, og da Englænderne forſt fattede den Plan at ſende

en Hær til Afghanistan og igjen sætte Schah Schuds-
schah paa Thronen, blev gjort Forsøg paa en For-
bindelse mellem Barukzjierne, til hvilke Dost
Mohammed, og Sudozjierne, til hvilke Kam
Kam hører, og det trods det svorne Fjendskab mellem
begge Familier; ligeledes fremkom der paa hiin Tid
et fra October Maaned dateret Document, hvori Fyr-
sterne af Afghanistan, Dost Mohammed af Kabul,
Kohun Dil, Khan af Kandahar og Kam Kam af Herat
udtalte sig imod en Forandring i Afghanistans Stil-
ling, og navnlig imod ethvert Forsøg paa at indsætte
Schah Schudschah igjen. Documentet bar ganske
Nægtighedens Stempel, men var imidlertid affattet med
stor Sagkundskab og, endskjøndt dengang aldeles usandt,
er det dog nu bleven sandt, thi Kam Kam er traadt
over paa den samme Side, som Dost Mohammed.

Men var det endog dengang ikke sandt, at Kam
Kam forbandt sig med Dost Mohammed og Kohun
Dil Khan imod sin Onkel, Schah Schudschah,
saa handlede han dog paa en mod den Sidste fjendt-
lig Maade, idet han gjorde nogle, skjøndt rigtignok
svage, Forsøg paa at gjøre sig til Herre over Cabul
og Candahar, førend Schudschah ul Mulk kom til.
Denne Uvillie imod ham viste sig altsaa i Gjerningen,
skjøndt Kam Kam snart maatte erkjende, at han ikke
var den Mand, der kunde sætte tilstrækkelig Magt,
enten mod Barukzjierne eller den med Englænderne
fremmarscherende Schudschah. Saa meget fremlyser
imidlertid altid af hans daværende Opførsel, at han
høist ugjerne saae Englændernes Tog, da han intet
Godt kunde vente sig deraf, men enten maatte blive

afhængig af den forhadte Onkel eller af Englænderne. Disse sine Tanker maatte han naturligviis skjule for den til engelsk Resident udnævnte Lieutenant, nu Capitain, Pottinger, og denne, en ung, fyrrig Mand; som under Beleiringen med Kaarden i Haanden ydede de største Tjenester, synes ikke at have været den Enildeste til at gennemskue den orientalske Politiks Krinkelkroge og en gammel asiatiske Despots Hykleri. Da Englænderne vare ankomne til Kandahar, tilbød de Kam Kam en engelsk Besætning til Beskyttelse mod enhverfømhelst Beleiring, men som han dog frabad sig. Denne Omstændighed synes først at være forekommet Englænderne mistænkkelig, og en Major Todd blev, i den unge Pottingers Sted, sendt med et ringe Mandskab fra Candahar derhen, som det heed, blot for at skaffe noget Skyts til Herat, dog med en Residents Rang. Man maa vel have udsøgt den rette Mand, der ikke saa let lod sig føre bag Lyset som den unge Pottinger, og Kam Kam saae sig snart nødt til at udtale sine Hensigter tydeligere. Dette er efter al Sandsynlighed den Gang, som Sagen har taget.

Strax efter at Perserne vare dragne bort fra Herat, reiste der sig Stridigheder imellem Lieutenant Pottinger og Kam Kam, der lod sig titulere **Schah**. Den foragtelige Despot, der i de sidste Aar endnu var bleven aldeles forfalden til Drif, og saavel før som under Beleiringen mishandlede de fredelige Indbyggere ¹⁾

---

¹⁾ Disse ere Perser og meest Schiiter; Herrerne i Staden ere Afghaner.

paa det Frygteligste, troede, da Faren var overstaaet, at kunne spille den store Mand mod den unge Engländer og opførte sig, som et Brev udtrykker sig, "very, very insulting" imod ham, saa at de anglo-indiske Blade gjentagne Gange meldte, at han var bleven fordrevet fra Herat, hvilket imidlertid ikke var Tilfældet; det synes meget mere, at Pottinger, der stode paa det Sindelag, som Fleertallet af Befolkningen nærede, i en vis Forstand foreskrev Tyrsten Betingelser. Dette fremlyser i det mindste af følgende, i "Bombay Times" af 8de Mai s. A. meddeelte Fortælling: "Misforstaaelsen mellem Kam Kam og Pottinger var af en meget alvorlig Natur, saa alvorlig, at engang den Sidstes Liv derved kom i Fare. Historien er følgende: Ministeren sendte sin Broder til Pottinger og forlangte et Pengesforskud af ham for at betale Tropperne¹⁾. Dette afflog han, med mindre der indtraadte en afgjort Forandring i det Udsuelses- og Bolds-system, man udøvede mod Stadens Beboere. Det kom til heftige Ord og Sagen endte med, at Pottinger tilsidst fastede Ministerens Broder paa Døren (turned out of doors). Huset blev nu omringet af Soldater; man greb en af Pottingers Tjenere og huggede den høire Haand af ham. Folket og Seiederne²⁾ toge eenstemmig Pot:

---

¹⁾ Deraf seer man ogsaa, som der leilighedsviis bemærkes, at Pottinger allerede dengang af den anglo-indiske Regiering var anbeføet den politiske Ledning af Forholdene og i den Anledning forsynet med betydelige Pengesummer.

²⁾ Prophetens foregivne Efterkommere.

tingers Parti, og efter flere Budskaber og Besøg, kom Schahen endelig til Indsigt i Sagerens sande Tilstand. Han lovede den lemlæstede Mand en Pension, forpligtede sig til at straffe de Folk, som havde saaret ham, og at lade Ministeren gjøre Afbigt for den offentlige Adawlet (Domstol), hvorhen Pottinger skulde begive sig med alle Schahens fornemste Embedsmænd. Ogsaa indvilligede han i de forlangte Forandringer i Regjeringsystemet." Med eet Ord, den unge Pottinger havde benyttet sin Stilling og sin Indflydelse til at foreskrive Fyrsten Kam Kam og hans Hof Betingelser, og denne maatte nu let kunne forestille sig, hvad der forestod ham, dersom der kom en engelsk Besætning til at ligge i hans Stad. Dette Kam Kams Sindelag var heller slet ikke nogen Hemmelighed, thi "Delhi Gazette" af 19de Juni melder i Anledning af Artilleriafdelingens Affendelse under Major Todd: "Kam Kam er ikke meget tilbøielig til at modtage vore Tropper i Staden og vil sende dem en Afdeling imøde paa Halvveien, for at fratage dem Kanonerne til dermed at forstærke Fæstningsværkerne i Herat. Siden vore Tropper nærme sig, er Pottinger bleven almægtig i Herat, skal uindskrænket styre alle borgerlige og militaire Anliggender og byde over alle Statens Hjælpkilder. Schahen er paa eengang bleven meget ilde tilmode og seer ugjerne, at Schah Schudschah nærmer sig, da denne kunde gjøre Fordring paa hans Gebeet, som paa en af Rigets gamle Provindser." Og i et senere Blad hedder det: "Man har stærk Formodning om, at Kam Kams Hensigter aldeles ikke stemme overens med

vore, og at vi hverken ville blive indbudne eller opmuntrede til at drage videre frem mod Herat." Dette maa være fuldkommen tilstrækkeligt til at forklare sig Grunden, hvorfor Kam Kam paa eengang fastede sig i Armene paa Perserne. Han har intet at befrygte af disse, da han i ethvert Tilfælde bliver Fyrste af Herat, om han endog maa betale Tribut til Perserne, hvilken man formodentlig vil gjøre ham saa let, som muligt.

Det Skridt, som Rusland her paa eengang gjør fremad paa sin Bane, er umaadeligt. Medens det i Norden fordriver Røverne fra Chiva, vinder det Herat, og saasnart Chiva er undertvungen, staae alle Stater i hiin Retning, Buchhara saavel som Persien, til dets fuldkomne Raadighed, og Sammes Confoederation strækker sig paa eengang til Hindukosch's nordlige Skraaning, og paa hiin Side Paropamisaderne ud over Herat til henimod Sedschestan. Du kan man forklare Dost Mohammeds fortsatte Modstand, da han samler nye Stridskræfter i Retningen henimod Herat: Kam Kam er ikke mere hans Fjende. Engländerne herske ikke længere i Afghanistan, end netop deres Baaben naae, ikke et Haarsbred længere; thi overalt, hvor Schah Schudschah sender sine Embedsmænd hen for at udskrive Skatter, blive de myrdede: den tydeligste Demonstration mod den af Engländerne indsatte Hersker og mod Engländerne selv. Endnu for to Aar siden stod det dem frit for at indfranke sig til Indus, at overlade Folkene paa hiin Side samme til sig selv, og, naar de brød ind, at møde dem paa Hindostans Gletter. Du maae de fremad

og besætte Herat, eller deres hele Tog mod Afghani-
 stan har været til ingen Nytte, og de maae næsten
 uden Kamp gaae tilbage til Indus. Det vilde være
 en Anmasselse at fælde en afgjørende Dom om, hvad
 der vilde været det Klogeste, strax at blive staaende
 bagved Indus eller at gaae til Afghani-
 stan; men at det sidste var et meget voveligt Skridt,
 derom vare Alle, som kunde domme i denne Sag,
 enige forinden det blev gjort.

Alle Englændernes og Russernes Bevægelser
 faae nu, da man er underrettet om Kam Kamis
 Frafald, en Sammenhæng og Betænding, som man
 tidligere ikke kjendte. Saalænge engelsk Indflydelse
 herskede i Herat, var Affendelsen af en russisk Magt
 til Chiva, der stedse viste sig venlig mod Fyrsten af
 Herat, saalænge han værgede sig imod Perserne, et,
 om just ikke hensigtsløst, saa dog i sine Resultater
 meget usikkert Foretagende; thi Uvissheden af Herats
 Erobring ved Perserne gjorde ogsaa Besiddelsen af
 Veien til Kandahar og Indien usikker; nu er denne
 Wei vunden, og Russerne danne Persernes Reserve,
 ligesom Turkoman; og Afghaner-skarerne, som maafee
 have Lyst til at gjøre et Indfald i Indien. Snart
 vil det nu vrimle af Fjender baade i Flankerne og i
 Ryggen af Englænderne, som de rigtignok slaae til-
 bage i aaben Kamp, men som ikke desto mindre tilsidst
 kunne udtomme de tappreste Troppers Mod og Ud-
 holdenhed. Nu ere Englænderne og Russerne, indtil
 paa en kort Afstand, rykkede hinanden imøde; om og
 Perovskys Corps for største Delen skulde blive i
 Chiva, saa vil dog vel det, som fra Tiflis marsche-

rede ud langs med det caspiske Havs Bredder, som det hed, for at virke i Forening med Perovskys Corps mod Turkomannerne fra Chiva, mere være rettet mod Englænderne. Ruslands Indflydelse strækker sig nu vidt og bredt over Østperziens vandrende Stammer, Turkomanner saa vel som Perser; Englænderne derimod staae isolerede. Vil det lykkes deres Guld at skaffe sig Venner, og deres Vaabenmagt at sikkre sig disse Venners Troeskab ved Frygt? Dette er det Spørgsmaal, som det forestaaende Foraar maa løse, i hvilket der i alle Tilfælde opstaaer en ny Kamp i det østlige Persien, som kan blive afgjørende for Englændernes Herredomme i Indien.

Denne hele Artikel var skreven forinden de senere Efterretninger om Russernes Uheld indtraf til Europa, og disse have frembragt en stor Forandring i alle disse Forhold, i det mindste for det Første. Perovskys Corps har lidt saameget ved Kulde og Besværlighed, at det, efterat have mistet næsten alle sine Kameler og en stor Deel af sit Mandskab, maatte trække sig tilbage til Floden Emba, hvor det oppebier Forstærkninger og en heldigere Aarstid. Dette Uheld, der ikke skulde synes at kunne bevirke andet end en Standsning i denne Krig, har dog i Forbindelse med de udsprede Rygter om Russernes Planer, der gik ud paa at sammensmælde alle disse uafhængige Smaastater til et stort Chanat, virket meget til Fordeel for Englænderne, og Mange have ligefrem sluttet sig til dem, som nys kun pønsede paa Krig. Dgsaa Kam Kam, Fyrsten i Herat, har nærmet sig dem meget, hvorvel han endnu vægrer sig ved at tage imod en engelsk Besætning, hvilket da rigtignok Ingen kan fortænke ham i, og endnu mindre tilboielig hertil, synes hans almagtige Bisir og Minister, Yar Mohamed Khan, der spiller Herre i Staden og behandler sin egen Fyrste med Ringeaagt, hvorover Kam Kam skal have beklaget sig bittert til et Medlem af den engelske Mission. Den alvældige Minister er en Hovding af stor Magt og Indflydelse, ikke uden Talent og Mod, men i hvi Grad

i Besiddelse af al den Grumhed og Drolshed, samt af den tøilesløse Ringeagt for de egenlige, persiſktalende Indfødte, Tadschikerne, som er et Kjendetegn hos de fleste fornemme Afgghaner og Turkomanner, saa at han endog følger dem i hele Skarer til Naboerne for at forbedre Landets Finantser. Det synes som om han endnu stedse staaer i Underhandlinger med de nærmeste persiſke Hovdinger og Statholdere, ja endog med den fordrevne Dost Mohamed Khan, som gjør sig al Umage for at bevæge ham til at oprække en Religionskrig mod Engländerne. Har Mohamed Khan skal endog have opfordret den persiſke Gouverneur i Mesched samt andre Hovdinger i Nærheden til at komme til Herat for at tage Byen i Besiddelse, men disse frygtede Forræderi — som muligviis ogsaa virkelig var hans Hensigt — og frabad sig Tilbuddet. Hvorom alting er, saa synes det vist, at Har Mohamed ikke vil taale nogen engelsk Besætning i Herat, hvorimod han altid haaber at kunne blive færdig med enkelte Officerer, saavel som med de faa engelske Tropper, som for Tiden findes der, saa at disses Stillng er meget farlig, ligesom de ogsaa flere Gange skulle være truede med Døden, dersom de ikke bortsjernede sig. Siden denne Trudsel ikke virker, maa den nuværende engelske Mission sikkert, ligesom tidligere Lieut. Pottinger, stole paa den store Masse af Indbyggere, der endnu ere Schiiter og af ganske Hjerte hade de sunnitiske Afgghaner — som omtrent udgjøre den tiende Deel af Befolkningen, — thi ellers vilde det være Ufsindighed, uden videre at give sig til Priis for enkelte Hovdingers Vilkaarlighed.

Don Ramon Cabrera.¹⁾

I October Maaned 1833 forlod en ung theologisk Student Universitetet i sin Fødeby Tortosa, som ligger i Catalonien nær ved Udløbet af Ebro, tilligemed nogle gode Venner, alle bevæbnede med Stofke og Jagtgeværer, og ilede til Arragoniens nærliggende Bjerger, hvor enkelte Guerrillahobe alt havde samlet sig, for med Vaaben at forsvare deres kaarne Konges Rettigheder. Samme Dnske besjælede ogsaa denne Yngling; en glødende Enthusiasmus og den Følelse, at han af Himlen var kaldet til dette Værk, satte ham istand til at trodse alle Farer og Besværligheder. Den hellige Jomfru i Zinta, til hvis Tjeneste han netop havde indviet sig i en Ermita ved Tortosa, ledede og beskyttede ham ved hans Foretagende — saaledes har han baade dengang og senere yttret sig om denne sin helttemodige Beslutning.

Sex Aar ere forløbne siden, og denne unge Student er nu den verdensberømte Don Ramon Cabrera, Feldtmarschal og Vicekonge for Kronen Arragonien, det vil sige, over Provindserne Arragonien, Valencia, Murcia og Catalonien.

---

¹⁾ Brudstykke af et lille Skrift af Baron v. Raden, som med det første skal komme for Lyset. Jeg har ikke villet forandre noget i Forfatterens Skrivemaade for at give mine Læsere en tydelig Anskuelse om den grundcatholske Tone, som overalt gaaer gjennem Bogen og som er os saa fremmed. Cabrera synes nu rigtignok at have udspillet sin Rolle, idet mindste for det første, men disse faa Træk ville dog sikkert alligerel interessere Læserne.

Cabrera blev født i Tortosa den 31 August 1810; Dagens Helgen gav ham sin Beskyttelse og sit Navn. Hans Forældre vare af Middelfstanden, Kjøbmandsfolk, hvis Levevei var Handelen paa det nærliggende Hav; en rastløs Virksomhed gjorde dem rige, en ægte christelig Wandel gav dem Anseelse hos Alle.

Det er os ubekjendt, om nogen særdeles mærkelig Hændelse forudsagde hans Fødsel eller betegnede den. Kun saameget have vi erfaret, at han var den eneste Søn og alt fra sin tidligste Barndom af blev indviet til Kirkens Tjeneste — maaskee for at opfylde et Løfte af hans Moder, der var Religionen særmerist hengiven. I dette Niemed besøgte Ramon Seminariet og Universitetet i sin Fødestad, men overlod sig dog paa samme Tid hellere til sin medfødte Forkjærlighed for Vaaben og besøgte Parader, Exercerpladse og offentlige Sammenkomster for at underholde sig med Garnisonens Officerer. ¹⁾ Saaledes for sømte han sine Collegier og gjorde derfor, men ingen:

---

¹⁾ Tilfældigviis har jeg talt med flere af disse Cabreras Dngangsvener, hvoraf adskillige ikke have kunnet glæde sig ved hans senere Protection, da de kjæmpede mod ham i de christinske Rækker. Alle stemmede overeens i, at den unge Student alt dengang, ligesom senere under sin glimrende Løbebane, var den ædelmodigste og uegenyttigste Ven; man behøvede kun at fortælle ham Krigs- og Heltehistorier, og strax aabnede sig baade hans Hjerte og hans Pung, hvorfor han ogsaa stedse fandt Venner og Fortællere i Mængde.

lunde af Mangel paa Talent, en temmelig maadelig Examen; en underordnet Stilling som Capellan i en Ermita di nuestra Senora var det første Resultat heraf.

Her var det, hvor han første Gang hørte Raabet "til Vaaben"; han fulgte øieblikkelig, og stod i de sidste Maaneder af Maret 1833 i Spidsen for sin lille Armee paa 15 Mand, der vare bevæbnede halvt med Stokke og halvt med Jagtgeværer, som Guerilha:chef, med det røde Tørklæde bundet om Hovedet som en Turban — den ægte betegnende Dragt for en arragonisk Factioso — og svingede sin Knortekjæp som Feldtherrestav. Skuepladsen for hans Kamp og Bedrifter vare de uigjennemtrængelige Skove og dybt indskaarne Dale og Hulveie ved Bezeite, Balderobles, Fresneda, Herbes og Vallibona i den himmelhøie Sjerra eller Bjergkjæde, som imellem Alcaniz og Tortosa begrænder Ebroflodens høire Bred, eller, naar man vil tale nøiagtig, paa den Bjergryg, som løber ud mod Nord fra den valenciisk-arragoniske Høislette og danner Vand:skjellet mellem Ebro og dens Biflod Rio Guadalupe.

Endnu var vor Helt ubereden, endstjøndt hans Navn alt var bleven bekjendt ved adskillige lykkelige Kampe, hvor han stedse var den første og fjækkeste, og hans Tropa bestandig blev større og større. Da vovede han et Angreb paa nogle og 30 Ryttere af det fiendtlige Regiment Bourbon; de flygtede, han udvalgte den stærkeste Modstander og den bedste Hest, naaede den, greb den midt i Løbet ved Halen, slog Rytteren til Jorden med sin Stok og svingede sig strax op i hans Sadel.

Carnicar fra Alcaniz, en Officer, der alt havde tjent og var dannet i den spanske Hærs Rækker, holdt dengang Orden — om det ellers kan kaldes Orden — i alle Arragoniens Guerilhabander. Under ham commanderede Quilez, Serrador, Tallada, Forcadedell, Lagostera (ikke Ulangostera som man i Almindelighed skriver), Laloba, O'Callaghan o. N., for det meste Militaire, der alt tidligere havde tjent, eller øvede Guerilheros fra de sidste Krige. Til disse sluttede Cabrera sig. Ung, uden Erfaring, uden Penge, uden Slægt i Nedrearragonien, derfor uden nogetsomhelst af den Indflydelse, som saadanne Ting give, udmærkede han sig derimod fremfor alle Andre ved sin aandelige Overlegenhed, sin hurtige Opfatningsgave, sin Kjærlighed til Orden og ved sin Overvægt i enhver Henseende, saa at Carnicar udnævnte ham til Capitain over et Voltigeurcompagnie i en Bataillon, som han netop havde faaet organiseret.

Det var i det samme Aar, 1836, at Mina, Sjendens daværende Overstcommanderende, befalede at fængsle Cabreras gamle Moder og hans tre yngre Søstre (af andet Ægtekab, thi hans Fader var alt længe død), og da denne ulovlige, oprørende Forholdsregel aldeles ikke kunde standse Sønnens Fremskridt, men Cabrera tværtimod i næsten daglig gjentagne Slag stedse bragte den kristniske Magt dens Tilintetgjørelse nærmere, saa lod General Uguerras den 70aarige Moder flyde. Cabreras Moder, blind og lam, levede med sine tre Døttre i stor Indgetogenhed i en af Tortosas Forstæder, kun for sin Søn, som hun sædvanlig kaldte el pio General, "den gudsfrøgtige General", og for hvem hun

intet kunde gjøre, uden at bede. Naar man sagde hende, hvor misundelsesværdig hun maatte være som Moder til en saadan Mand og en saadan Helt, svarede hun, efter at have gjort Korsets Tegn, som et Deviis paa den høieste Afgjættelse for sin Søn og sin Tak mod Himlen: "O Gud! blot man ikke dræber min lille Kanton." Følgende Brev, som Cabrera skrev og sendte til sin Moder, og hvis Original laae for Forfatteren, vidner fuldkommen om Sønnens barnlige og kjærlige Sindelag mod sin Moder; det er et tro Billede af hans Indre og er dateret den 17 Dec tober 1834.

"Min kjære Moder! enhver Time, som jeg kan undrage fra Forsvaret af vor Konge, Carl den 5tes Rettigheder og hans hellige Sag, vilde jeg gjerne offere dig. Igaar var jeg ved Alcaniz, idag er jeg i Monroyo og om en Time maa jeg allerede igjen videre fort. Jeg har hverken Rist eller No. O hvor slaaer mit Hjerte, naar jeg tænker paa, hvor nær jeg er dig, og dog kan jeg hverken omfavne dig eller mine Søstre; jeg frygter for at det skal bryde, fordi jeg maa nægte mig denne Glæde; thi imorgen er jeg alt langt, langt herfra. Snart ville I høre om et Slag. Beder til Gud, at han vil beskytte vore Vaaben. Jeg siger dig ikke hvorhen jeg gaaer, men jeg lover dig inden 14 Dage at sende dig Efterretning om mig. Ak, det er et besværligt Liv, jeg fører, men det formil: des ved Haabet om, at jeg saaledes virker med til at gjenindsætte vor Konge paa hans Trone. Dersom dette store Værk skulde lykkes, saa vil Kongen sikkert udnævne mig til Commandeur for sin Garde; jeg

"vil da ikke mere være fattig, som nu, og see mig istand til, kjære Moder, at holde en Tjener, Vogn og Heste til dig. O da vil jeg være fuldkommen lykkelig. Lev vel! Din Ramon.

"Efterskrift. Apropos behold André (en nær Slægtning) hos dig; han er endnu alt for ung og svag, og jeg frygter for hans Helbred."

Neppes kan man tænke sig, at Sjendens Hævn har kunnet falde paa den uskyldige Familie, paa disse Qvinder, som vare uden nogensomhelst Slags mandlig Beskyttelse. Neppes er det muligt at begribe, at 3 af Sjendens commanderende Generaler i Fælledskab have kunnet udklække den djævelske Plan, og at Skribenter have vovet at forsvare denne Skjændselsdaad.

Bevæbnede Grenaderer rev den gamle Moder op fra sit Sygeleie og slæbte hende til Skafottet. Der faldt den Stakkel paa sine Knæ og bad og besvoer Soldaterne, at sige hende, hvad man vilde og hvad hun havde gjort, for at fortjene en saa skammelig Behandling. Da taug Alle, kun en Eneste, og det var Officieren selv, raabte barskt til hende: "man vil strax skyde dig; thi din Søn er vor største Fjende!" — "Naade! Naade!" sukker den gamle Kone; men under den raaeste Behandling binder man hende for Dine: ne — en usødvendig Forsigtighed, thi hun var jo blind — og lader Bevæerne. Nu fatter Moderen til den heltmodigste Soldat sig og ndraaber med stærk Stemme: "Nu vel Sennores, jeg er Cabreras Moder, og jeg er stolt af at have født en saadan Søn!" Hun slaaer et Kors for sit Bryst og bliver strax gjennemboret af 12 Kugler. Kun som ved et Vidunder

bleve de tre Søstre reddede, da man af Frygt for, at de opbragte Tilskuere skulde gjøre Opstand, slæbte dem tilbage i Fængslet, for en anden Gang at fuldbyrde den allerede udtalte Dødsdom.

Man kan tænke sig Sønnens Lidelse og Fortvivlelse. Hans første Skrig var et Fortvivlelsens Skrig, hans første Ord var en Eed paa evig at øve Hævn. Enhver veed, hvor frygtelig han har holdt Ord.

Denne uhorste Grusomhed udøvede den dybeste, meest afgjørende Indflydelse paa Cabreras Character, Tænke- og Handlemaade. Den unge Spanier, der var sødt, pleiet og brunet under Sydens glødende Sol; den fyrige Catalonier, hvis Blod koger, naar det gjælder Hævn, og som opfylder sin Eed eller døer, naar han har svoret Hævn; den eneste, høitelskede Søn, der aldrig har lært at tæmme sine Lidenskaber, da aldrig nogen har holdt ham dertil (thi hans Moder kjendte kun een Lykke, een Salighed, og det var hendes Ramon); den lykkelige Soldat og Feldtherre, der, stedse ubesejret, var en Skræk for sine Fjender, omgivet af Tusinder, som kun aandede for ham, lytte efter ethvert af hans Pusker og strax, ofte altfor hurtigt, udføre enhver af hans Befalinger — han erholder idag dette Skrækkensbudskab, og først Dagen i Forveien spillede Krigslykken ham et stort Antal Fanger i Hænderne; han seer deri Guds Finger — giver Befaling, og de segne alle som blodige Sonoffre for en uskyldigt myrdet Moder!

En dyb Nædsel vakte denne Begivenhed, som fandt Sted paa Valpladsen ved Cabrillas ikke langt fra Bunnal i Kongeriget Valencia. Fjenden, som

havde fremkaldt denne Rædselsdaad, ved at "myrde en gammel Moder for at straffe Sønnens Feil", lader ligeledes alle sine Fanger skyde ned. Begge Parter overgaae nu hinanden i Grusomheder, og Cabrera, i hvis Hænder Krigslykken stedse kaster nye Fanger, offerer dem alle. Han stormer Niel, Requesta, Sueca o. s. v. i Kongeriget Valencia, iler til Arragonien, forener sig med Serrador, stormer Mirambel, Borden, Orcajo og flere andre Steder, og alle Fanger falde!

Cabrera fulgte Gomez's Expedition, dog stedse kun i en underordnet Stilling, hvori de andre Generaler havde bragt ham ved deres Misundelse og Intriguer. Kjød heraf forlod han endelig Expeditionen og drog hjem igjen til Arragonien, hvor i hans Fraværelse mange Ulykker havde truffet Carlisterne. Cantavieja faldt i Christinernes Hænder; Forcadell blev slagen af Borso de Carminati, og hver af de enkelte Anførere greb paaany til at være Partigænger, som blot handlede paa egen Haand, hvilket alt havde været Tilfældet tidligere, forinden Cabrera bragte dem til Orden; Cabrera fik Alt dette at vide paa sin Hjemmarsch og naaede lykkelig Arragoniens Grændse blot ledsaget af lidt Cavallerie, som commanderedes af Lasciosa — egentlig Don Rodriguez Cano. Strax ved sin Ankomst til dette Kongerige blev han angreben af en meget betydelig Overmagt, hans Tropper fuldkommen adspalttede og han selv saaret af to Kugler, saa at han kun reddede sig ved en hastig Flugt, der efter hans eget Udsagn var den første og den sidste i hans

Liv. Alene, blot ledsaget af sin tro Ven Ladosa, flygtede han til Skovene ved Soria i Gammelcastilien; her leirede de saarede Krigere sig paa Sneen, thi anden Seng havde de ikke, og vare ofte udsatte for den største Fare, fordi deres Blod viste Sjenderne Vej. Nøden voxede med hver Time, de vare uden al Lægehjelp og deres Stilling blev værre og værre; selv Ladosas tro Hoppe, som lettede Cabrera hans Vandring, maatte de dræbe, fordi den flere Gange ved sin Brinsken truede med at forraade Flygtningerne. Saaledes sneg sig endelig i en mørk Nat Cabrera tilfods til den næste By, støttet paa sin trofaste Førrers Arm og bankede paa Præstens Dør, uden at kjende ham eller at vide, hvorledes han var tilfunds, dog fast overbeviist om, at han vilde finde mere Medlidendehed hos ham end hos nogen Anden; thi dette Sted, Almazan ved Duero, en betydelig Flække i Gammelcastilien, var befæstet og havde en stærk fjendtlig Besætning. Præsten opfyldte sin Pligt som Christen og tog Vegge, skjulte dem i sit eget Huus og pleiede og behandlede dem, isærdeleshed den haardt saarede Cabrera, som om det havde været hans Brødre.

Endskjøndt Sjenderne havde tabt de Flygtendes Spor, søgte de dem dog allevegne, selv i Præstens eget Huus, men ahnede dog aldrig at Cabrera netop her, midt iblandt sine Sjender, lod sig helbrede for sine Saar.

Efter nogen Tids Forløb brød Ladosa op til Nedrearragonien, hvor han udvalgte 50 Landsenerer og vendte derpaa tilbage til Gammelcastilien for at befrie sin General. Da han var ankommen i Nar:

heden af Almazan, skjulte han sine Ryttere og traadte om Natten, blot ledsaget af den unge Arnau, forklædt ind til Cabrera, hvis Saar endnu ei vare heldbredte. Neppe havde imidlertid Helten gjenkjendt og omfavnet sine Venner, før han erkjendte sig om, hvorledes det stod til i Arragonien; da han fik at vide, hvor slemt det der saae ud, reiste han sig med Anstrængelse, som Beretningen siger, paa sine Knæ og lovede Himlen 300 Messer. Derpaa sprang han op og raabte "à caballo, marchar, à caballo!" (Cabreras Yndlingsudraab.) Han forklædte sig derefter som Geistlig, trykkede sin Belgjører ¹⁾ i Haanden og forlod strax Almazan.

Rytterne, som vilde modtage deres General med Glædesfrig, tilraabte han med sin Jernvillies hele Kraft: "Stille! ikke Ord, kun Bedrifter er det, som for Fremtiden skulle betegne vore Skridt!"

Han tog strax sin Wei til Arragonien, og uden at hvile naaede han Rubielos de Mora, en Marsch af i det mindste 25 tydske Meil. Her fandt han Levin:gerne af sin engang saa herlige Division, der nu

¹⁾ Don Manuel Maria Moron hed denne Hædersmand. Han blev tagen tilfange af Christinerne, sluttet i Lænker og mishandlet paa det Frygteligste. Endelig skulde han skydes. Cabrera bed Lospenge og 200 Fanger for hans Frihed; men Fienden nægtede det. Da bad Cabrera for første Gang i sit Liv, og saaledes lykkedes det ham, at faae Moron udverlet imod to hvide Officerer, som han selv med egen Haand havde taget tilfange i Slaget. Nu ere Moron og Cabrera uadskillelige; den unge dannede Geistlige er Generalens Ven, Raadgiver og Sjælesørger.

næsten var nøgen, for det meste uden Baaben, og, hvad der var det værste, uden Disciplin. Soldaterne raabte imod deres Officerer, og disse anklagede Hine. Cabrera bragte dem øieblikkelig til Tausked, lod et Par af dem exemplarisk afstraffe, forviste Arevalo, som Soldaterne lydeligen beskyldte for af Feighed at have opgivet Cantavieja, arresterede Serrador og gav Overcommandoen i Nedrearragonien til Cabanero, en rig Godsbesidder fra Albalate del Arzobispo, ikke langt fra den mellemste Ebro. Cabrera selv vendte sig med Lynets Hurtighed imod Valencia og kastede sig den 18de Februar 1837 ved Bunnol, 8 Leguas vest for Hovedstaden, paa en 3000 Mand stærk fjendtlig Colonne, som han tilintetgjorde. Han bemægtigede sig 2000 Fanger, 3000 Geværer og en stor Transporthund Munderinger, bevæbnede og equiperede sine Batailloner og gjentog det Samme den 29 Marts 1837 ved Burjasot, $\frac{1}{2}$ Miil fra Valencia; derefter indtog han Chiwa, Sueca og flere Steder, og alt dette med saa stor Hurtighed og i saa kort Tid, at man i Madrid ved den officielle Beretning om Slaget ved Bunnol først fik at vide, at Cabrera endnu var til, da man alt længe havde anset ham for død. Borso de Carminati, en portugisisk General i Dronningens Tjeneste, commanderede dengang i Valencia; han ilede fra Castillian de la Plana sin truede Hovedstad til Hjælp, mødte Cabrera i Sletterne ved Torre Blanca og blev dreven tilbage; dog en fjendtlig Bataillon, Jægerne fra Oporto, der meest bestod af Tydske og Franske, som tidligere havde været i Don Pedros Tjeneste, kastede sig ind i Byens Huse. Cabrera

vilde forcere Stedet, men hans Infanterie maatte vige tilbage; da sprængte han i Epidfen for sine Ordonantser frem, forledet af sin Hidsighed, og chargerede Fjenden i Gaderne, men to Kugler, som begge traf ham i Laaret, kastede ham ned, og kun med den høieste Anstrængelse undgik han den visse Død. Hans Soldater, som ansaae ham for død, adsplittede sig atter, og Helten begav sig, kun ledsaget af nogle Faa, til Lacena for at helbrede sine Saar. Af Mangel paa en duelig Chirurg kunde Kuglerne ikke skjæres ud, og i denne Tilstand erfarede Cabrera, at Fjenden havde benyttet hans Fraværelse til at bemægtige sig den vigtige Plads Villureal de los Infantes. Med den yderste Besværlighed og Anstrængelse blev han løftet op paa Hesten og overfaldt med sine faa Ordonantser Fjenden, som han forjog, hvorpaa han vendte tilbage til Lacena, næsten fuldkommen helbredet, da ved Hestens Bevægelse Kuglerne af sig selv havde løst sig fra Legemet.

Udvandringer til den østlige og vestlige Deel af Jorden.

Menneskehedens Udvikling skrider uopholdelig frem, og rask strømme den europæiske Culturs Elementer til den østlige og vestlige Deel af Jorden. Ved Asiens Kyster udfolde nu de Folk deres Bannere, som for lang Tid siden bleve fremmede for deres Fædreland,

og den Folkekreds, som skal omgjorde Jordkloden, bliver sluttet. Ikke fra Italien, ikke fra Frankrig, endnu mindre fra Europas nordøstlige Lande: den angelsaxisk-germaniske Stamme er det, som, kraftig og kjæk, begavet med overordentlig Frugtbarhed, former sig som Sandet ved Havet og trodser alle Banskkeligheder. Af angelsaxisk-germanisk Blod have i de sidste 70 Aar 20 Mill. Mennesker udviklet sig paa fremmed Jordbund, slet ikke at tale om den store Formerelse hjemme i Moderlandene.

Fem forskjellige Egne gives der, hvortil Folkevandringer for Tiden ere henvendte: **Canada** og **de forenede Stater**, **Australien** med **Tasmanien** og **Nyseeland**. Fra Storbritanien til **Canada** have Udvandringerne fra 1831 til 1839 været følgende:

1831: 49783 Mennesker.

1832: 51185 —

1833: 21725 —

1834: 30935 —

1835: 12527 —

1836: 27728 —

1837: 21901 —

1838: 3266 —

1839: 15000 —

⊕ Alt 234050 Mennesker.

Til **de forenede Stater** udvandrede i Gjennemsnit fra 1831 til 1837 30000 Mennesker; 1838 kun 14322 og 1839 omtrent 25000. Den hele Strøm fra Storbritanien til de forenede Stater kan i 9 Aar antages at have været 250000 Mennesker. — Til **Australien** og **Tasmanien** udvandrede fra

1831 til 1837 i Gjennemsnit 3500 Mennesker aarlig; 1838 14201, 1839 omtrent lige saa mange. Heraf seer man, at der til Australien ere strømmede 52000, og Forbryderne indbefattede 84000 Mennesker. — Til **det gode Haabs Forbjerg** ere kun Saa udvandrede, omtrent 300 Mennesker aarlig. I det Hele taget kan man vel regne, at Udvandringen fra Storbritanien i de sidste 9 Aar har udgjort 570000 Mennesker.

Fra Tydskland er fra 1836 til 1838 indskibet 6002 Udvandrere fra Hamborg. Med Undtagelse af 595 til Australien, 55 til Montevideo og 71 til det gode Haabs Forbjerg, gik alle de øvrige til de forenede Stater. Over Bremen var Antallet langt betydeligere. Der indskibede sig i Aarene 1837 og 1838 23534 Mennesker til de forenede Stater. Lægger man nu hertil, hvad der finder sin Vej over Holland og Havre, saa vil 18000—20000 Mennesker aarlig omtrent blive det Rigtige. Antallet af de tydske Udvandrere i de sidste 9 Aar vil vel altsaa udgjøre 150000 Mennesker. Følgelig udvandre aarlig fra Storbritanien og Tydskland omtrent 80000 Mennesker til de nævnte Lande.

Det britiske Nordamerika udgjør, med Undtagelse af de vestlige Districter, omtrent 16000 □ Mile med 280 Millioner Acres Land; hver Acre regnes til 43560 rhinlandske Kvadratfod. Befolkningen kan man anslaae til 1,500000 Mennesker.

De forenede Stater i Nordamerika udgjøre 100000 □ Mile, hvoraf 40000 ligge østen for Mis-

fifpiflodden. De indeholde 1300 Mill. Acres Land med 18 Mill. Indbyggere.

Australien og **Tasmanien** udgjøre 140000 □ Mile, og have nu 286000 Indbyggere med 320 Mill. Acres Land. Dette Fastlands geographiske Inddeling har man gjort paa følgende Maade:

- 1) **Ny Syd-Wales** eller Østkysten fra 28° til 36° S. B. og 112° til 148° Ø. L. fra Greenwiche, med 85000 Indbyggere.
- 2) **Tasmanien** (van Diemensland) fra 41° til 43° S. B. og 144° til 148° Ø. L. med 45000 Indbyggere.
- 3) **Svaneflodden** (Swan River) eller det vestlige Gebet fra 31° til 35° S. B. og 115° til 129° Ø. L. med 52500 Indbyggere.
- 4) **Sydaustralien** fra 24° til 34° S. B. og 132° til 141° Ø. L. med 103000 Indbyggere.

Nyzeeland udgjør omtrent 3000 □ Mile og der kan vel findes 3000 Europæere; det anslaaes til 70 Mill. Acres Land.

Sammenligner man disse Landes Størrelse og Befolkning med hinanden, saa kommer der:

i det britiske Nordamerika	94	Mennesker paa	□	Milen,
i de forenede Stater	180	—	—	
i Australien og Tasmanien	2	—	—	
i Nyzeeland	1	—	—	

Da det under nærværende Omstændigheder for mange Lande er bleven til en fuldkommen Nødvendighed, at Udvandringerne vedblive, saa opstaaer det Spørgsmaal, hvilket af de nævnte Lande der fortjener Fortrinet? Canada, Nyffotland og Nyfoundland ere

ifølge deres Veliggenhed særdeles vigtige; deres Frembringelser stemme overeens med de europæiske; men Vinteren er forfærdelig stræng og varer fra November til April. Den nordlige Halvdeel af de forenede Stater er omtrent i samme Tilfælde; den sydlige overordentlig heed og for Slaveriets Skyld ikke egnet for Colonister. Det Land, som er det bedste for europæiske Indvandrere, ligger mellem Pensylvanien og Newyork; men dette er allerede opdyrket, med mindre man gaaer meget langt mod Vesten. Om Nordamerika er der med Hensyn til Indvandringen skrevet saameget, at man ikke kan sige noget nyt derom. Plads er der nok af og den dueelige og flittige Arbejder vil altid finde sit Udkomme.

Mindre bekjendt end Nordamerika er Australien og Nyseeland. Begge Lande har man først for nylig taget Hensyn til, ja det sidste blot i nogle faa Aar. Om end Australien var 10 Gange saa stort, saa har det dog at kæmpe med saa mange Banskæligheder, at Agerdyrkning her aldrig kan blive Hovedsagen. Den utrolige Tørke, Mangelen paa høie Bjerge, paa Vand og Skove, Meelduggen og den almindelige Misværet ere uoverstigelige Hindringer. Hvad man i de offentlige Blade snakker om store Strømme, tage sig ret godt ud paa Papiret; men hvad vil en Strøm sige, som kun kan beseiles 20—30 Mile opad? Hvis Jordbunden var god og man kun nogenlunde kunde stole paa Græs værtten, hvilken Qvægdriver vilde da føre et Nomadeliv med sine Faar og drage 50—100 Mile ind i Landet? Hvilke Fortrin Landet endnu kan skjule, er rigtignok ikke bekjendt; men klogt er

det, at holde sig til hvad man kjender, og ikke at indrømme Drømmerier noget Spillerum. Sidney var aldrig blevet, hvad det er, dersom Regjeringen ikke havde anvendt store Summer til at indrette Forbrydercolonier og havde benyttet disse Folks Arbeide ved Anlægget af Veie o. s. v. De selskabelige Forhold ere desuden høist ubehagelige, og ved den aarlige Tilstrømmen af 3500 Forbrydere ingenlunde opmuntrende.

Englands System bestaaer for Diebliffet i at besætte alle brugbare Stæder paa dette store Lands Kyster, fordi Naturen i Fiskefangsten yder sine rigelige Gaver og Forbindelsen mellem de forskjellige Colonier er let at vedligeholde tilføes. Naar der indtræffer Misvært, saa er der ingen Grund til at forimode, at den overalt skulde være lige stor, men at derimod den ene Colonie kan staae den anden bi og ved Hjælp af Dampskibe hurtigt bringe sin Overflødighed hen til det truede Sted. Har man besat de brugbare Strækninger og faaet nøie Kjendskab til Landet, saa rykker man efter Omstændighederne længere frem i det Indre og gjør intet Skridt uden nøie at have overveiet Stedets Eiendommeligheder. Flere overilet anlagte Colonier ere alt gaaede til Grunde, medens andre viensynligen hæve sig. **Port Philip**, paa Australiens Sydside, er i god Flor. Denne Havn ligger omtrent 120 Mile sydvest for de nærmeste Colonier i Ny Syd-Wales. Hovedstaden **Melbourne** ligger paa den 38te Bredegrad og behersker en prægtig Bugt, som paa begge Sider er 7 Mile lang og indsluttet af høit Land. I October 1838 levede der allerede 3000 Mennesker. 39880 Acres Land vare

fulgte for 42478 Pd. St., hvilket er Halvdelen mere for hver Acre end den burde koste. Ved Landspeculanter (Landsharks) bliver Prisen struet op, og Landet bliver atter solgt med utrolig Fordeel i ganske smaa Stykker. Hvad der endnu i Aaret 1837 ved en offentlig Auction blev kjøbt for 7—27 Pd. St., har i Aaret 1839 atter fundet Kjøbere til 600 og 930 Pd. St. — For at vedligeholde Forbindelsen mellem Sidney og Port Philip har man sendt 16000 Pd. St. til England, for at lade komme et Dampskib paa 600 Tons.

Foruden Port Philip er nu ogsaa siden Februar Maaned 1839 **Port Lincoln** kommet i Flor; 15000 Acres Land vare allerede uddeelte, og der vare 300 Nybyggere paa Stedet. Port Lincoln bestaaer egentlig af 3 Havne. Lincoln selv ligger ved en Bugt, der strækker sig 80 Mile op i Landet og særdeles begunstiger Colonisationen. Ligeover for Lincoln, paa den østlige Kyst, skal **Port Victoria**, og vesten for hiin **Port St. Vincent** anlægges. Colonien ved **Evanesfloden** er grundet i Aaret 1829 og synes kun at gjøre ringe Fremskridt. Af 14002 Indvandrere fra Aaret 1838 have kun 115 vendt sig derhen. Efterretningerne om Agerdyrkningens og Dvægavlens Drift ere saa tvetydige, at man kun kan benytte dem med den største Forsigtighed. Hvalfiskefangsten synes derimod at fortiene større Opmærksomhed, fordi disse Dyr virkelig findes i stor Mængde i disse Farvande.

Paa Østkysten af Australien ligger **Sidney** med sin stedse mere tiltagende Forbryderbefolkning. Her hersker den største Virksomhed, og Mangelen paa

Arbejdere af alle Slags er sølelig. Den derværende Statholder, Sir George Gipps, forlanger aarlig 3000 Arbejdere, hvilket med Koner og Børn vil udgjøre 12000 Mennesker. I Aaret 1838 ere 6463 blevne affendte paa Regjeringens Bekostning. For at skaffe 12000 Mennesker fra England til Sidney udfordres der 250000 Pd. St. Ifølge den oprindelige Forordning skulde egentlig den Indtægt, der kommer ind for Landeiendommene, anvendes til at skaffe Arbejdere for, men det synes som om disse Penge hidtil ere blevne bestemte til andre Niemeed. Indkomsterne for Aaret 1838 angives til 202,519 Pd. St., hvilket udgjør 24320 Pd. St. mindre end i Aaret 1837. Dette tilskrives Indsmuglingen af Tobak og Brændeviin og er en naturlig Følge af den høie Told paa begge Artikler, af hvilke den første er beskattet med 6 fl. pr. Gallon, den sidste med 2 fl. 24 Kr. pr. B. Salget af Landeiendommene har i Aaret 1838 indbragt 131499 Pd. St., hvoraf man kan slutte, at omtrent 220000 Acres ere afhændede ved Auction, da Regjeringen for nylig har fastsat Prisen til 12 Shilling pr. Acre. Uagtet dette Salg og de øvrige allerede omtalte Indtægter har Summen dog ikke været tilstrækkelig til at dække Udgifterne, der have beløbet sig til 463161 Pd. St. Dertil kommer endnu Commissariatets Udlæg af 286000 Pd. St., der bestrides af Krigskassen.

Tasmanien regnes til Ny Syd-Wales. Her er siden Aaret 1803 grundet en Colonie, der ligeledes bestaaer af Forbrydere og frie Nybyggere, men som dog har den Fordeel, at Forbryderne høre til en bedre

Klasse. Climaet er fugtigere i Tasmanien end i Ny Syd-Wales, og derfor ogsaa frugtbarere. Agerbruget lykkes bedre, Markerne ere godt dyrkede og Haverne levere rigelig Frugt og Grønt. Landet har megen Lighed med Sidneys Omegn, men Planteriget har et grønnere Udseende. Dog synes det, at der ogsaa her indtræffe Misværtsaar af Mangel paa Regn. I det forløbne Aar solgtes en "Bushel" Hvede af den Grund for 12 fl. Alle øvrige Levnetsmidler vare ligeledes dyrere. Bedekjød kostede 24 Kr., Drekjød 21 Kr. Pundet, Kartofler 12—15 fl. pr. Tonde à 20 Centner. I **Launceston**, en af de nyere Colonier, og i Havnen **Aделаide** have Priserne i Aaret 1839 endnu været høiere. Kjød kostede 36 Kr., Smør 1 fl. 48 Kr. og Svinke 45 Kr. Pundet.

Det vil ikke være overflødigt at sammenligne de australiske Landes aarlige Afgifter og Handel, hvoraf deres gjensidige Værd kan beregnes.

	<u>Stat yr. Hoved.</u>	<u>Handel.</u>
Ny Syd-Wales	46 fl. 30 Kr.	23,838000 fl.
Tasmanien	35 - 20 -	11,736000 -
Svanefloden	16 - 48 -	624000 -
Sydaustralien	; - 21 -	15,600000 -

Under Artiklen Handel, der beløber sig til 51,798000 fl. er Ud- og Indførsel indbefattet. Deraf udgjør Faareulden alene Halvdelen af Summen. Faarenes Antal beløber sig til meer end 600000 Stykker. Skatterne bestaae for det meste blot i Toldafgifter.

Fra Australien vende vi os til **Ny-Seeland**. Alt længe har den engelske Regjering havt Blikket

henvendt paa denne *De* og udnævnt to Residenter der, hvoraf den ene, James Busby, havde sin Bopæl i Debugten (Bay of Islands) og den anden, Thomas M'Donnel, i Hokianga. For nylig er Hr. Hobson ligeledes bleven udnævnt til denne Post; men om dette er skeet for at afløse en af de fornævnte, eller om Residenternes Antal derved har faaet en ny Tilvæxt, derom har man intet hørt. Men uden al Tvivl kan man betragte ham som Storbritaniens befuldmægtigede Ministerresident og fra nu af er der lagt Grund til en ny engelsk Besiddelse, som er 3000 Qv. Mile stor.

Erfaringen har lært, at Australien ikke kan ernære sig ved en tiltagende Befolkning og at man fremfor Alt maa tænke paa et nyt Kornkammer i de derværende Farvande, hvortil Naturen selv synes at have udvalgt Ny-Seeland. Foruden de engelske Missionærers mangfoldige Beretninger, som ere indløbne under deres 23-aarige Ophold paa disse *Der*, har Regjeringen indhentet alle optænkkelige Efterretninger. I denne Hensigt blev der nedsat en Commission og en Mængde Mennesker anmodede om at møde. En af disse, Hr. Montefiore, udtrykker sig saaledes: "Ny Seeland er ualmindelig smukt. Jeg har seet Brasilien, Australien og Europa, men alt dette tilsammentaget kan ikke sammenlignes med denne *De*. Med Hensyn til Clima, Naturskønhed og Frugtbarhed er det et sandt Paradis. Ny Seeland strækker sig fra 34° til 48° S. B. og indtager altsaa i den sydlige Halvkugle det samme Strøg, som man kunde tænke sig i den nordlige, fra Paris gjennem Syd-

frankrig og Spanien til Marokko. Alle disse Lande have, som bekjendt, et herligt Clima, men lide meer eller mindre af en stærk Hede, Frankrig undtagelsesviis ogsaa af en stærk Kulde. Ny-Seeland bestaaer af to Øer, den nordlige og sydlige, og kan med Hensyn til Størrelsen sammenlignes med Storbritanien og Irland. Det store Ocean har paa hele Jordklodens sydlige Halvdeel en næsten eensformig Temperatur, og denne Eensformighed er ogsaa bleven disse Øer til Deel. Om Sommeren stiger Thermometeret aldrig over 18 til 21 Grader Reaumur, om Vinteren falder det sjældent under 0, og det kun om Natten, medens det om Dagen i Almindelighed staaer paa 4 til 5 Grader. Havets Dunster medføre hyppige Regnbyger og neppe ere disse forbi, før Solen træder frem med en usædvanlig Glæde. En Bjergkjæde, hvis høieste Toppe have sig 14000 Fod over Havfladen og som overalt er bedækket med de skønneste Skove, vander Landet i enhver Retning. Den, som har levet i ubeboede Himmelstrøg og kjender Elismaets Indflydelse paa det menneskelige Legeme, maa forundre sig over, at de engelske Missionærers Antal under deres Ophold paa Ny-Seeland er steget til næsten 100, og at der med Undtagelse af Vorn kun er død en eneste. Det synes, som om Naturen er ualmindelig gunstig for Forplantelsen, og Ungdommens Rosenkinder ere her endnu friskere end i Moderlandet.

Hvad Frugtbarheden angaaer, da er Jordbunden egnet til alle europæiske Planter. Man kan sikkert antage, at det rigeligt vil lønne sig at dyrke Landet der, hvor fem til sex Fod høie Bregner staae tæt

sammenpakkede, saa Jordbunden næsten er besaaet dermed. Paa det Land, som Missionærerne have kjøbt og opdyrket, vore Kartofler, Mais, Hvede, Byg og alle Slags Gemüse i Overflødighed. Frugthaverne ere beplantede med Æbler, Pærer, Figner, Ferskener, Aprikoser, Biindruer, Oliven, Ribs og Stikkelsbær, og man har endog avlet Humle i dem. Under Missionærernes Veiledning have de Indfødte forrettet disse Arbejder, anlagt en Mølle, tærsket Korn og tjent som Møllersvende. En Tærskemaskine er først nylig affendt fra England til Ny-Seeland. Til at Qvægavlen vil lykkes har man de bedste Udsigter, da Qvæget hele Aaret igjennem kan blive paa Græsgangene. Ulden bliver bedre end i Australien, og de Prøver, man har sendt til England, ere solgte til høiere Priser. Udmærket frugtbar synes især de mange Dale langs med Floderne at være. Langs med Waimotofloden strækker en saadan Dal sig over 50 Mile ind i Landet. Flatt, en engelsk Landmand, som opholdt sig to Aar paa Ny-Seeland for at lære Landet nøiere at kjende, forsikker at Landstrøget ved Waimotofloden er baade større og bedre, end den for sin Frugtbarhed saa berømte Egn mellem Cambridge og Hull. Alle Angivelser om Landets sunde Klima stadfæster han fuldkomment. Kartoflerne lykkes to Gange om Aaret; Træerne miste deres Blade kun hvert andet Aar og ere stedse grønne. Den berømte Gran, Kaury kaldet, naaer en Omkreds af 30 til 40 Fod, og Stammen stiger lige i Veiret, rank som en Søile og uden mindste Green indtil 90 Fod fra Jorden. Her begynde først de opadgaaende Grene.

Verdensomseileren Sigroy og Naturforskeren Darwin have nylig maalt nogle af disse Stammer og bekræftet disse Angivelser. Paa nogle Steder synes Skovene næsten uigjennemtrængelige.

Først for nylig er en 14 Mile bred Skov, 6 Mile fra Kysten, gjort tilgængelig, og 100 Arbeidere vare i 14 Dage beskæftigede med at bortrydde Krat og Smaabudske. Bregnerne have gode spiselige Rødder, og vare tidligere de Indsødtes Hovednæring. Hør (*Phormium tenax*) er i Mængde for Haanden. Denne Plante groer ikke i Sumpe, men rigtignok paa fugtig Jordbund; dens Blade ligne vor Sværdlilie (*Iris*) og af Trævlerne i disse Blade faaer man den saakaldte nysceelandiske Hør. I dette Niemeed river man Bladene med en Muslingskal ind: til den fjødrige Deel falder af og Traadene blive tilbage. Det er imidlertid endnu ikke lykkedes Europæerne at gjøre den ligesaa varig og bøielig som vor Hamp, hvori: mod Nyseelænderne forfærdige de sjønneste og varigste Maatter deraf, som man kan vaske ligesom Lærred. Sigroy forsikker, at han alt har en saadan i 15 Aar og at den er uopslidelig. — Af vilde Dyr har man intet at frygte i dette Land, og det af den simple Grund, at Naturen paa disse Øer ikke har frembragt andre firføddede Dyr end Rotter. Om disse Dyr ere komne herhen med de første Søfarende eller have havt hjemme her i Landet, er ikke afgjort; saameget er imidlertid vist, at de sidst ankomne europæiske Rotter i ganske kort Tid have udryddet den indsødte eller tidligere Rotteslægt¹⁾.

¹⁾ Ligesaa have disse Rotter (*Wandringsrotten*, *Mus decumanus*) udryddet den ældre Rotteslægt her i Europa,

I det for nylig i Edinburg udkomne Værk "Emigration Fields" bliver Nyseeland især roest. Om den balsamiske, styrkende Luft kan Forfatteren ikke udtrykke sig stærkt nok; den rene Himmel sammenligner han med det solrige Italiens. Skovenes Rigdom kan han kun gjenfinde i det asiatiske Archipelag og Naturskønhederne alene i Schweiz. Han troer at Britternes Efterkommere i dette Land maae gaae en udmærket physisk og moralsk Udvikling i Møde. Efter sin Veligheden kunde det blive til et andet England og bringe Spirene til en høiere Cultur til America og China. Handelen kunde blive overordentlig levende. Hvad Nutiden angaaer, da er Begyndelsen allerede gjort. Der bestaaer allerede Handelsforbindelser med Otahiti og Sidney, ja maaskee i dette Dieblig med Singapur. Til Australien udføres Hør til en Værdi af 250,000 Gylden og Brænde; handelen er endnu vigtigere. Flere hundrede Hvalfangere besøge Kysterne, med en Besætning af 15000 Mand og en Drægtighed af 150,000 Tons.

Sammenligner man de Fordele, Nyseeland frembyder, med hvad man har at vente i Canada og de forenede Stater, saa hælder Vægtfaalen i mange Henseender til Fordeel for det nye Land. Canada og de forenede Stater plages om Sommeren af en trykkelige Hede, om Vinteren af en norsk Kulde. Her maa det menneskelige Legeme taale de største Yderlige:

---

hvor de kun ere kjendte i et Par Aarhundreder, men nu udgjøre den almindeligste og næsten eneste Art *).

---

*) Den danske Stats og Norges Pattebør ved Melchior pag. 91.

heder i de climatiske Forandringer og gennemgaae en afværende Thermometerstand af 50° til 60° Reaumur. I Nyseeland hersker der derimod et bestandigt Foraar; Temperaturen vakler blot mellem 0° og 20°. I Canada maa Colonisten midt i Sommertiden dyrke sine Marker og skaffe Foder til Veie for den lange Vinter. Dertil behøves store Bygninger og en usædvanlig Anstrængelse. I de forenede Stater er det ikke meget bedre; hele Sommeren igjennem, midt i den største Hede, har man ikke andet end Arbeide og Anstrængelse. I Nyseeland kan man derimod næsten høste to Gange i det samme Aar og man behøver aldeles ikke at tænke paa Vinterfoder for Qvæget. Den eneste Omstændighed, som kunde lægges Nyseeland til Last, i Sammenligning med Canada og de forenede Stater, skulde være Mangel paa Befolkning. Men denne Mangel kan let afhjælpes og Vandringen til den fremmede Jordbund har allerede begyndt.

Overalt, hvor en Næringskilde aabnes, falde de Rige over den og benytte Sieblikket for at tage fra de fattigere Folkeclasser. Neppe vare de parlamentariske Undersøgelser med Hensyn til Nyseeland sluttede, neppe var der af de engelske Geistlige og andre Rejsende fældet en bestemt Dom over Fordelene ved Landet, førend i London et **Nyseelandisk Landselskab** (New Zealand Land Compagny) lader opkjøbe store Strækninger, uden at have seet dem, og sælger snart 100,000 Acres deraf til 12 fl. pr. Acre, med sandsynlig Vinding af 75 pCt. Selskabet kan ikke give Kjøberne nogen Underretning om det afhændede Land, ikke sige dem, hvor det ligger, hvorledes det er beskaf:

fent og hvortil det duer, ikke engang give dem nogen Borgen for, om Udvandrerens ogsaa virkelig vil komme i Besiddelse af sin Eiendom, fordi der gives mange Slags Omstændigheder, som man maa kjende. Disse Omstændigheder ville vi i Korthed samle.

Indbyggerne paa Nyseeland kunne omtrent beløbe sig til 100,000 Sjæle, altsaa 33 paa Kvadratmilen. Deres Folkeliv er i høi Grad demokratisk. De saakaldte **Hovdinger** have intet at sige. Landet er inddeelt efter Stammer og Distrikter, og alle Frihaarnes Eiendom. Enhver iblandt dem kan skifte og valte efter Behag, hvor der er en fri Plads. Huse og opdyrket Jord er Privateiendom. Hverken Landet i Almindelighed eller Privateiendom kan sælges uden hele Stammens Samtykke. Den, der altsaa vil erhverve sig udyrket Land i Nyseeland, maa lade hele Stammen komme sammen, og hvad han er villig at give i Barer derfor, maa være til Eftersyn. Er Stammen tilfreds, saa gives Gaardet; maaskee der ogsaa skrives et Skjøde, og ethvert af de tilstædeværende Medlemmer tager af Barerne, hvad ham lystet. Da de Indfødte paa Nyseeland, af Mangel paa Wildt, ikke kunne leve af Jagt, som deres amerikanske Brødre, saa maae de drive et Slags Agerbrug. I denne Hensigt have de opbrændt store Skovstrækninger.

Paa den anden Side gjorde de Fordring paa de i deres District omsværmende Røtter, og den, som først fortærer disse Dyr paa en endnu ubesat Jordbund, er Grundeier af samme. Blive Røtterne dræbte af en fremmed Stamme paa en andens Gebeet, saa

opstaaer der Krig, ligesom i America, naar Jagttret-
tigheden fræktes, og i Europa for andre Tings
Skyld. Da nu Europæerne ikke ere vante til Rottes-
smausen, og Indbyggerne paa den nordlige De vise
sig villige til Landbrug, saa har Udvandrerene kun
lidet at befrygte af dem. Tvertimod vil han ved en
retskaffen og billig Fremfærd snarere vinde deres Gunst,
skjøndt den dem forestaaende Skjæbne, fuldkommen
Udryddelse, svæver dem klart nok for Næsen.

Efter denne Udflugt ville vi atter optage Traa-
den. Blandt de Folk, som lyde det engelske Herre-
dømme i Europa, kunne vi stille Skotterne øverst
formedelst deres Retsfølelse og Kundskaber. Utræt-
lige i deres Arbeide, faste og betænksumme i deres
Handlinger, menneskekjærlige og retskafne, fortjene de
almindelig Agtelse. Intetsteds gjeennemskues Moder-
landets med Fare truende Forhold med saadan Klar-
hed, som i Skotland. Udvandring i Masse betragtes
som det eneste Redningsmiddel, for at stoppe de aar-
lig opvoksende 400,000 Munde. Der har derfor i
Edinburg dannet sig et stort Nyseelandsk Selskab
(Scots New Zealand Land Compagny), til Udvandrin-
gens Fremme, som vil vandre den rette Wei og selv
lægge Haand paa Værket. Det bestaaer af Grund-
eiere og Professionister, der høre til Middelklassen,
og de ville regjere sig selv, styre deres egen Skjæbne,
indtil Moderlandet faaer udnævnt en regelmæssig Re-
gjerung. De Forslag, under hvilke Udvandringen skal
finde Sted, ere følgende:

1. Foretagendet grundes paa Actier. Hver Ac-
tie er 50 Pd. St., hvoraf 28 Pd. St. ere bestemte

til Indkjøb af Land, 16 Pd. St. til Overfarten og 6 Pd. St. til det første Underhold og til Indskibning af Meel, Riis o. s. v.

2. Enhver Actie berettiger til Udvandring af et voxent eller over 7 Aar gammelt Menneske; under 7 Aar gjelder Actien for to Børn. Børn under eet Aar betale kun 30 Shilling for Overfart og Underhold; under to Aar 45 Shilling, under tre Aar 70 Sh. og for hvert efterfølgende Aar et Tillæg af 30 Sh. indtil det 14de Aar. For det første Aars Underhold i Nyseeland betales for Børn under tre Aar 30 Sh., under 6 Aar 60 Sh., under 9 Aar 90 Sh. og siden det samme som for Borne, 6 Pd. St.

3. Enhver Actieeier maa erlægge 10 Pd. St. ved Underkriften. Fremtidige Tilskud indkræves efter Omstændigheder af det til at lede Tingene udvalgte Udskud, dog hver Gang efter en forudbestemt Tidsfrist.

4. Den, der har fyldt det 18de Aar og levet 4 Aar i Nyseeland, har Stemme ved Regjeringsvalget. Enhver Actie giver Ret til een Stemme; ti Actier til ti Stemmer, men forresten ikke til flere, hvor stor endog Actiebesiddelsen er. Ved politiske Anliggender, skal Stemmeretten først begynde med det 21de Aar.

5. Saasnart den første Udfibning af Udvandrere finder Sted, anvendes af den undertegnede Sum paa hver Actie 28 Pd. St. til Indkjøb af Jord; det Øvrige skal anvendes paa den nævnte Maade. Disse 28 Pd. St. skulle anlægges i uldne Tæpper, Jern, Haandværkstøi, Redskaber, Vaastrer og andre til Tushandel med de Indfødte brugelige Gjenstande.

6. Naar et tilstrækkeligt Antal Underskrifter er tegnet, skal der udvælges et Regjeringsraad, hvem det paalægges at kjøbe eller fragte et Skib og besørge den første Indskibning. Med Udvandrerne indskibes tillige en Deel af Regjeringspersonalet og den anden bliver tilbage i Skotland for at lede Uvandringen.

7. Ved Ankomsten til Nyseeland vælges et beqvemt Sted til Anlæggelsen af en By, og hver Indvandret tilstaaes efter hans Actietal $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ Acre Byggeland og 5 til 6 Acres Haveland i Omegnen af Staden. Agerland skal siden uddeles og paa hver Actie 100 Acres. Fordelingen skeer ved Lodtrækning. Den, som eier flere Actier, kan gjøre Fordring paa at hans Agerland bliver samlet i eet Stykke.

8. Saasnart Colonien har faaet fast Fod, skal der høves en lille Skat af hver Actie, eller ikke bort, loddet Land sælges, for at oprette et Hospital for de Indsødte, hvor de i Sygdomstilfælde kunne indlægges og pleies frit. I enhver Henseende skulle de behandles med sand Christenkjærlighed og opmuntres til Agerbrug og eget Erhverv.

9. Intet Grundstykke skal tilstaaes enkelte af de Indsødte, men Bestyrelsen vil besørge Indkjøb i det Store. Enhvert mandligt Medlem over 14 Aar, maa paa egen Regning regelmæssig bevæbnes og lade sig indøve. Dem paalægges det som Pligt, i paakommende Tilfælde at forsvare Colonien.

Til Slutning skulle der følge nogle Bemærkninger om Nyseeländerne og Tilstanden der, saaledes som de skildres af nye Rejsende og engelske Missionærer. De Indsødte ere store og stærke og udstyrede

med gode Forstandsgaver. De Afbildninger, man i Europa besidder af disse Mennesker, ere feilagtige og give intet rigtigt Begreb om dettes og andre polynesiske Landes Urbeboere. Begge Kjøen ere af kobberbrun Farve, men som vexler mellem lys Kobber- og mørk Mahogny- eller Chocoladefarve. Hudens naturlige Farve forandres ved Bemaling af Legemet, ved Smuds og Lustens Indslydelse. Deres Ansigtstræk bære Bildheds Præg. Darwin saae en Underhøvedsmand, hvis hele Ansigtsdannelse havde stor Lighed med de Karles, der i Schillers Fridolin kaste Kobert ind i Ovnene og hvortil Ketsjet har leveret de mest erlige Afrids. En fuldkomnere Lighed end imellem Nyseelænderhøvedsmanden og Karlen, som griber Kobert i Brystet, kan der ikke gives. Tændernes Dannelse hos Nyseelænderne er forskjellig fra Europæernes. De ere afkantede nedad, som hos en Hest og dette bemærkes endog hos unge Bilde. Hos Iblænderne, Araucanerne og Nyhollænderne har man iagttaget det samme Phænomen; men om det er tilfældigt eller naturligt maa først undersøges.

Nyseelændernes Boliger ere sande Evinestier. De vaske sjelden deres Legeme, endnu sjeldnere deres Klædning. Spørger man dem, hvorfor deres Klæder ere saa smudsige, saa skyde de Skylden paa den lange Tid, hvori de ere baarne. De fleste indhulle sig i uldne Tapper. Blot nogle Overhoveder ere anstændigt klædte efter engelsk Skik, men kun ved overordentlige Leiligheder. Mange af de Indsødte bedække sig med Maatter, som de flette af deres Hør. Om Natten, eller naar det regner, binde de denne Maatte om Halsen.

Paa denne Maade og ligesom bedækkede med et Tag sætte de sig paa Hug og ligne i Frastand ligesaa mange Vikuber. Tattoveringen drives hos dem til den største Fuldkommenhed. Ethvert Tegn har sin Betydning, og hos en vild Krieger danne disse tallose Figurer ligesom Historien om hans Bedrifter. Unge Folk have kun faa saadanne Tegn; fødte Slaver næsten slet ingen, men de ældre Folk, og fornemlig Overhovederne, ere saaledes bedækkede dermed, at deres Ansigt synes at ligge under en Maske. Qvinderne tatovere sig af Forsængelighed, for at deres Træk ikke skal forandre sig. Endog naar de leve blandt Euro: pærne ville de i det mindste tatovere deres Læber, for at disse ikke med Aarene skulle skrumpes sammen. Deres naturligt krøllede Haarvært er meget stærk og de spare hverken Umage eller Olie til deres Hoved: pynt. Blandt Nigjerne ere der mange, der ere meget tiltrækkende.

Tilforn var det Skik og Brug, naar fjernt boende Bekjendte besøgte hinanden, at de trykkede Næserne imod hinanden. Ved saadan Leilighed gryntede Qvinderne, bøiede sig halvt tilbage imod Jorden og den Ansankomne trykkede sin Næse paatvers imod sin Venindes; jo stærkere Kjærligheden var, desto stærkere gryntede man, indtil Nydelsen havde naaet det høieste Punct. Nu tager denne fine Skik stærkt af, og man ryster hinanden gjensidig Haanden med megen Kraft. — Om Nyseelændernes Baaben og Krigsbaade er der alt bleven fortalt saameget, at man med Føie kan forbigaae det. Europæiske Geværer have fortrængt de gamle Baaben og de største nuvæ:

rende Baade ere endnu 70 Fod lange, 4 Fod brede og ligesaa dybe. De ere udhuggede af en eneste Stamme af Fjeldgranen (Kaury), rage for og bag høit i Veiret, ligesom de gamle Galeoter, og ere forsynede med hæslige Ansigter, med udstrakte Tunger og Perlemorsøine. Paa Siden ere derimod indgravede temmelig smagfulde Krabesker. Paa Bunden af Baaden ligger Ballasten bedækket med en Kurveslætning, der naaer fra den ene Ende af Baaden til den anden. Denne Slætning danner Bunden, hvorpaa man kæmper. En saadan Baad kan rumme 40—80 Mand. Af de nulevende Urbeboere tale de ældste Folk om Baade, der vare 90 Fod lange, 7 Fod brede og næsten ligesaa dybe, hvilket man saa meget mindre kan betvivle, da der endnu gives Kaurystammer, som i Nærheden af Foden have 40 Fod i Omkreds.

Den barbariske Skik, at æde Menneskekjød og at dræbe Børn, er forsvunden paa den nordlige De, men synes endnu at herske paa den sydlige. Disse Stammers krigeriske Tilbøieligheder ere saa stærke, at den mindste Fornærmelse bliver hævnnet. Det er endnu ikke længe siden, at en Høvding og hans Stamme lige under Missionærernes Dine besluttede en Krig. En af Missionærerne vilde forhindre Blodsudgydelsen og holdt en Tale til Høvdingen om Krigens Grusomhed og om hvor ringe den Fornærmelse var, man havde tilføiet ham. I det første Dieblik solte han sig truffen deraf og begyndte at blive tvivlraadig; men pludselig faldt det ham ind, at han endnu havde et Fad Krudt, der var nærved at blive fordærvet, dersom han ikke snart benyttede det. Denne Omstændighed

var saa vigtig og Krigens Nødvendighed nu saa isinesfaldende, at den uigjenkaldeligen blev besluttet. Den berømte Schongi, en af Høvdingerne paa den nordlige De, aandede sit hele Liv igjennem ikke andet end Krig. Han og hans Stamme bleve engang haardt medtagne af en Stamme, som boede ved Themsen. De aflagte en høitidelig Ed paa at hævne denne Skam, saasnart de unge Kjemper vare vorede til. Schongi gjorde endogsaa i denne Hensigt en Reise til England. Alle Foræringer, som man der gav ham, syntes ham kun at have Værd, naar han kunde ombytte dem imod Waaben, og kun de Kunster opvakte hans Nysgjærighed, som stod i umiddelbar Forbindelse med Forfærdigelsen af Waaben. Schongi begav sig hjem over Sidney, og traf sin Dødsfjende hos den engelske Missionær Marsden. Begge opførte sig meget anstændigt, men Schongi erklærede strax, at han efter sin Ankomst til Nyseeland aldrig vilde ophøre at føre Krig med ham. Udfordringen blev antaget og Schongi holdt Ord; Stammen ved Themsen blev aldeles slagen og Høvdingen mistede selv Livet.

Fordum synes hele Nyseeland at have været i Forsvarstilstand. Paa enhver Høi finder man Levninger af Forskandsninger, som ere omgivne med Væle og undertiden med en Grav. Paa mange Steder er Jorden terrasseformig gravet væk og ligeledes her gennemskåret med Grave. Indførelsen af Ildvaaben har gjort en Ende paa Forskandsningerne paa Høiene og man anlagde dem nu paa Sletterne. En dobbelt Palisaderad omgiver dem i ind; og ud;

gaaende Vinkler, saa at de beherske hele Egnen. I Midten staaer en Jordhøi, bagved hvilken de Beleirrede søge Beskyttelse og fyre hen over den. Under Palisaderne føre nogle Abninger ud til det Frie, for at man kan recognoscere Fjenden. Nogle Høie ere forsynede med Hvælvinger, hvori man skjuler de Døde. Naar en Stamme gaaer i Krig, har Høvdingen ingen Commando over det forsamlede Mandskab. Enhver kæmper efter eget Godtbefindende, og kun ved sin større Tapperhed og sit mageløse Mod adskiller Høvdingen sig fra de Andre.

Det er endnu et fremragende Træk hos Nyseelænderne at have flere Koner. Darwin benyttede en Høvding som Fører til Waiomio, som noget i Forveien med egen Haand havde hængt en af sine Koner og en Slave, fordi de levede i fortrolig Forbindelse. Da en af Missionærerne dadlede ham derfor, syntes han ganske forbauset og svarede, han havde troet, man gjorde ligedan i England. Den alt omtalte Schongi var netop i England, da Dronning Carolines Sag blev forhandlet i Parlamentet. Schongi dadlede hele Sagens Gang og bemærkede ganske koldt: "At han havde 5 Koner, men vilde skjære Hovedet af dem allesammen, førend han saaledes lod sig plage af en eneste".

Love synes ikke at være indførte blandt disse Mennesker. Visse Handlinger blive betragtede som rigtige eller urigtige og belønnede eller straffede ifølge en særegen Gjengjældelsesret. Et Tilfælde, som var blevet et Retsspørgsmaal for flere Stammer, fandt Sted for nogle Aar siden og gjorde stor Opsigt. Den

britiske Resident Busby blev ved Nattetid angreben af en Høvding og dennes Folk, som havde til Hensigt at plyndre ham. Han gjorde Modstand og blev let saaret, men det lykkedes ham, ved Hjælp af sine Folk at drive Angriberne paa Flugt. Snart efter bleve Gjerningsmændene opdagede og Høvdingerne sammenkaldte, for at raadslaae om denne Gjenstand. To Ting syntes Nyseelænderne høist strafværdige, nemlig Anfaldet ved Nattetid og endnu mere den Omstændighed, at Madam Busby netop laae syg. Det blev derfor eenstemmigen besluttet, til Fordeel for Kongen af England at inddrage Gjerningsmandens hele Eiendom og at give ham til Priis for den offentlige Foragt. De træffende Bemærkninger, som man hører af disse Folk, kunne give Anledning til megen Eftertanke. En gammel Mand spurgte Escapitain Fitzroy: "Hvorledes da Christendommen kunde forenes med Krudthandelen og de syvløbende Bøsser?" Slaverne, som man gjør i Krigen og som fordum bleve fortærede, anvender man nu til at dyrke Markerne eller leier dem ud. Alle Indfødte føre Navnet Rangatira.

Man kan sige, at den største Deel af den nordlige De staaer under de engelske Missionærers Indflydelse og at henimod 40 Høvdinge med deres Stamme ere paa Veie til at forbedre deres selskabelige Tilstand. Disse Geistliges Landbrug har i Særdeleshed virket paa de Indfødte og i alle Næringer dyrker man nu Kartofler og Mais. I Almindelighed synes disse Folk at være godmodige, men ere underkastede hurtige Opbrusninger, hvortil Aarsagen

maa søges i deres frigerske Sind. Ved at købe nogle Jordlodder, som Missionærerne have erhvervet for en Ubetydelighed, blive de tagne i Beskyttelse af de forskjellige Stammer, da enhver Erhvervelse hos en Stamme nøder denne til at beskytte Kjøberen. Det er isørigt en Kjendsgjerning og Missionærerne sige det selv, at de Indfødte til enhver Tid have beskyttet dem, og at de ellers allerede for længe siden vare blevene ihjelslagne af det engelske og americanske Pak, som Hvalfangerne kaste i Land. Der kommer endnu fra Tid til anden Overløbere fra Britternes nye Forbryndercolonie paa Den Norfolk, der samle sig i Kororarika, det meest befolkede Sted i Nærheden af Nordkysten og udbrede alle mulige Laster blandt de Indfødte. Den nye Resident Hobson er det bleven paalagt at raade Bod paa dette Uvæsen, og som det synes skal der for Fremtiden krydse et Krigsskib i hine Farvande.

De udvandrede Bønder (Boers) i Sydafrika.

Dette Anliggende vinder med hver Dag en større Betydenhed: 15,000 Mennesker ere allerede vandrede over Capcoloniens Grændser og daglig følge Andre efter i Hundredevis. Hvad Englænderne have at befrygte af denne Sag, det yttres en ved Cap boende Colonist med følgende Ord: "Dersom der ikke snart

tages saa afgjørende Forholdsregler, som muligt, saa vil den Dag ikke være langt borte, da en i Kyggen paa os fremstaaet Stat af Hvide jager os ud paa vore Skibe i Havet, efterat man har opoffret Millioner i Penge, og Menneskeliv i Tusindviis". Saa overdreven denne Anskuelse end kan være, med Hensyn til Tiden, saa har Sagen dog ikke bestomindre en Virkelighed, hvorfor man ei længer kan tillukke Dinene, og Begivenhederne ere allerede skredne vidt nok frem, til at man kan fremsætte den Paastand: at der er oprunden en ganske ny Tid for det sydlige Afrika.

De Grunde, der bevægede Bønderne til Udvan-
dring, ere nu ei længer nogen Hemmelighed: Bøn-
derne have udtalt dem i en offentliggjort Erklæring,
og Englænderne have selv anerkjendt sammes Rigtig-
hed, endskjøndt med nogle Indskrænkninger. Major
Charters, som under den sidste Gouverneur, Sir
G. Napier, beklædte en vigtig Post ved Cap og
senere anførte Tropperne ved Port Natal, hense-
rer Besværingerne under fire Hovedpunkter: Slaveriets
Afskaffelse, Landets Opmaaling, Eiendommenes Bortta-
gelse under Kafferkrigen og Grændsernes Usikkerhed.
Englænderne have selv tilstaaet, at neppe Trediedelen
af Torveprisen paa Slaverne blev Eierne bevilget, og
da Godtgjørelsen skulde udbetales i London, saa bleve de
stakkels Landmænd ovenikjøbet klippede af de derværende
Handelshuse, der berøvede dem en god Deel af hvad der
tilkom dem. Efter Slaveriets Ophævelse traadte, som
bekjendt, Slaverne ogsaa her, ligesom i Vestindien,
først over i en Lærlingstid, i hvilken de af Dyrighe-

derne skulde beskyttes imod deres Herrers Vilkaarlighed. Men hvad der var en let Sag i Vestindien — hvor der findes et stort Antal Slaver paa een og samme Plantage og hvor Districterne ere smaa — det blev en Umulighed i Capcolonien. Det Tilfælde indtraf hyppigt, at en saadan Lærling klagede over sin Herre. Denne blev da kaldt frem for Districtsdommeren, der boede to Dageiser borte; han begav sig altsaa derhen, blev forhørt og derpaa affærdiget. Nye Klager af den forhenværende Slave gjorde en ny Indstævning nødvendig, og saaledes maatte en Landmand to Gange foretage en Reise paa fire Dage, og det for en Klages Skyld, som blandt ti Gange Dommeren selv de ni erklærede for at være teen Modvillighed. Endnu værre stod det til med Landopmaalingen. Loven foreskrev, at naar et Stykke Land af Regjeringen blev bevilget og solgt, skulde Kjøberen deponere en vis Sum i Civilcommissaires Hænder, for dermed at bestridde Omkostningerne ved Opmaalingen, Korttegningen o. s. v. Landets Opmaaling skete ved Districtets Civilcommissair, og Tegningens Overlevering begrundede den retmæssige Fordring paa Jorderne. De Tilfælde, i hvilke denne Lov blev overtraadt i Grændsedistricterne, vare talrige; ofte blev der anden Gang affordret Bonden Penge, ja det Tilfælde indtraadte ei sjældent, at en Bonde betalte tre Gange for Jordernes Opmaaling, ligesom det endog undertiden hændte sig, at Regjeringens Embedsmænd bedroge ham for hans Eiendom. Vi anføre disse Omstændigheder, fordi de ere blevne anerkjendte og indrømmede af Englændere

selv. Uden at vi inklade os nærmere paa de øvrige Punkter, navnlig paa de virkelige Udplyndringer, som mange Bønder havde lidt af de engelske Anførere under Kafferkrigen, maa det Foransførte altsaa være fuldkommen tilstrækkeligt til at retfærdiggjøre disse Menneskers aabenbare Had til Engländerne, et Had, som navnlig ogsaa Qvinderne dele, thi hos disse er det saa glødende, at de endog indgøde deres Mænd Mod, naar de begyndte at blive forsagte under Togets Besværligheder og den forfærdelige Kamp med de Wilde; Qvinderne erklærede da, at de under ingen Omstændigheder nogensinde vilde vende tilbage under engelsk Herredømme. Saaledes taledes selv Qvinder, hvis Fædre og Sønner vare blevne ihjelslagne i Kampen mod de Wilde.

En Grund til Utilfredshed, som vel ikke omtales af Engländerne, men derimod af de hollandske Bønder, var den Opførsel, der vises dem af Hottentotterne og de frie Negere, som, for største Delen ryggesløse Folk, ei alene forargede de meget religiøse Bønder ved deres Udsvævelser og deres usømmelige Bæsen, men endog begik mange Voldsgjerninger og Røverier. Man synes fra de engelske Autoriteters Side at have været **meget overbærende** mod disse Godtfolk, og det saakaldte "ridende Skyttercorps"¹⁾, der var sammensat af lignende Bestanddele, har, efter engelske Officerers Vidnesbyrd, selv gjort

---

¹⁾ For at kunne bedømme dette Corps, behøver man blot at læse et Brev fra en engelsk Officier i *Naval and Military Gazette* af 18de Januar d. A.

sig ualmindelig forhadet af Bønderne. Mange Omstændigheder fremkaldte den Formodning, at man vilde betjene sig af disse Hottentotter og frie Sorte som en Modvægt imod Bønderne, hvilket dybt maatte krænke disse, der vare gennemtrængte af den paa Cap, som i alle Colonier, herskende Kasteaand imod den couleurve Klasse. Nok sagt, alle disse Omstændigheder tilsammentagne bragte dem til den Beslutning, at udvandre, "med stor Bedrøvelse, men med et Hjerte fuldt af Tillid til Herrens Godhed og Beskyttelse", som de udtrykte sig i deres Memoire til Gouverneuren, hvori de ogsaa gjendrevne den Beskyldning, at de udvandrede paa Grund af Slavernes Emancipation, og erklærede, at de ved en lang og sørgelig Erfaring havde tilfulde lært at kjende det Skadelige og Beføstelige ved Slavearbeidet og at de i Fremtiden hverken vilde taale Slaveri eller Slavehandel iblandt sig. Ogsaa maae vi tilføie, at et anseeligt Antal Couleurve frivilligt, som Englænderne selv maae tilstaae, ledsagede dem paa deres Tog og stedse bevarede en ubrødelig Trofskab imod dem, selv under Omstændigheder, som vel havde kunnet forlede dem til et Forsald, dersom de havde følt mindste Lyst dertil.

Her ville vi ikke næiere berette, hvorledes deres Tog gik for sig, men blot bemærke, at de i Begyndelsen fulgte Retningen mod Port Natal, da man havde skildret dem det derværende Land som meget frugtbart og sundt. Dette Land var næsten aldeles ubeboet. Efter Aaret 1780 var der indtraadt en Revolution i dette Landstrøg; dengang reiste sig Um:

titwa:Stammens Høvding, ved Bredderne af Togala, og underkastede sig alle omliggende Stammer ¹⁾. Ham styrkede Tschaka, Zulaastammens Høvding, om hvis frygtelige og grusomme Krige Nygtet endog naaede til Europa ²⁾, og denne blev igjen myrdet af sin Broder Dingaan, som nu er de udvandrede Bønders Hovedsfjende. Landet omkring Port Natal, navnlig fra Togalafoden, der falder ud i Havet noget østlig for Port Natal, indtil St. Johns eller Umsumonba — var næsten aldeles øde og ubeboet. Dette Land vilde Bønderne kjøbe af Dingaan, og de havde allerede det af ham undertegnede Aftrædelsesdocument i deres Hænder, da han pludselig forræderisk myrdede Bøndernes Anfører, Piet Retief, tilligemed 60 af hans Ledsgere, og sirax den følgende Dag overfaldt de Dræbtes Leir, hvor han nedsablede Mænd, Qvin:der og Børn, 370 i Tallet. Saaledes begyndte Krigen mod Zulaerne, som frygteligt maatte bøde for dette Forræderi.

I selve Port Natal havde allerede tidligere nogle Englændere nedsat sig, hvor de samlede et Antal Indsødte omkring sig og levede som disses Høv: dinger midt i deres Kraaler. De bleve beskyttede af Dingaan, men da de hørte tale om Bøndernes Ans:

¹⁾ Fra den store Fiskeflod, der danner Capcoloniens Grændse imod Kafferne, indtil Delagoa-Bai, ere alle Stammer indbyrdes beslægtede og tale eet og samme Sprog, kun med forskjellige Dialecter.

²⁾ Man har gjort den, rimeligviis overdrevene, Beregning, at ikke mindre end een Million Menneſker ere omkomne ved ham.

marsch, troede de, at nu var Tiden kommen, da de frit kunde give deres Kongjerrighed Tøilen; de gjorde et Streiftog imod ham og vendte tilbage med flere Tusinde Stykker Hornqvæg og en Mængde fangne Qvinder. Opmuntrede herved, foretog de et nyt Tog og førte endnu engang deres Kaffere mod Dingaan. Men denne Gang bekom det dem ilde: de faldt i et Baghold og bleve nedhuggede paa Tre eller Fire nær. De forbittrede Zulaer kastede sig nu over deres Colonie i Port Natal, myrdede Alt, hvad de kunde naae, ødelagde Husene og Riismarkerne, fortsagt, tilintetgjorde ethvert Spor af Colonisation. De, der undgik Blodbadet, flygtede til Skovene, men omkom for største Delen af Hunger, og kun en liden Rest blev optaget af de fremrykkende Bønder.

Disse sendte nu 600 Mand imod Zulaerne, som mistede herved 5000 Mand i to Fægtninger; dette kan man kun forklare sig af den Omstændighed, at Bønderne, vante til Løve- og Tigerjagt, ere fortræffelige Skytter og nedlægge deres Mand ved hvert Skud; desuden vare Bønderne i Besiddelse af nogle smaa Kanoner. Zulaerne saae sig omsider nødsagede til at bede om Fred, der ogsaa blev sluttet ved Udgangen af April Maaned forrige Aar; den sikrede Bønderne det Land, de tidligere havde kjøbt af Dingaan og som skal indeholde et Fladerum af 2000 engelske Kvadratmile. Men endnu var der god Grund til Mistillid til Dingaan, og Bønderne holdt sig slagfærdige; han nølede nemlig bestandig med at tilbagegive det borttagne Qvæg, Heste, Baaben o. s. v., og, hvad der er det Værste ved hele Sagen, han

staaer aabenbar i Forbindelse med Englænderne. "Zuid Africaan", et i Capstaden udkommende hollandsk Tidsskrift, meddeler hele Fredsunderhandlingen, siensynligt efter en af Bøndernes Ansører, Pretorius, meddeelt Beretning. Derpaa erklærede Dingaans Gesandter gjentagne Gange, at de vilde slutte Freden under Englændernes Mægling og at disse skulde bestemme Grændserne. Pretorius vægrede sig naturligviis paa det Bestemteste for at indlade sig paa Sligt; han erklærede, at de kun havde ham, og ingen Anden, at underhandle med, og at han ikke vilde taale nogen fremmed Indblanding.

Englænderne havde nemlig i Slutningen af Aaret 1838 sendt en lille Expedition til Port Natal, i den Hensigt at holde et vaagent Nie med Bønderne og ganske at afskjære dem fra Søen. Dette er yttret bestemt nok i den Proclamation, som Gouverneuren udstedte i den Anledning, thi deri siges udtrykkelig: "bemeldte Havn skal være spærret for al Handel, med Undtagelse af den, der drives med denne Colonies Gouverneurs Tilladelse". Paa samme Tid blev Udførselen af Munitiøn strengelig forbudt paa Cap, hvilket gjorde et saare usordeelagtigt Indtryk paa hele den hollandiske Deel af Landets Folkemængde, idet man reentud beskyldte Englænderne for, at de vilde overlevere de Udvandrede værgeløse i Hænderne paa de Wilde. Dette gif ogsaa virkelig saa vidt, at den Expeditionen commanderende Officeer erholdt det Hverv, uden Videre at fratage alle de Beboere, der befandt sig ved Port Natal paa den Tid, han tog denne Plads i Besiddelse, alle deres Vaaben og deres Mu-

nition. Man gav ham tillige den Befaling, at han skulde sætte sig i Forbindelse med de Indfødte; og man kan let forestille sig, at denne imod Bønderne saa aabenbar fjendtlige Forholdsregel maatte bestyrke Zulaerne i deres trædske Hensigter.

Men hidtil i det Mindste have alle disse Forsigtighedens og Fjendtlighedens Forholdsregler ikke gavnet Engländerne i nogensomhelst Maade. Bøndernes Stilling forbedres daglig mere og mere, et **Folkeraad** af 24 Medlemmer ordner og bestyrer deres Anliggender, Landet opdyrkes og bagved dem ankomme stedse talrigere Skarer af Udvandrende. Som bekendt strækker en Bjergkjæde sig hen imellem den høiere liggende Garipeflods Gebeet og Kysterne. Østlig for denne Bjergkjæde, indtil henimod Port Natal, findes nu 4 til 5000 Udvandrede, men i Landet ved Garipe eller Oranjefflodens høiere Tilløb findes meer end det Dobbelte af dette Antal; disse kunne Engländerne paa ingen Maade faae Bugt med, og derfra hidrører just deres Frygt. Hvor stor denne er, kan man see af de Forholdsregler, som bleve foreslaaede derimod. Major Charters siger udtrykkelig: "dersom den engelske Regjering ikke lægger sig derimellem, saa ville Bønderne inden kort Tids Forløb have forøget deres Antal uendeligt, deels ad Folkemercens naturlige Wei, deels ved Tilløb af deres Brødre fra Colonien; thi jeg troer ikke, at jeg paa staaer formeget, naar jeg siger, at der om saa Nar ikke vil være mange Hollændere tilbage i Colonien". Denne Frygt forsøges endnu mere ved de Indfødtes Stilling og deres Landes Beliggenhed. Nordlig for

Togala ¹⁾ boe Zulaerne, den tappreste blandt alle Stammer i dette Land. De ere trængte frem i sydvestlig Retning og have næsten gjort Landet imellem Togala og St. John eller Umsumonba (Hippotamusfloden) til en Ørken; og her have nu Bønderne sat sig fast. Fra Umsumonba til Omtata boe Amazondaerne, som kunne stille 30,000 Krigere, hvilke Zulaerne aldrig mægtede at modstaae; men deres sydvestlige Naboer, Amatambuerne eller Tambukierne ²⁾ have de næsten aldeles tilintetgjort, saa at ogsaa dette Land henligger øde og Næsten af Beboerne har taget sin Tilflugt til Amakosaerne, Colonien's umiddelbare Naboer, som ligeledes betragte Amazondaerne med den største Skræk. Grændsen mod Capcolonien dannes af den store Fiskeflod, hvis venstre Bred er milesvidt besat med tæt Krat og Skov og gjennemskjæres af talrige Kløfter, hvor blot Kaffere og vilde Dyr kunne kom frem. Denne Grændse vil saaledes ikke overskrides af Colonien, som er bleven blottet ved de uhyre Udvandringer, og Englænderne ville ikke kunne udøve nogen Indflydelse paa de længere borte boende Nationer, hvorimod Bønderne, som befinde sig midt imellem de kraftfuldeste Stammer, Zulaer og Amazondaer, inden kort Tids Forløb ville lægge disse under deres Herredømme og senere bruge dem som Hjelppetropper i Krigen. Da eksisterer der en Magt,

---

¹⁾ De her omtalte Floder flyde alle i østlig eller sydøstlig Retning fra Bjergene ned i Havet; her er Ta-len om Kystlandet, som de gjennemstrømme.

²⁾ Ama betyder nemlig Folk.

som Englænderne neppe kunne gjøre nogen Modstand mere.

Major Charters og en anonym Correspondent i Colonial Gazette kunne ikke opdage noget andet virksomt Modmiddel imod denne truende Fare, end en Occupation af det hele, imellem Togala, Umsuzmonba, Quathlambakjæden i Vest og det indiske Ocean beliggende Landstrøg, i Forening med dets Colonisering ved den engelske Regjering. I den Hensigt skulde man overlade Jorden til de der allerede nedsatte Bønder og forsøge Colonisternes Antal ved at forplante Fingoerne ¹⁾ til deres oprindelige Fædreland. Til større Sikkerhed maatte man anlægge militaire Landsbyer, for i en Hast at kunne affende en Deel af Militairmagten, der anslaaes til 1000 Mand Fodfolk og 300 Ryttere, for dermed at tilintetgjøre enhver Modstand af Bønderne eller de Indfødte. Saaledes er Planen beskaffen; men vi tvivle meget om, at den kan udføres. Forudsat, at Regjeringen vilde og kunde udrede saa høist betydelige Omkostninger, saa er det dog meget sandsynligt, at det Had, hvoraf Bønderne besjæles imod Englænderne, inden kort Tid maatte føre til Fjendtligheder, hvorved Englænderne nødven, digviis maatte tabe. Den roligere Deel af Bønderne

---

¹⁾ Fingoerne bleve af den vilde Tschaka udjagne af dette Land og sngtede sydvestlig til Amazondaerne og Amakosaerne, der gjorde dem til Slaver. Efter den sidste Krig mod Kafferne erklærede Englænderne dem for frie og førte dem ind paa deres Gebeet, hvor de dog skulle befinde sig i en sørgelig Stilling.

vilde trække sig tilbage over Quathlamba; Kjæden til deres Brødre ved Garietflodens høiere liggende Tilløb, det yngre, virksommere Mandſkab vilde fortsætte en uafbrudt Krig mod de engelfke Tropper. Fortſættelſen af en ſaadan Kamp kunde, ſelv om Engländerne ikke bukkede under, dog til Slutningen ikke Andet end falde ud til deres Skade, uden at tale om, at den engelfke Regjering for Dieblicket, da den maa forøge ſine Stridskræfter paa alle Punkter, men fornemmelig i Oſtindien og kort ſagt i hele Aſien, neppe vil være meget tilbøielig til at anvende mange Tropper og mange Penge paa en Kamp, der lover en ſaa ringe Fordeel, for ikke at ſige aldeles ingen. Derfor kom endelig det Spørgſmaal paa Bane, om det ikke var rigtigſt, at opgive Stillingen i Port Natal. Imod Opgivvelſen af denne Stilling hævede flere ivrige Stemmer ſig, idet de tilføiede, at Bønderne, ſaaſnart man forlod Port Natal, vilde ſætte ſig i Forbindelſe med deres gamle Herrer og Landsmænd, Hollænderne. Sik Bønderne fri Ceilads paa Havet, ſaa vilde deres Forhold hurtigt udvikle ſig i en ualmindelig høi Grad; men ſelv i deres nuværende Stilling maa deres Magt nødvendigviis tiltage. En Colonifation af Engländerne er et meget koſtbart og ſaare uſikkert Foretagende, hvorimod den blotte Spærring af Havnen, ſom for nogen Tid fandt Sted, ei kunde ſkade Bønderne væſentligt. Engländerne fandt det derfor raadeligſt, aldeles at give Slip paa denne Beſiddelſe og opgave ſaaledes, i det mindſte for det første, ethvert Forsøg paa at tvinge den frihedsluſtne Befolkning, ſom derefter gav ſig en fuldſtændig Forfatning og nu maa

ansees som en uafhængig Stat, der snart vil træde i Forbindelse med sit Moderland, Holland, og om kort eller lang Tid fordrive Englænderne fra Cap, hvor den hollandske Befolkning endnu er saa talrig.

Bønderne have paa det Kraftigste tilbageviist enhverfomhelst underordnet Stilling under Englænderne. Kort efter Toget imod Dingaan kom en vis Carl Peiter Landman, tilligemed flere andre Bønder, som Deputerede fra Folkeraadet til Major Charters, der havde Commandoen over Posten i Port Natal. Bønderne erklærede ham reentud, at de betragtede sig som aldeles uafhængige af Englands Autoritet, at de inderlig ønskede, at leve i Fred og Venfkab med dem, men at de havde fast besluttet, selv at bestyre deres Anliggender og at ordne deres Forhold til deres Naboer efter eget Godtbefindende og uden at lade sig lede af Andres Billie. Saaledes lod deres bestemte Erklæring i Begyndelsen af Aaret 1839, og Alt bekræfter os i den Formodning, at de ville holde fast ved denne Beslutning. Denne nye Stats Bestemmelse er at cultivere Sydafrica og dens kjække, kraftfulde Befolkning vil nok udføre dette, om det end ueppe vil ske uden at næsten hele den oprindelige Befolkning gaaer til Grunde, en Skjæbne, der synes at skulle ramme den overalt, hvor Europæerne nedsatte sig i Masse blandt hidtil ucultiverede Nationer.

Nubien, Sennaar og Abyssinien ¹⁾.

Da de gamle Konger i Sennaar endnu herskede over Bredderne af den hvide og den blaa Flod ²⁾, vare disse, ligesom Bredderne af Takkasse, ualmindelig stærkt befolkede; men efterat Mehemed Ali's tyrkiske Regjering har sat sig i Besiddelse af disse Lande, har Folketallet formindsket sig meget betydeligt. Mehemed Ali's Sou, Ismael Pascha, blev indebrændt af Scheich Zimmer i Schendi, hvorpaa Mehemed Ali sendte sin Ewigerson, Desterdar Mohammed Bey til dette Land for at hævne Sønens Død. Han udrettede dette sit Hverv ret for Alvor, idet han lod nedfable den største Deel af Indbyggerne, lige fra Berber til Spidsen af Halvøen Sennaar, hvor nu Kartum staaer, og bortførte den øvrige Deel som Slaver. Da Kurschid Pascha senere blev Gouverneur i Sennaar, var det ham meget magtpaaliggende, paany at befolke dette Land; strøg, der nu henlaae ganske øde. Han hidkaldte derfor en i Orkenen ved Dongola omflakkende Beduinerslamme, de saakaldte Raigier, som ogsaa nedsatte sig

¹⁾ Denne interessante lille Beretning er rigtignok meget partisk mod Mehemed Ali, men da den hidrører fra et Dievidue, som opholder sig i Kartum, og er ganske ny, nemlig fra Begyndelsen af dette Aar, har jeg dog ikke betænkt mig paa at optage den, hvilket imidlertid ikke skeer uden at advare mine Læsere imod at fæste alt for megen Lid til, hvad der siges imod Ægypterne og deres Færd.

²⁾ Bahr-el-Abiad og Bahr-el-Asref, som forenede danne Nilen.

her under Løfte om, at de ſkulde til evig Tid være befriede for Afgifter og Skatter. De forpligtede ſig kun til, at ville uden Godtgjørelſe deeltage i Krigstjeneste paa de aarlige Tog imod Negerne i Bjergs-egnene. Men i forrige Sommer erklærede Achmed Paſcha, Ruſchids Efterfølger, at han ei længer vilde overholde den indgaaede Tractat, og forlangte af dem, at de ſkulde udrede de i Landet ſædvanlige Contributioner. Men denne Fordring blev tilbageviift; man nægtede Gouverneuren Lydighed, og ſamtlige Raigier, anførte af deres Scheich, Mohammed, brød op og drog mod Abyſſinien, opad Halvøen Atbara. Achmed Paſcha ilede efter dem med et anſeligt Troppcorps, men kunde ei længer naae dem; vel lykkedes det ham ſenere ved mange Løfter at bevæge Scheich Mohammed til at vende tilbage igjen, men Fleertallet af Raigier vægrede ſig ved at følge ham, da de ſagde, at man ingenlunde kunde ſtole paa Tyrkerne. Saaledes henſtode Nilens Bredder fra Berber til Kartum atter lige ſaa forladte og øde, ſom paa Deſterdars Tid, og for nu med Magt at befolke dem igjen, vil Achmed Paſcha i Slutningen af denne Maaned foretage en Expedition til Halvøen.

Imedens dette foregik her, brød Abade:Beduinernes Scheich, ved Navn Waraga, op for at forfølge en tyrkiſk Skatmeſter (Khaſnadar), der ſendtes til Egypten med 2000 Punge (100,000 Gylden). Han traf ham ved en Brønd i Orkenen, fratog ham Pengene og myrdede ham paa Stedet. Derefter revolterede han hele Beni:Abadernes Stamme, der hidtil beſtandig havde adlydt det ægyptiſke Gouvernement, leirede ſig i Orkenen lige over for Berber og ſkrev

til Achmed Pascha: "Du har i forrige Aar, i et fuldt Divansmøde, kaldet mig en H..e; nu har denne H..e lukket Døren, og forsøg nu, om Du, Pascha, kan aabne Veien igjen!" Indtil dette Dieblif — Begyndelsen af Januar Maaned — har Achmed Pascha endnu ikke kunnet foretage sig Noget imod ham, og Alle, som nu reise til Egypten, maa tage den lange Wei over Dongola. Alene Brevets Overbringer har maattet sole Paschaens Hævn; thi neppe havde denne gennemlæst Brevet, førend han strax lod det ulykkelige Sendebud flynge op.

Opdagelsesexpeditionen paa den hyide Flod er, efterat den allerede engang er mislykket, atter afsejst herfra den 10de November. Ved denne Expedition findes kun een Europæer, nemlig Franskmanden Thibaut; men af ham kan man ikke vente sig Stort, da han egentlig kun driver samme Haandtering, som Franskmanden Vaisière, som er den meest berygtede Slavehandler i hele Landet og endnu, ligesom før, vedbliver at drive dette Haandværk, trods de gjentagne Reclamationer af den engelske Generalconsul i Egypten. Schillukkerne, saavel som mange andre Arabere, der nøie kjende den hyide Flod, forsikre, at det er umuligt, med Expeditionens store Vaade at trænge frem til Flodens Kilde, ei blot for de mange fjendtlighedsfyldte Folkfærds Skyld, der hoo ved Flodbredderne, men ogsaa fordi Floden ovenfor Schillukernes Land deler sig i tre Arme, som efter Oversvømmelsen ere saa lavtvandede, at man allevegne kan vade derigjennem. Umiddelbart efter Regntiden er det maaskee muligt, at trænge langt frem; men den nuværende Expedition har opholdt sig altfor længe i Kar:

tum til at det skulde kunne blive den muligt, at naae sit Maal. Soliman Kaschef anfører Expeditionen; man har medgivet ham en Mængde Barer, for at han kan aabne en Handel med de omboende Negere.

I Abyssinien er Dschadsmafsch Komfu død i forrige Sommer. Efter hans Død strede hans Sønner om Arven, som det almindelig pleier at gaae i dette Land; og disse Uroligheder bleve saa levende, at al Forbindelse imellem Sennaar og Abyssinien blev fuldkommen afbrudt. Endelig gjorde Kas Ali en Ende paa Sagen. Han sendte en Armeelod mod den urolige Egn, lod den afdøde Komfus Sønner føres fangne til Gondar og udnævnte en ny Statholder for de Besiddelser, Komfu havde hersket over. For otte Dage siden ankom et abyssinisk Gesandtskab hertil med Foræringer til Achmed Pascha, for at gjenoprette de tidligere venskabelige Forbindelser. Skulde virkelig de til Kalabath grændsende abyssiniske Provindser blive rensede for de omstreifende Røverbander og er det Kas Ali's Alvor, at staae paa en god og venskabelig Fod med det ægyptiske Gouvernement, saa kunde der vistnok aabnes en levende Handel imellem Sennaar og Abyssinien og det saaledes maaskee blive muligt for de Hvide, at trænge frem til Abyssinien ad denne Kant. Naar man undtager Bruce, har endnu ingen Europæer banet sig Vej fra Abyssinien til Sennaar.

Fra Fasoglu ¹⁾ modtage vi kun sørgelige Efterretninger. Climaet og især den dræbende Regntid bort-

---

¹⁾ Fasoglu eller Fazogl ligger paa den venstre Bred af Bahr-el-Azrek i den sydligste Deel af Sennaar, som tidligere tilhørte Gallaerne, men nu ligeledes er besat af Mehemed Ali.

river Alt. En fransk Læge, som for nogle Dage siden ankom fra Wadi Medina, bragte os den Efterretning, at ei alene den største Deel af de didhen sendte ægyptiske Haandværkere, Tolke og Skrivere ere bortrevne af Sygdomme, men at Døden ogsaa har borttrykket den derværende commanderende General Szardin Bey og dHr. Boreani og Lesèvre. Man beklager meget de Tidstævnte, navnlig Hr. Lesèvre, som var en Mand, der forenede en overordentlig, utrættelig Activitet med mange Kundskaber. Med Hensyn til Guldet, som man der haabede at finde i store Klumper, er man bleven skuffet paa det Bitterste. Alle de Arbeider, man foretog, vare aldeles frugtesløse; Hr. Boreani's Schachter, som Araberne kalde Brønde, have intetsteds leveret Guld, og man saae sig omsider nødsaget til ganske at opgive Arbeidet og at lade Negerne udvaske Guldet paa deres gamle, sædvanlige Viis. Det, man vinder herved, er saa ubetydeligt, at det ikke engang dækker en Tyvendedeel af de dermed forbundne Omkostninger. I forrige Sommer gav Mehemed Ali Befaling til, ganske at ophøre med alle Arbeiderne. Ingenieurerne bleve kaldte tilbage til Egypten, men til deres Ulykke efterkom de ikke Befalingen; thi de forbleve paa Stedet, idet de smigrede sig med, at kunne paa den endnu ikke undersøgte Dschebbel Dull finde de hidtil forgjæves søgte Skatte. Om dette Bjerg ere de meest fabelagtige Sagn i Omløb. Det Sagn, der har fundet størst Tiltro blandt alle Indbyggerne i Sennaar og Fasoglu, er det, at naar man omhugger Træerne paa dette Bjerg, falder Guldet klumpeviis

ud af dets Indre. Tyrkerne troe denne taabelige Snak lige saa godt som Negerne og længes ikke saameget efter Noget, som efter en bevæbnet Expedition til Dschebbel Dull, hvor de for det Første nok ville gjøre lyst i de derværende Skove. Naar man anstiller en nsiagtig Sammenligning imellem de hidtil saasmaalige Resultater af Guldgravningen og de pralende Beretninger, der bleve overbragte Mehemed Ali angaaende de i Fasoglu værende Miners Rigdom, saa at han derefter besluttede at besøge dem i høistegen Person, og naar man paa selve Stedet hører alle de vidunderlige Historier, som almindelig fortælles derom, — saa maa man vistnok troe, at Beretningerne snarere hidrøre fra den sidste Kilde, end fra egen grundig Besigtelse. Disse Godtfolk lyve saa uforfæmlet, at de hellere ville lade sig hænge, end sige Sandheden; ogsaa Mehemed Ali blev paa den latterligste Maade ført bag Lyset, endstjøndt Araberen, der vovede det, meget godt vidste, at denne Spøg kunde koste ham Hovedet. En Dag blev nemlig en Araber ført frem for ham, som fortalte, at han engang i Negntiden var gaaet barfodet over Bjerget Beni-Schangoll, og da han derefter vaskede sine Fødder i en Bæk, fandt han en halv Haandsfuld Guld: korn i det Dynd, der klæbede fast ved hans Fødder. Dette Udsagn gjentog han flere Gange med en saadan Bestemthed, at Mehemed Ali, der blev sjæleglad over en saa vigtig Opdagelse, strax fritog denne Guld: mand, saavel som alle hans Efterkommere, for alle Skatter, Afgifter og andre Byrder, og befalede ham, at han skulde følge ham hen til dette Bjerg og vise

ham Stedet, hvor han havde vasket sine Fødder. Paa Reisen derhen gjorde man de fortræffeligste Beregninger; naar denne Araber — sagde man — i to Pund Dynd, thi Mere er der rimeligviis ikke hængt fast ved hans nøgne Fødder, har fundet en halv Haandfuld Guldkorn, der dog i det Mindste vare to Dubloner værd, hvormeget maa man da ikke kunne finde i en Million Centner af saadant Dynd? Beregningen var snart gjort; man haabede, her at skulle finde Guldkorn til i det Mindste 100 Millioner Dubloners Værdi, og om end Omkostningerne ved Opsøgningen løb nok saa høit i Veiret, saae Paschaen sig dog altid i Besiddelse af langt over en Milliarde spanske Dalere. Beregningerne gik i de mindste Details; man tænkte paa Alt, og der manglede nu intet Andet end Stedet, hvor Skatten skulde hæves. Men dette var desværre ikke til at finde. Da Araberen havde naaet Dschebbel, søgte han allevegne efter sin Flod; men denne syntes at være løbet sin Vej. Bjergget, som han paastod at være marscheret over, var intetsteds til at opdage; og efterat han havde trukket Paschaen omkring overalt, lige til den abyssiniske Grændse, erklærede han pludselig, at hans Bjerg laa fem Dageiser længere borte, altsaa temmelig dybt inde i Abyssinien. Paschaen, der ikke var forberedt paa slige Expeditioner, vendte nu tilbage igjen med alle sine Luftcasteller, men gav dog Befaling til, at man engang ved Leilighed med nogle Batailloner skulde rykke en fem Dagmarscher ind i Abyssinien, for der at opsøge Guldet.

I forrige Aar faldt Regnen stærkere, end de ældste Folk kunne mindes nogeninde at være sleet før; men af denne Grund vare ogsaa de dræbende Febere hyppigere i denne Tid, end ellers, og i Kartum døde mange Mennesker deraf. Man maa begive sig til Kamla, to Dageisær herfra, og der oppebie Regntiden; thi der er Luften langt renere og sundere, end i Kartum og dens nærmeste Omegn. Regntiden indtræder almindeligviis henimod den 15de Juli og varer til henimod den 15de October.

Qvinder, Ægteskab og Familieliv i Hindostan.

Mandens Haardhed gier den stakkels Qvinde
Hjemmet forhadit, quæler hendes piinte Hjerte
Med giftige Pile og lader hende ønske Tøden.
Saadan Udfærd tvinger jo Forældre
Til at græde, naar dem bliver født en Pige.

Indisk Etuespil.

Uovertruffen og uovertræffelig, som en Forening af alle vor Jordklodes Naturskønheder, staaer Forindien der med sin Himmels evig blaa Glands, med sine Planter og Dyrs Mangfoldighed, Rigdom og Farvepragt, og næsten hele Aaret igjennem kappes Himmel og Jord, om hvem der skal være skønnest. Man tænke sig den indiske Natur! Overalt er det en yppig Mangfoldighed i Grundcharakter og Farver, som kommer tilsyne; intetsteds mangler der Liv, Bege-

tation og Bevægelse. Der findes Urskove, hvori Aber og Papagøier spøgende lege over Tigere og Alligatører. Baniantræet forplanter sig gennem Arhuns dreder til en næsten uigjennemtrængelig Skov ved sine egne Grene, der stedse slaae Rødder og stedse frembringe nye Skud. Talipotpalmen, som ofte opnaaer en Høide af næsten 200 Fod, strækker, halvsænket, sine to Alen lange, dybt furede Blade imod den brændende Sol, ligesom en evig bevægelig Vifte, og Edergranen vugger den mægtige Kjømpeslange i Slummer med sine Blades sagte Sufen. Derimellem udspænde utallige Slynngplanter deres brogede Blade og glimtende Frugter, som flettede Guitlander, der befolkes af Fugle og Sommerfugle med den meest straalende Farvepragt. Amphibier af ethvert Slags skue frem med deres lysende Pine bag det høie Siv, hvor de store sorte Myrer opføre deres eventyrlige Huus eller vel endog i Forening med Ulven, Ræven og Crocodillen, med Ornen og Gribben skeletere en Elephants eller Dromedars kæmpestore Legeme, medens surrende Libeller beruse sig i Lotusblomstens Bæger, og letfodede Antiloper tumle sig om i Trærnes Skygger.

Dette er et af de mangfoldige vidunderlige Billeder af den Skueplads, hvorpaa en vild Blanding af de forskjelligste Menneskearter omtumler sig. Vi see her Arabere og Chinesere, Tyrker og Persere, Mongoler og Tartarer, Christne og Jøder, Malaier, Negere og Javanesere ved Siden af de egentlige Hinduer. Hvorvel kun disse sidste ere Landets oprindelige Beboere og alle de andre kun efterhaanden have bosat sig her, eller saa at sige trængt sig ind i

Landet, saa have dog det herlige Clima og den milde Natur, der opfordre til en yppig Sandsenydelse, her indvirket meer eller mindre velgjørende paa alle disse Folkfærd, hvorvel de naturligviis endnu alle bære Præget af deres Jordstrøg og deres Levemaade, og forvandlet deres Legemsdannelse til Mildhed og Venlighed, samt tildeels frembragt nogen Sympathie mellem deres Indre og deres Ydre. Vi finde derfor paa Hindostans smilende Sletter næsten hos alle disse Folkfærd en legemlig Dannelse, med hvis Skjønhed og Lethed Intet lader sig sammenligne, og som skulde have tjent til Modeller for Oldtidens Billedhuggere. Hovedstammen og, vi gjentage det, det oprindelige Folk danne Hinduerne, en urgammel Nation, som alt i Aartusinder har vedligeholdt sin Nationalitet og som under fremmed Herredømme endnu den Dag i Dag har sit eget Sprog, Skrift, Forfatning, Religion og Levemaade, saavel som sine egne Sæder og Skikke. Denne blide og sagtomdige Menneskeslægt har en gulbruun, glindsende Hud, en lille, men smuk og rank Figur, der dog mere tyder paa Lethed, Behændighed og Smidighed end paa Styrke og anseelig Muskelbygning. Hinduens Lemmer ere vel proportionerede, Arme og Been have samme Længde som hos Europæerne, Hænder og Fødder ere smaa og fint byggede. Gangen er smuk og Legemet bliver baaret med Bærdighed. Hjerneskallen er dannet som hos Europæerne; Ansigtet er skjont ovalt, fuldt af Udtryk, aabent og tiltalende; Trækkene røbe en blid Sjæl. Ligesom Næsen har en smuk og tiltalende Form, saaledes er det skjøne Nie mørkt, dog mere blidt og

smægtende end ildfuldt, og Haaret er glindsende sort, fint og langt. Iøvrigt forandrer sig her, som overalt, hvor en anden Stand, en anden Opdragelse, en anden Levemaade ogsaa former Mennesket anderledes, Hinduens Legemsdannelse betydelig efter de forskjellige Kaster, disse Kaster, hvis Indretning er saa dybt begrundet i den derværende Statsforfatning, som have den mægtigste Indflydelse ikke blot paa Folkets Charakter, Levemaade og Sæder, men ogsaa paa deres ringeste Beskjæftigelser med Tanke og Ord; jo høiere Kasten er, desto skjønnere er i Almindelighed Mennesket, og omvendt.

De indiske Qvinder ere endnu skjønnere end Mændene. Deres Teint, let overdraget med Kobberfarve, faaer ved det indgetogne Liv en Fiinhed, som mangler hos Mændene. De have en yppig, men derhos slank og ikke altfor fyldig Legemsbygning, en fuldendt Skjøn og stærk, omhyggeligt pleiet Barm, smaa Fodder og fine Hænder, hvide veldannede Tænder, skjønne sorte Dine og buede Diebryn, omgivne med en blaa Rand. Næsen er fremstaaende og fint dannet; den nærmer sig Ornenæsen og er aldrig flad som hos de nærliggende mongolske Folkelag. Ligesaa lidet finder man hos dem tykke, hæslig opstaaende Læber, om de end ere fuldere end hos Europæerne. Hinduernes sædvanlige Klædning bestaaer af Silke eller Bomuldstoi. Den simple Hindu, ja ofte endog de høiere Classer, lade sig nøie med en ubetydelig og kunstløs Klædning, thi Climaet fordrer jo kun lidet. Sædvanlig bestaaer Fruentimmernes Klædning i Hindostan af et Stykke Mousselin, der bliver flaaet om

Hofterne som et bredt Skjort, og desuden paa Overkroppen ofte en kort Vest med Ermer, der naaer ned paa den halve Overarm. Paa Kysten af Orixa gaaer der fra denne Vest et Tørklæde eller Schawl hen under Barmen, og bliver derefter fastet over Skulderen. Den Deel af Legemet, som gaaer fra Brystet til henimod Hofterne, bliver ubedækket. Hovedet er enten ubedækket og Haaret bundet op, eller ogsaa indhyller man det i et fint Tørklæde, for at beskytte det mod Solen. I nogle Dele af Hindostan bære Fruentimmerne lange vide Skipperbuxer og Mandfolkekjoler; de sidste slutte da tæt til den øverste Deel af Legemet og falde løst ned i vide Folder. Denne Dragt adskiller sig ikke meget fra Mændenes. Benet og Fødderne blive uden Strømper og altsaa nøgne, naar Buxerne ikke naae langt ned. Istedenfor Sko bruger man i nogle Provindsler Sandaler, der blot bestaae af to smalle Bræder med Hæle og formedelst et knapformet Stykke Træ blive holdte fast mellem begge de forreste Tæer. Andre befæste dem tværtover Foden med en Læderrem. Men uagtet denne Simpelhed elske de indiske Fruentimmer med Lidenskab Pynt og betjene sig af den med Smag. Armringe af Elfenbeen, Messing eller Guld omgive Anklerne og Haandledtene; Guldkjæder hænge om deres Hals, bedække Panden og blive indflettet i Haarene, der ere bundne op paa Isfen. For Europæerne er det meest paafaldende den Ring, som nogle, f. Ex. Dandserinderne, bære i Spidsen af Næsen, hvor den er trukken gjennem Næsebrusken; alligevel skal man om kort Tid ikke finde denne Næsepynt, som kaldes Mudt, ubehagelig, med

mindre den bliver trukken gennem Næsen høiere oppe. De fornemme Fruentimmer anvende megen Tid paa deres Haarpynt ligesom ogsaa paa at farve og tato: vere enkelte Dele af Legemet. Det lange, ravnsorte Haar bliver, for at forhøje dets Glænde, indgnedet med fine vellugtende Olier. Ikke blot Dandsferinderne, men ogsaa ofte mange andre Fruentimmer, lade det falde ned over Halsen i en eller flere Fletninger og pynte det ogsaa med Guldplader, Perler og Juveler. Men hos de fattigere bliver Haaret, som ovenfor bemærket, kun slaaet op og bunden sammen i en Knude, der bliver befæstet paa Isen. Foran i Panden bliver Haaret skilt ad til begge Sider og ikke blot Guldfjæder, men ogsaa skønne og vellugtende Blomster gennemsllynge de rige Fættninger. I forskjellige Dele af Hindostan befæster man smaa Guldplader foran paa Panden. En anden vigtig Pynt bestaaer i kostbare Drenringe. Saa vel fra Drelappen, der undertiden er gjenneboret med meget store Huller, som fra selve Panden af Drene, hænge Guldringe ned, der ere prydede med ægte Stene.

De hindostanske Qvinders aandelige Dannelsestrin er naturligtvis høist forskjelligt efter den Kaste, hvortil de høre. Om end Folkeskolevæsenet først siden Hastings blev Gouverneur ogsaa udstrækker sig over Qvinderne i alle Kaster i Ostindien, saa nøde dog alt tidligere de ansetere Hinduers Døtre en Dannelse, som væsentlig bidrog til at forhøje og forædle deres legemlige Elskværdighed og alle Fortrin ved deres Sjæl og deres Sind. Underviste i Alt, hvad der kan glæde Manden, i Dands, Sang og Spil,

i at male og brodere, i den Kunst at holde deres Skjønhed frisk og ny, smykke de selv gjerne deres Haand med alle de orientalske Digteres Blomster; thi de persiske, arabiske og indiske Sprog ere dem vel bekendte, og hvad disse Folkfærds Philosopher og Poeter have skrevet, have de tilegnet sig meer end blot overfladisk. Vil man komme til at holde af de indiske Qvinder, saa maa man see dem, naar de gaae hen til den skjulte Brønd med deres Drickekar, Gamlaher, der have samme Form, som de romerske Vaser; man maa see dem, naar de undseligt indbydende række den tørstige Pillegrim en kjolende Drif og til Tak derfor faae mangt et venligt Blik eller en venlig Hilsen; hvorledes de med tro Hengivenhed tjene deres Ægtefælle, hvorledes de som trøstesløse Enfer indvie sig til Døden og paa Baalet væde den afdøde Mands Afse med deres Blod.

Eller man maa iagttage de elskende Piger, naar de ved Maaneskin i den tause Nat ved Bredden af Ganges adspørge denne hellige Flod ved en egen Ceremonie, om den Elskede, til hvem de med navnløs Hengivenhed have sluttet sig, er dem tro eller utro. Den glødende Solhede i Mai eller Juni Maaneder har hele Dagen igiennem udgydt en usigelig Mæthed over alle vore Lemmer; vi have indespærret os i Husenes Indre, idet vi flygtede for den rene Solhimmel og anvendte alle optænkkelige Midler for at hidkalde de Luftræk, der kunde vederqvæge det matte Legeme. Idet vi undgaae ethvert Skridt udenfor Huset, kaste vi med Længsel vore Blikke mod Himlen, for at see om den ikke vil yde os den sjeldne Gunst at sende

os en vederqvægende Regn. Rigtignok sammenhobe sig Skyerne mod Syden, Lyn gjennemfare Luften, der ruller en frygtelig Torden, der blæser en heftig Vind, Atmosphæren er tung og Himlen er sort, men vil det der forregne? Ja, nu regner det, og gjennemtrængt af ny Livskraft drages Mennesket atter ud i den yppige Natur. Da ile om Aftenen ved Maaneskin de elskende Jomfruer til Bredderne af Ganges. Smaa Baade af Træ, i hvilke der brænder et lille Lys ved Siden af Blomster, sætte de da ud paa Floden. Bemægtiger denne sig Baaden og driver den langsomt nedad uden at slukke Lysen, saa er den Elskede tro, i modsat Tilfælde er han utro.

Ik, for Jomfruens store Kjærlighed faaer Konen kun liden Tak. Vilde man antage den Grad af Agtelse, i hvilken Qvinden staaer hos et Folk, som en Maalestof for Folkets Cultur overhovedet, saa maatte Hinduerne befinde sig paa et meget lavt Standpunct af Dannelsen. Formedelt den tidlige Modenhed, som Beboerne af det hede Jordstrøg opnaae, bliver den unge, barnlige Qvinde gift i en Alder, da Beboerne i vore Climater endnu ere Børn, og bliver strax en Gjenstand for den raæste Behandling. Ved den ringeste Forseelse maa Konen snart lade sig gefalde de smerteligste Pidskesslag, snart give sine Fodsaaler til Priis for Bambusrøret; og medens Skilsmisken hvert Dieblif staaer Manden fri, kan hun aldrig løse det Baand, hvormed hun er fængslet til ham, eller søge Hjælp mod de Pinsler, han lader hende føle, saa ofte som Lune, Lidenskab, Hverngjerrighed, Grusomhed eller Skinsyge opbringe ham.

Det er en forunderlig Modsigelse i den menneskelige Natur, men det er kun altfor sandt, at de indiske Qvinders lidende Taalmod paa samme Tid er en Dyd og en selfabelig Forpligtelse. Den indiske Qvinde agter sin Mand i Forhold til, som han behandler hende, og dette anseer hun for hans Mandsværdighed. Derfor maa han fra Tid til anden lade hende føle sit Overherredomme og behandle hende som Herre, for at erindre hende om, at hun er hans Slavinde. Intet bringer den indiske Qvinde lettere til at prøve paa at afryste Mandens Autoritet, end naar hun seer denne altfor efterladende udøvet. Saaledes vilde den Mand være nedværdiget i hendes Øine, som taalte, at hans Kone tog Næring til sig i hans Nærværelse. Hinduens Qvinde opvarter først sin Mand, derpaa sine Børn, og da først spiser hun selv, fjernt fra dem. Heller ikke maa hun nærme sig til sin Mand, naar han sidder ved Maaltidet. Den Fattiges Kone maa paatage sig de sværeste Arbejder, men hun har derved dog den Fordeel fremfor den Fornemmes og især den overmodige Præstekastes Kone, at hun i det mindste kan nyde den friske Luft. Den sidste derimod hensukker sine Dage i en egen Afdeling af Huset, hvortil neppe hendes nærmeste Paarørende have Udgang. I disse eensomme Boliger, som de sjelden forlade, leve de indiske Qvinder i et Slags Slaveri; hverken deres Families eller Ægtefælles Rigdom eller høie Rang gjør deres Lod lykkeligere. Herrens Anseelse er uindskrænket; som hans første Slavinder kunne de kun vise sig for ham i en ydmyg Stilling, med nedslagne Øine. Det Lod, som en

Bramins Hustru har at vente, er at besørge det indre Huusvæsen, med uforanderlig Mildhed at taale sin Herres Lune, at søge at behage ham, hvorledes end hans Sindstemning kan være, og endelig at opbrænde sig paa hans Grav. De to Kaster, der følge nærmest efter Braminernes, ansee det for en Ære, naar en Bramin tager en af deres Døtre til Hustru, og dette skeer, saasnart Medgiften er tillokkende; og for at erholde en saadan Medgift ægter vel en Bramin 90 til 100 Koner, som han forresten ikke værdiger noget Blik. En besynderlig og tillige en nedværdigende Skik forbyder Moderen at udtale Navnet paa sine Børns Fader; hun taler kun til ham, som til en tredie Person, og først efter Faderens Død antage Sønnenne Familiens Navn. Den dybe Uvidenhed, hvori Qvinderne i de fleste Kaster i Indien blive opdragne, kan vel til en vis Grad forklare den Standhaftighed, hvormed de holde fast ved Sædvaner, der dog hvile paa dem med et grusomt Tryk.

Overalt i Hindostan ere de fleste Ting, som angaae Huusvæsenet, Qvindernes Sag, og de ere i Almindelighed meget erfarne og flittige i at dyrke Jorden. De saae og plante, dyrke Markerne, luge Ukrudet op, vande Engene, naar disses Beliggenhed fordre det, skjære Kornet af og bringe det i Huus, tilberede det til Møllen, male og bage Brød o. s. v. Paa dem, de stakkels plagede Skabninger, hvile stedse de besværligste Arbejder, medens deres Herrer blot henstrække sig i Trærnes Skygge foran Husene. Alligevel staae i nogle Egne i Hindostan, s. Ex. i Boutan, Qvinderne i Orde for en høi Grad af

Trofskab i Egtestanden og det er der næsten u hørt, at en eller anden skulde have forset sig i dette Punct; naar det nogen sinde skeer, da mangler det ikke, at jo den Skyldige bliver belagt med den grusomste Straf. Om andre Egne paa staaer man derimod, at der her sker den største Tøilesløshed og Usædelighed.

Man fortæller, at en Boutangvinde af sjelden Skjønhed engang havde draget en Fornems Blikke paa sig, saa han gjorde ærerørende Forslag. Hun tilbageviste hans Tilbud med Afsky, men da hun kjendte sin Mand's Tilbøielighed til Skinsyge, ansaae hun det for klogere, ganske at skjule hele Sagen for ham, af Frygt for at hans Mistanke, naar den engang var vakt, skulde forvolde hende Elendighed for hele Livet. Men den skuffede Veiler, der fogte og skummede af Naseri over hendes Ligegyldighed og bestemte Modstand, søgte med Flid at opægge hendes Mand's Brede, idet han overalt lod udsprede falske Rygter, som om han havde forført hans Hustru til Utrofskab. Diebliffelig opstod der en sort Mistanke i den hidtige Boutans Sjæl; han ilede til sin Kone og overøste hende med de heftigste Bebreidelser for hendes slette Opsørsel. Hun forsvarede sig i Begyndelsen mod hans uretfærdige Mistanke, men da alle hendes helligste Forsikringer kun forhøiede hans Naseri, bad hun ham endelig om at ledsage sig til et Sted, hvor hun vilde bevise ham, hvor ugrundet hans Frygt var. Han indvilgede; Konen gik foran og førte ham taus til Randen af en Afgrund. "Her", sagde hun, "mødte jeg for første Gang den Mand, med hvem Du besylder mig for at have indladt mig i et straf-

værdigt Forhold. Her afviste jeg hans Tilbud med Foragt. Af Forbittrelse over min Vægtring har han forgiftet Din Sjel og kastet en Plet paa min Ære, som jeg nu vil udlette eller døe". Medens hun talte, havde Mandens Pande formærket sig, — men han svarede ikke et Ord. Hans Bryst hævede sig under den tætte Kappe, men hans sammenpræssede Læber viste tydeligt nok, at Overbeviisningen om hans Hustrues Skyld ikke i mindste Maade var bleven svækket. — "Tael!" raabte hun nu, høit nok for at vække Bjergenes Echo, "tael! holder Du mig endnu for skyldig?" "Ja!" skreg han med Heflighed og stampede rasende med Foden paa Pletten. "Saa vil jeg hævne Dig!" raabte den heltemodige Kvinde og styrtede sig i den dybe Afgrund. Hendes Mand stirrede efter hende fuld af Rædsel og hans Haar reiste sig paa Hovedet, da han saae hendes Legeme styrte fra Klippespids til Klippespids for endelig at knuses i Dybet. Som vakt ved et Lyn opstod nu hos ham den Overbeviisning, at hans ulykkelige Hustru var bleven Offeret for en falsk Mistanke. Han taug, ikke en Lyd kom over hans Læber, men dybt i Hjertet besluttede han at tage en frygtelig Hævn, og hans Blod bruste og kogte saa stærkt, at Brystet næsten blev ham for snævert. Han saae nu klart, at Uslingen med Forsæt havde overgivet Konen til hans Skinsyge, og tilsvor ham med en frygtelig Eed, at han ikke skulde undgaae Lønpen for sin Forbrydelse. Derfor sendte han strax et Bud til Ophavsmanden til hans Elendighed, som om det kom fra hans Hustru, hvorved hun lod ham vide, at det gjorde hende

ondt, at have afviist hans Tilbud, og hun bad ham derfor om paa ny at indfinde sig paa det Sted, hvor de første Gang mødtes. Den smigrede Veiler gik uden Betænkning i Fælden. Da Aftenens Skygge begyndte at farve Bjergenes Toppe forlod han sit Huus og ilede til det bevidste Sted med et Hjerte, der bankede af Glæde. Da han naaede det, saae han i Skumringen en Skikkelse staae ved Kanden af Afgrunden; han antog den for Gjenstanden for sin Kjærlighed, ilede hen til den — og styrtede næste Dieblisk hovedfulds ned i Dybet. Paa hans Dødsstrig svarede Hævnerens Haanlatter, medens denne bøiede sig ud over det mørke Dyb og besvoer alle de Dæmoner, hvormed hans Overtro omringede ham, om evig at pine og plage Dens Sjel, der havde tilintetgjort hans huuslige Fred.

Da den hindostanske Qvindes Rigdom paa Følelse og Kjærlighed ofte paa en saa haard Maade bliver skræmmet tilbage af hendes Egtefælle, henvender den sig ofte desto mere afgjort og udelukkende til Børnene. R. W. Caunter fortæller i sine pittorsreste Skildringer af Indien derom efterfølgende værende Tildragelse: "Jeg red en Morgenstund langs ned ad Bredderne af den Flod, der beskyller Murene af Purnah, da jeg saae en ung Kone, som steg ned i Floden med et Børn paa to Ar i Armen for at bade sig. Hun lagde den kostbare Byrde paa Bredden og gik da i Vandet. Floden, som endnu var opsvulmet af den nyfaldne Regn, var meget rivende, fornemmelig ved Bredden, hvor den oven i Kjøbet var meget dyb; desuden gjorde den her en Bøining og

forsøgede ved Modstanden endnu sin Voldsomhed. Den unge Moder var netop beskæftiget med at vaske sit lange, nedhængende Haar, da pludselig en af de Badende udstødte et gjennemtrængende Skrig og fæstede Blikket paa det Sted, hvor hiin havde lagt sit Barn. Moderen havde neppe Tid til at opdage en lille Kredss paa Overfladen af Vandet, men dette Tegn var ogsaa tilstrækkeligt, for at gjøre hende den Fare begribelig, der truede Gjenstanden for hendes Kjærlighed. I det hun kastede det vaade Haar tilbage, styrtede hun sig i de hvirvlendeølger med Blikke, der udtrykte den høieste Grad af Dødsangst. Derpaa kom hun igjen frem over Vandet paa det Sted, hvor hendes Barn var forsvundet, dukkede atter under og kom op igjen en lang Strækning deraf, og da det altsammen ikke hjalp, kastede hun sig ned paa Bredden og væltede sig om paa Jorden i Fortvivlelsens Smerte. Da hendes Veninders Trost kun syntes at virke til endnu at forhøie hendes Smerte, lod man hende blive alene. Efter nogle Timers Forløb fandt man atter Barnets Lig. Dag og Nat græd Moderen over samme, indtil det ikke mere var andet end en uformelig Masse, der var gaaet fuldkommen i Forraadnelse. Derefter blev hun angreben af en heftig Feber og døde. Manden var langt mindre rystet ved Tabet af sit Barn end dets Moder." Overhovedet behandler Hinduen ikke blot sin Kone, men ogsaa sine Børn ofte uden nogen Kjærlighed, ja vedligeholder endogsaa et ubegrændset Herredømme. Faderens Villie er en Lov, som Børn og Huusfæller ubetinget underkaste sig; ingen af disse maae uden

Tilladelse sætte sig i hans Nærværelse. I Overeensstemmelse hermed hersker der i de indiske Familier patriarchalske Love: Førstefødsels; Retten er indført, og ingen yngre Broder maa gifte sig førend den ældre.

Til Slutning maae vi endnu i nogle Linier tale om Børnesalg og Børnetyveri i Indien. Intet er nemlig almindeligere i Indien end at kjøbe og sælge Børn. Elendighed og Sult ere Hovedaarsagerne til denne skjændige Handel, og der gives hele Familier, som kun ved dette sørgelige Hjælpemiddel opholde Livet. Prisen er ingenlunde betydelig, især under en Hungersnød, og i Aaret 1833, da den herskende Mangel ødelagde Indien, vandt denne Handel en saa stor Udstrækning, at Gjennemsnitsprisen for et Barn sank ned til 10 Shirs Korn (mellem 3 og 4 Rbdlr.). Naar det solgte Barn kommer til et godt Huus, bliver der i Almindelighed anvendt al mulig Omhu paa det; det lærer Engelsk, Regning og Ridning, det bliver behandlet fuldkommen ligesom Husets Børn og overhovedet bliver der ikke forsømt noget, for at fængsle det til den nye Familie. Naar det er blevet voksen, anbetroer Husets Herre det sine Hemmeligheder, dersom det gjør sig værdigt dertil, og det er ikke sjeldent, at det uden nogen videre Opsigt styrer Familiens Anliggender. Den Omhu, man viser et saadant Barn, har ingen anden Grund end Ønsket om at opdrage sig en trofast og hengiven Tjener, et Ønske, der er saa fuldkommen sammensmeltet med Hinduernes Sæder, at der ei findes noget forladt Barn, som ikke strax paa Stedet flere af de rigeste Familier erklære

sig beredte til at modtage. Hvad der fornemlig gjør, at denne Børnehandel ofte har de sorgeligste Følger, er at den opægger til at stjæle Børn, og Børnetyverierne ere ligesaa frygtede i Indien, som Lommetyverierne i London. Børnetyvene i disse Egne behøve ikke at gaae tilværks med stor Forsigtighed i deres Foretagende. Nogle Slikkerier og selv det ubetydeligste Stykke Legetsøi ere tilstrækkelige til at lokke de udskaarne Offre i Snaren. Undertiden betjene de sig af et bedøvende Middel, der kaldes Dalagu, og som hidfører en dyb Søvn, eller ofte, naar det bliver givet i alt for stor Quantitet, Døden. Tyvene henvende deres Opmærksomhed paa Børn af fattige Familier, fordi det ikke vækker saamegen Opsigt, naar disse forsvinde, som naar Forældrene ere ansete. Imidlertid ere disse sidste Børn dog ogsaa udsatte for saadanne Angreb og det især formedelst de Smykker, hvormed de ere behængte. Røverne quæle i Almindelighed saadanne Børn, for at forebygge Opdagelsen, og kaste dem i Brønde eller Floder. En af de største Farer, som Børnene i Indien ere udsatte for, er den at blive offret til Gudinden Kali eller Durga, den onde Aand i Hinduernes Mythologi.

De flygtende Carlister paa fransk Grund,

tilligemed et Par Ord om Balmaseda.

S Sentinelle des Pyrenées giver Edmond de Ginaur en hvist interessant Skildring af de carlistiske Bander, som fulgte Balmaseda, Cabreras vilde Baabenbroder, da de gik over Grændsen og holdt deres Indtog i Bayonne. At see den Forsatning, hvortil disse saa frygtede Tropper, som mere end eengang have forbausset Europa ved deres Udholdenhed, vare bragte, vil sikkert interessere Læserne, og jeg tager derfor ikke i Betænkning at optage efterfølgende Stykke, hvorvel Brudstykker deraf allerede have været indrykket i vore offentlige Blade; den korte Skildring af den vilde Balmaseda har jeg tilføiet, fordi den netop nu synes mig at være paa rette Sted.

”Om Aftenen den 26de Juni 1840 kom den Efterretning til os, at Balmasedas Hovedmagt, der overfired Ebrofloden ved Buentelarra i Haab om atter at opflamme Borgerkrigen i de baskisk;navarresiske Provindser, havde kastet sig paa fransk Gebeet og nedlagt sine Baaben. Stærkt forfulgte af den christinske Armee vare disse Guerilleros nær ved deres Undergang; den hængte dem allerede over Hovederne, frygtelig, ubønhørlig, — da aabnede Frankrig dem sine gjestfrie Porte, og af Høvdingerens Mund udgik det af Tusinder gjentagne Redningsraab: til Frankrig, til Frankrig! Efterat de havde udhvilet sig en Nat, den første i ti søvnløse Døgn, bleve de bragte fra St. Jean de Luz til Bayonne, hvor de ankom den 27de Juni Kl. 1. Jeg var ikke lidet nysgjerrig efter at see de berygtede Guerilleros Ansigt til Ansigt; derfor var jeg ogsaa

en af de første, som ilede dem insøde. Synet af disse Spanier, som marscherede frem i en tæt Masse, men i en fuldkommen Uorden, som Mænd, der aldrig havde adlydt nogen Disciplin, havde noget Forføreligt. I det første Dieblik forekom det mig, som om jeg saae en Beduinstantamme ifærd med et krigerisk Tog; jeg troede mig tilbagesat til hiin Tid, da jeg levede midt iblandt Araberne, og uden Forskjelligheden i Dragten vilde Skuffelsen have været fuldstændig; thi Blikket, Farven og Trækkenes Udtryk var fuldkommen det samme, kun det karakteristiske Barret forraadte Spanierne. Og hvilke Spanier havde jeg her for mig! Hvem erindrer sig ikke de forførelige Rædselsgjerninger, som Bataillonerne fra Valencia og Trostfabens berygtede Batailloner have udøvet? Disse Mænd, der, som de selv sagde, kæmpede for at et ædelt Princip skulde triumfere, og anraabte alle Himlens Helgene om deres Beskyttelse, have stjaalet, plyndret, voldtaget, myrdet. Tag den første, den bedste af dem i Haanden — den har været bedækket med Blod. Og dog skulde disse Mænd egentlig indgyde mere Medlidenhed end Afsky. Naae og fanatiske, vare de kun blinde Rædsfaber for deres Anføreres Had mod Landets Constitution, og for nogle Præsters Hævn. Deres Anførere og Præster ønskede at Absolutismen skulde vende tilbage, for da at kunne dele den tyranniske Magt blandt sig¹⁾; Soldaterne deri:

---

¹⁾ Disse Ord vil jeg ingenlunde have gjort til mine, da jeg ikke er partisk og intolerant nok til at antage, at kun saadanne Bevæggrunde have ledet Partiets Førere;

mod vidste selv ikke, hvad de egentlig vilde, men abløde kun en mørk og fanatisk Tro, som lod dem udholde de forfærdeligste Lidelser med en overordentlig høi Grad af Taalmodighed.

Den, som ikke har seet disse Legitimitetens Forsvarere ved deres Ankomst til Bayonne, gjør sig ingen Idee om deres sorgelige Forfatning. Synet af disse Skikkelser, som vare brunede af Solen, udmattede ved Nattevaagen og hentærede af Savn og Anstrængelser, gjorde Tilskuerne næsten ondt. De vare skrækelige, næsten affyelige at see til. Lange, smudsige Haar og et tæt sammenfiltret Skjæg bedækkede tildeels deres Ansigter, ækle Pjalter, Levninger af nogle militaire Uniformer, hang omkring deres Lemmer. Officerernes og Soldaternes Been vare med faa Undtagelser fuldkomne nøgne; om Fødderne havde de viklet Pjalter eller Reeb. De fleste, især Infanteristerne, havde om Skuldrene Pjalter af Overkjoler, Kapper eller Tæpper, som udbredte en affyelig Stank; hos Mange bestod hele Klædningen af et Lommetørklæde, som de havde svøbt om Hovedet, og en Skjorte, som naaede ned til Knæerne. Tre eller fire Qvinder og Børn, ligesaa pjaltede, som Mændene, fulgte uden nogen Klage og uden at vise den mindste Svaghed. Hvad kunde man ikke vente af saa hårbede og saa modige Soldater, naar de vare disciplinerede? De

---

tværtimod er jeg overbevist om, at de fleste af disse have kjæmpet af Begeistring for den Sag, de ansaae for den retfærdige.

mærke ikke til Sult; en Cigarito er dem Næring nok for en heel Dag. Førsten slutte de uden at ækles ved Vandet i den nærmeste Pyt. De marschere i Stormskridt og slaaes Dag og Nat uden at knurre, og med Døden for Nie begynde de en Sang. Ulykkeligviis er hos disse Mænd, om hvilke man skulde troe, at de vare smeddede paa en Ambolt, Sjælen ligesaa følelseløs som Legemet. En Anfører behøver kun med Fingeren at pege paa en By, saa styrte de løs derpaa som Glenten paa sit Rov; og naar der af Byen kun er en Hob rygende Ruiner tilbage, naar de stakkels Beboere have udaandet under deres Hug, da trække de sig rolig tilbage paa den næste Mark, og berusede af Glæde og Wiin spille Nogle Tærninger om det røvede Guld og det opdyngede Bytte, medens Andre begynde en Dands til en ussel Guitarres Klimpen. Og alligevel ansee disse Folk sig for ret gode Christne; Enhver bærer skjult paa sit Bryst et Kors, samt Reliquierne af en eller anden Helgen i en lille Sølvvæske, og kun sjelden hengaaer der noget Minut, hvori man ikke hører dem udtale Jesus og den hellige Jomfrues Navne.

En Mil fra Bayonne gjorde Colonnen Holdt; under en Pause, som varede temmelig længe, pyntede Enhver sig, saa godt han kunde, med sine Pjalter. Derpaa formerede de sig i Eskadroner og Compagnier og marscherede videre med deres Officerer, Trommer og Trompeter i Spidsen. Kl. 1 defilerede disse Guerillaer, som to franske Compagnier ledsagede til Parken ved Marrac, næsten lige under Byens Mure, med fast Fod og Hovedet stolt i Beiret, i den dybeste

Taushed. En uhyre stor Folkemasse var løbet til for at see dem; Hoben var stum ligesom de. I Sandhed, dette Skuespil var sørgeligt. Medlidenheden maatte i dette Dieblik være stærkere end Erindringen om de tallose Grusomheder, som disse Ulykkelige havde begaaet i deres Fanatisme. Deres Elendighed, dybe Spor af deres Lidelser trængte dybt ind i Sjelen paa Enhver, der betragtede dem. Her marscherede 1382 Beseirede, der havde kjæmpet til det Yderste mod Stridskræfter, der vare 10 Gange saa stærke; blandt disse 1382 vare 233 Officerer, 1041 Soldater, 5 Qvin- der og 3 Børn, alle de Levninger, som vare tilbage af de berømte Landsryttere fra Arragonien og Valencia, af Bataillonerne Troskaben, Eid og La Mancha, som i 7 Aar bragte hele Spanien til at skjælve. Officererne, som marscherede i Spidsen, vare ligesaa usselt klædte, som de simple Soldater. Trods deres forandrede Træk kunde man hos de Fleste bemærke, at de havde nydt en god Opdragelse og maatte høre til temmelig fornemme Familier. Efter Officererne kom Kavalleriet; dette Corps havde et mindre lidende Udseende, men det bestaaer ogsaa heelt igjennem af unge, kraftige Mænd, der havde færre Strabadser at taale end Fodfolket. Meest paafaldende var hos dem den Forskjellighed, der herskede i Levningerne og Farverne af deres Uniformer. Nogle bare gamle Landseneerfrakker, men deres Beenklæder vare blevene hængende paa Spaniens Tornebuske. Andre havde endnu Beenklæder, men derimod ingen Frakke. Nogle havde blaae Frakker med røde Opslag, Andre grønne eller gule. Infanteristerne viste noget mere Regel-

mæssighed, men alle Tilskuere søgte at undflye deres Atmosphære. De bare franske Soldaterfrakker. Som bekendt blive i Frankrig Militaireffecterne solgte ved Auction til den høist Bydende. Folk, som handle med gamle Klæder, kjøbe dem da, for atter at sælge dem til Tiggere; med disse hullede og sammenlappede Pjalter pyntede Don Carlos's Soldater sig i deres lykkeligste Dage. I Nat og Dag slæbe de dem allerede omkring fra Bjerg til Bjerg, gennem Arragonien, Castilien og Navarra. Man kan altsaa tænke sig, hvordan disse Frakker nu maae see ud. Og ikke nær Alle vare saa lykkelige at være i Besiddelse af et saadant grovt Skelet af en Frakke. Nogle havde kun en Skjorte paa Kroppen, et Lommestørklæde om Hovedet, et Tæppe over Skuldrene og intet paa Benene eller Fødderne; disse høre sikkert til Trofskabens Bataillon.

Parken ved Marrac, hvori Spanierne have leiret sig, ligger et Bøsseskud fra vore Mure. Midt i den hæver der sig en stor Bygning, som har Plads nok for at optage alle disse Flygtninger. Et stort Rum omkring Bygningen er indsluttet af en Muur. Indenfor denne Ringmuur er der en Vagt, og alle Udgangene blive skarpt bevogtede af Skildvagter. De have Befaling til ikke at lade nogen Spanier komme ud, og at holde de Nysgjerrige tilbage, som formelig beleire Marrac. Kl. 4 besøgte jeg denne Guerillaleir. Hvad det dog er Skade, at Colin og Victor Hugo nu ere i Paris! I Marrac vilde Malere og Digtere nu finde et udmærket Stof. Da jeg traadte ind, vare Spanierne beskæftigede med deres

Toilette. Klædehandlerskerne fra Bayonne havde bragt hele deres Boutik hid og solgte alt lige til den sidste Stump. Disse Folk, som endnu for tre Uger saae saa tiggeragtige ud, have altsaa Penge, tænkte jeg. Penge? ja de have Lommerne fulde. Hvor de komme fra, maa vor Herre vide.

Tætte Grupper laae hist og her udstrakte paa Græsset. Jeg nærmede mig og saae Soldater spille Kort, hvis Dine flammede af Bindelyst, og hvis Hænder vare begjærligen udstrakte, og det var ikke om et Stykke Brød, men om Duros og Guldstykker, de spillede. Paa et andet Sted lode Soldaterne deres Haar og Skjæg klippe. Ved Siden af dem vaskede Nogle deres Ansigt og Hænder, medens Andre vaskede og spiste deres Salat. Lige inden for Indgangen stod til Høire en Spanier, som holdt en Stok ind i Ilden. Jeg nærmede mig ham for at see, hvad han bestilte. Den stakkels Djævel havde stukket et Stykke raat Kjød paa Enden af sin Stok og lod det nu stege i Forventning om Aftensmaden, der fogte i en Mængde Kjelder. Nepe havde han faaet Kjødet ret varmt i den ene Ende, førend han beed i det; derpaa holdt han det atter over Ilden og et Minut efter beed han igjen i det. Saaledes blev han ved, indtil han tilsidst havde spist det altsammen.

De Trætteste laae mellem hinanden og sov i Græsset, sikkert uden at drømme det ringeste om det Forbigangne. Nogle Andre, som havde drapperet sig stolt med deres forrevne, smudsige Kapper, sluttede en Kreds om Spillerne, røg Cigarrer og nynnede spanske Viser. Sorg laae kun paa Qvindernes og Børnenes

Ansigter; kun hos disse var Hjertet endnu ikke blevet til Steen. Et mærkeligt Billede frembyde alle disse Scener i Parken ved Marrac. Smidlertid hører der noget Mod til at betragte det ganske i Nærheden; thi foruden den djævelske Stank, som disse Mennesker udbrede, ere de ogsaa fulde af Utsi. En Mængde af dem seer man kradsse sig paa Hoved og Krop og kaste Utsiet paa Jorden uden at dræbe det.

Under Bygningens Port bemærkede jeg og mine Venner nogle Officerer, som havde klædt sig nyt fra Top til Taa. De havde kjøbt sig hvidt Linned, og om de end ikke vare rene, saa havde de dog pyntet sig, saa godt det lod sig gjøre. Vi kom til at tale med dem og hørte dem fortælle Følgende om de seneste Begivenheder.

Da Dronningernes Reise i Catalonien var bleven besluttet, befalede Espartero, som man vil erindre sig, General Concha at forlade Egnen ved Cuenca og Guadalajara og at ledsage Dronningerne. Medens Concha udførte denne Bevægelse, slap Balmaseda bort fra Beteta og kastede sig over Gammelcastilien. Men han havde ikke ført sit hele Mandskab med sig. Den af Palacios commanderede Colonne var bleven i Caniete; Levningerne af den er det, som for Tiden befinder sig i Marrac. Saa snart Palacios saa sig befriet fra den utrættelige General Concha, drog han med sin Bande gennem hele Provindsen og ødelagde den i faa Dage med Ild og Sværd. Det var Palacios's Affæd fra den ulykkelige Provinds! Han brød derpaa op i Spidsen for 4000 Mand for at støde til Balsameda i Sjerraen ved Burgos, hvor denne

lod opføre Fæstningsværker. Hvad enten det var tilfældigt eller med Forsæt, saa stødte Palacios ved Medina-Celi sammen med Dronningens Eskorte. Hvorvel han var ringere i Antal, angreb han dog det christnske Corps. Sammenstødet var frygteligt, men efter en tre Timers Kamp blev Palacios totalt slagen, og efterlod en Mængde Døde samt omtrent 1400 Fanger i Fjendernes Hænder. Med Levningerne af sin Hær stødte han i den ovennævnte Sjerra til Balmasfeda, satte den fjerde Dag over Ebro og kastede sig ind i Provindsen Navarra, idet han bestandig fulgte Balmasfeda.

Men Concha var ikke den Mand, der saa roligt skulde lade sin Fjende undslippe. Han marscherede ogsaa over Ebro og fulgte Palacios og Balmasfeda i Hælene. Balmasfeda havde deelt sit Corps i 3 Colonner; Palacios førte Centrummet, og det forfulgte Concha. Palacios's Soldater vare fast overbeviste om, at deres Fører havde til Hensigt at marschere til Borundaen i Navarra, saa berømt fra Zumalacarrequis Tid. Men de bleve skuffede, og de paa staae, at Palacios har solgt og forraadt dem. Han søgte at overtale dem til at troe, at Balsamede var marscheret henimod Grændsen og Borundaen spærreret af christnske Tropper. Derpaa tog hele Hoben Veien imod Nord; Concha var stedse i Hælene paa dem og skjød bestandig ind iblandt dem. Snart skilte Palacios sig fra Colonnen og kastede sig ind i det Indre af Guipuscoa, blot ledsaget af en Eskadron. Hæren kunde ikke forklare sig denne Generalets Fremgangsmaade paa anden Maade, end han

havde forraadt dem, da han havde medtaget al Munition. Hvad skal der nu blive af os, spurgte de hinanden. Da raabte en Oberst: til Frankrig! og alle Officerer og Soldater raabte: til Frankrig, til Frankrig! Frankrig har igaar optaget dem. I en Tid af 10 Dage have disse Krigere tilbagelagt en Strækning af 100 Meil, og det uden at sove; i tre Dage havde de aldeles intet spist, da de kom til St. Jean de Luz. Concha gjorde først Holdt paa vor Grændse; et Quarteer senere havde de Alle været tilintetgjorte, som disse Factiosos selv tilstaae. "Og dersom I havde havt nogen Mistanke om, at Palacios vilde forraade Eder, hvad havde I da gjort", spurgte vi en af Officererne. "Hvad vi havde gjort?" svarede han levende, "vi havde revet Palacios i Stykker."

Dagen efter ankom Balinaseda selv med 900 Mand og blev strax ført til Paris. Han var forbitret over den store Mængde Mennecker, som forsamlede sig i Bayonne for at betragte ham, men, hvad der især opfyldte hans Sind med Raseri, var Marotos og Palacios's Forræderi mod Don Carlos. "Een Ting smerter mig kun", raabte han i Pau, "og det er, at jeg ikke førend jeg forlod Spanien har kunnet lade Palacios, denne Kjeltring, ihjelskyde for mine Dine." Han paastaer bestandig, at begge Dronninger uden Palacios's Forræderi vilde være faldne i hans Hænder. Da man spurgte ham, hvad han da vilde have gjort med dem, svarede han koldt: "Et Tilbud skulde have bragt mit Ultimatum til Espartero, og dersom han havde vægret sig, eller

hans Hær havde tilladt sig den ringeste Bevægelse imod mig, saa vare de begge inden 24 Timer faldne for mine Kugler." Den Fordeel, en saadan Fremgangsmaade vilde have bragt Don Carlos, som da var nærmest berettiget til Thronen, gjør det meget rimeligt, at han havde udført sin Trudsel, hvorvel senere Beretninger lade ham udtrykke sig med større Maadehold.

Den alvorlige Modstand, som Beboerne i Navarra overalt viste, var Hovedårsagen til at Balmaseda maatte flygte til Frankrig. Overalt samlede Bønderne sig bevæbnede, og hans Proclamationer bleve tilbageviste med Foragt. Derfor taler han ogsaa med den høieste Grad af Forbittrelse om Maroto og hans Tilhængere og nævner dem aldrig uden frampeagtig at knytte Næven. "Naar saadan en Kjeltring faldt mig i Hænderne" sagde han, "saa gjorde jeg ikke mange Complimenter med ham; meer end tyve af disse Elendige har jeg med egen Haand jaget en Kugle gennem Hovedet." Da man talte til ham om alle de Nædsler, hans Folk havde begaaet, svarede han, at man i Krigen maatte benytte ethvert Middel for at tage Hævn over sin Fjende. Byen Nava havde han kun tugtet, som den fortjente det, fordi den havde viist ham Haan¹⁾, og hvad han havde gjort og befalet, troede han kun vilde tjene til hans Berømmelse. Vold og Rov havde han isvrigt aldrig tilladt, men sjelden seet sig istand til at forhindre. Om Dron:

---

¹⁾ Som bekjendt lukkede den Portene for ham, da han flygtede for Marotos Ryttere og var lige ved at falde i deres Hænder; han raabte dengang truende: "idag har jeg ingen Tid, men jeg kommer vel engang igjen", og han holdt frygteligt Ord.

ningregentinden taler han stedse med den høieste Foragt og Forbittrelse. "Før et halvt Aar er forløbet har Spanien afrystet denne Qvindes Nag og udraabt Republikken."

Balmaseda er med al sin Bildhed og alle de Grusomheder, han har begaaet, sikkert den uegennyttigste af Carlisternes Høvdinger, og hans Hovedlidenskab er Ergjerrighed og Forsængelighed, hvorimod hans Begeistring for Don Carlos og hans hellige Sag nok neppe er saa reen og sand, som Tilfældet var hos Zumalacarregui, i det mindste gaae hans lange Tirader om Trofskab mod den hellige Sag ikke til Hjertet, hvor smukt de ogsaa klinge; med Hensyn til Uegennyttighed staaer han derimod Zumalacarregui nærmere. Hans hele Bagage bestaaer af et Par gamle Klædningsstykker og noget Linned, og ved hans Ankomst til Frankrig eiede han ikke det mindste andet, end hvad han fik for de 4 deilige Heste, han førte med sig. Da man spurgte ham, hvorledes det kom, at han ikke, ligesom Cabrera, bragte store Summer med sig, svarede han: "Ja ved Gud! Cabrera har hele Millioner i Guld med sig fra Spanien og jeg ikke andet end Pjalter og Utsøi." Soldaterne forgude ham, og da han skiltes fra sine Folk for at blive ført til Paris, skete det ikke uden en høi Grad af Rørelse.

Juan de Balmaseda er en høi, smuk Mand i de Fyrretyve, med en kraftig Legemsbygning, et af Solen stærkt brunet Ansigt, sorte Dine og Haar, med romersk Næse og Pande, men med et hæsligt ironisk Træk omkring Munden og Hagen. Han er

fød i Gammelcastilien af velhavende Forældre og blev tidlig bestemt til Militærtjenesten. I Ferdinand den 7des sidste Regjeringsaar var han allerede Oberstlieutenant i Cavalleriet og laae i Madrid, hvor han regnedes til de i videnskabelig Henseende mest uddannede Officerer af denne Vaabenart. I Slutningen af Aaret 1833 udvandrede han til Portugal og gav saaledes sine politiske Anskuelser tilkjende. Her tjente han i den gamle Morenos Stab, men blev dengang mere anseet for en dygtig og duelig Officier end for den fjække, ubøielige Character, som han i Borgerkrigens sidste Aar har viist sig. Senere commanderede han i Biscaya underordnede Cavalleri-Afdelinger, og hans Forsatte klagede stedse over hans Ulyst til at adlyde, hvilket længe forhindrede hans Avancement; hans Jævnlige og Underordnede elskede ham derimod overordentligt. Under Negri commanderede han en Cavalleribrigade, men forlod ham med sine Ryttere, da han var kjed af at drage omkring til ingen Nytte; han blev anklaget herfor, men da Negri blev totalt slagen, Balsameda derimod seierrigt beherskede Castiliens Bjerge, og ved Duerofloden, Merinos gamle Tumleplads, udførte mangan kjæk og berømmelig Bedrift, — saaledes overfaldt og tilintetgjorde han General Zabo med dennes hele Corps, — blev han udnævnt til Brigadeer og Generalcommandant over Gammelcastilien.

Maroto traadte imidlertid i Spidsen for de carlistiske Hære, kaldte Balsameda tilbage i Kongens Navn og gav ham en underordnet Stilling i Hæren. Den ærgjerrige Castilianer blev forbittret og prøvede

flere Gange sit gamle Spil, men blev derpaa af Maroto aldeles fjernet fra Commandoen. Alt dengang angav man som Grund, hvad Omstændighederne siden gjorde rimeligt, at Balsameda havde opsnappet en forræderisk Brevverling mellem Maroto og Espartero, og, da han talte derom, til Straf var bleven forviist til Segura, en lille Bye i Guiposcoa. Hans Ryttere nægtede at angribe i Slaget ved Sesma i November 1838 og skulde derved have bragt Maroto i stor Fare. Da det navarresiske Parti i Don Carlos's Raad blev fældet af Maroto, som da allerede var i Begreb med at gaae over til Christinerne, skulde Balsameda have været skudt tilligemed Partiets Hovedinger, men han undkom lykkeligt til Gammelcastilien og derfra i Begyndelsen af April 1839 til Aragonien, hvor Cabrera gav ham en hæderlig Commando. Fra den Tid af var Balsamedas Hovedlederskab et glødende Had til Maroto og hans Tilhængere, som han aldrig undlader at lægge for Dagen i enhver Samtale. Fire Maaneder efter bandlyste Don Carlos ifølge Marotos Forlangende Balsameda og Ministeren Arias Teijeiro fra Aragonien; de gik til Catalonien, hvor Balsameda flere Gange anrettede et uhyre Blodbad blandt Christinerne i Spidsen for sine Landsryttere, med deres blodrøde og sorte Faner paa Landserne, der aldrig tage eller give Parndon. Dette er et lille, fortrinligt indøvet Corps, der altid har seiret, hvor det har havt at bestille med Soldater af samme Vaabenart, og som næsten forgubede sin kjække Fører. Da Greven af Spanna var bleven myrdet af Juntaen i Verga, forlod Balsameda

i Februar 1840 Catalonien, besøgte den syge Cabrera i Mora ved Ebro og gik derpaa med sit Cavalleri til det Indre af Spanien, for i sin Fødeprovinds at udbrede Skræk og Rædsel og saaledes at forskaffe de ængstede Arragonier en Diversion. Herfra maatte han, som vi have seet, ile bort, da hans Plan, at opsnappe Dronningerne, var mislykket, hvilket efter al Sandsynlighed maa tilskrives Palacios's Forræderi; men over denne gaadefulde Reise, gjennem et af Fjender besat Land, hviler der endnu et Slør, som kun Fremtiden kan løfte.

Balmaseda besidder en usædvanlig stor Legems-kraft, og træffer som Kjemper med Landse og Sværd nu tildags ikke saa let sin Lige i Spanien; heri kappedes han med Cabrera, der gjorde sig meget til af disse Fortrin, uden at han dog nærede nogen Misundelse mod sin fjække og almeenafholdte Undergivne. Balmasedas Landsryttere fortælle gjerne med ægte castiliansk Alvor og Pathos, hvorledes Don Juan — Spanieren nævner stedse kun Fornavnet — i enhver Kamp var den Forreste og Kjækkeste og Christnernes Skræk, hvortil var saameget større Grund, da han ofte med sit brede Sværd i Dusinviis kløvede de fjendtlige Ryttere ned til Sadelknappen; imidlertid maa man ved disse Fortællinger af de trofaste Ryttere ikke forglemme, at disse Kampe for en stor Deel have fundet Sted i la Mancha, Skuepladsen for Don Quixotes Bedrifter, og man kan da ikke undre sig over, om der er løbet en lille Overdrivelse med ind i Historien.

De af Balmaseda udøvede Grusomheder ere næsten utrolige, men man maa herved ikke forglemme, hvor hurtigt en saadan Borgerlig lader Menneskene forvildes, især i Spanien, hvor det hede Blod medfører ganske andre Lidenskaber, end hos os. I saa Henseende har intet af Partierne i Spanien noget at lade det andet høre, om end de i fuldkommen Fortvivlelse bortflygtende Carlister i den seneste Tid have begaaet værre Ting, end tidligere, hvilket, som bekjendt, altid er Tilfældet med en flygtende Hær, som har opgivet sin Sag og hvor al Mandstugt er ophørt.

Overfigt

over de politiske Begivenheder, som Posten
har bragt i Juni og Juli.

J Almindelighed taget kan man ikke sige andet, end at den politiske Horizont har været temmelig klar i den første Halvdeel af Aaret 1840, i det mindste her i Europa, thi de faa Spørgsmaal af Vigtighed, som forekom, og hvoriblandt Neapel og Orienten stod øverst, syntes ikke skikkede til at frembringe nogen almindelig Bevægelse, skjøndt det sidste indeholdt Tønder nok til en heel europæisk Krig, og den klogeste Politiker vel neppe vilde være istand til at opgive nogen tilfredsstillende Maade, hvorpaa denne nye gordiske Knude skulde løses. Men denne Sag var Europa alt for længe vant til at see de store Magter drage i Langdrag og havde derfor næsten ganske opgivet Tanken om, at den kunde blive farlig for den almindelige Rolighed, hvorfor det nu bliver i høi Grad overrasket og forundret ved at opdage, at England virkelig for ramme Alvor vil hugge Knuden over, og at Frankrig ligeledes for Alvor bereder sig paa at modsætte sig dette Forehavende. Dette er det store Spørgsmaal, som nu bevæger Alles Sind, og som truer Europas Rolighed, skjøndt Sagen dog vel egentlig seer farligere ud, end den virkelig er, thi jeg for min Person kan ikke overtale mig til at troe, at Europa nu med saa usigelig Vanskelighed har bevaret Freden i de sidste ti Aar for paa eengang

at bryde løs over en Sag, som Vedkommende allerbedst afgjorde selv, naar de fik Lov dertil.

England.

Whigministeriets Stilling var meget svag i Slutningen af Mai, da jeg sidst omtalte den, men den er bleven endnu svagere siden. Dengang var det den Stanleyske Bill, som truede Ministeriet, og hvorvel denne Vanskelighed for en Tid blev besejret, idet Lord Stanley den 6te Juli tog sin Bill tilbage, saa har dog denne hele Strid, hvori Ministeriet leed saa mange Nederlag, saa klart lagt dettes Svaghed for Dagen, at det sikkert ikke kan spaaes det noget langt Liv. Toryerne have i denne lange og varme Strid viist en beundringsværdig Udholdenhed, saa at dette Parti, — hvilket sikkert er u hørt i Parlamentets Historie, — indfandt sig fuldtalligt, 320 Mand stærkt, hver Gang denne Sag var for, medens det aldrig var muligt at samle alle Whiggerne, hvorvel det hele Tiden gjaldt Ministeriets Liv eller Død. En saadan Udholdenhed viser noksom, hvor farlig en Fjende Ministeriet har at bekjæmpe, og da nu de i den senere Tid forefaldne Valg fik et for Toryerne særdeles heldigt Udfald, vil den næste Forsamling let kunne give Partiet Overvægten, dersom ellers ikke det i den senere Tid i dets Midte, navnlig over den irske Municipalbill, Canadabillen o. fl. opstaaede Schisma tilveiebringer en Forsoning mellem Hertugen af Wellington, Sir Robert Peel og de øvrige moderate Toryer og Whigpartiets Førere, der da foruden flere Ting tildeels maatte opgive det længe

forsvarede Irland og slutte sig til deres saa bittert bekjæmpede Sjender; de vilde Ultratoryer kunne deris mod sikkert ikke komme til Roret, i det mindste maa man paa Menneskehedens Vegne haabe, at dette er en Umulighed.

At Lord Stanley lod sin Bill falde var en Nødvendighed, thi dens Princip var forkastet af Huset, men Toryjournalerne vilde ikke anerkjende dette og misbilligede i høi Grad denne Tilbagetræden, for saaledes at bringe Folk til at troe, at de vare visse paa at seire. Lord Stanley har lovet, atter at indbringe sin Bill i Begyndelsen af næste Session, men dette tilfredsstiller ikke de misfornøiede Journaler, som frygte for at dette ikke vil kunne skee, da Lordens Fader, Grev Derby, er saa svag, at han vel neppe overlever denne Winter, i hvilket Tilfælde Lord Stanley som Grev Derby vilde komme til at indtage sit Sæde i Overhuset og altsaa være forhindret i, selv at indbringe sin Bill i Underhuset.

Blandt de øvrige Sager, som i denne Periode have været for, vil jeg blot gjøre opmærksom paa den vigtige Billierske Motion om Kornlovene, som blev forkastet med 300 Stemmer mod 177, skjøndt de fleste Ministre stemte for den, uden at de dog forresten arbejdede for den, hvilket Lord Melbourne iforveien havde erklæret; denne Gang fik denne vigtige Nationalsag altsaa ikke bedre Fremgang end tidligere, hvormeget man end havde haabet paa, at der dog skulde været skeet noget; hermed lader man til at ville vente indtil det bliver for sildigt. — Vi have her paa Fastlandet sjelden nogen klar Anskuelse

om, til hvilke Yderligheder Debatterne i en saadan Forsamling kunne gaae, da man ofte ikke skulde ansee det for muligt, at de Tilstædeværende hver for sig gjøre Fordring paa at ansees for Gentlemen; et saadant Tilfælde indtraf den 11te Juni, da den heftige O'Connell blev saa opbragt over Modstandernes støiende Afbrydelser, at han, ved at kalde dem gjøende og brølende Bæster, næsten frembragte et heelt Oprør. Under Skrig og Larm styrtede de Paagjældende fra deres Pladser hen imod ham, og det var med megen Vanskelighed, at man forebyggede et ordentligt Haandgemæng; da de igjen vendte tilbage, gjorde et, "tilsyneladende noget beruset" Medlem sig en Fornøielse af at slaae dem over Læggene med sin Stok. Videre have de dog bragt det i de forenede nordamericanske Staters Parlament, hvor der for et Par Maaneder siden uddeeldes Drefignier, **og det paa Capitoliet**, hvilket passer mærkværdigt til det stolte Navn; jeg gad vidst om de romerske Senatorer brugte samme Afgjøelsesmaade af deres Tvist, naar de vare uenige paa Capitoliet.

Den 12te Juni indtraf der en Begivenhed, som kunde have havt de allervigtigste Følger for England, ja for hele Verden. Et ungt Menneske af den laveste Folkeklasse, ved Navn Orford, som havde ernæret sig ved at tjene som Opvarter paa en Ølkjælder, affyrede to Pistoler efter Dronningens Bogn, da hun med sin Gemal kjørte til Hydepark, men traf heldigvis ikke, om forresten Pistolerne vare ladte, hvilket ikke er beviist. Dette Attentat paa den unge, frugt-sommelige Kone vakte en uhyre Deeltagelse overalt,

og Dronning Victoria vandt herved i et Dieblik en Popularitet, endog hos sine bitterste Fjender, som maaskee ellers intet paa Jorden havde kunnet forskaffet hende. I Forstningen herskede der naturligviis en Mængde Gissninger om Ophavsmanden til denne Forbrydelse, som Nogle antog for at være kjøbt, og da undsaae de sig ikke ved at nævne den Fastlandsfyrste, som Dronningens Død maatte bringe den nærmeste Fordeel, som den egentlige Leder, Andre talte om Ultratoryernes rasende Forbittrelse mod Dronningen, og atter Andre med meest Sandsynlighed om et **ungt England** i Analogi med det unge Frankrig og det unge Tydskland, hvoraf især det sidste har været en saa frygtelig Bussemand for mangen en Fastlandsfyrste, hvis Nattero er bleven forstyrret ved Tanken om de unge, fanatiske Fyrstemordere. Heldigviis var det hverken det ene eller det andet, og den unge Hr. Orford var hverken meer eller mindre end een af de mangfoldige, forrykte Tilbedere, Dronning Victoria er plaget af, blot at hans Kjærlighed yttrede sig paa en mere voldsom Maade, om ellers andet end en barnagtig Forsængelighed har ledet ham; han blev af Juryen erklæret for assindig og ført til Bedlam.

Nimeligviis har Frygten for den Indflydelse, den havde Skræk kunde have paa Dronningen i hendes nuværende Forsatning, bevæget hende til med Iver at drive paa en Regentskabsbill, som ogsaa allerede er antaget af Overhuset. I Følge denne skal Dronningens Gemal, Prinds Albert, være Regent eller Rigsforstander, isald Dronningen døer og efterlader sig en Arving; indtil denne bliver 18 Aar

gammel skal Faderen bestyre Riget, med mindre han gifter sig med en catholsk Dame. Skjøndt Dronningens Sundhed er meget god, og der ingen Grund er til at befrygte nogen Fare for hendes Liv, er en saadan Forsigtighed dog dobbelt nødvendig, da enhver Indblanden af den nærmeste Thronarving, den ultratorystiske Konge af Hannover, i dette Dieblisk kunde have de sørgeligste Følger for England, ja for hele Europa, som sandelig intet Godt har at vente af Ultratoryerne og af en Borgerkrig i England.

Med **China** trækker Striden sig endnu langsomt hen. Den engelske Expedition samler sig endnu stedse ved Singapur, men har ikke naaet China, med hvilket England efter Lord Palmerstons nylige Erklæring i Underhuset endnu ikke har Krig, dog ruste begge Parter sig stærkt. — I **Ostindien** have de engelske Methodisters affindige Omvendelsesforsøg — thi de drives med en Uklogskab, som mange Gange gjør disse Guds Tjenere til værdige Bedlamscandidater — vakt en høi Grad af Forbittrelse blandt de Indfødtte og standse for lang Tid den europæiske Culturs Fremskridt. Mange hundrede Børn af velhavende Forældre — Hinduer, Parser, Mahomedanere — ere atter tagne bort fra de engelske Skoler, fordi disses Forstandere have omvendt to unge Parser til den christelige Religion og saaledes paa en værdig Maade fulgt de portugisiske Jesuiters Exempel; man maa blot beklage at Culturen og Menneskehedens vigtigste Interesser skal kunne lide saameget af saadanne fanatiske Sværmeres Ubesindighed, der lader dem gaae frem med samme affindige Ringeaagt for Følgerne

i Asien, Africa, Australien og America. Paa **Jamaica** have de for nylig fremkaldt en Negeropstand ved deres Prækener, og i Nordamerica ere de endnu istand til, først at frembringe en Adskillelse mellem de nordlige og sydlige Stater og derefter i de sidste at fremkalde en Slavekrig, som kan koste største Delen af den hvide Befolkning Livet, og det altsammen fordi de i deres affindige Jver ikke ere istand til at iagttage noget fornuftigt Maadehold, men med mageløs Fremfusenhed storme løs paa Ting, der kun kunne behandles med den yderste Barsomhed.

Den gamle Hertug af Wellington, som nu er nærmere ved en Ministerportefeuille end han i lang Tid har været, fik i Midten af Juli atter et Slagtilfælde, men kom sig dog snart igjen, som overhovedet den gamle Soldats i alle Climater hærdede Legeme ikke vil taale nogen anden Herre, end den kraftige Aand, der opliver det; naar blot ikke den gamle Herre endnu engang maa blive kaldet til at føre sit Fædrelands Hære, thi hvorvel der hertil vel kunde være Udsigt, vilde Europa dog kun være slet tjent dermed. Indførelsen af Penny-Portoen har i de engelske Postintrader forarsaget en Formindskelse af 558,000 Pd. Sterling for det sidste Aar, hvilket ikke er synderligt tillokkende for de Stater, der kunde ønske at efterligne en saadan Indretning.

Blandt de mange vigtige Efterretninger, som Juli Maaned har bragt os, blev den vigtigste gjemt til de allersidste Dage, da Posten bragte den mærkelige Nyhed, at det er lykkedes Lord Palmerston at formaae sine Collegaer til at antage hans tidligere af

dem forkastede Forslag — som skriver sig fra den russiske Gesandt, Hr. von Brunow, — at **Mehemed Ali** skulde tvinges til at give efter, og at de fire store Magter skulde sætte dette igjennem, endog med Udelukkelse af Frankrig. Hertil have Østerrig og Preussen givet deres Minde, men den faste og urokkelige **Thiers**, Revolutionens Søn, giver aldrig sit Minde til en saadan Medværdigelse af det franske Navn, og den Forbittrelse, denne Efterretning har fremkaldt hos alle Partier i dette Land, er næsten utrolig. Der hersker en krigerisk Begeistring, som ikke kunde være større, om Sjenden stod for Døren, og der drives alvorligt paa Udrustninger baade til Lands og Vands; endog den fredelskende **Ludvig Philip** skal sukkende følge efter sin Kamplystne, lille Conseilpræsident, som nylig har fuldendt sin Historie over **Napoleon** indtil dennes Consulat, og som kun drømmer om Krige og Seirvindinger, ja eftersom man fortæller skal han endog ansee sig selv for en dygtig General, og hvad enten han er dette eller ikke, maatte en saadan Idee gøre ham en Krig ret velkommen. Kan altsaa ikke Statspapirernes raske Falden og **Ludvig Philips** velbekjendte Forkjærlighed for Freden bringe **Thiers** til at forlade Ministerbænken, — hvilket hans stærkt tiltagende Popularitet ikke gjør rimeligt, — saa vil England komme til at give efter, eller ogsaa det saa længe og saa ofte nedmanede Spørgelse, en europæisk Krig, er for Døren. Dette sidste frygter jeg ikke, thi naar det engelske Cabinet mærker, at det virkelig er **Thiers** Alvor, bliver Sagen nok afgjort i Mindelighed, men en mærkelig Skjæbnens

Styrelse vilde det være, om ikke blot Thiers som Historiker skulde skrive Napoleons Levnet, men ogsaa som Feldtmarschal skulde hævne ham ved at slaa Hertugen af Wellington i Spidsen for en engelsk Hær.

At det engelske Cabinet kan bære sig saaledes ad, er egentlig fuldkommen ubegribeligt. At det er blevet forlokket ved den syriske Opstand, som det ganske vist selv har fremkaldt, er siensynligt, og hvor floge Mænd ogsaa dets Medlemmer ere, saa have de dog ikke været istand til at modstaae denne Fristelse til at ydmyge den forhadte Mehemed Ali og erhverve sig den saa ivrigt ønskede Gjennemgang til Indien. Hvorledes dette skulde skee, indseer man rigtignok endnu ikke, men de ministerielle Blade tale stærkt om et uafhængigt, kristeligt Syrien, om en Befrielse af den hellige Grav og et moderne Korstog i denne Hensigt, — som Europa da aldrig vilde undslaae sig for at deeltage i, — om Syrien som en viid Mark for engelske Producter og som det Punkt, hvorfra England ad fire Veie kunde sætte sig i Forbindelse med Indien og China, kort sagt, de bygge en Mængde af de skønneste Luftcasteller, men de forglemme, at ikke England, men Rusland skal tvinge Mehemed Ali, — skjøndt rigtignok deres Blade med ægte engelsk Overmod yttre, at nogle Marinesoldater i Syrien vilde være tilstrækkelige til at jage **Egypterne ud**, — at ethvert Angreb paa Syrien og Egypten, ja endogsaa enhver stræng Blokade af disse Landes Kyster jager Ibrahim Pascha igjennem Lilleasien mod Constantinopel, og Russerne over Donau

og Balkan til samme Maal, og at Frankrig ikke paa nogen Maade kan eller vil taale sligt. At England saaledes vil forlade det liberale Europas Sag og stille sig i Spidsen for det conservative Parti, blot drevet af kortsynet Egoisme, kan jeg umulig troe, om end det engelske Cabinet skulde kunne gjøre sligt; skeer det alligevel, da maa Europa vende sig med sine Forhaabninger imod Frankrig, som ene kan bringe Hjælp, men Gud bevare os for de Følger, denne Hjælp let kan drage efter sig! Frankrig kan ikke begynde sin Krig mod det monarchiske Europa uden ved at vække den slumrende Sympathi hos Nationerne, idet det gjenopretter sin frygtelige Propaganda og slynger Borgerkrigens flammende Fakkellind iblandt de fredelige Folkfærd, og da maa Europas Had og Forbandelse falde over den Nation, hvis Egoisme har fremkaldt saa frygtelige Følger. Men saa vidt kan det ikke komme, thi det engelske Folk vil være alt for roligt og betænksomt til at give Anledning til saadanne Rædsler, til at vække de slumrende Furier og fremkalde en Krig, hvis Følger meget let kunne blive fordærveligst for det selv, saa meget mere, som Egoisme samt Had og Misundelse mod Frankrigs tiltagende Handel og Vælde vilde være dets Drivesjedere, og det saaledes selv vilde forskyde sin egen Ulykke.

Frankrig.

Her styrer Thiers Riget med en Kraft og Sikkerhed, som man i høieste Grad maa beundre. Medens han har Kongen og hele Høspartiet tilligemed deres Journaler imod sig, saa at disse endog næsten

gjøre Mine til at forene sig med Legitimisterne og den venstre Side, — hvor hjerteligt end disse forskjellige Partier hade hinanden indbyrdes, — medens der i det franske Folk bruser en urolig Gjæring, tildeels fremkaldt ved de mangfoldige Erindringer om Keiser-tiden, som Afhentelsen af Napoleons Støv har vaakt, og som ingenlunde beroliges ved de revolutionaire, af Ludvig Philip saa lange frygtede Bevægelser i Spanien, medens Krigen i Algier i Almindelighed taget føres uheldigt, medens Tunis og Marocco ere meget upaalidelige Naboer, og Sagerne i Buenos-Ayres aldeles ikke forandre sig til Fordeel for Frankrig, medens England griber til haarde Trudselser i den orientalske Sag og i Forening med de store østlige Magter for Alvor synes at ville foreskrive Frankrig Betingelser, — dette Frankrig, som siden Julirevolutionen alt saa ofte lod sig foreskrive Betingelser af Europas Fastland, og det uagtet det dengang kunde stole paa Englands Bistand, — medens disse og endnu flere Omstændigheder vel kunde gjøre en ansvarlig Minister betænkelig, ja lade ham tabe Fatningen, da han ikke kan vende sig til nogen Side, uden at støde paa Vanskeligheder, hvoraf hver enkelt synes at kunne forskaffe ham Bryderier nok, — bevæger Thiers sig med en Værdighed og Sikkerhed paa sit farlige Sæde, som om han først nu ret følte sig hjemme her, og som om Sagernes sædvanlige, rolige Gang ikke var ham nær saa velkommen, som denne brusende Storm. Hofpartiet og Kongen strækker han med Folkets Sympathi, thi hans Popularitet hos Massen er i den senere Tid tiltaget overordentlig, ligesom det ogsaa er

siensynligt, at han søger at kalde dem til Hjælp imod sine talrige Fjender, der blot vente paa at Mulighed skal vende tilbage for i Forening at styrte sig over ham. Mod Englands og Fastlandets Trudsel tordne Journalerne af alle Partier, og Udrustningerne til Lands og Bands drives med en Hasthed og Kraft, som fuldkommen tyder paa, hvor lidet man frygter for Nogen, medens et vel anvendt Opraab til de Franskes Vresfølelse vinder ham næsten hele Nationen, og sætter ham istand til at tilbagevise Udlandets Anmasselser paa en Maade, som sømmer sig for en stor Magts Styret.

Hvad der foruden Krigen i Africa især har beskæftiget Opmærksomheden i de to sidste Maanedes er Afhentelsen af Napoleons Stov og den herved fremkaldte almindelige Bevægelse, som mere end noget andet har stemt Ludvig Philip ugunstig mod den fjælle Minister, der ikke tager i Betænkning at fremmane den frygtelige Skygge og sætte den paa Ministerbænken, medens Mindet om Fortidens Berømmelse og Synet af Modsatningen mod de senere Dage vækker en Storm blandt det letbevægelige Folk, som den fredelskende Konge frygter fremfor Alt. Derfor taler man ogsaa kun om, at Thiers skal falde, naar først Napoleons Stov er bisat i Paris, thi indtil den Tid er han sikker, da ingen Anden saa let vover at gribe Regjeringens Tøiler, før dette saa frygtede Tidspunkt er forbi, og indtil den Tid havde Thiers vel skaffet Raad, selv om den syriske Opstand og de fire Magters Færd ikke havde gjort Udsigterne endnu mere foruroligende og ham altsaa endnu mere

uundværlig, det skulde da være at Kongens velbeskjendte Forkjærlighed for Freden skulde lade ham see en ringere Fare i at forandre sit Ministerium, end i at beholde sin krigeriskfæindede Conseilpræsident.

Men hvorvel Thiers fornemlig støtter sig paa Massens Kjærlighed og Begeistring, undlader han dog ikke, at holde denne indenfor de Skrænk, som Forsigtighed byder, og da Reformisterne, som ere talrige i Nationalgarden, indbøde til et Gilde paa Marsdagen efter Bastillens Indtagelse, hvorved der skulde samles 3000 Mennesker, undlod Politiet ikke at forbyde dette, hvorvel ingen Lov talte derimod, og for Fremtiden at fastsætte 1000 Mennesker som det høieste Antal, der maatte samles til et Gilde; Orden og Lovlighed skal herske, men man skal ikke søge at nedslaae Mindet om de Begivenheder, hvorved Friheden erhvervedes, og om den Tid, da Frankrigs Berømmelse opfyldte Verden, hvilket man, som bekjendt, siden 1815 næsten uden Ophør har bestræbt sig for.

I **Africa** føres Krigen i Almindelighed ikke heldigt, hvorvel de Franske have indtaget og besat Medeah og Miliana, som begge vare forladte af Forsvarerne saavel som af Beboerne. Derimod har Hæren lidt overordentlig meget, deels ved Sygdomme, deels ved Fjendens Sværd, og det har været nødvendigt, atter at sende 10,000 Mand til Algier; i den seneste Tid have de franske Vaaben dog været heldigere, da Araberne ikke gjerne kjæmpe i Høsttiden, men Heden standser nu i de første tre Maaneder alle Operationer. Da det trods alle Opoffrelser af Menneskeliv og Penge endnu ikke har været muligt at

holde Metidja Sletter, ja endog blot Algiers nærmeste Omegn ryddelig for Araberne, som ubekymret dræbe Colonisterne og antænde Husene lige under Fæstningens Kanoner, skal Regjeringen have anseet det for nødvendigt, at omgive hele Metidja Sletten med en Vold og Grav, ikke blot som i Rusland med en Række af Befæstninger. Dette bliver da en fuldkommen chinesiſk Muur, som maa koste ganske utroligt, og at Europas meest krigeriske Nation ikke seer sig istand til at afværge Barbarernes Anfald paa anden Maade, viser bedst, hvor frygtelig Ab=el=Kader er; han skal nu ogsaa have taget den bekjendte spanske General Narvaez i sin Tjeneste. Med Hensyn til Algiers fremtidige Bestyrelse er man rigtig nok overbevist om, at Marschal Valee skal tilbagekaldes, men om hans Eftersølger er man endnu uenig. Det synes næsten, som om der igjen skeer en Adskillelse mellem de forskjellige Provindsers Militairgouvernementer, hvorimod det Hele da skulde bestyres af en Civilgouvernør, under hvem de militaire Gouvernører skulde operere uafhængigt af hinanden; man nævner Decazes og Dufaure som Candidater til den civile Gouvernørs — Generalvicarens — Plads. — Imod Tunis er Viceadmiral Rosamel afsæilet med en Escadre, da man frygtede for, at Beyens Tog til det Indre med 12 til 15000 Mand regulære Tropper skulde finde Sted for at hjælpe Ab=el=Kader i Constantine, hvor hans Magt er meget ubetydelig, medens Beyen angiver det som sin Hensigt, at hjælpe Beyen i Tripolis mod Drkenens Beduiner. Ogsaa til Tanger agter man at sende et Par Linieskibe, da

den marroccanske Observationshær paa 15000 Mand paa den algierske Grændse neppe kan ansees for at være neutral, hvorvel Keiseren paastaar dette.

Spanien.

Borgerkrigens første Act er endt: anden Act er begyndt! Men Ingen kan sige, hvor nærs dens Ende ligger, og om den overhovedet uden Indblanding fra Frankrigs Side faaer en Ende, hvilket jeg ikke anseer for troligt, hvorimod Thiers alt eens gang har viist, hvor tilbøielig han er til en saadan Indblanding.

Ved Juni Maanedes Begyndelse stode Carlisternes Sager rigtignok temmelig daarlige, men der var dog ingen Grund til at formode Partiets fuldkomne Oplosning saa nær, især da man var saa vant til at høre Christinernes pralende Seiersberetninger paa samme Tid som Fjenderne udbredte sig mere og mere. Især i Nycastilien syntes Carlisterne at have Overvægt, og den vilde Valmaseda streifede med sine frygtede Rytterfæarer næsten lige til Madrids Porte, saa at endogsaa Dronningerne af denne Grund maatte udsætte deres alt længe besluttede Reise til Syden. I Arragonien, Catalonien og Valencia, hvor den ved Sygdom svækkede Cabrera havde Overcommandoen, vare Carlisterne rigtignok mindre heldige og den vigtige Bjergfæstning Morella, som alt tidligere var belejret forgjæves, faldt tilligemed en Mængde mindre Forter i Christinernes Hænder, men det var dog kun med ringe Fortrøstning til Sagernes lykkelige Gang at man læste Beretningen om, at Cabrera med en ringe Styrke — 400 Mand og 300 Heste — var gaaet over Ebro Natten til den 1ste Juni og blev stærkt forfulgt af Christinerne; denne snilde Høvding havde alt for ofte narret dem, til at man kunde stole paa dette Tilbagetog, som, netop fordi det foretoges med en saa ringe Styrke, lod befrygte een eller anden List, og i at gjennemskue sin Modstanders Planer har den brave Espartero aldrig været stærk.

Da foretog Dronningerne deres gaadefulde Reise til Arragonien og Catalonien, hvis Hensigt sikkert var at vinde Espartero og Hæren for Høspartiets Plan, at omstyrte Forsætningen, men som fik et saa uheldigt Udfald. Man maa sikkert antage, at Balmaseda har Ret, naar han paastaar, at de paafølgende Begivenheder tildeels skete efter een i Forveien mellem Christinerne og Palacios samt flere carlistiske Generaler aftalt Plan, thi i at underhandle med sine Modstandere har Espartero, som bekjendt, sin Force, og kun paa denne Maade kan man forklare sig, at Dronningen med en temmelig svag Escorte under General Concha ganske rolig drog ad den store Landevei til Saragoſſa, medens Balsameda med sine tre Colonner i Gammel- og Ny-Castilien var Concha saa stærkt overlegen, at han sikkert vilde have været istand til at overvælde ham og fange Dronningerne, ifald hans Plan, med sin hele Magt, paa eensgang at kaste sig over Escorten, var bleven udført. I det Sted angreb Palacios, efter til Afſkeed paa det Rødsomste at have hærjet Ny-Castilien, ved Medina-Celi Dronningens Escorte, som han tilsyneladende tilfølgende stødte paa og godt kunde have undveget. Denne var ham langt overlegen i Troppental og drev ham efter flere Timers Kamp tilbage, efter at have dræbt eller fanget næsten Halvdelen af hans Hær, hvorpaa Palacios sluttede sig til Balsameda i Gammel-Castilien; men denne var nu meget for svag til at vove en Kamp mod Concha eller til at kunne holde sig i Sjerraen ved Burgos, hvorfor han den 10 Juni gik over Ebro, i det Haab ved sine Proclamationer igjen at kunne vække Borgerkrigen i Navarra og de basiskiske Provindser. Dette mislykkedes; overalt greb Befolkningen til Vaaben, og Concha var stedse i Hælene paa Arrieregarden under Palacios. Da dertil nu kom, at denne General forræderisk forlod sit Corps, efterat have medtaget næsten al Munitiion, og at Tropperne ikke saae nogen anden Redning for sig, end at gaae over den franske

Grændse, vil man let indsee, at Balmaseda maatte opgive den Sag, for hvilken han saa længe havde kjæmpet med al sin Kraft; den 28 Juni ankom han paa fransk Grund, med 900 Mand, Levningerne af sit Corps, efterat have udholdt utrolige Strabadser, og her vil han blive holdt fangen indtil han kan sættes paa fri Fod uden at skade Spaniens Rolighed.

Den carlistiske Hovedstyrke under Cabrera holdt sig imidlertid endnu stedse i Arragonien og Catalonien, skjøndt man med Rimelighed kunde forudsee, at den snart maatte vige for de 80,000 Mand, hvormed Espartero fra alle Kanter trængte frem. Den 8de Juni ankom Dronningerne til Saragossa, hvor de bleve modtagne med Jubel, og omtrent samtidig hermed underkastede Carlsthøvdingen Sigarra sig, efterat han kun med megen Vanskelighed var undgaaet et morderisk Anfald af sine egne Soldater, som vilde straffe dette Forræderi. Sigarras Exempel blev snart efterfulgt af Flere, men af alle de Officerer og Soldater, som mistvivlede om Carlisternes Held og ilede med at slutte Fred med Dronningen, er der Ingen, hvis Forræderi er saa oprørende, som Palacios's, om man ellers kan troe de foranførte Beretninger om den planmæssige Maade, hvorpaa han søgte at styrte sine Tropper i Fordærvelsen, som de kun undgik ved næsten overmenneskelige Anstrængelser. Efterat have forladt sit Corps holdt han sig en Dag skjult i en Skov ved Echarre-Arenaz, formodentlig endnu mere af Frygt for sine Egne, end for Christierne, og gik derpaa til Lanz, hvor han sluttede Fred med Dronningens Regjering, som skylde ham saa meget; ogsaa han havde nær faaet den Straf, hans Forræderi fortjente, thi fire af hans Officerer klædte ham nøgen af og bandt ham til et Træ i Skoven, hvorpaa de gik bort med alle hans Klæder, men en forbigaaende Kulsvier løste ham og reddede saaledes hans Liv. Mærkeligt er det iøvrigt, at de fleste af de Guerillaer, som nu underkaste sig, indfinde sig uden Vaaben, som de sikkert have skjult paa eet eller andet

sikkert Sted for at oppebie bedre Tider, thi til at de fremdeles skulle forholde sig rolige er der ingen Udsigt.

Da Cabrera mærkede, at han ikke kunde holde sig længere, tog han endnu en fortjent Straf over endeel Medlemmer af den carlistiske Junta, som havde ladet Grev d'Españna myrde; af disse lod han General Castannoles, Præsten Ferrer og fire Andre henrette, hvad enten det saa skete for at straffe dem, eller, hvilket dog ikke synes rimeligt, for at skjule sin egen Deeltagelse i Forbrydelsen. Han nærmede sig derefter Navarra, for i Forening med Balmaseda paa ny at vække Borgerkrigen her, men, da dette mislykkedes, indtog han i længere Tid en Stilling, som var beregnet paa at dække de mangfoldige, vaabenløse Carlisteres Flugt til Frankrig og viste herved, saavel som ved de udmærkede Mandsbrer, som satte ham istand til midt igjennem langt overlegne fjendtlige Troppemasser at trænge sig frem til den franske Grændse, hvor fortrinlig en Feldtherre han dog unægteligt er, og hvor langt anderledes han vilde være gaaet tilværks, dersom han havde staaet i Spidsen for Regjeringens 100,000^{der} af regulære Soldater, mod hvilke han saa længe har kjæmpet med en af ham selv organiseret Flok Bønder og Røvere fra Landeveien. Den 4de Juli sprængte han Fæstningsværkerne om det vigtige Berga i Lusten, og den 6te ankom han med 5000 Mand paa fransk Gebeet. Kun i Valencia holder sig endnu en Bunde, som dog snart vil underkaste sig, og saaledes er da den carlistiske **Opstand eller den nye spanske Successionskrig endt efter sex Aars blodig Kamp.** Paa fransk Gebeet have over 30,000 Carlister reddet sig og ville nu sikkert efterhaanden igjen vende tilbage, med Undtagelse af Cabrera og Balmaseda, som Regjeringen holder i Forvaring, og af endeel af de værst anskrevne Høvdinger, som dog den nye Borgerkrig, der staaer for Døren, let igjen kan forskaffe en velkommen Beskjæftigelse. Don Carlos's Sag er tabt, og for ham løfter neppe nogen Spa:

nier mere Haanden; man kan vel ikke andet end have inderlig Medlidenhed med den sørgelige Forfatning, hvori han med sin Familie befinder sig i Frankrig, saa hans Gemalinde endog har maattet sælge sine sidste Juveler for at kjøbe Brød, men nægte kan man heller ikke, at han ved sin Svaghed har forskyldt sin hele Ulykke, og at en Mand med blot nogen Kraft og Klogskab vilde have seiret i denne Kamp, hvor han har havt Generaler som Zumalacarrégui og Cabrera til at føre sine engang saa begejstrede Skarer, men hvor han selv aldrig har gjort andet end Ulykker. Ham kan man kun ønske, at han maa finde sig i sin Skjæbne og gjøre Ufskald paa en Throne, han ikke kunde forsvare.

Paa Veien fra Saragossa til Barcelloga havde Dronningregentinden en Sammenkomst med Espartero, men hendes Forsøg paa at vinde ham mislykkedes, dertil have Exaltados for stor Indflydelse paa ham. Den 14de Juli holdt han sit Indtog i Barcelloga og blev næsten baaren paa Hænderne af den jublende Befolkning, men denne Folkeyndest misbrugte den berusede Seierherre strax til et Forsøg paa at afsnøde Dronningen det Løfte, at hun vilde nægte den af Cortes antagne Communallov sin Sanction; denne Lov er i Almindelighed yderst forhadt i Spanien, da den har til Hensigt at ophæve de i enhver By under Navn af Ayuntamientoer bestaaende Corporationer eller Gilder, der i en alt for høi Grad vedligeholde Middelalderens Localaand, til at de kunne forenes med en Forfatning, som Nutiden anseer for ønskværdig. Dette afflog Dronningen med Fasthed, ligesom ogsaa hans anden Fordring, at affkedige Ministeriet og ophæve Cortes, hvorefter Espartero forlangte sin Afsked og gjorde Anstalter til at forlade Byen.

Det Espartero hengivne, exalterede Parti, — der søger Frelsen fra England, ligesom de Moderate fra Frankrig, — begyndte nu om Aftenen den 18de Juli en alvorlig Opstand, som Militairet aldeles ikke bestræbte sig for at undertrykke, og som de Franske,

som det synes ikke uden Grund, bestyldte engelske Emissairer for at have Deel i. Ministrene maatte flygte ombord paa en fransk Brig, og Espartero traadte først imellem, da Dronningen gav sit Minde til at lade ham danne et nyt Ministerium. Dog hermed var Opstanden endnu ikke endt, men Pøbelen lod ham meer end engang ved sine blodige Boldsomheder angre, at han havde sat sin nyserhvervede Berømmelse paa et saa farligt Spil. Imidlertid lykkedes det dog tilsidst igjen at skaffe Rolighed tilveie, men der er nu al Grund til at vente, at det samme Spil vil begynde i næsten enhver By i hele Spanien, og at det vil blive nødvendigt for Frankrig at understøtte Dronningen. Skade for den svage Espartero, at han ikke har ladet sig nøie med sin glimrende Rolle som Fredens Tilveiebringer: sin Rolle som Dictator vil han neppe kunne gennemføre.

Neapel.

Striden med England saae i Begyndelsen af Juni Maaned endnu ganske alvorlig ud, men ved Frankrigs Mægling har den faaet det Udfald, som jeg forudsagde. Kongen af Neapel har maattet give fuldkommen efter, ophæve den tidligere Contract med det franske Selskab, betale en Skadeserstatning til England saavel som til Compagniet, samt endelig fastsætte en bestemt Udførselstold for det sicilianske Svovl. Derimod har Admiral Stopford med sine Krigsskibe forladt Neapel, og alle de opbragte neapolitanske Skibe ere tilbagegivne. Denne Knude er i det mindste løst, men der ere alligevel nok tilbage.

Preussen.

Efter længere Tids Svagelighed døde den preussiske Konge Frederik Vilhelm den Tredie den 7de Juni om Eftermiddagen Klokken 3½, i sin Alders 70de Aar og efter 43 Aars Regjering i den meest stormbevægede Tid, Europa har oplevet i mange Aarhundreder. I Anledning af hans Død ophørte

Skuespil, offentlig Musik og Lystighed kun i 16 Dage, ligesom ogsaa hans Begravelse fandt Sted i al Simpeltid i Charlottenborg Have under det Mausoleum, der er sat over hans første Gemalinde, den berømte Dronning Louise. Ham fulgte paa Thronen hans ældste Søn, Frederik Wilhelm den Sjette, som Faderen i sin sidste Villie paalagde, at anvende alt muligt for at opretholde Alliancen mellem Preussen, Rusland og Østerrig som det eneste, der kunde bevare Europas Rolighed og modarbejde de Ideer, som fra Vesten true de monarchiske Stater.

Den nye Regent søger rigtignok overalt at træde i Faderens Fodspor, men man har dog allerede seet ikke faa Tegns til, at han neppe saa fuldkommen vil følge dennes Politik. Med Hensyn til de kirkelige Stridigheder vises en fornuftig Eftergivenhed. Erkebisp Dunin faaer ifølge sit Ønske Tilladelse til at opholde sig i Münster og vil formodentlig snart blive givet fuldkommen fri; til den pavelige Curie skeer en Tilnærmelse, og det spændte Forhold mellem begge disse Hoffer vil sikkert snart ophøre. Ligesom Kongens Religiositet og sunde politiske Sands har bevæget ham til i dette Punkt at vise mere Eftergivenhed, end hans afdøde Fader, saaledes vil han ogsaa i Anledning af sin Thronbestigelse give en Amnesti for politiske Forbrydelser, der i intet Land vil være en saa stor Belgjerning, som i Preussen, hvor mangfoldige unge Mennesker endnu stedse vansmægte paa Fæstningerne og haardt afsøde en ungdommelig Ubetænksomhed, hvortil Begeistring har henrevet dem. Med Hensyn til den udenlandske Politik burde det vel være meget tvivlsomt, om Kongen saa fuldkommen vil følge sin afdøde Faders Raad. Han er ikke opvokset i denne Frygt for Frankrig og de derfra udstrømmede Ideer, som vare almindelige i hans afdøde Faders Ungdom og første Regjeringsaar, og har derfor med en langt større Upartiskhed kunnet tænke sig ind i de europæiske Forhold og overveie, hvilken Sjænde Preussen egentlig snarest har at

frygte, enten Besten eller Østen. Nu er det rigtignok sandt, Rusland er ingenlunde saa farlig for Europas Sikkerhed, som Tilfældet var for saa Aar siden, thi efterat man her ved den polske Opstand først ret har faaet Dinene op og kan betragte Ruslands virkelige Magt med mere Kølighed, efter den Stemning, som overhovedet synes at herske i dette uhyre Riges Indre, samt endelig efter den Gang, Sagerne nu have i Asien, og de uberegnelige moralske Nederlag, Rusland i den seneste Tid der har lidt, er der sikkert ingen Grund til at frygte for, at denne Magt i det Hele taget saa snart igjen bliver det civiliserede Europa farlig, men Rusland er og bliver dog Preussens nærmeste Nabo, som kan samle store Armeer i en Afstand af saa Dagsmarscher fra dettes Hovedstad og ved Fjendtlighedernes første Udbrud kan afskjære hele den østlige Deel af de preussiske Besiddelser; her til kommer, at det i den senere Tid ved sin stränge Spærring af Grændserne har forvoldet sine preussiske Naboer et stort Tab, og at man meget godt kan forklare denne Forholdsregel som et Middel til at vinde disses Hengivenhed, da de naturligviis undgik alle saadanne Ulykker ved at være russiske Undersaatter, og at det vel var tænkeligt, at Rusland paa en saadan Maade kunde ville indvirke paa sine vestlige Naboer, da det saa ofte anvender lignende Midler mod Syd, samt endelig, at Rusland ingenlunde i de sidste Aar har viist sig som en saa ventlig og forekommende Nabo og Bundsforvandt imod Preussen, som dette imod hiint.

Man kan saaledes godt forklare sig, at den nye Konge ikke betragter Alliancen med Rusland med samme Dine, som hans Fader, og hvis man kan troe de hos hans Undersaatter almindelig udbredte Meninger om hans Sindelag, da er han ingenlunde gunstig stemt mod Rusland, men det synes dog ikke at han for det første vil gjøre en Forandring i den af Preussen hidtil fulgte Politik, thi ellers kunde han sikkert ikke have indvilliget i den af de

fire store Magter nys afsluttede Tractat, som gaaer ud paa at tvinge Mehemed Ali, og som er en lige frem fjendtlig Demonstration imod Frankrig, Preussens naturlige Allierede. Det var jo vel tænkeligt, at den preussiske Minister i London i at afslutte denne Tractat blot havde fulgt sine tidligere Instructioner, og at den ikke bliver ratificeret af hans Hof, men hvorvel det første kan være saare rimeligt, saa synes det sidste dog ikke troligt, da det vilde gjøre alt for stor Opsigt, hvorimod det er mere sandsynligt, at Preussen vil anvende al sin Indflydelse for igjen at faae denne Uenighed bilagt og derfor snarere vil betragte sig som Mægler end som Part i Sagen; for Preussen vilde det være et utroligt politisk Misgreb, i denne Sag at yppe Fjendtligheder mod Frankrig, thi herved kunde det aldrig have andet end Tab, da det efter sund Politik fuldkommen maa dele Frankrigs Anskuelser i det orientalske Spørgsmaal.

Rusland.

Den store Kjempe rustet sig af al Magt for igjen at oprette de Tab, han har lidt i Asien, og som vel med Hensyn til det Materielle ikke ere saa betydelige for ham, men desto betydeligere i moralsk Henseende, thi som bekjendt slutte de letbevægelige Orientaler saa godt som alene fra Udfaldet, **der for dem er Guds Dom**, og da af de to mægtige Rivaler i Asien Russerne ere uheldige, saavel i Tscherkessien som i Chiva, Englænderne derimod med et mageløst Held erobre den ene Landstrækning efter den anden og nu allerede sende deres Tropper ind i Orus-Landene, det gamle Bactrien, medens for saa Aar siden endnu aldrig Noget af dem havde faaet Tilladelse til at seile ind i Indusfloden, kan man let tænke sig, hvor de Sidstes Indflydelse paa de mellem liggende, uafhængige Stater maa have fortrængt de Førstes; for et Aar siden herskede Russerne, middelbart eller umiddelbart, indtil Indus, nu kun til Orenburg, eller saa langt deres eget Gebeet strækker

sig, thi dertil har Perowsky maatte trække sig tilbage, og strax uden for Grændsen sværme fjendtlige Horder.

Tscherkeserne have i den senere Tid erobret en stor Mængde af de smaa Forter, som Russerne havde anlagt i dette farlige Land for at tvinge Beboerne, og saaledes ikke blot skilt sig af med disse Bevogtere, men ogsaa, hvad der var dem langt vigtigere, erhvervet sig en ikke ubetydelig Deel Skyts, som de tilforn aldeles manglede, og som gav Russerne en uhyre Overvægt i enhver Fægtning. Deres heldige Fremskridt have desuden i mange andre Henseender styrket dem, i det de have tilveiebragt en større Tillid til deres egne Kræfter, en beundringsværdig indbyrdes Enighed — noget næsten Uørt i disse Folkfærdes hele Historie — samt endelig en større Understøttelse udvendig fra, hvortil deres Dødsfjender selv maa bidrage meest, thi de fra Russerne flygtende Polakker og andre Deserteurer styrke Tscherkessernes Rader og bibringe dem en hidtil ukendt Krigstugt. Men de have nu sandelig ogsaa al deres Kraft fornøden, thi Sletternes fortørnede Behersker rustet sig af al Magt og sender sine talløse Krigskarer ind imellem Bjergene, for at tvinge disses frie Sønner. En russisk Hær har alt gjort Landgang i to Afdelinger ved Tuabs og Besouab, hvor den nu beskæftiger sig med at indtage eller gjenopbygge de tabte Forter og hvor den med sine Vaaben maa tilvinge sig ethvert Skridt; vi faae nu at see, om den udretter noget af Btydenhed mod sine uforfærdede Modstandere.

Rusland er isvrigt iaar blevet hjemløst med Misvært, og Keiseren ilede i den Anledning tidligere, end hans Hensigt ellers havde været, hjem fra sin Reise i Europa, paa hvilken han endnu kom til rette Tid til Berlin for at modtage det sidste Haandtryk af sin døende Svigerfader. I Rusland frygtede man i Anledning af Misværten, Hungersnød og Uroligheder, men maaskee lykkes det Regjeringens Foranstaltninger, — hvorved fri Indførsel af Korn til-

lades — at forebygge dette. Mod Syd marschere bestandigt Troppemæsser, og Udrustningerne gjælde ikke blot, som hidtil, Tscherkessien, men ogsaa Mehemed Ali, med hvis krigsvante Søn det nu endelig synes som de russiske Hære skulle maale sig. I Polen vedblive de kirkelige Stridigheder, fremkaldte ved Regjeringens Bestræbelser for at udbrede den russiske Kirke; flere høie catholiske Geistlige ere affødigede eller fængslede, fordi de modsatte sig Keiserens Befalinger, navnlig med Hensyn til de blandede Egteskaber, der her, saavel som i de østersøiske Provindser, vække stor Misfornøielse. I Anledning af Keiserens Nærværelse i Polen fandt der **ingen** Amnesti Sted.

Orienten.

Her seer det broget ud. Den saalænge opretholdt Status quo kommer nu nok til at ophøre, og Baabnene til at afgjøre, hvad der skal tilfalde Enhver. Men denne Afgjørelse synes noget betænkelig paa en Tid, da det tyrkiske Rige er næsten opløst, og da der ikke behøves nogen stor Rystelse for at bringe de forskjellige Stykker, hvoraf det er sammensat, til at falde aldeles fra hinanden.

Allerede i Begyndelsen af Juni Maaned foregik der en betydelig Forandring i det tyrkiske Divans Politik, thi medens endnu i Slutningen af Mai Salil Pascha blev assat, som det heed, fordi han var Mehemed Ali alt for hengiven, traf den samme Skjæbne alt den 6te Juni den gamle Storvisir, Chosrew Pascha, Repræsentant for det russiske Parti, i hvis Sted Kauf Pascha blev udnævnt til Storvisir. Den første Følge heraf var, at Mehemed Ali viste sig meget tilbøielig til Fred og i denne Henseende gjorde saa gunstige Tilbud¹⁾, at de sikkert

---

1) Han tilbød sig, at tilbagegive den tyrkiske Flaade og at aftræde Den Candia og de hellige Stæder, tilligemed andre erobrede, men ikke til Syrien henhørende, Districter, samt endelig Adana, imod at han blev arvelig forlehnet med Syrien og Egypten.

vare blevne antagne, dersom England ikke af al Magt havde arbejdet paa at vedligeholde Bruddet, hvortil Porten isvrigt ikke var meget villig. Da indtraf der er Begivenhed, som ganske forandrede Sagernes Stilling.

I Syrien udbrød der blandt de christne Maroniter paa Libanons Bjerge en Opstand, som fremmede Emissairer havde fremkaldt, og som strax antog en meget voldsom Character. Bønderne greb til Vaaben, fordi man vilde afvæbne dem, og de derefter frygtede for at udskrives til Soldater. De forlangte Fritagelse for Militairtjeneste og Hoveri, samt at maatte beholde deres Vaaben, men de vilde kun underhandle, naar Frankrig og England garanterede Freden, og søgte strax at sætte sig i Forbindelse med de fremmede Consuler. Henved 40 Primater og Scheiker traadte sammen og dannede to Divaner, et for de civile og et for de militaire Anliggender, og store Skarer af bevæbnede Bønder angreb Beirut, Sidon (Saïda) og Tripolis. Af deres Proclamationer saae man viensynlig, at der vare Europæere iblandt dem, ligesom det ogsaa snart viste sig, at to franske Carlister stode i Spidsen for Oprøret, men om der vare flere Europæere, og navnlig Englændere, indviklede i Sagen, er ikke blevet beviist, skjøndt det almindeligt paaftaaes.

Opstanden fik snart en farlig Character. Rigtig nok bleve Insurgenterne tilbagedrevne med betydeligt Tab fra Sidon (Saïda) og Tripolis, men Angrebet paa Beirut var heldigere, og denne By var nær ved at falde i deres Hænder, da den endnu netop i rette Tid fik Hjælp. I største Hast sendte Mehemed Ali Tropper til Syrien og var i Førstningen meget urolig, da han endnu ikke vidste, hvad Parti Drusernes mægtige Behersker, Emir Beschir, vilde tage, og han alt for vel kjendte Stemningen i Syrien til ikke at frygte det Værste, ifald dette Forsøg ikke snart blev undertrykt, saa meget mere, da han ikke tvivlede om at Englænderne vilde understøtte Insurgenterne. I Førstningen seirede Bønderne over

de udsendte Tropper eller bleve i det mindste ikke slagne, og engelske Krigsskibe nærmede sig Beirut med Ordre til at understøtte dem og forhindre ægyptiske Tropper i at lande, men det varede ikke længe, før det var let at mærke, at Opstanden var fuldkommen planløs, fremkaldt ved kunstige Midler, og aldeles ude af Stand til at modstaae Mehemed Allis Tropper, blandt hvilke især de vilde, albanesiske Leietropper ville anrette frygtelige Ødelæggelser i de insurgerede Landsbyer. Drusernes Emir, Beschir, bliver her, som i de tidligere Opstande, Mehemed Ali tro, og Bønderne have hverken nogen Anfører eller nogen Plan, saa det Hele snart vil være forbi, og Alt igjen ved det Gamle.

At Opstanden var kunstigt fremkaldt er der aldeles ingen Tvivl om, men om de to franske Carlister have handlet blot som ubesindige Martyrer for den christne Tro, eller som Emissairer fra Tyrkiet og England, kan endnu være tvivlsomt; men at de imidlertid have misbrugt de ulykkelige Bønders religiøse Begeistring og ved falske Løfter om Hjælp fra det christne Europa have styrtet dem i Fordærvelse, er uden for al Tvivl. Den franske Consul synes at have været i Forstaaelse med dem og bestyrkede Bøndernes Tillid til Hjælp fra Europa ved at benytte en ubetydelig Tvist med en ægyptisk General til at nedtage det franske Baaben og nedlægge sit Consulat, hvorved Oprøret fik betydelig Næring, men han vil sikkert herfor blive tilbagekaldt, og Frankrig understøtter under ingen Omstændigheder Oprørerne, om det end vil søge at anvende al sin Indflydelse for at redde de ulykkelige, misledte Christne fra Tilintetgjørelse, som let kunde blive deres Lod ligeover for de snysende Mahomedanere og især de blodtørstige, vilde Albanesere.

At England har understøttet, ja fremkaldt, Opstanden synes uden for al Tvivl. Dette var det sidste Evangsmiddel, det endnu havde i Hænde, og man greb først dertil, da der aldeles ingen Udsigter vare

til, længere at holde Porten saaledes hen, til dens egen Fordærvelse og til Fordeel for Ingen. Da Forsøningen var lige for Døren brød Opstanden ud, Proclamationer udstædtes af Europæere og paa europæisk Viis, de fremmede Consuler anraabtes om Hjælp, ligesom England og Frankrig om at garantere Freden. Samtidig hermed affluttede England sin Alliance med de tre østlige Magter, hvorved der besluttedes, at tvinge Mehemed Ali med Vaabenmagt, **selv med Udelukkelse af Frankrig**, en Alliancetractat, som Cabinettet alt for længe siden havde forkastet og som Palmerston holdt paa. Engelske Krigsskibe sendtes til Syrien med Befaling til at understøtte Opstanden og forhindre Egypternes Landgang, men denne var heldigviis allerede forbi, og Skibene igjen seilede tilbage til Alexandrien, thi Mehemed Ali er en snu gammel Statsmand, som ikke saa let lader sig narre. Til Forundring for hele Europa greb England her til Midler for at sætte sine eensidige Planer paa Syrien igjennem, som tvinge Ibrahim Pascha til at marschere til Constantinopel, og saaledes kaste Tyrkiet i Armene paa Rusland, hvilket Europa saa længe har modarbejdet. Der tales om et uafhængigt Syrien, om engelske Fabricaters Indstrømmen til Asien, om en direct Forbindelse med Ostindien, og hertil rækker, forunderligt nok, Preussen og Østerrig Haanden, medens Rusland som den ægte Diplomat tier og leer i Skjægget. Ja! det kan sagtens lee, thi kun det har Fordeel af denne hele Historie, men heldigviis sætter Mehemed Ali en Pind for det uafhængige Syrien og Frankrig for alle de andre Planer, **thi Frankrig vil ikke lade sig udelukke**. At Englands Fremgangsmaade i hele denne smukke Sag er saare uheldig, falder strax i Sinene, men vi faae nu at see, om Nationen vil anerkjende, hvad dens Styrrere paa egen Haand have gjort, eller om den vil vise sine Venner i Europa, at den ikke forlader den liberale Sag for sin sieblikkelige Fordeels Skyld, og forener sig med de store absolute Magter mod Frankrig og mod

alle den liberale Sags Benner. At den vil vælge det sidste Parti, tvivler jeg intet Dieblig om og anseer saaledes Europas Rolighed ikke for at være udsat for nogen Fare, hvorvel det orientalske Spørgsmaal er blevet endnu mere forviklet, end det før har været.

Før jeg forlader Orienten maa jeg dog her omtale en mærkelig Esterretning fra Arabien, som forekommer os Europæere ligesaa gaadefuld, som hele Mehemed Allis tidligere Færd i dette Land; efter nemlig i flere Aar at have anvendt utroligt paa at erobre Arabien, hvilket ogsaa for en stor Deel var lykkedes ham, har Vicekongen nu pludselig trukket alle sine Tropper tilbage fra Provindsen Yemen med Stæderne Hodeida, Lohaia og alle dertil hørende Havne, som nu staae aabne for Enhver, der har Lyst til at besætte dem. Beboerne frygtede meget for Overfald af de røveriske Arabere fra Bjergene og Ørkenen, og ønskede sikkert i Almindelighed, at Englænderne, som man ventede, skulde besætte dem, men dertil have disse endnu ikke gjort nogen Mine. Som Bevæggrunde for Mehemed Ali til dette uventede Skridt nævner man snart Frygt for Englænderne, snart Mangel paa Tropper i Egypten og Syrien, men ingen af disse Grunde synes tilstrækkelige til at forklare en saa paafaldende Forholdsregel.

C. Becker.

Grev d'Espannas Død¹⁾.

Conventionen til Bergara og Don Carlo's Indmarsch i Frankrig havde gjort en Ende paa Borgerkrigen i de baskiske Provindser; men det Samme gjaldt ikke med Hensyn til den øvrige Deel af Spanien. Insurrectionen var endnu i fuld Gang i Arragonien og Catalonien. Istedetfor at dæmpes, hævede tvertimod den rasende Parti:Aand sig ved Fredsforliget i Navarra. Et høit Ekstrig om Forræderi opløstes fra Berga til Morella. I Arragonien yttrede Misfornøielsen sig heftigere end nogensinde imod Chæfen, Cabrera, som bestandig havde viist sig som yderst uforsonlig og grusom; i Catalonien udbrød den samme Misfornøielse paa den meest uventede og uforklarlige Maade ved Fængslingen og Mordet paa Carl den 5tes (Don Carlos's) General-Capitain, den frygtelige Greve d'Espanna.

---

¹⁾ Denne Fremstilling, som indeholder de autentiske Oplysninger om den bekjendte Grev d'Espannas hemmelighedsfulde og sørgelige Død, er ledsaget med andre forklarende Bemærkninger om Borgerkrigen i Spanien fra 1834-1840 og om nogle af de to Partiers fornemste Anførere; den er taget af *Revue des deux mondes*.

For rigtig at opfatte denne ligesaa forunderlige som frygtelige Episode af den spanske Borgerkrig er det nødvendigt, at danne sig en rigtig Idee om Cataloniens sociale Tilstand og om Grev d'Espannas Stilling til dette Land. Catalonien er ved sin Hovedstad Barcelona den rigeste og meest oplyste Deel af Spanien, men det er ogsaa paa den anden Side, i Bjergene, beboet af de meest uvidende og fanatiske Mennesker. Geistligheden udøver her et sandt absolut Herredømme; forblindede og lidenskabelige, som de selv ere, lede Præsterne i Bjergegnene efter deres Lykke en forblindet og lidenskabelig Befolkning, som de overtale til Alt, hvad der behager dem. Ligesom den republicanske Aand er den ene fremherskende i den navarresiske Carlisme, saaledes er ogsaa den theocratisk Aand det i den cataloniske. For største Delen sammensat af Geistlige og Munkes afgiver Juntaen i Berga et tro Billede heraf.

Man veed, hvilken uhyrt Voldsomhed der bemægtiger sig Parti:Aanden, naar den faaer Præsterne til sine fornemste Ledere. Fanatismen i Juntaen i Berga havde givet Borgerkrigen i Catalonien Characteren af et særdeles Raseri. Denne Junta var oprindelig deelt, ligesom alle carlistiske Partier i Spanien, og de to store Dele, hvoraf den var sammensat, nemlig Adelen og Geistligheden, førte en indvortes, haard Kamp; men det heftigste Parti naaede omsider mere og mere Herredømmet, og Begivenheden i Bergara, idet den ganske opvakte Factions:Hadet, kronedes med Seier. Nu manglede der kun, at Greven af Espanna, uagtet hans Grusomhed, skulde være

bleven Formand for dette Parties exalterede Medlemmer, i Spidsen for hvilke Munken Torrebadella og Præsten Ferrer befandt sig.

Greven af Espanna havde, hvad vi ikke maae forglemme, under Ferdinand den 7de været General-Capitain i Catalonien. Det er bekjendt, at denne Fyrstes Regjering, saa absolut den ogsaa var, endnu ikke ganske havde tilfredsstillet det apostoliske Parti, som selv i Ferdinand den 7des levende Live aabenbart havde sat sine Forhaabninger til dennes Broder, Don Carlos. Just i Catalonien havde der til Fordeel for dette Parti yttret sig en Insurrection, som var bleven undertrykt ved Greven af Espanna. Det var Greven af Espanna, som havde havt den største Skyld i Henrettelsen i Bessières; ham var det, som havde bragt Formændene for Opstanden 1827 Døden, nemlig Doctor Pallas, Oberst Rasi Vidal, samt Hovedansføreren, Jey dels Estans; ham var det endelig, som uden Lov og Dom havde sendt et betydeligt Antal Officerer, der havde været Deeltagere i Insurrectionen, til Galeierne i Africa.

Da Grev d'Espanna senere overtog Befalingen over den carlistiske Armee, fandt han indlemmet i samme Slægtninger og Benner, ja endogsaa en stor Deel af selve de Personer, som vare blevene forfulgte imedens Ferdinand den 7de levede; Officererne, som han havde sendt til Galeierne, vare vendte tilbage og tjente nu under hans Commando. Idet alle disse den absolute Magts Coryphæer blot abløde deres Konges Ordre, som havde forlehnet Greven med denne Anthoritet, saa havde de dog med deres uub-

slukkelige Had imod ham tillige bevaret det hemmelige Ønske om Hævn. Disse Følelser syntes at have været hendøde i 5 Mar, men de slumrede blot, thi i Spanien glemmer man kun saare sjældent, og de opvaagnede pludselig fra det Dieblif af, da den Misfornøielse, som Greven opvakte, havde fundet en passende Leilighed til at yttre sig.

Da Conventionen til Bergara først var undertegnet, kunde Grev d'Españna ikke mere leve i Uvissheden. Han maatte hurtigt tage sit Parti: enten nedlægge Commandoen over den carlistiske Armee i Catalonien og flygte til Udlandet, eller — hvis han vedblev at beholde Commandoen, det være sig nu, at han vilde indgaae et Forlig, som Maroto, eller at han vilde vedblive Krigen — uden Tøven forvise alle Befalingsmændene ved det apostoliske, cataloniske Parti. Hvorfor har han ikke gjort det? Dette er meget vanskeligt at besvare. Sikkert er det ikke Frygten for at udgyde Blod, som har affholdt ham herfra; en saadan Følelse var fremmed for ham. Har han miskjendt det Alvorlige i sin Stilling; eller har han, idet han erkjendte det, ikke turdet tilintetgjøre det ved et eneste dristigt Slag, og har han været overbevist om, at han fremsfor Alt maatte vinde Tid, for siden efter at tage den Beslutning, som Omstændighederne medførte? Men vist er det, at hans Sjender stedse have forekommet ham, og det være sig nu, at han har handlet i Blinde, det være sig, at han har handlet af Frygt, eller fordi han maaskee har været behersket af en Skjæbne, der var endnu stærkere end han selv, saa har han endt med at bukke under.

Noget efter Tilendebringelsen af Conventionen til Bergara modtog han en Opfordring fra Dronningens Regjering til at indgaae et Forlig under samme Betingelser, som det, der nylig havde fundet Sted; der indtraf en engelsk Affending for at underhandle med ham. Dronningens General-Capitain i Catalonien, Don Geronimo Valdes, stillede sig i Spidsen for sine Tropper, for at ledsage den engelske Affending til Berga, men blev derpaa staaende ved Sierra de Viure for ikke at lade i Ryggen af sig den anden Division af den carlistiske Armee, der blev commanderet af Don Manuel Ivanez, tidligere kaldet El Marc de Copons, som manoeuvrede omkring i Egnen ved Sierra de Poreig. Hvad Greven angaaer, saa nærmede han sig uden Esforde den engelske Affending. Conferentsen varede omtrent en Time, hvorefter Greven vendte tilbage til Casa Minova, hvor han havde sit Hovedkvarter midt iblandt af sine Divisioner.

Uagtet intet fra nogen af Siderne bekendtgjordes om Udfaldet om denne Sammenkomst, saa behøvedes der dog ikke mere for at fremskynde Anklagen fra Grev d'Espagna's Fjender. Marquis Mata-Florida's Ankomst til den franske Grændse tilligemed Oberst Don Jost Oliana, som begge holdtes for at være Agenter fra den spanske Gesandt i Paris og for at staae i hemmelig Underhandling med Greven, bidrog endelig til at forøge Mistanken. Man kan endnu ikke med Visshed paastaae om Mata-Florida og Oliana virkelig havde en Mission fra Gesandten, men, hvad der er vist, er, at de catalo-

niske Absolutister enten have troet eller forudsat det, og at dette var Aarsagen eller Paaskuddet til de voldsomme Forholdsregler, som snart efter bleve tagne imod Grev d'España.

Imidlertid tilskrev Don Carlos ham et egenhændigt Brev, hvori han tilkjendegav ham, at Kongen, efter Marotos Forræderi, satte sin hele Tillid til sine to trofaste Undersaatter, Greverne d'España og Morella, og til deres heltmodige Bestræbelser for at frelse den gode og hellige Sag. Afskrifter af disse Breve bleve ifølge Dagsbefaling oplæste for samtlige Divisioner af den carlistiske Armee i Catalonien, og Soldaterne besvarede dem med Bifaldsraab til Grev for deres Konge og deres General. Greven indledede strax de militaire Operationer med megen Energi; han angreb, indtog og forvandlede den befæstede Borg, de Moya, til Aske; den anden Division under Alvarez's Commando gjorde det samme ved Copons, og for at undgaae en lignende Skjæbne aabnede Castell-Fresols sine Porte.

Harde denne kraftige Anstrængelse til Formaal at søvndysse Misfornøielsen? Dette er meget muligt, ja endogsaa sandsynligt, men i saa Fald var Hensigten ikke opnaaet. Den absolutistiske Sammensværgelse begyndte at uddanne sig, og efter Nogles Mening endogsaa med Cabreras Samtykke. Denne Sag fortælles saaledes: Efter Begivenhederne i Navarra skal Don Carlos's Tillid til det reent absolutistiske Parti have for et Dieblisk forandret sig, og misfornøiet med Cabrera, som ikke udførte hans Befalinger, skal han have havde udnævnt Grev

d'Esparna til General-Commandant i Catalonien, Arragonien og Valencia. Cabrera, som i længere Tid med Omhyggelighed ved Pengebestikkelser havde vidst at vinde Alle dem, som sluttede sig til Don Carlos, var da siebliffelig bleven underrettet om deres Hensigt, og han havde nu strax besluttet, at skille sig ved sin Rival.

Hvad der imidlertid er vist, er, at man paa een-gang saae den bekjendte Arias Tejeiro fremtræde i Berga, denne lille Advocat, som var bleven Minister for Don Carlos, og som, efterat have forvirret Alt i Hovedkvarteret ved sin Fanatisme, af Maroto var bleven udjaget af Landet. Efterat have tilbragt nogen Tid i Frankrig var Arias Tejeiro gaaet tilbage for at forene sig med Cabrera. Men siden efter hørte man fortælle, at Cabrera ligeledes havde jaget ham bort fra sig, og han kom nu og henvendte sig til Grev d'Esparna, som et Offer for den sorteste Forfølgelse. Alt, hvad der var blevet ilde behandlet for Cabrera, var sikkert paa at finde Hjælp hos Grev d'Esparna; denne modtog ogsaa virkelig Arias Tejeiro meget vel og syntes at ville gjøre ham til sin Raadgiver og Ven.

Var Arias virkelig bleven forjaget af Cabrera, eller var hele denne Historie kun et Opspind for at erholde en god Modtagelse hos Grev d'Esparna? De, som alligevel troe, at her har fundet Forræderi Sted, fortælle det, som havde tildraget sig, saaledes: Arias havde efter sin Ankomst til Berga hemmeligen sat sig i Forbindelse med Torrebadella og de ivrigste Hovedmænd for Juntaen, og faaet dem

stemt for, at man henvendte sig til Don Carlos med Forestillinger. For ikke at vække Mistanke havde man undgaaet at overdrage denne Forretning til noget af Medlemmerne af Juntaen, og dertil udvalgt Munken Espar, Rector for det carlistiske Universitet, som var oprettet i Portella, og en af de Heftigste af Partiet. Espar var passeret Grændsen og ankom til Bourges, hvor han havde talt med Don Carlos, og medbragte fra dette Møde en mundtlig Fuldmagt til at affædige Greven som Rorrader og Underhandler.

Efter opfyldt Sendelse havde Espar strax underrettet Cabrera om Udfaldet, og denne havde fra sit Hovedquarteer affendt Oberst Don Antonio Jesus de Serradilla til Berga for at tilskynde Arias og de Dvrigte til at fuldbyrde Anslaget. Hvad Espar angaaer, da havde han, af Frygt for at falde i Hænderne paa Grev d'Esparna, begivet sig lige til Grændsen, dog uden at overskride det franske Gebeet, og herfra tilskreven Torrebaddella, at han maatte lægge Haand paa Bærket. Alt, hvad man kunde sige om denne Tingenes Fremstilling, er, at de to tilsyneladende Facta, hvorpaa de beroe, Espar's Reise til Frankrig og Serradillas til Berga, ere autentiske, men hvad de hemmelige Instructioner betræffe, saa ere disse kun grundede paa Formodning. Denne Serradilla var en heftig Absolutist, som skal være flygtet til Navarra, hvor han er bleven et Offer for d'Estella's blodige Henrettelser; han var en fortrolig Ven af Arias Tejeiro og Armee-Intendanten i Catalonien, Gaspard Dias de Labandero, som

spiller en Rolle i denne Beretning. Men hvorledes det saa end var, saa havde Sammensværgelsen Fremgang, og Grev d'Españna syntes ikke at blive dette vaer. En besynderlig Begivenhed, som indtraf i dette Tidspunct, viste enten en uforklarlig Tillid eller ogsaa en endnu mere paafaldende Forstillelse hos ham. Den carlistiske Oberst Fontanillas, Gouverneur i Fæstningen Hort, kom en Dag for at aflægge ham et Besøg i hans Hovedquarteer, og fortalte ham Alt, hvad det var opspundet imod ham. Greven hørte paa ham med kold Ligegyldighed, og dadlede ikke alene denne Meddelelse, men straffede endog den, som gav ham den. Han fratog strax Obersten Commandoen over Fæstningen, indesluttede ham i en aaben Landsby uden Forsvar i Bjergene og formeente ham hans Sold og Rationer. Da Fontanillas saae sig saa grusomt behandlet, paa det Sted, hvorhen han var sendt, paa engang givet til Priis for Dronningens Tropper og for de Sammensvornes Hævn, hvis Planer han havde afløret, forlod han Partiet, gik over Grændsen og flygtede til Perpignan.

Denne Tiltro, den være sig virkelig eller falsk, syntes ikke destomindre at forsvinde; man saae Greven efterhaanden blive mørk og indesluttet. Han forlod en Dag de militaire Operationer og begav sig til Berga, hvor han kaldte Brigaderen Peres de Avila, som var Commandeur for den første Division, til sig og sagde: "De veed, min Ven, at Præsterne i Juntaen søge at bringe mig af Dage; jeg maa drage Omsorg for at forekomme dem; men, idet jeg oppebier, hvad de ville foretage

sig, maa jeg omgive mig med Forholdsregler til min Sikkerhed. Udvælg en Officeer af prøvet Trofskab og nogle Soldater, paa hvis Tillid vi kunne stole, og send dem til mig." Peres de Avila adlød; han overdrog dette Hverv til Grenadeercapitainen ved den sjette Bataillon, Borrés, som med de bedste Grenaderer af sit Compagni begav sig til Berga og meldte sig hos Greven. Denne modtog ham meget naadigt og gav ham de nøiagtigste Instructioner for at vaage over hans Sikkerhed og Opretholdelsen af hans Dage.

I nogle Dage ledsagede denne nye Escorte Greven overalt. Naar han gik til Juntaen, maatte Capitain Borrés bevogte de ydre Tilgange og med forskjellige Mellemrum indfinde sig i Forsamlingsalen, for at forsikre sig om hans Tilstedeværelse. De samme Forholdsregler bleve tagne, naar Greven gik til Messe. Men alt dette varede ikkun kort. Bevægeligheden i Grevens ellers saa faste Land havde naaet en ubegribelig Høide. Uden nogen bekjendt Grund lod han en Morgen Capitain Borrés kalde til sig og sagde tørt til ham. "Det er latterligt, at De bestandig ledsager mig med Deres Grenaderer; jeg frygter Ingen, og De kan begive Dem tilbage til Deres Bataillon med Deres Grenaderer." Uden at svare eller gjøre nogensomhelst Modforestilling adlød Borrés¹⁾, og Greven optog igjen sin gamle Escorte, bestaaende af Gensdarmen og Cosakker²⁾.

1) Capitain Borrés saae sig efter hans Mord, for i nogle Dage at have været Chef for hans nye Escorte, givet til Priis for Juntaen i Bergas uforsonlige Had og udvandrede, for at undslippe de Rasendes Hævn.

2) Grev d'Espagna havde i Catalonien dannet et

Da han kort Tid efter tilligemed sin Generalstabs befandt sig ved **Prats de Alfanés** ved den Division, som dannede Avantgarden, tilfillede en betroet Person ham et Brev, i hvilket man underrettede ham om, at hans Død bestemt var besluttet. Uagtet dette Brev var affattet anonymt, gjenkjendte Greven dog Haandskriften, og han erkjendte nu en virkelig Fare. Frygtende for, at hans Undergang endnu var besluttet samme Aften, lod han strax de to Chefer for sin Escorte kalde; han undersøgte selv deres Vaaben, steg til Hest og, fjernende sig fra sin Generalstab, begav han sig til et Landsted, kaldet **vilata de Marlés** ¹⁾, for der at overnatte.

---

irregulairt Cavalleri, som han benævnte Cosacker, og som i Grusomhed langt overtraf de Donke.

¹⁾ Efterstaaende Anekdote vil lære os at kjende Grevens Sæthed. Eieren af Casa-Vilata de Marlés var en meget riig og gammel Pebersvend; Greven lod ham kalde for sig og sagde til ham, at, for at være til Nytte i Samfundet, maatte man gifte sig og gjøre en eller anden stikkelig Piges Lykke. Pebersvenden modstod, og for at straffe ham, indquarterede Greven et heelt Compagni hos ham. Snart efter paafulgte en fornøyet Opfordring, som atter vistes fornøyet Modstand, hvorpaa han erholdt endnu et Compagni til Indquartering. Garnisonen vorte saaledes daglig med foregede Soldater. Pebersvenden saae endelig ingen anden Udvei, for ikke ganske at blive ruineret, end at tage sig en Kone, og Greven medte selv ved Brylluppet. Imidlertid har Eieren af Casa-Vilata de Marlés befunden sig meget vel ved denne Forandring i sin Stilling.

Hele denne Nat igjennem sov han ikke og var ikke aflædt. Han eftersaae ofte Gensdarmernes Geværer i sin Escorte, for at overbevise sig om, at de vare ladte og forsynede med Fængkrudt paa Vandene.

Mod Daggry steg han til Hest og reed til Berga, hvor han forblev flere Timer indesluttet i sit Værelse uden at modtage Noget. Maaskee tilbragte han denne Tid med at overtænke sin Stilling, og med at udgrunde nye Anslag imod sine Fjender, nogle af disse blodige Combinationer, som vare ham saa egne. Saaledes tænkte Alle, som kjendte ham næriere, da de saae, at han hidkaldte til Berga den 7de Bataillon, som kaldtes Infante Don Sebastian og som stod under Commando af Don Juan Gomez; denne Bataillon havde tjent som Mynster for Organisationen og Disciplinen i hele Armeen, og den var lige indtil den sidste Soldat Generalen saa hengiven, at man kaldte den Grev d'Espannas kongelige Garde. Denne Forstærknings Ankomst til Berga opfyldte de Sammensvorne med Rædsel; men de vare allerede gaaede for vidt til at de kunde træde tilbage, og disse Forholdsregler havde intet andet Resultat, end at fremskynde Catastrophen.

Enhver lydelig Demonstration var umulig, og Juntaen var ikke ubekjendt hermed. Endogsaa en formelig Befaling fra Prætendenten vilde maaskee ikke have været tilstrækkelig for at fratage Grev d'Espanna Commandoen over Armeen. Den Disciplin, som han der havde indført, indestod ham for en passiv Lydighed. Den 7de Bataillon, som han havde hos sig i Berga, vilde paa det allerubetydeligste Tegne

have tilintetgjort Alle, som kun havde viist den mindste Modstand. I Nærheden heraf, i Caserras, befandt sig den 1te Division under Commando af Brigadeer Peres de Avila. Den Division, som udgjorde Avant-Garden med Cavalleriet under Oberst Camps Befaling, var ligeledes ikke langt fjernet fra Berga. Saaledes var man da for Alvor nødsaget til at tage sin Tilflugt til en List for at naae det Maal, som man havde foresat sig.

Paa det at Fæstningen Berga kunde fritages for en unyttig Beskydning i Tilfælde af en Beleiring eller Attaque, havde Greven bestemt, at Juntaen, for at holde sine Forsamlinger, skulde forflyttes til Avia, en befæstet Landsby, som laae en halv Mill derfra. Det var i denne befæstede Landsby at Sammensværgelsen havde sit Centrum; man søgte ved alle mulige Midler at drage Greven herhen, for her at kunne udføre det skrækkelige Anslag imod ham, som man havde fattet, og vi skulle nu faae at see, hvorledes dette lykkedes.

Juntaen holdt daglig sine Forsamlinger, men Greven tog ikkun Forsædet i dem, naar han enten vilde foreslaae eller understøtte nogle Forholdsregler imod dens Medlemmers Dufte. For nogen Tid siden havde han bedet Labandero, Armeointendanten, at raadslaae med Juntaen om Midler til at kunne give Tropperne Leilighed til at høitideligholde den 4de November, Don Carlos Fødselsdag, ved at tilstaae dem dobbelt Ration og i det mindste en halv Maanedes Lønning. Intendanten lod, som om han beskæftigede sig med dette Hverv, og hver Gang

Greven talte herom, svarede han, at man arbejdede paa at skaffe de fornødne Penge tilveie, men at den fuldkomne Afgjørelse afhængte af Juntaen, og navnlig af Udbetalings-Commiteen.

Uagtet Greven ikke modtog Nogen efter sin Ankomst til Verga, saa tilstod han dog alligevel Intendanten Afgang til sig. Denne, som var enig med de Sammensvorne, forsgede Banskfeligheden i, til den 4de November at kunne erholde den betydelige Sum, som var fornøden, uden at den daglige Ejerneste, Levnetsmidler og Materialier maatte lide derunder, og han foreslog Generalen selv at tage Forsæde i Juntaen for ved sin Autoritet at tilintetgjøre den Modstand, som denne Forsamling mødte med. Greven vilde i Begyndelsen ikke give efter for Labanderos indstændige Anmodninger, idet han anførte, at hans personlige Indblanding i denne Affaire forekom ham unyttig. Labandero lod sig imidlertid ikke affrække og fornyede flere Gange sit Forslag. Endelig fandt han den 26de October Greven i en for denne ulykkelig Time; han forestillede ham, at en Deel af Bidragene til den forlangte Sum allerede var modtagen for at man kunde disponere derover; men ifølge en stærk Opposition, som havde reist sig, havde den faaet en anden Bestemmelse, og han havde i dette Punkt ikke kunnet beseire Juntaen, og i Særdeleshed ikke Udbetalings-Commiteen, men, efter hvad han havde bemærket under Discussionerne, vilde sikkert Grevens Nærværelse useilbarligen hæve enhver Banskfelighed. Han tilføiede, at der ikke var nogen Tid at spille, og bønfuldt Greven om, tilligemed ham at

begive sig til Juntaen endnu i Aften, for saaledes engang for alle at faae en Ende derpaa.

Det var da saaledes henimod Kl. halv syv om Aftenen den 26de October 1839, sølgelig ved den indtrædende Nat, at Grev d'Esparna, iført sin Galla-Uniform, ledsaget af Labandero, af sin Secretair, Don Louis Adell, og af den almindelige Escorte, som bestod af nogle Gensdarmere og sex beredne Cosacker, forlod Berga og tog Veien til Avia. Han var i meget godt Humeur, og, imedens Touren stod paa, ophørte han ikke at tale og skjæmte.

Juntaen holdt sine Forsamlinger i Præstegaarden i Avia, som stødte op mod Kirken og laae udenfor Landsbyen. Forsamlingsalen laae i 1ste Etage, som beboedes af Præsten. Denne Sal var temmelig rummelig og havde en Alkove i Baggrunden. Foruden Hovedtrappen havde Huset endnu for Præstens Bequemmeligheds Skyld en lille, steil Trappe, som gik ud til Kirken. Der var ingen anden bevæbnet Magt i hele Landsbyen Avia end nogle Gensdarmere, som udgjorde en Escorte for Juntaen.

Da Greven steg ned af Hesten, sagde han ved Døren til sin Secretair Adell, at han atter maatte indfinde sig der Kl. 9 for at vende tilbage med ham, og steg derpaa, ledsaget af Intendanten, op i Forsamlingsalen. Gensdarmerne, som havde escorteret ham, blev der som sædvanlig anvist Pladser i Stue-Etagen, og de sex Cosacker trak sig tilbage til et Huus i Landsbyen, som var anvist dem for at kunne stige af og sørge for deres Heste.

Ved sin Indtrædelse i Salen fandt Greven
 Brigadeer Orteu, Vicepræsident for Juntaen, og
 nogle Medlemmer, som stode opreiste og hilsede ham
 med dybe Tegn paa Respekt og Underdanighed; de bade
 ham om, at have den Godhed at vente nogle Minut-
 ter, for at de kunde faae Tid til at kalde paa de
 manglende Medlemmer. Man begyndte en munter
 Samtale, og næsten i samme Dieblig forlode Mun-
 ken Torrebadella og Præsten Ferrer, begge Med-
 lemmer af Juntaen, Salen. Greven maatte natur-
 ligviis formode, at det skete i den Hensigt at under-
 rette de fraværende Medlemmer. Efter en kort Sam-
 tale paa Trappen vendte Torrebella tilbage, og
 Ferrer steg ned i Stue:Etagen i Spidsen for Gens-
 darmene, som udgjorde Juntaens Vagt, og som
 bleve commanderede af Don Francisco Labot, kal-
 det Caragolet. Han kaldte de to Chefer for Gre-
 vens Escorte, ved Navn La Mota og Palleros,
 for sig, og befalede dem i General:Commandanten,
 Hans Excellence Grev d'Espannas Navn, at afgive
 deres Vaaben, og lade sig arrestere som Fanger. Disse,
 som vidste, at de ikke havde noget at bebreide sig,
 viste vel megen Forundring; men de betænkte Gre-
 vens besynderlige Character, som var fuld af Egen-
 sindighed, og, da de ikke ahnede noget Forræderi fra et
 af Medlemmerne af Juntaen, adløde de uden Mod-
 stand og bleve under Bevogtning førte til Kjælderens
 i Huset.

Ferrer befalede dernæst Gensdarmene af Grevens
 Escorte at begive sig til to Huse, der laae isolerede
 paa Marken, hvilke han lod dem anwise, og der at

forholde sig roligt. De adlød uden Indvending, deelte sig i to Afdelinger og toge Retningen henimod de betegnede Steder, hvor der allerede var truffet Forholdsregler til deres Modtagelse og Bevogtning. En lignende Ordre blev givet til de sex Cosacker, som stege til Hest og reed til et andet Huus ude paa Marken. Saaledes befriet for alle de Folk, som dannede Grevens almindelige Vagt, placerede Don Francisco Labot, kaldet Caragolet, Skildvagter rundt omkring Huset, med Ordre til ikke at tilstede Nogen Ind- eller Udgang uden en foregaaende Befaling fra deres Chef.

Efterat have taget disse Forholdsregler, og efterat man havde givet Munkene Milla og Sanpons Underretning, traadte Ferrer ind i Salen og forkyndte disse to nye Medlemmers Ankomst. Greven aabnede derpaa Forsamlingen og begyndte at tale; men Ferrer reiste sig strax med Pistolen i Haanden, afbrød ham med en frygtelig Stemme og tilkjendegav ham, at han ifølge Kongens Befaling havde ophørt med at være General-Commandant i Catalonien, og at han maatte aflevere sin Kaarde og Commandostav. Greven blev meget forundret; imidlertid svarede han med megen Fasthed, at han ærede sin Souverains Befaling og vilde nedlægge Commandoen, saasnart man havde viist ham hans skrevne Ordre, men at han ikke vilde vige for Vold. Ved disse Ord, som han bekræftede ved at lægge Haanden paa sit Kaardefæste, aabnede man Gardinerne til Alkoven, som fandtes bagved ham; to bevæbnede Mænd traadte hurtigen frem og

rettede Pistolløbene imod hans Bryst. Den ene af disse Mænd var Ferrer, Chirurg ved Militair-Hospitalet i Verga, Broder til Præsten, den anden en juridisk Student, Franssch del Pual. Greven viste ingen Svaghed ved dette Syn, han protesterede paany imod denne List. Men Præsten Ferrer, som i den venstre Haand holdt en ladet Pistol, nærmede sig ham og gav ham et saa voldsomt Slag i Hovedet med den knyttede Næve, at han faldt udstrakt til Jorden, uden nogensomhelst Bevidsthed. De to Mordere, som vare traadte ud af Alkoven, fratog ham Kaarden og Commando-Staven. Den stolte Grev d'Esparna laae nogen Tid paa Gulvet, berøvet sine Sandser. Da han kom til sig selv, satte han sig overende og forlangte med klagende Stemme et Glas Vand, hvilket man nægtede ham . . . Henvendende sine nedslagne Dine til sin gamle Raadgiver og Ven, en berømt Advokat i Barcellogna, Don Ignacio Andreu y Sanz, udbad han sig hans Raad; men Sanz vendte ham Ryggen, idet han svarede: Det er for sildigt!

Imedens dette tildrog sig, fremstillede Grevens Secretair, Don Louis Adell, sig i Døren til Huset. Man lod ham træde ind i Stue-Etagen, uden at sige noget til ham, men neppe var han kommet indensfor, før man bemægtigede sig hans Person; man lod ham stige op i anden Etage, hvor han blev holdt arresteret og skjult bevogtet i fire Dage, uden at han var vidende om, hvad der tildrog sig.

Klokken imellem ti og elleve om Natten stødte de Sammensvorne den ulykkelige Greve ned af den

snævre, steile Trappe, som førte fra Præste-Boligen til Kirken. Ved Døren fandtes et Muuldyr, som man lod Greven bestige og begav sig derpaa affted med ham. Han reiste, ledsaget af Vicepræsidenten for Juntaen, Don Jacinto Orteu, Munkken Don Mateo Sanpons, Præsten Don Narciso Ferrer, hans Broder, Chirurgen ved Militair-Hospitalet, den juridiske Student Franssch del Pual og Chefen for Escorten, Don Francisco Labot, kaldet Caragolet, med 16 Gensdarmmer. Man tog Retningen til Huset, kaldet Hostal de la Rivera, et Værtshuus, som laae fire Mile fra Berga, hvor Toget tilbragte Næsten af Natten, idet de strengt bevogtede deres Fange og bergvede ham baade Seng og Jld.

I samme Dieblif, som man satte Greven paa Muuldyret ved den Dør, der førte til Kirken, gif Intendanten Labandero ud af den modsatte Port og iilte til Berga, med det Hverv at bemægtige sig alle de Papirer og Effecter, som fandtes i Grevens Huus. Portene i Berga bleve lukkede med Nattens Komme; men Gouverneuren i denne Fæstning, Burjo, der var indviet i Sammensværgelsen, ventede med Begjærlighed Udfaldet af Complottets første Act. Burjo aabnede hemmelig Indgangen for Intendanten, hvorpaa begge samlede begave sig hen til Grevens Huus. Klokken var allerede over elleve; Garnisonen og Indbyggerne laae i den dybeste Søvn. Efterat have bemægtiget sig Papirerne, beskæftigede man sig med at sikkre sig en lykkelig Fremgang for det, som endnu stod tilbage at udføre.

Bergas Porte aabnedes dagligen ved Morgengry, naar Reveillen gik. Den 27de October vare de endnu lukkede Klokker ti om Formiddagen; Indbyggerne og Garnisonen vidste ikke paa anden Maade at forklare sig denne Nyhed end ved Fremrykningen af et eller andet Corps af den christinske Armees. Bataillonerne Nr. 7, 14 og 20, som udgjorde Garnisonen, vare Grev d'Esparna meget hengivne. De Sammensvorne vare ikke uden Frygt for en Opstand, hvis man erfarede, hvad der havde tildraget sig den foregaaende Dag, og de besluttede derfor at give Ordre til Bataillonerne om at holde sig indenfor Bergas Mure og i Slottet, indtil de i deres videre Forholdsregler kunde støtte sig paa andre Kræfter.

Klokker var omtrent halv elleve, da man udenfor Berga hørte flere Tambourer røre Trommerne. Det var den 10de Bataillon, commanderet af den i Sammensværgelsen indviede Don Antonio Rius, for hvilken man aabnede Portene. I Spidsen for denne Bataillon marscherede Brigaderen Don José Ségarra, Chef for Armeens Generalstab og Adjutant hos Grev d'Esparna, samt Oberst Don Miguel Pons, mere bekjendt under sit Tilnavn El-Bap-al-Oli.

Bataillonen Nr. 10 forblev under Baaben ved sin Indmarsch i Berga, og Brigaderen Don José Ségarra lod sig anerkjende som General-Commandant for Armeen i Catalonien, foregivende, at dette skete efter en kongelig Ordre fra Don Carlos; han blev efterfulgt som Chef for General-Staben af El-Bap-al-Oli. Paa samme Tid arresterede man Don Juan Gomez, Commandeur for den 7de Bataillon,

som Tilhænger af Greven, og fritog de andre Officerer for deres Lydighedspligt, bestandig i Don Carlos's Navn. Saaledes skete da Overleveringen af Grev d'Españas tyranniske Magt til Juntaens absolute Herredømme uden Sværdslag.

For at forebygge enhver ydere Indblanding udsprede man det Rygte, at Grev d'España stod i Begreb med at slutte et Forlig med Dronningen, da han var bleven arresteret. Man var meget omhyggelig for, i disse Rygter at bestemme Betingelserne, som han fastsatte for sig og sine Begunstigede, imedens han paa den anden Side, som man sagde, ikke forlangte nogen Garanti, eller gjorde nogen Betingelse til Fordeel for de Geistlige og trofaste Forsvarere af Religionen. Man tilføiede, at der fra Don Carlos var indløbet en Befaling til Juntaen, som affatte Greven og i hans Sted udnævnte Ségarra; at Greven havde underkastet sig, og, efterat have nedlagt sin Magt for Juntaen, under sikkert Leide havde begivet sig paa Reisen til Frankrig. I de følgende Dage paastod man at have opsnappet hans Correspondence med Marquis Miraflores og Don José Ollana, som var denne Ambassadeurs Agent, hvilke underhandlede med ham om, **imod en betydelig Sum**, paa Naade og Unaade at overgive alle trofaste Forsvarere af Don Carlos's Sag og Cataloniens Religion.

Imidlertid vendte Vice-Præsidenten for Juntaen, Don Jacinto Orteu og Munkens Sanpons om Morgenen den 27de tilbage til Verga, efterat de havde uddeelt deres sidste Instructioner til Præsten Ferrer.

Denne tvang Greven til at bestige sit Muuldyr og tog med sin Bedækning Veien til Call:Oden. Efter to Timers Marsch gjorde Toget Holdt paa et affides liggende Sted. Ferrer befalede Fangen, at stige ned af sit Muuldyr, at aflægge sin Uniform og klæde sig som Bonde. Denne vægrede sig derved og erklærede bestemt, at han aldrig vilde tillade, at man berøvede ham hans Insignier; men Soldaterne, som adlød Ferrers Ordre, kastede sig over ham, bandt ham og afreve ham Stykke for Stykke hans Uniform, isørte ham en grov Dragt, saaledes som de fattige Bjergbeboere brugte den, og fortsatte Marschen, efter igjen at have kastet ham op paa Muuldyret. Under denne ydmygende Forvandling udbrød Greven flere Gange: "Det er tydeligt, at man vil ombringe mig!" Men hans Bødler paabød ham Tausshed og forsikkrede, at man førte ham til Frankrig, uagtet det ikke var den Retning, de fulgte; thi de marscherede parallelt med Grændsen imod Seo d'Urgel.

De tilbragte Natten paa et Landsted, som laae i Nærheden af Bondebyen Cambrils, og forbleve der hele Dagen den 28de. Om Aftenen begave de sig til Casa:Casellas, et Landsted, som laae nærved d'Organa, hvor de forbleve hele Dagen den 29de October. Om Aftenen den 29de bragte man Greven til et andet Landsted; den 30te ankom man igjen til Casa:Casellas. Alle disse hemmelighedsfulde Bevægelser vare iforveien beregnede. Man vilde vinde Tid, for at Juntaen kunde befæste sin Magt; man vilde see, hvorledes Armeen optog Grevens Forsvinden; i ethvert Tilfælde vilde man opretholde hans Liv, og, idet

man ventede, aftale Midlerne til at skaffe sig ham fra Halsen. Klokken 9 om Aftenen den 30de October forkyndte man Greven, at man vilde føre ham til Frankrigs Grændse, og at man der vilde frigive ham. Man søgte endogsaa at give ham et Slags Uresoppreisning, idet man gav ham at forstaae, at alle disse Bevægelser alene havde havt til Hensigt, at undgaae et Sammenstød med en Colonne christinske Tropper fra Urgel, som vankede omkring i Omegnen, og at man havde afventet Beskyttelsen af en Bedækning, for at kunne naae Grændsen med mere Sikkerhed. Et Glimt af Haab opgik i den Ulykkelige's Sjæl og udbredte sig over hans nedslagne Ydre.

Han havde i mere end en Time siddet paa sit Muuldyr midt i Gaarden og ventet paa, at man skulde begive sig paa Marschen; utaalmodig over dette Ophold forlangte han at vide Grunden hertil af sine Bogtere. Man svarede ham koldt, at man afventede Underretning om Bedækningens Ankomst ad den omtalte Wei. Efterat endnu en Time var henløben for ham i den samme Stilling, kom der en hemmelig Affending for at tale med Ferrer, og man bød Greven at stige af, da man nu agtede at tilbringe Natten her. Greven spaaede sig intet Godt af dette Ophold; det flygtige Haab, som for et Dieblisk havde oplivet hans Sjæl, forvandlede sig til et bittert Had, der gjorde sig Luft i de heftigste Skjældsord imod Bogterne. Disse bleve rasende, kastede sig over ham, stødte ham ind i et Kammer og vilde binde ham fast med Toug. Greven havde dengang fyldt sit 67de Aar; men hverken denne hans Alder, ei heller

Allt det, han havde lidt i de sidste Dage, havde funnet nedslaae hans physiske Kræfter. Langt fra at være udtømte, vare de endogsaa ved Fortvivlelsen forhøiede til en saadan Grad, at Ferrer og sex af hans stærkeste Medhjælpere havde Nøie med at tvinge ham; tilsidst maatte han bukke under, og de bandt ham med Hænder og Fødder til en gammel Lænestol.

Han tilbragte i denne skrækkelige Tilstand hele Natten den 30te og hele Dagen den 31te og udspyede bestandig Gift og Galde imod sine Bødler, som hævnede sig tilstrækkeligt idet de spyttede paa ham og udøvede alle Slags Voldsomheder imod ham. Klokken henimod ti om Aftenen, efter en Express's Ankomst til Casellas, satte det frygtelige Tog sig i Bevægelse. Man løste Greven, som igjen blev sat op paa Muuldyret, og man forsikkrede ham med haanlig Latter og Frydeskrig, at Timen til at føre ham til hans **Lands** Grændse nu var kommen. Toget drog affted i Retningen henimod Segre. Da det ankom til Broen la Espia, bemærkede man en Gruppe formummede Folk, som vare skjulte i Skoven; den bestod af nogle Soldater af Bataillon No. 4 (Prindsen af Asturien), Commandeuren for denne Bataillon, Don Antonio Pons, Broder til den bekjendte Bap=al=Oli¹⁾, den carlistiske

---

1) Don Miguel Pons, kaldet Bap=al=Oli (ordret Joseph i Olien) havde taget Deel i Opstanden i Catalonien 1827. Arresteret efter Grev d'Espannas Ordre blev han dømt til at gaae til Galeierne i Africa. Greven, som traf ham i Factionen, da han overtog Commandoen, begik den Feil at troe, at han kunde udslette hans Misfornoielse ved at udnævne ham til Oberst. Bap=al=

General Bartholome Porredon, bedre kjendt under Tilnavnet Ros de Eroles¹⁾, og Don Mariano Orteu, Adjutant hos Greven. Da han blev omringet af denne nye Bande Mordere, bemærkede Greven midt iblandt dem sin Adjutant Orteu, og udbrød, da han gjenkjendte ham: "Mariano"! dette var hans sidste Ord. Orteu svarede ved at affyre sin Pistol paa ringe Distance imod hans Bryst; paa dette Signal blev han oversaaet med Dolkestik af Ros de Eroles, Pons og Flere. I det Dieblig, da han faldt fra sit Muildyr, stak Chefen for Juntaens Besdækning, Don Francisco Labot, ham en Kniv dybt ind i Nakken. De Frivillige af den 4de Bataillon vare forsynede med Loug; man bandt nu en

---

Oli blev udnævnt til Brigadeer og Chef for Armeens General-Stab.

Don Antonio Pons, den Foregaaendes Broder, blev ligeledes sendt til Galeierne i Africa, fordi han havde medvirket til den carlistiske Insurrection i Aaret 1827.

¹⁾ Don Bartholome Porredon, kaldet Ros-de-Eroles (ordret: Den Røde fra Eroles, Navnet paa hans Landsbye), havde deeltaget i den samme Conspiration og deelt Skjæbne med de Andre. Da Greven kom til Cataloniaen, traf han ham i Egenkab af General-Commandant for den første Division, en Commando, som han snart fratog ham, for at betroe den til Peres-de-Avila. Han sendte Ros-de-Eroles til Organa med en ubetydelig Ansættelse, som Militair-Commandant over dette District. Ros-de-Eroles er en grusom Mand, uden Opdragelse, og af en saa ringe Stand, at han indtil Borgerkrigens Udbrud 1820-1823 havde gjort Tjeneste som simpel Staldkarl i et Vertshuus i Biergene Cerdagne.

uhyre stor Steen fast til hans Legeme og kastede ham, imedens han endnu stønnede, ned i Floden Sègre . . . Morderne haabede saaledes at udslutte det sidste Spor af denne Forbrydelse, som skulde forblive en evig Hemmelighed; Forsynet vilde det imidlertid ikke. Det være sig nu, at Touget blev overskaaret, ved af Strømmen at føres imod en skarp Klippe, eller at Stenen har løsrevet sig ved Faldet, eller at den er bleven afrevet ved den stridende Strøms Voldsomhed, saameget er vist, at det døde Legeme skød op af Vandet og endnu samme Nat blev ført til en Sandbank i Sègre i Nærheden af Coll de Margo; Vønderne fandt ham den følgende Morgen. De optog og begravede ham i al Stilhed, idet de efter hans hvide Haar og mange Saar vel formodede, at det var Greven af Espannas's Liig. Saaledes var denne Mands Endeligt, som i saa lang Tid havde bragt hele Catalonien til at skjælve.

Hvor megen Taushed de end have bevaret med Hensyn til den fromme Tjeneste, de nys havde ydet, saa udbredte sig alligevel snart det Rygte til Grændsen, at et Liig, som havde været nedsænket i Sègren, saaledes var blevet jordet. Dette var det første Tegn, der lod os kjende en Forbrydelse, som man havde forsøgt paa at begrave i den dybeste Afgrund. Morderne vedbleve ikke desto mindre at iagttage den dybeste Taushed over det, de havde gjort. Ferrer forhaalede endnu i nogle Dage sin Tilbagekomst til Verga, og, da han omsider fremstillede sig for Juntaen, lod han, som sidste Skalkeskjul, i **den cataloniske Restaurateur** indrykke en Beretning, hvori han,

efter saa høiligen at have fornærmet den affjælede Greve, hvis Liig han slutteligen selv havde nedstænket i Sègren, forsikkrede, at han, **i fuldkommen Sikkerhed havde bragt ham til et fremmet Territorium.**

Disse Kjendsgjerninger lade, tilligemed nogle andre, formode, at en skjult Haand drev Sammensværgelsen lige til Mord, skjøndt den oprindelige kun havde til Diemed, at see Greven affat og ført til Frankrig. De fleste af de Sammensvorne synes lige indtil det sidste Dieblif at have været uvidende om, at de forvoldte deres Generals Undergang. Ferrer og Minorite: ten vidste alene, hvad de gjorde; det være sig nu, som man har troet, at de vare Rødsfaber for Cabreras Skinsyge, eller at de ikkun have været ledede ved deres eget Had og Erindringer fra 1827, saa synes det Mærke, hvormed de frivillig have omgivet sig, endnu, hvis det ellers er muligt, at bidrage til at forsøge det Rødsfelsesfulde ved deres Handling.

Endnu i lang Tid taler man i de cataloniske Bjerge kun med en overtroisk Forbeholdenhed om denne forunderlige, listige, grusomme Olding, hvis Død vi nylig have fortalt, og man vogter sig meget omhyggelig for at udtale Navnet paa den tragiske Bro ved Sègre. I Berga har man været indskrænket til Formodninger om, hvad der havde tildraget sig, eller rettere sagt, man har i Almindelighed ladet som man var ukjendt med det, som Enhver gjettede, men hvorom det var forbudt at tale. Paa den franske Grændse har man i mere end to Maaneder hvert Dieblif ventet at erfare, at Greven havde reddet sig ad en eller anden Sidevei, efter først selv at have ud:

spredt Rygtet om sin Død, for bedre at kunne undgaae Forsølgelsen. Men det er ikke givet Menneskene at quæle Blodets Røst. Denne Beretning er den første, som har hævet det Slør, hvormed dette Attentat har været bedækket. Historien vil engang bekræfte Sandheden af de Omstændigheder, som vi her have nedskrevet og oplyst; hvad der endnu er forblevet tvivlsomt, er mørkt og ukjendt.

Historisk Fremstilling af Englands Strid med China.

Hvad den chinesiske Regjering i de tre Aarhundreder, hvori den har været i Forbindelse med Europæerne, stedse har bestræbt sig for at undgaae, hvad der var blevet til et System hos den, en Fjernelse af Fremmede, — for hverken at lade Landets egne Børn blive for nær bekjendte med dem eller komme i Conflict med dem, — det er nu dog alligevel indtruffet, og det netop som en Følge af de Midler, den chinesiske Regjering havde anvendt for om muligt at forebygge et saadant Sammenstød. Hele Handelen med Fremmede var bleven concentreret i Canton, for paa dette enkelte Sted lettere at kunne have Opsigt med den, men ikke desto mindre havde der efterhaanden dannet sig en saa nær Forbindelse mellem Chinesere og Fremmede, at den chinesiske Regjerings Diemed for største

Delen derved blev tilintetgjort. Mantschuerne have siden deres Dynasti begyndte havt et mærkeligt Nationalhad hos Chineseerne imod sig, og enhver nærmere Forbindelse med Udlandet kunde og maatte næsten kun føre til at udvide Kløften mellem de regjerende Mantschuer og de underkastede Chineseer. Den Stilling, som Englænderne indtage i hele Sydasien, maatte nødvendigviis bidrage til at formere den chinesiske Regjerings Mistillid, og det tøilesløse Sprog, mange Englændere førte i Canton, idet de ved enhver Indskrænking i Handelen trodsigt yttrede, at man maatte marschere mod Peking og ved en dristig Streg gjøre Ende paa Mantschudynastiet, retfærdiggjorde kun alt for meget denne Mistillid.

Da nu Opiumsudførselen i de senere Aar tiltog saa betydeligt, og der formedelst Opiummets Betaling med rede Penge kom et finantsielt Hensyn med i Spillet, — Sølvudførselen beløb sig i de sidste Aar til over $1\frac{1}{2}$ Mill. P. St. aarlig, — saa blev Spørgsmaalet vigtigere, og der handlede om, om man skulde antage den allerede saa meget tiltagne Forbindelse med de Fremmede som en Kjendsgjerning, der ikke mere stod til at ændre, og underkaste sig Følgerne deraf, eller om man skulde vende tilbage til det gamle, strenge Udelukkelsesystem og holde de Fremmede saa fjernt som muligt. Dette Spørgsmaal beskæftigede Chinas meest oplyste Mænd, og Thelwall har i sit Skrift: *the Iniquities of the Opium trade*, meddeelt to Memoirer, hvori ansete chinesiske Statsembedsmænd afhandle Spørgsmaalet; det angaaer tilsyneladende kun Opiummet, men i Virkeligheden hele Forholdet

til de Fremmede; den ene erklærer at Handelen med Opium ikke mere staaer til at forhindre, og at man skal belægge den, som enhver anden Handel, med en Told, hvorved Staten igjen tildeels faaer det Tab erstattet, som den lider ved Solvudførselen. Det Forslag, at gjøre Opiumshandelen lovlig, vilde i Grunden ikke sige andet, end at man for Fremtiden overhovedet ikke mere skulde betragte Handelen som Noget, man blot taalte, men derimod rigtignok tage den under Opsigt, og forresten lade den være saa fri, som muligt. Den anden Statsmand beraabte sig paa de gamle Anordninger, ivrede over Usædeligheden ved Opiumsrygning og androg paa, i Bund og Grund at udrydde denne, de gamle gode Sæder saa modstridende, Sædvane, og at gaae frem med Strengthed mod de Fremmede, som bragte den forærvælige Gift ind i Landet.

Om Forfatteren af denne Memoire var en ærlig Enthusiast eller en snu Politiker, kan her være os ganske ligegyldigt. Keiseren og hans Raader betragtede vel neppe Sagen fra det moralske Standpunkt, men fra det, som Rigets politiske Sikkerhed gjorde nødvendigt, og de besluttede, at man maatte sætte Skranke for den stedse mere og mere om sig gribende engelske Handel, hvis man ikke skulde komme i uundgaaelige Forviklinger med Englænderne. Denne Beslutning fremskyndte imidlertid det Onde, som man vilde forebygge, thi neppe var den bleven bekjendt, førend der allerede mod Slutningen af Aaret 1837 i Bengalen udrustedes Skibe, som man kaldte Clippers, og som brugtes til Smughandel, thi de førte

Skjts, for i Nødsfald at kunne værgе sig mod de chinesiske Regjeringsstibe. Det kunde ligesaalet undgaae den chinesiske Regjering, som de indsigtsfuldere engelske Kjøbmænd, at denne Tilstand maatte føre til en Krig mellem begge Landene; ogsaa have det ostindiske Compagnies sidste Factorer, Hr. Marjoribanks og Andre, paa det Bestemteste forudsagt dette.

Det er i Sandhed ubegribeligt, hvorledes det ostindiske Compagni, under en saadan Tingenes Tilstand, kunde drive Opiumshandelen saadan i Veiret, ja næsten tvinge de Indsødte til Opiumsavl. Dette er kun et nyt Beviis, — dersom et saadant forresten behøvedes, — paa at et Selskab af Kjøbmænd allermindst egner sig til at regjere et stort Rige. Vistnok var den øieblikkelige Gevinst uhyre. Compagniet, som selv havde tildeelt sig Monopolet paa Opiumshandelen i de det umiddelbart underkastede Provindser af Indien, betalte i Gjennemsnit Kisten af Opium med 350 Rupier og solgte den ved Auction hver tredie Maaned for 1500 Rupier og derover. Regner man nu, at der i de sidste 15 Aar blev vundet i Gjennemsnit 10,000 Kister aarlig, — Beløbet steg nemlig i de sidste Aar til næsten det dobbelte af dette Tal, — saa giver dette i de sidste 15 Aar en reen Gevinst af 16—17 Mill. P. St., hvortil endnu kommer den høie Udførselstold paa Opium fra Malwa, som man i samme Tidrum kan anslaae i det mindste til 3 Mill. P. St. Denne uhyre, med hvert Aar stigende, Gevinst lokkede og lod saaledes alle andre Hensyn gaae i Glemme. Men Compagniet satte herved sig selv, Englænderne og navnlig sin Regjering i en ganske falsk Stilling,

idet det aabenlyst overtraadte det chinesiske Riges Love, om just ikke directe, saa dog indirecte; endog egentlige Snighandlere kaldte det i offentlige Taler "Noder til alt Smugleri og alle Smuglere".

Efter den Maade, hvorpaa den chinesiske Regjering eengang havde udtalt sig mod Opiumsindsørsel, kunde den ikke mere handle anderledes, end den har handlet, og da den absolut maatte forudsætte det endelige Resultat, nemlig en Krig, som sandsynligt, saa har den vel ogsaa for længe siden grebet sine Forholdsregler, overbevist om, at der nu handles om dens Existens; idet mindste bemærkede Englænderne allerede i Aaret 1837, at de chinesiske Krigsjunker vare bedre bemandede og fuldstændigere forsynede med alle Fornødenheder, end tidligere. Ogsaa de alvorlige Anstalter fra engelsk Side synes at tyde paa, at man gjør Regning paa en langvarig Krig. Der opstaaer herved et høist vanskeligt Spørgsmaal, som vel endnu ingen Fremmed vil troste sig til at besvare med Bestemthed. At Englænderne nu ikke mere ville vige, førend de have faaet fuldkommen Erstatning og Sikkerhed for Fremtiden, er vist; at den chinesiske Regjering vel er gaaet for vidt, til at kunne give efter for en Trudsel, er høist sandsynligt; men Spørgsmaalet er, om den overhovedet endnu tør give efter, om den tør lade sig noget aftvinge uden for stedse at miste en stor Deel af sine Undersaatters Agtelse og Lydighed. Dette Spørgsmaal kan man kun besvare, naar man har en usiagtig Kundskab om Mantschuregjerings Forhold til det chinesiske Folk. Indsigtsfulde engelske Statsmænd synes at troe, at

Mantschuregjeringen er i en saadan Stilling, at den ikke mere kan give efter, og at der saaledes handles om dens Tilværelse.

Førend vi gaae videre, maae vi give en saa sammenhængende Oversigt, som muligt, af Kjendsgjerninger, der have tildraget sig siden Ophævelsen af det ostindiske Compagnies Monopol i Canton og Macao. Før denne Tid, d. e. før April 1834, havde, som allerede meldt, det ostindiske Compagnies Factorer ledet hele den engelsk-chinesiske Handel; Opiumshandelen var dengang endnu ikke meget betydelig, og Factoriembedsmændene undgik enhver Indblanding i samme og de deraf flydende Stridigheder med de chinesiske Dyrigheder. Disse Stridigheder havde imidlertid ved de anglo-indiske Skibes voldsomme Fremfærd allerede dengang naaet den Høide, at man saa sig foranlediget til at raadslaae med Factoriembedsmændene derom, og disse bemærkede i deres Svar til Compagniets Directeurer: "Vi føle fuldkommen, hvor forsigtige vi maae være, for at vi ikke skulle komme i Strid med Regjeringen om Gjenstande, der angaae Opiumsskibene. Hidtil var det vor Hensigt, som vor Interesse, at anstille os fuldkommen uvidende om Alt, hvad der foregik udenfor Mundingen af Tigerfloden, — ved Lintin, hvor Opiumsskibene laae og hvor Handelen dreves, — og ikke blande os i de Stridigheder og Rolighedsforstyrrelser, der opstod mellem disse Fartøier og de Indsødte; men vi frygte, at Tiden efterhaanden rykker frem og maaskee allerede er kommen, da dette Ikke-Indblandelsessystem har vaakt en Magt og fremkaldt en lovløs, særversk Frem-

færd, som vi uden videre maae gjøre Ende paa. Naar vi, det ostindiske Compagnies Repræsentanter, den eneste anerkjendte (engelske) Autoritet i China, rolig høre disse Ting og ingen Notice tage deraf, saa kan man umuligt sige, hvor vidt disse Ting endnu gaae, og om de ikke selv ere farlige for den lovlige Handels Bestaaen." Saaledes yttrede det ostindiske Compagnies Embedsmænd sig til en Tid, da de endnu ikke havde nogen Kundskab om Monopolets Op-
høvelse, altsaa endnu talde for deres egen Interesse, og dog yttrede de allerede dengang, at der var Udsigt til en Afbrydelse af den lovlige Handel for den ulovlige Opiumshandels Skyld. Vel er det en mageløs Uforsømmethed af det ostindiske Compagnie, i sit eget Land, i Ostindien, paa enhver mulig Maade, ja næsten med Magt at befordre Balmuedyrkningen for Udførselens Skyld til China, naar dets egne Embedsmænd sige, at der netop ved denne Opiumshandel er Udsigt til et fuldkomment Brud med China. Dog vi ville vedblive.

I denne Sagernes ingenlunde gunstige Stilling gik Lord Napier, som Englands, ikke mere som Compagniets første Besuldmægtigede til China. Tvende Feil bleve begaaede ved denne Sendelse: for det første, at man ikke, som Sir George Staunton, — der som bekjendt ved sin Reise i China bedst kjender dette Lands Forhold, — havde tilraadet, først ved et Gesandtskab forespurgt i Peking, om den chinesiske Regjering ogsaa var tilbøielig til at modtage en engelsk Agent i Canton; for det andet, at man uden videre overdrog samme, at tage Ophold i Canton, da man dog

maatte vide, at det altid kun havde været det ostindiske Compagnies Factoriembedsmænd tilladt, at opholde sig i Canton i Handelstiden, og at de maatte tilbringe den øvrige Deel af Aaret i Macao. Vilde man altsaa, at Lord Napier skulde tage blivende Ophold i Canton, saa maatte man først have Tilladelse af den chinesiske Regjering i Peking eller af Vicekongen i Canton; men hos ingen af dem var Lord Napier accrediteret, og i sin blinde Haardnakenhed vilde han ikke indsee, at baade han og hans Regjering havde begaaet en grov Feil.

Da Lord Napier uden Tilladelse kom til Canton i Enden af Juli Maaned 1834, var det første, der skete, at Vicekongen ikke vilde anerkjende hans Egenkab som Englands Befuldmægtigede og erklærede ham, at han maatte forlade Canton. Da Napier alligevel blev, fik alle Chineserne i Englændernes Tjeneste Befaling til at forlade disse, som nu saaledes paa engang stode ganske alene. At nogle engelske Fregatter nærmede sig, forfærkede ikke Chineserne, som erklærede, at det ikke kunde være Tale om igjen at aabne Handelen, før Lord Napier havde forladt Canton, og saaledes saae denne sig endelig nødsaget til at vige. Han var allerede syg, da han begav sig ombord, og de onskabsfulde Chinesere lode ham tilbringe sex Dage paa Farten til Macao; i den næstfølgende Maaned (d. 11te Oct.) døde han, og de Krænkelse, han havde lidt, havde sikkert bidraget meest til hans Død. Det er klart, at Lord Napier havde udført sine ufornuftige Instructioner paa en

endnu ufornuftigere Maade; han havde betydet Vicekongen, at han var udrustet saavel med politisk som med dømmende Myndighed, og at han kunde udøve denne efter Omstændighederne. Allerede derved maatte han oprække Chinesernes hele Mistænkelighed, og at han udvidede sin Ordre, at gaae til Canton, saavidt, at han gik derhen fra Macao uden at forlange et Pas af den chinesiske Høvrighed, var da nu endelig en grov Feil, der i Sandhed ikke lader sig forklare ved andet end ved det engelske Overmod, som ikke ansaae det for Umagen værd, at anvende de almindelige Grundsætninger, som det folkeretlige Samkvem fører med sig, hvor der var Tale om en Magt udenfor Europa, der efter dets Anskuelse kun var svag.

Paa Lord Napier fulgte Sir George Robinson, der blev to Aar i China og derefter blev kaldt tilbage. Denne undgik klogelig enhver Strid, idet han aldrig gik til Canton, og saaledes forblev der ogsaa i den Tid alting roligt og fredeligt. Efter Robinsons Afgang blev der for saavidt foretaget en Forandring, som den engelske Regjerings Befuldmægtigede ikke længere skulde være den eneste Forstander (Superintendent), men kun Forstander for en Comission; denne Forandring var efter al Sandsynlighed dog kun en Pengesag, da Superintendenten fik 6000 P. S. medens Capitain Elliot neppe fik saa meget.¹⁾ Denne optraadte i Begyndelsen langt mildere, end Lord Napier, og var ved dennes Fremfærd

---

¹⁾ Paafaldende er det, at han senere igjen antog den afstaaede Titel Chief superintendent.

bleven saameget klogere, at han bad om Tilladelse til at maatte komme til Canton. Vicekongen befordrede denne Bøn til det keiserlige Hof i Midten af Januar 1838. Endskjøndt der nu i Vicekongens Skrivelse udtryffeligt var angivet, at Elliot ikke blot var Handelsforstander, men ogsaa havde Fuldmagt af sin Regjering til at jævne paakommende Stridigheder, saa paafulgte der dog allerede i Marts Maaned et gunstigt Svar, og i April begav Elliot sig til Canton. Imidlertid vare de strænge Forholdsregler imod Opiumshandelen traadte i Kraft, saa at Elliots Stilling snart blev meget vanskelig, og da han nu tilsidst igjen bragte de gamle Fordringer paa Bane og vilde underhandle umiddelbart med Vicekongen, istedetfor som hidtil gennem Hong-Kjøbmandene, fik han et fuldkommen afflaaende Svar og forled Canton i November. Imidlertid viste Admiral Maitland sig med Linieskibet Wellesley og Corvetterne Algerine og Larne ved Kysten — om dette skete ifølge nogen særdeles Anledning er ikke ret klart, — og lagde sig for Anker for Mundingen af Bocca Tigris eller Cantonfloden, da Elliot i December Maaned igjen optog Underhandlingerne. Dette opbragte Vicegouverneuren ikke lidet, og han gav Befaling til, at Forterne skulde fyre paa de Baade, der seilede op ad Strømmen, for saaledes at forhindre Admiralen i at gaae til Canton. Derpaa afreiste Elliot igjen pludseligt (den 31 December), og Vicekongen ansaae det for raadeligt at paalægge Commandanten over de Forter, som havde fyret, skriftlig at undskyldte sig hos Admiralen. Ogsaa gav Vicekongen til en vis Grad efter med Hensyn til den umiddel-

bare Correspondence; saaledes paastod det mindste Elliot, men i Canton Press blev der tvivlet meget derom. Imidlertid vare Forholdsreglerne med Opiumshandelen bestandig blevne strængere; Baadene paa Strømmen bleve gjenneføgte og nogle Englændere og Amerikanere forviste fra Canton, som Chineserne kunde overbevise om, at de handlede med Opium. Tiden var nu forhaanden, da Opiumshandelen skulde forstyrre det gode Forhold, der hidtil med saa megen Vanskelighed var bleven opretholdt.

Med Begyndelsen af Aaret 1839 tog omsider den chinesiske Regjering Sagen fra den alvorlige Side, paa en Maade, som vel ikke nogen lettelig havde ventet. Den Peking Tidende af 21de Januar indeholdt en keiserlig Befaling, hvorefter Lin Tsihtseuen, Gouverneur af Hukwang, skulde begive sig til Canton med overordentlige Fuldmagter, for at gjøre en Ende paa Opiumshandelen. For hvor vigtigt dette Anliggende blev anseet i Peking kan man slutte deraf, at man i meget lang Tid kun veed to eller tre Tilfælde, i hvilke en saadan Magt blev overdraget høie Embedsmænd, thi Lin repræsenterede fuldkommen Keiserens Person. Den sidste Gang, da denne Magt blev overdraget en Undersaat, var for ni eller ti Aar siden, da Sagen angik Undertrykkelse af den tartariske Fyrste Dschehangirs Opstand i det chinesiske Tartari. Lin ansaae det for nødvendigt, førend sin Ankomst, at sende nogle Forholdsregler forud for at vinde Folket for sig. Den vigtigste bestod i, at han formildede Straffen for alle dem, der vare

fængslede formedelt Opiumshandel, og ganske løslod dem, der sad i Fængsel for Opiumstrygning.

Den 10de Marts indtraf endelig Lin selv; strax fængsledes flere Personer, og mange, som ikke vidste sig ganske frie, flygtede. De første Dage forløb under Samtaler med Hong'erne, Tolkene og de fremmede Huses Compradorer (Mæglere), i den Hensigt at skaffe sig en saa nøiagtig Kundskab, som muligt, om samtlige Fremmedes Handelsforretninger; thi Lin uyttrede i et kort derpaa udstædt Edict, at han havde nøiagtige Lister over alle Opiumshandlerne, saavelsom over dem, der havde afholdt sig fra denne Handel. Endelig udkom den 13de to Edicter, det ene til Hong'erne, det andet til de Fremmede. De første bebreidede han, at de tvertimod de keiserlige Befalinger havde ladet bringe Opium til Whampoa, at de i deres Handel og Wandel med de Fremmede havde været altfor fortrolige, viist sig altfor beredvillige imod dem og af Bindesyge havde tilsidefat alle Hensyn, at de havde givet de Fremmede Underretning om, hvad der foregik hos Regjeringsembedsmændene, at de havde seet gennem Fingre med den forbudne Udførsel af Sølv o. s. v. Til Slutning truer han med at lade en eller to af dem henrette, hvis ikke de Fremmede inden tre Dage havde udleveret alt Opium. Edictet¹⁾ til de Fremmede er et høist mærkeligt Actstykke, og vi meddele deraf Følgende. Efterat han har gjort de Fremmede opmærksom paa den fornyede

---

¹⁾ Det er meddeelt heelt i Asiatic Journal for September forrige Aar.

Strengbed mod Opiumshandlere og Opiumstrygere, erklærer han dem, at de uden videre skulde udlevere samtlige Opiumskister, ifølge de alt længe bestaaende Love mod Opiumshandlere; rettede de Fremmede sig efter dette Lovbud, saa skulde de betragtes og behandles som "gode Fremmede", og fremtidig Handel med alle tilladte Varer være dem tilstaaet. De maatte ikke troe, at de kunde skjule deres Opiumsforraad for ham, Overcommisfai ren, eller skuffe ham ved listige Udflugter; han vilde ikke søge Rist eller No, førend alt Opium var udleveret. "Jeg sværger", siger han, "at jeg vil gennemføre denne Sag fra Begyndelsen til Enden, og at man intet Dieblik skal turde nære den Tanke, at jeg vil blive staaende paa Halvveien." Dette Edict satte Hong'erne og de fremmede Kjøbmænd i lige Bestyrtelse, og de Sidste besluttede paa Hong'ernes indstændige Bønner allerede den følgende Dag at udlevere 1036 Kister, for at ikke Overcommisfai ren strax skulde skride til videre Voldsomheder. De Fremmede befandt sig i den skrækkeligste Forlegenhed og følte nu først det Truende i deres Stilling; al Forbindelse med Kysten, selv med Whampoa, blev affaaet, talrige Mandarinbaade stationerede i Floden, for at hindre de Fremmedes Flugt, og hele Handelen var ganske tilende. Samtlige Fremmede vare i Virkeligheden Fanger og fuldkommen i den chineesiske Regjerings Magt; ikke alene Mandarinbaadene vare besatte med Tropper, men disse ogsaa hentede til Staden, for hvert Dieblik at være paa rede Haand.

Hidtil havde Elliot ikke blandet sig og kunde ikke blande sig i Sagen, thi han befandt sig endnu i Macao og kunde neppe have Kundskab om disse Skridt af den chinesiske Regjering; men nu indtraadte der et Tilfælde, hvor han troede at maatte indblande sig. Den 22de Marts, altsaa den fjerde Dag efter Edictets Udstædelse, kom et Budskab fra Overkommisfaiiren Lin til Hr. Dent, en af de første Opiumshandlere, at han ønskede at tale med ham ved Stadens Port, — Grændsen, hvortil de Fremmede tør komme. Hr. Dent indvilligede, men kun under den Betingelse, at Overkommisfaiiren vilde tilstæde ham et skriftligt Sikkerhedsløfte. Dette skete ikke, hvad enten man virkelig havde noget Ondt ifinde imod ham, eller Overkrigscommisfaiiren ansaae det for under sin Værdighed, at udstæde et saadant Løfte til en Fremmed, hvilket er sandsynligere, men Hr. Dent vægrede sig nu bestemt ved at indfinde sig paa det betegnede Sted, og strax bleve Forholdsreglerne skjærpede, for at hindre Hr. Dent og de andre Fremmede i at undflye. Imidlertid havde Capitain Elliot erfaret Chinesernes Forholdsregler og strax gjort Anstalter til væbnet Modstand. Ikke destomindre gif han med en Baad opad Strømmen til Canton, hvor han ankom den 24de om Aftenen, begav sig strax til Hr. Dent, med hvem han stod i særdeles venfskabeligt Forhold, og tog denne i sin Beskyttelse. De Erklæringer, han under 22de og 23de udstædte fra Macao, gaac ud paa, at han betegner Overkommisfaiirens Forholdsregler som voldsomme og uundskyldige, og at han, hvis ikke samtlige engelske Under-

saatter inden 3 Dage fik Pas til at reise, deraf maatte slutte, at man vilde tilbageholde Hendes Maje: stæts Undersaatter som Gisle og ved Tvang mod deres Personer, ved Boldsomheder mod deres Liv, ved indenlandfke, i Forbindelse med dem staaende Kjøb: mænds Død, eller ved lignende Behandling af deres indenlandfke Tjenere nøde dem til upassende Tils: staaelser og Betingelser.

Dette Skridt af Elliot er fuldkommen ubegri: beligt; han gjorde derved Opiumsmuglernes Sag paa eengang til sin og bildte sig ind, at et Par bomba: stiske Ord pludselig vilde bringe den chinesiske Over: commissair paa andre Tanker, medens han dog, af Tapiers Exempel at slutte, ikke kunde vente andet, end at man vilde behandle ham ligesom Opiumsmug: lerne, hvis Sag han uventet og paa en saa uklog Maade havde gjort til sin. En af Hongkjøbmændene overbragte Vicekongen Elliots Erklæring, og strax blev der truffet de strængeste Forholdsregler; alle indenlandfke Tjenestefolk fik Befaling til siebliffelig at forlade de Fremmede. Pøbelhoben, som havde samlet sig foran Factorierne, da Efterretningen om Elliots Ankomst rygtedes, blev nu adspredt ved et forstærket Politimandskab, som allerede den hele Dag havde været posteret i Nærheden. Paa Strømmen bleve alle ellers der værende Baade bortvist, deri: mod tre Rader Baade, fyldte med Politi og Sol: dater, opstillede, de Fremmede fuldkommen indsluttede og Flugt gjort umulig. Ligeledes bleve de til Fac: torierne førende Gader spærrede, og ingen Indfødt tilstædt Afgang til samme.

Den 25de og 26de Marts hengik rolig, og man bemærkede kun, at Chineserne udvidede deres Politisforholdsregler, og at flere Høngkjøbmænd havde gjentagne Samtaler med Elliot. Nu synes denne først at have erkjendt Faren, hvori han styrtede sig, og han udstødte den 27de, da al videre Modstand var aldeles unyttig, sin bekjendte Proclamation, hvori han opfordrede de engelske Kjøbmænd til at udlvere alt deres Opium til de chinesiske Embedsmænd. Udlveringen skete fuldstændig, da Capitain Elliot med Hensyn til Tabet gav Kjøbmændene Anviisning paa den engelske Regjering, og 20,283 Kister bleve overgivne Chineserne. Havde Elliot ikke begaaet den Daarskab, ganske unyttigt at begive sig til Canton, saa havde vel Udlveringen af Opiummet ogsaa maattet paafølge om nogle Dage, men uden den engelske Regjerings Garanti, og en mindelig Overeenskomst vilde have været, om ikke sandsynlig, saa dog mulig. Men saaledes identificerede han ikke alene sin Regjering med Opiumsmuglerne, men han bragte den endogsaa i et aabenbart Brud med den chinesiske, vistnok til stor Uergrelse for Chineserne selv. Men Elliot har rigtignok ogsaa endnu senere viist sin Uduelighed saa tydeligt, at man ikke synderlig kan forundre sig over hans daværende Fremfærd.

Hvad der derefter videre foregik i Canton indtil Elliots og Kjøbmændenes fuldkomne Fordrivelse, saavel som Overcommissairen Lins ubetydelige Correspondents med den hollandske og amerikanske Consul, kunne vi her gjerne forbigaae. Vigtigere er det Indtryk, som denne Begivenhed frembragte i Indien. Kjøbmæn:

dene, Eierne af det borttagne og af Chineserne tilintetgjorde Opium, vare rasende, saavel over det sieblikkelige Tab, der blev anslaaet til meer end 3 Mill. P. St. ¹⁾, som over den Udsigt, der var til at denne indbringende Handel for Fremtiden skulde berøves dem, og en engelsk Kjøbmand i Bombay, ved Navn Piddington, gjorde offentlig det Forslag, paa forskjellige Steder, i kort Afstand fra den chinesiske Kyst, at have Oplag af Opium, for derfra at kunne bringe det i Land i smaa Baade, de i Macao saakaldte Loocha'er. Og det blev heller ikke ved den blotte Tale, men der oprettedes saadanne Oplag, blandt andre paa Macanilla, hvorfra de ofte omtalte Clippers bragte Opiummet til den chinesiske Kyst. Om denne skjændige Handel, der i den nyeste Tid skal være udartet til et halvt Svøveri, skulle vi længere nede meddele noget Nærmere og bemærke kun her, at en saadan Fremfærd maatte anspore den chinesiske Regjering til at anstrænge alle Kræfter for at holde denne lovløse Bande borte fra sig, og at den truede Enhver med Døden, som for Fremtiden indførte Opium, medens den atter frigav den øvrige Handel, hvoraf dog ikke Englænderne gjorde noget Brug, men desto mere Americanerne.

Da Elliot eengang havde begaaet den Daarskab, at tage Opiumshandelen under sin specielle Beskyttelse,

---

1) Vi have allerede ovenfor omtalt, at Compagniet folgte Opiummet for 1500 Rupier Kisten. Denne Priis alene udgjør allerede 30 Mill. Rupier eller 3 Mill. P. St., Fragten og andre Omkostninger fraregnede. Vare disse 20,000 Kister blevne solgte ligesom ellers, saa havde de i det mindste indbragt 4 Millioner.

faa var det ogsaa ganske consequent, at han forbød England at tage videre Andeel i den øvrige Handel, førend der fra Chinesernes Side var givet Erstatning. Hvor meget han imidlertid herved kom i Modsigelse med sig selv, ville vi snart faae at see. Elliot havde, endnu førend han gik til Canton, altsaa allerede sidst i Marts, villet benytte de tilstædes værende Handelsfibe, saavidt det lod sig gjøre, som Krigsfibe, og dette var vel ogsaa Marsag til at han ikke betydede dem, at de skulde forlade den chinesiske Kyst, hvilket den chinesiske Overcommisfair udtrykkelig og med Føie forlangte, thi, efterat de havde afgivet deres Ladning, og Elliot spærrede den videre Handel, havde de intet mere der at bestille. Alligevel bleve de, og dette gav Anledning til en Ulykke, der førte til stedse større og større Forviklinger. Uklogt lod man engelske Matroser i et ikke ubetydeligt Antal gaae i Land i Hong Kong; deres brutale Opførsel foraarsagede et Slagsmaal og i dette mistede en Chineser Livet. Bekymret over Følgerne, lod Elliot Familien byde 2000 Dollars, naar den vilde tie; men Sagen kom alligevel for Dagen, og nu fordrede de chinesiske Embedsmænd Morderens Udleverelse, hvilken Elliot ifølge sine Instructioner ikke kunde indrømme, om han endog havde villet.

Mordet var begaaet den 7de Juli, og den 2^{den} August udstædte Overcommisfairsen Lin en Proclamation, hvori han theoretisk og med Exempler beviste en uafhængig Stats Ret til at dømme en saadan Forbrydelses Udøver efter Landets Love, foreholdt Capitain Elliot hans Stridighed og tvetydige Opførsel, idet

han ikke fjernede de tomme Opiumskibe, og gjorde ham opmærksom paa, hvor forsigtigt den chinesiske Regjering var gaaet tilværks, idet den ansatte Comprodorer, der besørgede Indkjøbene for de Fremmede, for at disse ikke skulde komme i Collision med de Indsødte. Til Slutning forbød han at tilføre Englænderne Levnetsmidler, førend Morderen var udliveret. Ifølge denne Proclamation udstædte de chinesiske Embedsmænd i Macao den 15de August ligeledes en Erklæring, hvori de udstrakte Overcommisfaires Befalinger ogsaa til dette Sted og bød alle Chinesere i Englændernes Tjeneste at forlade denne. Nogle Dage senere erfarede Englænderne ogsaa, at der vare Tropper undervejs til Macao, og da de befrygtede en Gjentagelse af deres Skjæbne i Canton, hvor man ved Afspærring havde tvunget dem til at blive, saa gjorde de Anstalter til at forlade Macao. Dette blev ogsaa iværksat den 19de, 20de og 21de August, og samtlige Englændere befandt sig nu tilskibs ved Hong Kong; Elliot selv maatte følge deres Exempel, for ikke at bringe de portugisiske Embedsmænd i Uenighed med de chinesiske.

Saaledes var et af de chinesiske Embedsmænds Diemed opnaaet: Englænderne vare aldeles udelukkede fra Landet, fuldkommen forviste til deres Skibe, og maatte, da man paa enhver Maade søgte at afskjære dem Levnetsmidler, snart see sig udsatte for den Nødvendighed, at rømme Marken og forlade den chinesiske Kyst. Den 4de September, altsaa 14 Dage, efterat Elliot havde forladt Macao og var gaaet til Hong Kong, gik han med sin Kutter og ledsaget

af Skonnerten Pearl til Bayen ved Hauling for at faae Levnetsmidler til sine Skibe. Saasnart han havde yttret sit Vnke for Indvaarnerne, ilede disse til Strandbredden med alle mulige friske Levnetsmidler; men Mandarinerne, som befandt sig paa de i Nærheden stationerede Krigsjunker, forbød Indskibningen af Levnetsmidlerne, ifølge de paa hele Kysten udstædte Befalinger. Capitain Elliot erklærede i sin Hidsighed, at han, hvis Indskibningen af Levnetsmidlerne ikke inden en halv Time var tilladt, vilde lade fyre paa Krigsjunkerne. Den halve Time forløb, og Capitain Elliot befalede at begynde Ilden samt sendte Bud efter Fregatten Volage, for at have den ved Haanden til Hjælp. Et Dievidne beretter i Singapore Free Presse, at Chineserne havde værget sig bedre, end han havde formodet, og navnlig mislykkedes aldeles Erobringen af en Junke. "Resultatet af denne Fægtning", siger denne Correspondent, "var, at vi ingen Levnetsmidler fik, og at Junkerne slap bort fra os om Natten". Var allerede dette Angreb uklogt, saa var den følgende Fremfærd det endnu langt mere. Vaabene havde faaet Befaling til at holde sig i Beredskab, for ved Dagens Frembrud at angribe det nærliggende Fort og Junkerne. Alt indfandt sig til bestemt Tid, og Mandskabet, som kom sammen, beløb sig til henimod 1000 Mand. Men til almindelig Forbauselse bortskjernede paa cengang Krigsskibene sig, — Elliot havde om Natten pludselig forandret sin Beslutning. Man havde altsaa begyndt aabenbare Fjendtligheder, og dog ikke indjaget Fjenden nogen Skræk, thi efter hvad der var

forefaldet, maatte han ansee sig for Seierherre. Forbittrede over Englændernes Opsørsel udsatte de chinesiske Embedsmænd, om man kan troe de engelske Beretninger, en Priis af 500 Dollars paa enhver Englænders Hoved, og Lin befalede samtlige Indfødte, at kjøbe sig Vaaben og at nedhugge eller om muligt fange Englænderne, hvorsomhøest de vilde lande.

En Tid lang vilde Elliot forsøge at blokere Bocca Tigris og saaledes ogsaa at spærre Handelen for de øvrige Nationer, men han maa dog have indseet, at han forsøgte noget umuligt¹⁾, thi han saae sig snart foranlediget til at afstaae derfra. Ogsaa synes hans Opsørsel flere Gange at være bleven misbilliget, thi Commandeuren paa Fregatten Volage, Capitain Smith havde — den 6te September, to Dage efter den ovennævnte Fægtning — afflaaet at overtage Ansørselen over Flaaden, og indskrænket sig til, kun at føre Commandoen, naar der fulgte et virkeligt Angreb. Saaledes saae Elliot sig nødsaget til, at gaae lempeligere tilværks, antydede de tomme Opiumsffibe, at de maatte bortfjerne sig, og søgte at knytte nye Underhandlinger med de chinesiske Embedsmænd, idet han forlangte en personlig Samtale med en af de høiere chinesiske Embedsmænd i Macao; men denne sendte hans Skrivelse til Overcommisfaiiren Lin, der imidlertid ingen Notice tog deraf, men dog nogle Dage efter udstædte et Edict af det Indhold: ”Da Elliot havde tilbudt at lade alle Skibe undersøge,

---

¹⁾ Dertil bidrog nok især de tilstædeværende Americaneres Protest.

om de ikke havde noget Opium inde, saa skulde det være de nysankomne engelske Skibe tilladt at løbe ind i Strømmen, naar de udstødte en — i foreskreven Form affattet — Erklæring, at de intet Opium havde ombord; men dersom der ved Undersøgelsen fandtes en, end nok saa ringe, Quantitet Opium ombord, saa skulde den Skyldige ifølge Loven henrettes, og Ladningen confiskeres. En Underhandling begyndte, og allerede troede Kjøbmændene, at de igjen kunde hengive sig til det Haab, at Handelen atter vilde blive aabnet, men Elliot havde forgjæves smigret sig med, at Overkommisfairsen skulde opgive den Betingelse, at enhver Overtræder af Opiumsloven skulde straffes med Døden, ¹⁾ og paa eengang, den 25de Oct., skrev han til Capitain Smith, at Overkommisfairsen og Vicekongen havde taget deres Løfter tilbage, bydende for drede, at Morderen skulde udleveres, at Skibene skulde løbe ind til Whampoa for at lade sig undersøge, og at man skulde undertegne den skriftlige Erklæring, at de intet Opium havde ombord. Denne den chinesiske Regjerings "skamløse" Fremfærd kunde kun tilskrives den Omstændighed, at et engelsk Handelskib var løbet ind i Strømmen og havde undersøkt sig de ovennævnte Betingelser; nu havde Chineserne Gidsler i Hænderne og vilde benytte dette,

---

¹⁾ Ogsaa Udleveringen af Chineserens Morder blev paa ny fordret; Underhandlingerne ere vel temmelig klare i det Hele, men ikke i det Enkelte, da de engelske Blade — navnlig Hovedkilden, Asiatic Journal for Marts 1840 — vel meddeelte den chinesiske Commisfairs Fordringer, men ikke Elliots Svar.

for at paatvinge Englænderne Betingelser, der vare uforenelige med den britiske Krones Værd og de engelske Undersaatters Sikkerhed. Under disse Omstændigheder var det aldeles nødvendigt at forhindre, at andre engelske Skibe løb ind. Saaledes var altsaa enhver Underhandling paa ny afbrudt. Vi have derved to Ting at bemærke: 1) at alle, ikke med Opium handlende, Kjøbmænd længselsfuldt ønskede Ende paa Striden og vare høist utilfredse med Elliots Fremfærd, som havde tilintetgjort al Handel, og 2) at ikke blot de ved Hongkong forsamlede Skibe endnu for største Delen havde Opium ombord, men at ogsaa Indsmuglingen af Opium stedse paa det Virksomste blev drevet paa hele Kysten, endog med Magt, thi der fortælles blandt Andet eet Tilfælde, hvor Englænderne kom i Strid med Embedsmændene, som modsatte sig Udfibningen af Opiummet, og en Mandarin tilligemed flere Chinesere mistede Livet.

Chinesernes Fremgangsmaade lader sig saaledes fuldkommen forklare. Elliot gjorde endnu fremdeles Intet for at bortvise de tilbageblevne Opiumskibe, som ikke havde adlydt hans første Opfordring, saavel som de bekjendte, af de chinesiske Embedsmænd navnlig udpegede Opiumshandlere; derfor var Mistilliden stedse levende. Elliot havde erklæret, at Skibscapitainerne ikke i den forelagde Form kunde underskrive den af dem forlangte Bevidnelse, at de ikke havde Opium ombord, førend der var indløbet nye Befalinger og Fuldmagter fra hans Regjering; men nu underskrev, som alt omtalt, Capitainen paa Skibet Thomas Coutt den affordrede Erklæring, og

Elliot stod saaledes, om ikke ligesrem som en Løgner, saa dog i et meget tvetydigt Lys, idet mindste havde han under Underhandlingerne brugt et Paaaskud, hvis Urigtighed man kunde bevise ham.

Elliot, der følte det Mislige i sin Stilling, vilde stedse igjen knytte nye Underhandlinger, uden at betænke, at han ved sine uretsfærdige og ukloge Angreb paa de chinejske Skibe havde forspildt al Ret til andet end til en fjendtlig Behandling. Den 7de November, altsaa kun otte Dage efter hans Skrivelse til Captain Smith, — ifølge hvilken han forbød alle Skibe at løbe ind i Flodens Munding, — seilede han med Fregatten Volage og Kutteren Hyacinth til Mundingen, for at overlevere den chinejske Admiral Kwan en Skrivelse til Overkommisfaren Lin, hvori han forlangte en Forklaring over dennes Opførsel. Om Kwan har modtaget Meddelelsen, er uvist, thi nogle Beretninger tie herom; kun saameget er vist, at han strax lod 29 Krigsjunker løbe ud, for at bemægtige sig de engelske Krigsskibe. Der begyndte en Kamp, hvori 5 Junker bleve borede i Sænk og een sprængt i Lusten, hvorpaa de Dvrige flygtede af alle Kræfter. De europæiske Skibes bedre Bygningsmaade og Søfolkens større Færdighed tilkjæmpede dem efter en halv Times Fægtning en let Seier; imidlertid havde Chineseerne, efter Englændernes egen Tilstaaelse, vist sig meget modige.

Man kan nu let tænke sig, at Chineseerne opbød alle Midler for at bortfjerne Englænderne. Havde de tidligere fornemmelig kun truffer Forsvarsanstalter i Floden, saa tog man nu mere og mere Angrebsfor-

holdsregler, fremfor alt, for at fjerne de engelske Skibe fra Nheden ved Hong-Kong; de oprettede Batterier, og det saa nær ved Straadbredde, at endog Koffardifarerne maatte fyre paa Arbejderne, for at bortfjerne disse. Dette lykkedes ogsaa i nogen Tid, men man saa dog hvert Dieblif den Nødvendighed imøde, at maatte forlade denne Nhed. Lin greb imidlertid til et virksommere Middel, end Baaben: han forbød al engelsk Handel; heller ikke fremmede Skibe turde indføre engelske Varer og maatte underskrive en Erklæring, at de vilde erkjende Skib og Ladning for hjemfaldne, naar der fandtes den ringeste engelske Varesort derpaa. Hidtil var endnu Handelen stedse bleven drevet, rigtignok af Neutrals, meest Amerikanere, der havde stor Fordeel deraf, men nu var dette ogsaa forbi, og Elliot følte snart Følgerne ¹⁾, thi det varede ikke meer end en Maaned, førend han i en meget underdanig Skrivelse, — hvori det blandt Andet hedder: "Alt skal skee i ærefrygtsfuld Underdanighed, overeensstemmende med det store,

---

1) Han saa sig blandt Andet nødt til, den 1te Januar, efter at det gjentagne Forsøg hos Lin saa reent var mislykket, at henvende sig til den portugisiske Gouverneur i Macao, og anmode denne om, at lade de engelske Varer nedlægge i de derværende Pakhuse, hvilket denne endelig afflog efter at have piint sin Hjerne i 14 Dage derover. Den stakkels Mand — han hedder Adriaio Accacio da Silveira Pinto — var rigtignok i en slem Forlegenhed, da han ikke kunde foretage sig noget Skridt uden Chinesernes Tilladelse, og dog ikke var mindre bange for Engländerne.

rene Dynasties Forordninger,” — henvendte sig til Overcommissairen, som han bad om Tilladelse til, at de engelske Familier maatte vende tilbage til Macao, og at en venfskabelig Samsærsel atter maatte knyttes.

Lins Svar er alt for mærkværdigt til, at vi ikke skulde fremhæve de meest characteristiske Steder deraf. Bitterere og skarpere kunde ingen europæisk Diplomat foreholde sin Modstander hans Misgreb, end Lin gjorde det her. ”Harde de Fremmede, efter Opiummets Udlevering, underkasted sig Anordningerne og underskrevet den Erklæring, at de kun vilde drive en lovlig Handel, saa vilde ikke alene Skibene for længe siden have solgt deres Ladninger, men de vilde allerede være seilede bort med fuld Ladning og kunde snart være tilbage igjen. Men da Skibene vilde løbe ind i Tigris's Munding, bleve de af Eder hindrede deri; de kunde altsaa ikke løse deres Ladning, og saaledes fordærvedes en stor Deel af samme, hvilket ganske var Eders Skyld. Og nu kommer I og taler om Eders oprigtige Hjerte, og om at I kun ønsker at opretholde Freden? Fremdeles: havde I ikke tilbageholdt Eders Koffardifarere paa den aabne Rihed, saa vilde en Hændelse, som Drabet i Hong-Kong, ikke have kunnet finde Sted, og Sagerne ikke være komne i en saa fuldkommen Forvirring og Uorden. Men da nu et Drab er fulgt paa, saa maae I udlevere Morderne, det er en almindelig Lov baade fra gamle og nyere Tider, ikke alene i Centrallandet, men ogsaa i fremmede Lande. Hvorledes kunne vi for Eders Skyld gjøre vore Anordninger til døde Bogstaver? Hvad Tilladelsen for de engelske Familier angaaer,

temporært at turde opholde sig i Macao, da maae vi bemærke, at Diemedet med fremmede Kjøbmænds Ophold der kun var at besørge Handelsforretningerne; men da J nu ikke tillade Eders Handelsfibe at løbe ind i Havnen, saa var der heller ingen Grund for Eder til at blive i Macao. Efter at J havde forladt Macao, gik J til Hawling, Tschun-pi og andre Steder, og allevegne have J først begyndt Fjendtlighederne; naar man ønsker Fredens Bedligholdelse, og beder derom, er det da den rette Maade at gaae frem paa? J dyb Urefrygt for den store Keisers Befalinger have vi lukket Havnen for Eder og ville for Fremtiden ikke have nogen Handelsforbindelse med Eders Nation. J ere selv Skyld deri, og vi have ingensinde udelukt Nogen fra Handelsfordelene med os; J vilde ikke angre det og vende om, medens det endnu var Tid, og nu begynder J og siger, "at J ikke kan andet end føle Sorg og Kummer"; er det ikke vel sildigt? Hvad Eders Bøn angaaer, at det maatte tillades Eders Familier at vende tilbage til Macao og boe der, indtil J har faaet Befalinger fra Eders Lands Souverain, da gad vi nok spørge, skete det, at Koffardiskibene bleve forhindrede fra at løbe ind, at Morderne bleve beskyttede af Eder, tilligemed Eders gjentagne, fjendtlige Angreb — skete alt dette i Overeensstemmelse med Eders Lands Souverains Befalinger? Eller er det maaskee kun i sidstnævnte Tilfælde, at J ikke behøve at afvente Befalinger fra Eders Lands Souverain?"

Denne Skrivelse synes ikke at have forfeilet sin Virkning paa Kapitain Elliot, thi fra denne

Tid af indtil den 25de Marts, hvortil de sidste Efterretninger naae, høre vi intet mere om hans diplomatiskke Underhandlinger. Efter hvad vi have berettet, — hvilket, som da forstaaer sig af sig selv, kun er øst af engelske Kilder og Meddelelser, — kan der ingen Tvivl være om, at Capitain Elliots Fremfærd i høi Grad fortjente Daddel, og naar man angreb denne i Parlamentet, saa havde man et let Spil; paa den anden Side kan det ikke miskjendes, at Elliots i ethvert Tilfælde høist ukloge Fremfærd kun fremskyndte det uundgaaelige Brud nogle Aar. Naar man anerkjender Rigtigheden af den Grundsætning, at enhver Nation har Ret til at ordne Handelen med Udlandet efter eget Godtbefindende, saa have Englænderne fuldkommen Uret, men derom er ikke mere Spørgsmaalet. Englænderne have i det østlige Asien lidt et diplomatisk Nederlag, som de, naar ikke deres Fjender rundt omkring skulle vaagne, ikke roligen kunne lade gaae hen, uden engang at tale om, at en meget betydelig Deel af de offentlige Indkomster i England selv og i Indien er afhængig af Handelen med China, og udgjør for England fire, for Indien to Mill. P. St. Englands Stilling i Asien er af den Art, at det ikke kan taale nogen Fornærmelse, ikke lade Noget blive uhævnnet; dets Magt berøer alene paa, at man holder den for den Første.

Det er en almindelig Bildfarelse, at tree, at der i Asien mangler Almeeninteresse, om vi saa maae udtrykke os, for store Begivenheder, og at de enkelte Lande og Folkesærd kun vide lidet om hinanden. Dette er kun sandt i en meget indskrænket Betyd-

ning, som Englænderne flere Gange have erfaret. Under Englændernes Krig med Nepal var hele det sydlige Indien i Bevægelse, og det i utrolig kort Tid ankomne Nygte om Seiren ved Waterloo bidrog væsentlig til at forbedre deres Stilling; under Krigen med Birma hævede Fyrsten af Bhurtpur sit Hoved, og havde den for ubetvingelig ansete Fæstning modstaaet, saa vilde et temmelig almindeligt Oprør være fulgt paa. Ligesaa var det forrige Aar med Afgahanistan, ligesaa er det nu med China, hvor man ingenlunde er saa ubekjendt med de europæiske og navnlig med de engelske Forhold, som Mange troe.

Den engelske Regjering har endnu for kort siden erklæret, at den ikke vilde betale Skadeserstatning for det borttagne og tilintetgjorte Opium og ikke kalde Captain Elliot tilbage. Den kunde umulig tydeligere erklære, at den misbilligede Elliots Fremfærd, men at den, da Sagen nu engang var skeet, ikke kunde lade ham falde. Det er et belærende, men ikke meget fornøieligt Arbejde, at gjennemlæse de tallose engelske, talte og skrevne, Afhandlinger, hvor Elliot vel fordømmes for sin tankeløse Opførsel, men England dog har Ret til at bekriige China "formeddelt Chinesernes brutale og hevnjerrige Forholdsregler i Canton", som Quarterly Review siger. Dog saadanne Sophisterier af den menneskelige Forsængelighed ere noget altfor Sædvanligt til at vi her kunne opholde os derved. Kun den ærlige Sir G. Staunton, som har ledsaget Macartneys Gesandtskab til China, kunde, saa meget han endog deler sine Landsmands Nationalsfordomme, dog ikke undlade i Par-

lamentet at angive den sande Grund til Krigen mod China: "i den nuværende Kamp", siger han "er det ikke blot vore Handelsforholde med China, som ere i Fare. Naar vi rolig underkaste os Handelsindskrænkningerne i hiint Land, saa er den Tid ikke fjern, da vor politiske Overvægt i Indien er tabt." Saaledes talte den bedagede Erfaring; thi Staunton maa være en Mand paa over 70 Aar, og i denne Mand's Ord ligger ogsaa, som vi allerede have omtalt, den eneste sande Grund til den Krig, som for Dieblirket føres mod China.

Blandt alle de Vebreidelser, som de engelske Journaler og Talere opdyngte mod China, er kun een sand og grundet, nemlig Umuligheden af, overhovedet at føre en betydelig Handel med China uden diplomatiske Forbindelser med Peking, hvilket den chinesiske Regjering stedse har modsat sig. Dette er rigtignok den samme Side: den chinesiske Regjering vilde ikke lade sig henrive i de almindelige politiske Forholds Svirvel og derfor undgaac Berørelse. Men vilde den gjøre dette med Estertryk, saa maatte den ganske opgive Handelen, eller kun tillade den paa samme Maade, som Japan gjør det; men at dette skulde være muligt, betvivle vi meget. Vi kunne ikke undlade, her at udhæve nogle Steder af Ch. Bullers Tale i Parlamentet, fordi den tydeligt skildrer den chinesiske Regjering's formeentlige Bevæggrunde: "Chineserne indskrænkede Handelen af Frygt for de Fremmede. Vi ere endelig komne til den Erkjendelse, at der ikke hver Dag indtræffer i Orienten det Tilfælde, at et mægtigt Dynasti gaaer til Grunde, og at Keiseren af China ikke

lod Verdens mægtigste Dynasties Fald blive ubemærket. Han veed ret godt, at den Sidste af den store Aurengsebs Familie nu er Pensionær hos Efterkommerne af to eller tre Kjøbmænd, som kom til den Sidstes Hof og bad om at turde anlægge et Factori i en fjern Deel af hans Rige. Tilmed er Handelen med China nu ganske anderledes, end før sammes Nabning (i Aaret 1834). I Stedet for et Handelscompagnies Embedsmænd optraadte Repræsentanten for en Souverain, der er ligesaa mægtig som Chinas, for efter sin Naade at underhandle med det. Nu tiltog Handelen og udstrakte sig til alle Dele af Kysten, hvilket opfyldte Chineserne med de største Bekymringer. Siden Handelens Nabning viste sig paa forskjellige Kanter af den chinesiske Kyst Skibe, som vilde tilkjæmpe sig en direct Forbindelse. En anden Omstændighed, der ikke er omtalt i de i Underhuset fremlagde Papirer, er, at man ikke alene paa den chinesiske Kyst, men ogsaa paa Landveien over Himalaiabjergene søgte at komme paa chinesisk Gebeet,¹⁾ — et Foretagende, som de chinesiske Embedsmænd naturligviis tilintetgjorde." Om den gjensidige Stilling kan der vel altsaa efter disse Angivelser ikke være nogen Tvivl, og Spørgsmaalet bliver blot, hvorledes dette Dilemma vil løse sig.

Dette er nu rigtignok en Sag, hvorom der blot lader sig opstille Formodninger. Men ved den

---

¹⁾ Her meente Taleren vel det Gesandtskab, som gik til Butan og strandede ved Chinesernes indirecte Indvirkning.

Umulighed, som synes at bestaae for begge Parter, endnu at vige tilbage, og ved den store Usandsynlighed, at finde en Middelvei, paa hvilken begge med Ære kunde drage sig ud af deres ubehagelige Stilling, er et Sammenstød at betragte som uundgaaeligt. Ch. Buller opstiller i sin allerede omtalte Tale efterstaaende Alternativer: "enten er det chinesiske Rige ved sin store Rigdom og sin uhyre Befolkning istand til at udvikle langt større militære Hjælpemidler end vi troe, eller ogsaa er den chinesiske Regjering saa svag, at den maa taale, at de bestaaende Institutioner nedrives; da befinde vi os i den Nødvendighed, at maatte overtage Regjeringen og Beskyttelsen af et Gebeet, der er langt større end vort indiske Rige, og at opvække andre Nationers Ekinsyge, i det vi blive Herrer over meer end den halve Menneskeslægt." Ganske paa lignende Maade og med et endnu bestemtere Sideblik paa Følgerne, som et saadant Udfald kunde have for Englands Forhold til Rusland og Nordamerika, udtrykte Sir R. Peel sig. Vi have saaledes høist indsigtsfulde Mænds Bidnesbyrd for vor Paaastand, at der forestaaer en Kamp, hvorved der handles om det engelske Herredømmes Bestaaen i Asien, eller om det nuværende chinesiske Riges Tilværelse.

Neppes indseer man, hvorledes et saadant Alternativ skal undgaaes. Krigen begynder, det er vist, men hvorledes den skal føres, derom ere Stemmerne i høieste Grad deelte. Vændse vi end slet ikke nogle Kjøbmænds urimelige Forslag, som i deres Brede kun tale om at tage Forterne ved Bocca Tigris, at lægge

Canton i Afse og derpaa at marschere mod Peking, uden endog kun i fjerneste Maade at kjende de Banskfeligheder, hvormed et saadant Foretagende er forbundet, saa frembyde der sig kun tre Ting, som man overhovedet kan udføre: en Blokade af Syd- og Østkysterne, Besættelsen af visse Der til Handelens Larv og for at ængste den chinesiske Regjering, og endelig en Landgang i Golsen ved Petscheli for at marschere til Peking.

En Blokade af Kysterne har to Omstændigheder imod sig: for det Første vilde den fordre en Sømagt, som England ikke kan sende til hine Have, og for det Andet vilde de Neutrale, navnlig Nordamerika, vist ikke længe taale den, thi førend den endog kun kunde blive af **noget** Birkning, maatte hele Maaneder gaae hen. Besættelsen af een eller flere Der er bleven foreslaaet næsten af Alle, som have skrevet derom, og hvad vilde Følgerne blive? Var Besiddelsen af een eller flere Der ikke forbunden med en saa godt som uudsørlig Blocade, saa vilde Handelen saavel før som efter blive ført ved de Neutrale, og Resultatet vilde blot være, at Englænderne bleve udelukkede fra Hovedmarkedet i Canton, og at der opstod et vedvarende fjendeligt Forhold til Regjeringen og de Indsødte, et Forhold, som ikke tillod noget rigtigt Opsving af Handelen. En anden Folge anføre vi med Hr. Lindsays Ord. Denne Mand var tidligere i det ostindiske Compagnies Tjeneste i China, staaer endnu i Forbindelse med et paa China handlende Huus og har skrevet en meget mærkelig Brochure om den nærværende Crisis. Om Besættelsen

af een eller flere Der yttreer han sig saaledes: "Mangeme, at Besættelsen af en De ved Kysten af China er ønskelig, for at drive Handelen der under vort eget Flags Beskyttelse. Men jeg tilstaaer, at jeg har store og alvorlige Indvendinger at gjøre mod en saadan Forholdsregel. Intet vilde saameget nedsætte den keiserlige Regjering hos dens eget Folk, som at en saadan Fordring blev bevilliget, og dette maa, endogsaa blot betragtet fra vor egen Interessens Standpunkt, paa enhver Maade undgaaes. Vort Diemed i China er Handelen, ikke Territorialforstørrelse, og jeg kan ikke andet end nære den Betynkning, at Omstændighederne, naar vi engang opplante vor Fane inden for de chinesiske Besiddelser og bygge et Fort, ville tvinge os til stedse større Udvidelse af vore Grændser, og vor Løbebane i britisk Indien gjentage sig i China." Altsaa ogsaa blot ved den simple Forholdsregel af en Des Besættelse den samme Ud sigt til en stedse dybere, grændseløse Forvikling.

Forfatteren af en Artikel i Quarterly Review (Marts 1840) er af den Mening, at man skulde føre det første Slag i Canton, hvor Englændernes Ydmygelse har fundet Sted; dette vilde snart blive bekjendt i Peking, og derpaa skulde en Deel af Eskadren begive sig til Golsen ved Pertscheli, kaste Anker ved Mundingen af Pei:ho, og, for at forstørre Besættelsen, besætte Niatau:Derne i Bugten. Det blotte Syn af disse Skibe vilde opvække en saadan Skræk, at det keiserlige Hofs Ministre vilde bede om Fred. Men hvad nu, dersom Chineserne ikke bade om Fred? Dersom de, underrettede af Neutrale f. Ex.

Amerikanere — hvoraf allerede Nogle skulde være traadte i chinesisk Tjeneste, — om en saadan Eskadres forholdsviis ubetydelige Virkning, lade Englænderne uden Nytte seile omkring paa deres stolte Skibe? Ja, da kjender Forfatteren til Afhandlingen intet andet Middel end, — det unyttigste af Alle — at ødelægge Kysterne; thi at sende Skibe og Tropper op ad Pei; ho anseer Forfatteren, og det med Rette, for et meget uoveligt Foretagende, ligesom han da overhovedet erklærer Affendelsen af Landtropper for fuldkommen overflødig.

Lad os altsaa kun ligefrem tilstaae, at man intet veed om den engelske Regjerings mulige Planer og Hensigter mod China; den har beordret Landtropper til Opbrud, nemlig 10 Regimenter Infanteri, som udgjør i det mindste 9000 Mand; om der endnu skulde følge flere Tropper, er uvist, da man driver Sagen med en Slags Hemmelighedsfuldhed. Vi have i Begyndelsen allerede omtalt, at Regjeringen synes at ruste sig til en lang Kamp, ogsaa Sir G. Staunton udtalte i Parlamentet sin Anskuelse, at Kampen vilde blive langvarig; tillige er der Grund til den Formodning, at Nepal og Birma ville optræde stedse mere truende, saasnart Krigen med China er begyndt. Allerede nu samle Birmanerne sig i stærkere og stærkere Antal ved Grændsen, og Hoffet i Nepal, der i 3 Aar har spillet en meget tvetydig Rolle, skal blot lure paa en beqvem Leilighed for at afkaste Masken. I Siam og Cochinchina følger man, som allevegne, Indskydelserne fra Peking, som de samtidig mod Opiumshandelen tage Forholdsregler vise. Følger alt:

saar ikke inden søie Tid en mindelig Afgjørelse, — hvilket er vanskeligt, dog ikke umuligt, — saar har England en Krig paa Halsen, saaledes som den endnu ikke er ført i Asien, og hvis Udfald, det være lykkeligt eller ulykkeligt, meget let kan blive fordærveligt for Engländerne.

En comisk Feiltagelse.

Den danske Oberst Falkenskjold, som blev saar ulykkelig ved sin Forbindelse med Struensee, og hvis mærkværdige Levnet jeg maaskee en anden Gang saaar Leilighed til at betragte noget nærmere, fortæller i sine Memoirer en comisk Feiltagelse, som han foranledigede i Preussen. Efterat han i russisk Tjeneste havde udmærket sig i Kampen mod Tyrkerne, blev han tilbagekaldt, for at benyttes ved de Reformer, Struensee agtede at indføre i den danske Armee. Han tog Veien over Berlin og traf i et Middags-selskab paa Fransmanden Guichard, der under Navn af Qvintus Icilius er saar bekjendt som Frederik den Stores Yndling. Her kom Taler paa de Seire, den russiske General Romanzoff havde vundet over Tyrkerne i det forløbne Aar 1770, og Falkenskjold blev opfordret til at tegne Planerne til disse Slag. Han tegnede ogsaa Planen til Slaget ved Largafloden, som meget behagede Qvintus, men vægrede ved at gjøre det samme ved Slaget ved Rahul,¹⁾ da Planen dertil forekom ham slet

¹⁾ Begge disse Smaafloeder falde i Pruth, og Landet, de gjenneffremme, tilhører siden 1812 Rusland. I Slaget ved Larga var Falkenskjold en af de Første, som trængte ind i de fjendtlige Fortskandninger, hvilket skete

lagt, saa det kun blev vundet, fordi man havde at bestille med en saa uvidende Fjende. Man gjættede dette og forestillede ham, hvor let man vilde kunde erholde disse Planer af de preussiske Frivillige, der havde bivaanet Feldtoget, hvorved han endelig lod sig bevæge til ogsaa at tegne Planen til dette Slag, som Qvintus derefter tog og bragte Kongen.

I Maret 1775 kom Storfyrst Paul til Potsdam, ledsaget af Grev Romanzoff, og bivaanede en preussisk Revue, hvorved Kongen, for at vise Grev Romanzoff en Artighed, lod give en Forstilling af de Slag, denne havde vundet over Tyrkerne, og som havde gjort ham saa berømt. Uheldigvis var Grev Romanzoff fuldkommen uskyldig i disse Planer, som baade bleve lagte og udførte af hans Undergivne, medens han, som det gjerne gaaer, fik Goren derfor. Da han nu ikke kunde formode andet, end at Kongen selv havde lagt Planerne til de Manøvrer, der foregik for hans Dine, vilde han gjerne sige denne en Compliment og henvendte sig derfor til en preussisk Officeer med de Ord: "Hvad er dette dog for beundringsværdige Dispositioner! Det er vel en Efterligning af et af Oldtidens berømteste Slag; ikke sandt, det er et af Alexanders, Cæsars eller Hannibals Slag?" Man kan tænke sig den Forlegenhed, hvormed Bedkommende maatte gjøre ham opmærksom paa, at det var en Efterligning af hans egne Slag ved Larga og Rahul.

---

med det Udraab: Leve Catharina; saavel hans Tapperhed som nok især dette Galanteri vare Aarsag i, at han af Keiserinden fik den nys stiftede St. Georgs Orden, iblandt hvis tolv første Riddere han var. For sin Tapperhed ved Rahul blev han udnævnt til Oberst.

Herregaarden Egeskov i Fyen.¹⁾

Naar man fra Odense af reiser ad Evendborg til, saa kommer man en lang Strækning igjennem særdeles vel opdyrkede Egne, der ret afgive et Beviis for den bekjendte Sætning, at ingen Provinds i det egentlige Danmark kan maale sig med Fyen, hvor Talen er om Landets Cultur. Her er det ikke alene yppige Kornmarker, som prange med Hvede og Raps, eller frodige Kløveragre, der bekræfte denne Paastand; ikke heller de fortrinlige levende Hegn, som man i Sjæl-

¹⁾ Til denne Herregaardsbeskrivelse har jeg alt i flere Aar haft nogle Materialier liggende, som jeg for en stor Deel skylder Høiærværdige Hr. Districtsprovst Lassen i Overdrup, der med sin sædvanlige Artighed tillod mig at benytte, hvad han havde samlet til en Beskrivelse over sit Sogn. For denne hans Artighed bør jeg saa meget mere aflægge ham min Tak, som det ingenlunde er almindeligt, at en Samler saaledes bortgiver Frugterne af sin Flid, og det altsaa dobbelt fortjener Paastrømmelse, naar man har fundet en velkommen Understøttelse, hvilket det misfommelige Arbeide, paa Landet at samle originale Documenter, maa skee af alle meest maa gjøre ensfælt. Hvorvel jeg alt længe havde besluttet, at fuldføre denne Beskrivelse, forsinkede andre Arbeider dog stedse Udførelsen af dette Forsæt, indtil jeg nu endelig har seet mig istand til, at faae benyttet alle de mangfoldige Kilder, som her i Kjøbenhavn staae Samleren aabne.

E. Becker.

land, saavel som i endeel af Jylland, saa forgjæves bestræber sig for at faae indført; men Culturen viser sig efter min Mening allermæst i, at man hos enhver Bønde, endog den simpleste Huusmand, finder en saa høi Grad af Sands for at gjøre sig Hjemmet hyggeligt og behageligt, at man gjerne uden for ethvert Huus seer en lille Have, der ikke blot indeholder Kaa, — som man er saa vant til at ansee for Bønderhavernes eneste Frembringelser, — men endog Blomster og andre Bærter, som ingenlunde ere beregnede paa den blotte Nytte, og som vise, at der er baade Sands og Velstand nok, til at Bønden kan tænke paa andet, end simpelt hen at leve. Der er neppe noget Land, hvor Bønderne have saa megen Sands for at gjøre sig Hjemmet hyggeligt, som i England, men derfor er der heller intet Land, hvor Bønderne i Almindelighed taget ere saa velhavende og saa dannede, som i England, — thi Fattigdommen findes der næsten kun hos Fabrikarbejderne, — og kun saa, hvor Markerne ere i en saa misundelsesværdig Cultur.

Jeg kan derfor ikke sige, hvor det glædede mig, at see Roser blomstre i Haverne foran Bønderhusene i Fyen, og Caprifolium trukken op af Bæggene ved et Slags Spalier. Men derfor er der ogsaa saameget sandt i den Ytring, som Fyenboerne ere saa stolte af, at **Fyen er Danmarks Have**, og mig rinde stedse igjen de Ord i Hu, jeg som en tidlig Bekræftelse herpaa har læst hos den gamle, trohjertede Jens Steen Sehested, der 1671 skrev sin "**Fyens billige Berømmelse**":

Den allerstørste Herlighed
 har dog den fynske Bonde
 for dem, jeg udi Danmark veed;
 det er ham vel at unde.

Hver Bonde har sit Paradiis,
 (laa vil jeg Haugen nævne),
 først har han Rips og Kirsebær,
 Moreller, Æbler, Pærer,
 Baldnedder, store Morbærtrær,
 og alt, hvad han begjærer.

Udvalgte Landskab, deilig Fyen!
 Naturens Mestestykke!
 Du glæder Hjerte, Sind og Siun,
 og est saa manges Lykke.

En stor Ubehagelighed er imidlertid forbunden med et saadant cultiveret Landskab, og det er de levende Hegn, Landmændenes Glæde. Jeg vil her ikke opregne de Indvendinger, det Gamles Tilhængere gjerne føre i Munden imod dem, nemlig at de vedligeholde Fugtigheden paa Weiene, da de forhindre Sol og Blæst i at tørre dem; heller ikke vil jeg anføre den større Uleilighed, at de om Vinteren gjøre Sneekastningen yderst besværlig, ved at samle Sneen, naar det syger; men jeg vil her blot holde mig til, hvad der var mig en formelig Plage, nemlig at de aldeles forhindre enhver Udsigt. Da jeg reed med Amtskortet i Haanden, vidste jeg ret vel, at jeg passerede imellem Kragssberg og Blangstedgaard, at de større og anseligere Gaarde, Christiansdal, Veirup, det berømte Sanderumgaard og Fraugdegaard laae

spredte omkring mig i nogen Afstand: hvad hjalp det! jeg kunde ingen af dem see. Først Hollufgaard, dette Marsvinnernes herlige Stammesæde med sine anseelige Bygninger, sine smukke Taarne og brede Grave, forsonede mig igjen lidt med Udsigten i dette Land, hvor jeg netop gif Glip af, hvad jeg helst vilde see, hvilket var mig saa meget ærgerligere, som jeg ellers paa mine Reiser var vant til at kunne see frit til alle Sider.

Det smukke Hollufgaard er egentlig opstaaet ved et Sacrilegium, thi det er opført af den nedbrudte Kirke Hellesøe eller Hjallesø¹⁾, som ikke er ubekjendt i den danske Historie; her var det, den syenske Adel udvalgte Christian den 3^{die} til Konge i Danmark, medens Jyderne gjorde det samme i Rye, og Borgerkrigen rasede i de andre Provindser, for snart ogsaa at naae til disse to²⁾. Det var derfor en høi Grad af Utaknemlighed, Jørgen Marsvin viste ved at nedbryde dette Sted³⁾, der burde have været enhver syensk Adelsmand helligt som det, hvorfra Frelsen udgik, thi uden hiint Valg havde Standen, som saadan, sikkert ophørt at være næsten 300 Aar før det virkelig skete. Vel opbevarede endnu i mange Aar Kirkedørren og hang for Opgangen til en Trappe paa Hollufgaard; men denne Hæder var sandelig kun ringe for Hellesøe Kirke.

¹⁾ D. Atl. III, 472.

²⁾ Ar. Hvitf. Ar. pag. 1424, Krag's Christian III Hist. I, 58 (i den danske Oversætt.), Holbergs Danm. Hist. II, 302.

³⁾ D. Atl. VI, 629.

Forinden jeg forlader Hollufgaard vil jeg dog fortælle et ret mærkeligt Træk fra Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Iver Andersen til Hollufgaard havde været Kammertjener hos Frederik den 4de, men blev siden Justitsraad, **Amtmand over Næsens Amt** og Eier af Hollufgaard, hvor Kongen besøgte ham; ved denne Leilighed skænkede Frederik den 4de ham en Guldpcocal med den Indskrift:

Hvo Kongen tjene vil med Troestab, Flid og Iver,
 Han vist kan vente sig, at Kongen hannem giver
 Et Naade-Tegn af Guld og setter ham saa fast,
 At ingen Haders List kan blive ham til Last ¹⁾.

Efterat have forladt Hollufgaard fik jeg paa høire Haand Lindved og Brangstrup, Brokkenhusernes Stammesæder, paa venstre Allerup og Høiby Kirker; derefter kom jeg ind i Svendborg Amt, og da strax til Steder, hvor der vel endnu fandtes endeel Herregaarde, men dog i Fortiden havde været langt flere. Saaledes traf jeg først paa Marslev Sogn, hvor fordom laae en Herregaard Marslevgaard, der 1605 tilhørte Jens Kruckov ²⁾ af en gammel Slægt, som tilsidst saae en Giftblanderske og Trolldvinde blandt sine Døttre ³⁾; derefter kom Høierup Sogn, hvor der ved Pedersstrup Bye har ligget en Borg paa en Banke ⁴⁾, og nu Ringe Sogn med sine tre Herregaarde, et usædvanligt Antal i eet Sogn, foruden det nærliggende Nordskov eller Nørskov, som fordom

1) Ibid. l. c. pag. 630.

2) Ibid l. c. pag. 702.

3) Nye D. Mag. I, 378.

4) D. Aftl. l. c. pag. 698.

tilhørte Acheleierne og Brokkenhuserne, Tøystrup, som tilhørte Sandbergerne, Gaaserne og Bannerne, samt endelig Svitsfeldernes Krumstrup, den mærkeligste af dem alle, som 1589 blev opført af et Capel, der i Fortiden havde helbredende Kraft og blev nedbrudt for at udrydde Overtroen; Gaarden ødelagte den ene af sine Eiere efter den anden, ligesom om det kunde være en Straf, fordi Capellet blev vanhelliget. Den Ene blev ruineret ved at Sjenderne afbrændte hans Gaard, den Anden ved at han kom i Proces om en Hund, en dyr Hund, som ganske nær havde kostet ham hele Krumstrup ¹⁾).

Af de tre Herregaarde i Ringe Sogn ligge Rynkebygaard og Lammehave ganske nær sammen, hver paa sin Side af Landeveien. Den Første har netop havt samme Skjæbne, som det uysomtalte Capel, thi Christian Thott lod den 1614 nedbryde for at bygge Taarnet paa Ringe Kirke, og den har aldrig siden naaet den gamle Ansæelse, ligesom dens Jorder ogsaa endnu ere ufrie ²⁾. Lammehave ligger netop midt imellem fire Kjøbsteder, hvilket sikkert er en stor Sjeldenhed her i Landet; den har nemlig 3 Mile til Odense, Nyborg, Svendborg og Faaborg. Den tilhørte i 260 Aar, fra 1419 til 1679, Familien Schinkel ³⁾, som ret var bosat her i Syen, og

1) Ibid. III, 568, VI, 808, 12, 13.

2) Ibid. VI, 796. Leerbech's Bestr. over Ringe Sogn pag. 43.

3) Af de tre Familier, der bære dette Navn, var det de Schinkeler, som i Baabenet førte tre Søblade omkring en Rose, der eiede Lammehave.

var i 119 Aar deelt i to Dele, Gamle-Lammehave og Ny-Lammehave, hvoraf enhver for sig har været temmelig lille, da hele Gaarden kun har henved 20 Td. Hartkorn¹⁾. Sognets tredie Gaard, Voltinggaard, ligger sønden for Kirken og tilhørte i det 16de og 17de Aarhundrede Familien Thott; under den hørte i nogen Tid Rynkebygaard som en Arvsgaard. Voltinggaard og Lammehave førte engang en lang Proces med hinanden om en Fodsti; Sagen gik til Høieste Ret og der findes endnu i Præstegaarden en heel Foliant fuldfæret desangaaende. Hvilken af Parterne der vandt, skal jeg ikke kunne sige, det er da ogsaa temmelig ligegyldigt.

Strax uden for Kinge forlod jeg Landeveien, og henimod Boldstrup stødte jeg paa Begyndelsen til de herlige Skove, hvorpaa Eggen nu bliver saa rig. Iset paa høire Side af Veien træffer man paa herlige Ege, blandede med Bøg og El; dog efterhaanden gaaer Skoven over til Mose, hvor man kun endnu af og til seer en enkelt Ege, ligesom de sidste Skildvægter for den større Mængde, vi nys forlod. Ogsaa disse ophøre tilligemed Mosen, og de herlige Bøgeskove begynde, som nu indeslutte Veien paa begge Sider lige indtil Gaarden **Egeskov**, der ifølge sine Omgivelser nu langt snarere burde kaldes Bøgeskov.

Gaardens Beskrivelse.

Kun sjældent har jeg truffet paa en Gaard, der frembyder et saa imponerende Skue, som **Egeskov**.

¹⁾ D. Atl. III, 368.

Den store, antike Bygning ligger meget høit og bringer med sit Taarn, sine takkede Gavle og sit hele Ydre, saaledes som det viser sig fra denne Side, den Rejsende paa den Tanke, at det langt snarere er en ærværdig gammel Kirke, han seer, end en Herregaard. Naar man endelig har naaet den, maa man beundre dens Fasthed, der var tilstrækkelig til at fikke den imod enhver Fjende, som ikke førte betydeligt Skyts med sig, og altsaa let kunde afværge et Angreb af en sammenløben Bondehob, thi derpaa var det dog fornemmeligt, det 16de Aarhundredes Herregaarde vare indrettede. Den er opført 1554 af Franz Brokkehuis, der til Stedet for sin Borg efter Datids klogtige Wiis valgte et Morads, hvori han lod nedramme Pæle; herover lagde man da krydsviis et dobbelt Bjelkelag, og det Hele blev naturligviis omgivet med Grave. Naar Vandet i disse staaer lavt, kan man endnu see Bjelkerne og maa beundre deres Tykkelse saavelsom den Varighed, der har ladet dem holde sig indtil den Dag i Dag, altsaa henimod 300 Aar, og det uagtet de bære en saa uhyre Vægt.

Hovedbygningen, som ved Steenbroer er forbunden saavel med Gaarden som med Haven, bestaaer af to parallelt sammenbyggede Huse med adskilte Tage, efter den Maade, som hollandske Bygmestere skulle have indført her i Landet i det 16de Aarhundrede, men som forresten aldrig blev almindelig; ¹⁾ jg kjender foruden Egskov kun to Herregaarde, der

---

¹⁾ I Holland var denne Bygningsmaade almindelig; jfr. (Dr. Beckers) Efterretn. om gamle Borge, II, 46.

ere opførte paa denne Maade, nemlig Ahrensburg i det sydlige Holsteen og Svanholm i det sydlige Skaane. En nødvendig Følge af denne Bygningsmaade bliver, at Huset faaer en uforholdsmæssig Dybde, der her endnu forøgedes ved, at Adskillelsesmuren har en Tykkelse af flere Alen. Det vestre Huus vender ud imod Ladegaarden og har trappeformede, takkede Gavle, saaledes som man ofte træffer paa gamle Bygninger. Midt paa det staaer et stort, firkantet, kobbertakt Taarn, hvorigjennem Indgangen er ad en Vindeltrappe. Det østre Huus, som vender ud imod Haven, har for hver Ende et af disse smaa, runde Taarne, der saa ofte findes paa gamle Gaarde og udmærke sig ved deres Lighed med de gammeldags Peberbøsser, med hvilke de ogsaa, om jeg ikke feiler, i Middelalderen førte samme Navn i Frankrig og England. Bygningens Indre svarer fuldkommen til det Ydre. Saasnart man er traadt ind i Taarnet, bringes man ved den snævre, ubequemme Vindeltrappe, der fører heelt op til den takkede Tinde, ved de tykke Mure, ved de mangfoldige Skydehuller — som nu deels ere tilmurede, deels forandrede til smaa Vinduer — til levende at erindre sig den Tid, da et saadant Værn var nødvendigt, for at Herremanden rolig kunde lægge sit Hoved til Hvile, uden at han behøvede at frygte for, aldrig igjen at see Solen staae op. Dybe Grave, tykke Mure og bevæbnede Svende, som til enhver Time stode i Beredskab, vare de Midler, hvorved Bønderne holdtes i Aie, og meer end een Gang viste alt dette sig som utilstrækkeligt mod deres voldsomme Angreb. Mangen Berg sank i Ruiner, for:

inden Herrestanden lærte at kue sine Bønder saa haardt, at Mod og Kraft forsvandt, og den forpiinte Træl ikke mere vovede at kræve sin Undertrykker til Rette med Baaben i Hænde, men kun ved Snigmord at hævne sin Uret. Det forrige Aarhundrede, denne den danske Bøndestands evig uforglemmelige Fornedrelsestid, som den endnu ingenlunde har forvundet, ja sikkert først seent vil forvinde, frembyder mere end eet Exempel paa, at Bønderne toge en saadan Hævn over deres Husbond for en Uret, som hverken Lov og Ret eller Baabenmagt vilde eller kunde bevare dem imod ¹⁾); først de nyere Tider var det forbeholdt, ved en mildere Fremgangsmaade at bevirke Fred og Rolighed i Landet.

Husets Indre er ogsaa vedligeholdet i gammel Stiil, skjøndt det alligevel er saaledes indrettet, at det endnu maa synes os at være en meget behagelig og beqvem Bolig. I Dagligstuen hænge to Mærkeligheder, hver beundringsværdig i sit Slags. Den ene er et Portrait af den berømte Admiral Niels Juel, Original af le Coffre 1696, og hans Frue Margrethe Ulfeld. Det andet er et stort, krummet Horn af Malm, som hænger i en Jernkjæde. Ved første Blik antog jeg det for at være Billernes berømte Horn, som en Dverg skjænkede til Stamfaderen, og som til evige Tider skulde opbevares hos

---

¹⁾ Zfr. D. Atl. III, 111, Rescr. 22de Juni 1739, Gl. kongl. Mssaml. in 4to, Nr. 3021, paa Kgs. Bibl. Thottske Mssaml. in 4to Nr. 1877—81, Fam. Galt, o. fl. St.

Slægten; Sagnet herom lyder saaledes efter et gammelt Haandskrift¹⁾):

For mange hundrede Aar siden skal der have været en stor Tørke et heelt Aar, saa Folk intet Vand kunde faae til deres Møller og altsaa ei vare istand til at male deres Korn. Dengang skal en Herremand af de Biller have boet i Sjælland og en Dag være gaaet paa sin Mark, meget bedrøvet og nedslaaet. Da mødte han en Dverg, som var ganske nøgen og laadden over hele Legemet og havde et Træ i Haanden, som var oprykket med Roden; denne kunstige Person standsede og spurgte Bille om Grunden til hans Bedrøvelse, men fik til Svar: "hvad kan det nytte, jeg siger Dig det, Du kan dog ikke hjælpe mig". Dvergen sagde: "Du er bedrøvet; fordi Du ei kan faae Dit Korn malet, og Du har dog mange Børn og Folk, som trænge til Brød, men jeg skal vise Dig et Sted paa Din egen Grund, hvor Du kan bygge syv Møller, som aldrig skal mangle Vand". Efter hans Anviisning byggede da Bille syv Møller, og de ere endnu den Dag i Dag at see ved Ellebroe Dam og Hvenne Møller og staae aldrig for Vand, enten Vinter eller Sommer. Desuden gav Dvergen ham et lille, hvidt Horn og sagde, at saalænge det fandtes i Slægten skulde den ei gaae under, og det skal endnu være paa Søholm i Sjælland²⁾. Til Erindring, at Dvergen med Guds

¹⁾ Ibid. I. c. Nr. 1078. Miscell. Rostg. pag. 495. Thieles Folkesagn IV, 105.

²⁾ I Maglebye Sogn i Stevns Herred, har længe tilhørt Familien Bille; nu ligger den under Gjerlev.

Hjælp havde frelst ham, satte Bille ham ved sit Baaben.

Saa vidt det gamle Sagn om Billeernes Horn, som jeg her saameget snarere troede at gjenfinde, da Egeskov endnu er i Billeernes Hænder. Men ved nærmere Undersøgelse saa jeg snart, at dette Malmhorn, rimeligviis et Jagthorn, ikke skrev sig fra Overgen, da derpaa fandtes Bogstaverne **L B H** og **R S 1615**, det er: Laurids Brokkenhuus og Karen Skram. Sagnet giver forresten ogsaa dette Horn en Betydning, idet der nemlig fortælles, at Laurids Brokkenhuus, en kjæmpestærk Mand, brugte det til at sammenkalde Arbejderne ved Gaarden, men det paa en ganske egen Maade; han havde nemlig ladet Hornet ophænge i Porten i en stærk Kjæde, og naar han nu reed derunder, greb han om Hornet og hævdede sig og Hesten saa høit, at han kunde naae det med Munden og saaledes give Folkene Signal. Sagnet er i sig selv usandsynligt og, hvis Aaret 1615 er det, da Hornet blev gjort, fuldkommen usandt, thi dengang var Laurids Brokkenhuus alt død for 11 Aar siden, og hans Enke har altsaa ladet Hornet forfærdige.

I anden Etage træder man strax ind i en stor Hal eller Sal, hvis Loft hviler paa en usædvanlig stor Mængde, svære Egebjelker, der strække sig gennem hele Hallen og ende i udskaarne Bjelkehoveder; nu vilde man vist ikke let finde Ege af tilstrækkelig Størrelse til deraf at skjære saadanne Bjelker, og de vidne noksom om, hvor vel Gaarden dengang fortjente sit Navn. Fra denne Hal gaae Dørre til de

forskjellige Værelser, som endnu ere i gammel Stil og for det meste behængte med Familieportaiter. Af Mærkeligheder i Hovedbygningen falder strax i Gangen i underste Etage et besynderligt Skab i Vinene; det er forsynet med to Dørre, og paa begge er der malet et Fruentimmer i Gyldenstykkets Klædning, som seer ud af et Bindue; derover staae følgende Bogstaver: **W. W. I. T. W. I. N. K. I. W. W. E. D. M. M. S. H. D.** Hvad de skulle forestille, har endnu Ingen kunnet udfinde, men rimeligviis udgjøre de Begyndelsesbogstaverne til et Sprog, og det Hele har sikkert, som der paa Gaarden fortælles, Hensyn til Jomfru Rigborg Brokkenhusens Indmuring, som siden bliver vidtløftigere omtalt. Formodentlig har hendes Fader til Spot ladet hendes Udbildning sætte her, thi Skabet har udentviis været et Locum; paa Orbeclunde¹⁾ findes der et ganske lignende, som endnu er vedligeholdet i sin gamle Skikkelse.

Naar man i anden Etage fra Hallen gaaer igjennem den første Dør til Venstre, kommer man ind i en stor Hjørnesal, der benyttes som Gæsteværelse og er behængt med adskillige bariske og mandhaftige Portaiter, som i Forening med de gammel-dags Meubler og Tapeter give Værelset et ganske høitideligt Udseende, især sildigt om Aftenen, naar Lyset paa Bordet ved Siden af Sengen, — der synes at have Plads nok til Fire, — kun svagt formaaer at oplyse en ringe Deel af det store Værelse, medens det Øvrige er indhyllet i dette uvisse Halvmørke, der

¹⁾ I Orbecl Sogn, Binding Herred i Svendborg Amt.

giver alle Gjenstande saa ubestemte Former. De gamle mørke Portraiter synes da næsten at træde frem af deres Rammer, og man behøver ikke at være i Besiddelse af nogen videre stærk Phantasi, for oftere at afbrydes i sin Læsning, thi det er bestandigt, som om noget rørte sig hist henne i Hjørnet. Der hænger et stort, mørkt Portrait, der ret falder i Dinene, og det er intet Under, thi denne skumle, barske Mand med det mørke Die og de steenhaarde Træk skal gaae igjen. Portraitet siges at forestille den Christoffer Rosenkrands til Hørbro, som blev henrettet 1609 for begaaet Falsk, og som er saa bekjendt af den fløgtige Maade, hvorpaa Christian den 4de opdagede hans Forbrydelse; ham er det, som endnu ikke kan finde No i sin Grav, men om Matten stiger ned af sin Ramme og forskrækker de fremmede Gæster. Det sidste kan jeg ikke indestaae for, jeg saa ham ikke, men er det ikke vissere, end det første, saa behøves der ingen Præst, "som kan meer end sit Fadervor", for at skaffe Rolighed tilveie i Stuen, thi Portraitet forestiller ikke Christoffer Rosenkrands, men derimod den barske Otto Krag til Boldbjerg, Bibygaard, Løitved, Egeskov, Skjoldemose og Flintholm, Danmarks Riges Raad og Oversecretair, som er saa velbekjendt for det Hovmod, han ved Souverainitetens Indførelse viste mod de andre Stænder; dersom han gaaer igjen, er det sagtens til Straf herfor, saavel som fordi han underslog den originale Haandfæstning, da den skulde casseres, thi en saadan Synd kan vel kalde en Mand frem af sin Grav.

I denne Hjørnestue findes endnu en Mærkelig-
hed, nemlig en usædvanlig stor og gammel, ottekantet
Jernkaffelovn, som seer ganske eventyrlig ud med
sine tynde Been, der neppe synes at kunne bære
den. Paa dens Sider er der afbildet en net lille
huuselig Scene, nemlig hvorledes en Mand med store
Knevelsbarter og opkrampet Hat omfavner og kysser
en Koffkepige, som derved taber sin Pande i Jlden og
til Belønning tildeler ham et dygtigt Drefigen; der-
under staaer:

Jeg slaar dig med Handen
Lad Lefleri fare
Den brennis i panden
Jeg suir min Ware.

Paa to andre Sider seer man Djævlen, som
rækker begge Hænderne ind i en Jld og derover meget
ynkeligt fordreier Ansigtet; derunder staaer:

Bewar Din Hender
Fra Dett du ey Kiender.

Morsomt nok, at han ikke kjender Jlden; den
skulde han dog rigtignok kjende fra Grunden af.

Egeskovs nuværende Hovedbygning er, som jeg
allerede har fortalt, opført 1554 af Rigets Marsk,
den tappre Franz Brokkenhuus, og har den Mær-
kelighed, som forresten ikke er usædvanlig, at den
skal have ligesaa mange Vinduer, som der findes
Dage i Aaret, ligesaa mange Dørre, som der fin-
des Uger og saamange Skorstene, som der findes
Maaneder¹⁾. Der haves i Egnen en Tradition,
som imidlertid er fuldkommen urigtig, nemlig at Byg-

¹⁾ D. Atl. III, 552.

ningen er yngre og opført af Laurids Brokkenhuus's Frue, Karen Skram, medens hun sad Enke, hvortil Sagnet endnu lægger, at hun var en Præstedatter, men dette er, som sagt, aldeles ikke saa, og hendes Fader, den berømte Admiral Peder Skram til Urup, som for sit dristige og ubøielige Mod erholdt Tilnavnet "**Danmark Niges Bovehals**", vilde sikkert vende sig i sin Grav, saa det maatte runge i Østbirk Kirke¹⁾, dersom han vidste, hvorledes Sagnet bagvasker hans Datter.

Det gamle Egekov har formodentlig staaet der, hvor nu den nye Hollænderbygning er opført, thi da denne for nogle Aar siden var under Bygning, og man i den Anledning gravede i Grunden for at anlægge en Kjælder, fandt man et heelt Gulv, der laae som Mosaik og bestod af brændte og glasserede Muursteen af forskjellig Farve og Figur; den har udentviol, som de fleste danske Herregaarde indtil Midten af det 16de Aarhundrede, — efterat Borgene for det meste vare forsvundne under Dronning Margrethe, — været en fuldkommen ubefæstet lille Gaard, ikke stort andet end en Bondeggaard, som først den sidste Schinkel eller Tinhuus, Franz Brokkenhuus's Svigerfader, i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede hævede til nogen Anseelse, — thi dengang var det udentviol, at den danske Adels begyndte at lægge sig efter større Gaarde, som den selv lod drive, hvilket hidtil nok havde været en Biting;

---

¹⁾ I Boer Herred, Skanderborg Amt, hvor han ligger begravet.

isvrigt var Gaarden endnu langt fra at svare til, hvad den siden blev, da den først kom i Hænderne paa Brokkenhuserne, og især paa de rige Ulfelder og Krager, som saa betydeligt forøgede og udvidede denne Eiendom.

Egeskov ligger i Qverndrup Sogn, Sunds Herred i Svendborg Amt, $2\frac{1}{2}$ Mil fra Svendborg og tæt ved Bondebyen Egeskov, som støder lige op til dens Have, og som er Marsag i, at Bønderne aldrig benævne Gaarden anderledes end Egeskovgaard, hvilket Navn den imidlertid kun fører der i Egnen. Den ligger tæt ved Landeveien mellem Faaborg og Nyborg, som adskiller Havemuren fra Egeskovby og lidt længere borte, ved Qverndrup, krydser Landeveien mellem Odense og Svendborg. Egeskov danner Grændse: skjellet mellem tre Herreder, Sunds, Salling og Gudme, og er omgivet af frugtbare Marker og herlige Skove, men har trods sin høie Beliggenhed ingen Udsigt til Vand, ligesom den overhovedet ikke kan siges at ligge videre smukt, om end Diet overalt kun støder paa et smilende og rigt Landskab. Til den hører en betydelig Have, som er fuldkommen vedligeholdt i gammel Stiil med herlige, gamle Alleer og stive klippede Hækker. Gaardens Marker bleve alt i den første Halvdeel af forrige Aarhundrede indhegnede med Steen: diger af den daværende Eier, Etatsraad Niels Krag, der ogsaa indtog endeel af Qverndrup Byes Fælled, som han underlagde sin Hovedgaard, hvorved han nær var kommen i Proces med Generalmajor Grev Trampe til Fjellebro, der som Godseier i Qverndrup protesterede herimod; Sagen blev dog i Mindelighed

bilagt paa Egeskov den 19de Mai 1736. ¹⁾ Han sørgede overhovedet meget for at forbedre og forskjønne sin Eiendom, hvorfor Haven ogsaa dengang ansaaes for den største og skønneste i Syen, ²⁾ og hvorvel den ikke mere svarer til, hvad Nutiden fordrer af en smuk Have, saa har den dog saa vel vedligeholdt sin gamle Pragt, at den netop herved og ved den fuldkomne Harmonie, hvori den staaer til den gamle Bygning, gjør et meget imponerende Indtryk, som sikkert vilde tabe sig, dersom den var indrettet i moderne Stiil. Der er nu udbredt noget saa Aristocratisk over det Hele, at det uvilkaarligt sætter Beskueren tilbage til Midten af det forrige Aarhundrede, og han venter hvert Øieblik at see en Dame med Fiskebeensskjorter eller en Herre med puddret Haar, Chapeaubas under Armen og blank Staalkaarde ved Siden træde frem af en Sidegang, i en ivrig fransk Conversation; meer end een Gang kom jeg ved at betragte den herlige Lindeallee til at tænke paa en Yttring, som en engelsk Adelsmand henvendte til Washington Irving, — da der var Tale om de pragtfulde Palladser, man nutildags i England seer opføre af Folk, som vel kunne rose sig af deres Rigdom, men ikke af deres Ahner, — og som ret syntes mig at høre hjemme i denne Have: "Det er sandt! Penge formaae meget over Kalk og Marmor; men saadanne Alleer ere de Gud skee Lov ikke istand til

1) Doc. i Arch. paa Egeskov.

2) D. Atl. I. c.

at opføre, med alle deres Penge; de vidne om, at et Huus har bestaaet længe!"

Siden 1811 er Egeskov et Stamhuus med agnatisk; cognatisk Succession, som i alt udgjør 534 Td. 6 Sk. $\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn og af den nuværende Besidder, Kammerherre Grev Preben Wille Brahe til Grevskabet Brahesminde, er oprettet for hans næstældste Søn, Kammerjunker, Baron Frederik Sigfred Wille-Brahe, Prem. Lieut. i Garden til Hest, og dennes Afkom.¹⁾ Til Stamhuset hører: af fri Hovedgaardstart: 49 Td. 6 Sk. 1 Sk. Hartkorn Ager og Eng, 8 Td. 1 Sk. Sk. Skovskylvd og 3 Td. Sk. Møllekvyl; desuden af contribuierende Hartkorn 37 Td. 6 Sk. 3 Sk. $2\frac{1}{4}$ Alb. Ager og Eng, 2 Td. 2 Sk. $\frac{3}{4}$ Alb. Skov; og Møllekvyl; Gaardens Areal udgjør ialt 690 Td. Land Ager og Eng, og 600 Td. Land Skov. Desuden hører dertil af matriculerede Tiender: Konge; og Kirketiende af Qverndrup, hver 21 Td. 5 Sk. 1 Sk. 2 Alb., som ydes af 253 Td. 3 Sk. 3 Sk. 1 Alb. Hartkorn, Konge; og Kirketiende af Lunde, hver 16 Td. 2 Alb., som ydes af 193 Td. 1 Sk. 3 Sk. 2 Alb. Hartkorn, samt Kirketienden af Kirkeby, 13 Td. 6 Sk., som ydes af 180 Td. 2 Sk. 2 Alb. Hartkorn, hvilket udgjør ialt 89 Td. 1 Sk. 2 Alb. matr. Tiender, som ydes af 1073 Td. 4 Sk. 2 Alb. Hartkorn²⁾. Bøndergodset udgjør: Ager og Engs Hartkorn 378 Td. 1 Sk. $1\frac{1}{2}$ Alb., Skov; og Møllekvyl 6 Td. 5 Sk. 3 Sk. $2\frac{3}{4}$ Alb., ialt 73

¹⁾ Mag. til den danske Ad. Hist. I, 309.

²⁾ Statist. Tabelv. II. 44.

Gaarde og Boelsteder samt 80 Huse, og er beliggende i Sunds Herred Nverndrup Sogn og By ¹⁾, Egeffov ²⁾, Trunderup ³⁾, Faldegaard ⁴⁾, Møllegaard ⁵⁾, Guldstedgaard ⁶⁾ samt endnu 3 Huse; i Salling Herred, Krarup Sogn og By ⁷⁾, Snarup ⁸⁾, Søfelde ⁹⁾ og Tange; endelig i Gudme Herred, Ringe Sogn i Bolstrup By ¹⁰⁾. Desuden hører derunder det contribuerende Hartkorn, som drives under Hovedgaard den, og som er indtaget fra Bøndergodset, nemlig fra Egeffovby 16 Td. 5 Sk. 1 Fk. $\frac{1}{4}$ Alb., Skov og

¹⁾ 21 Gaarde og Boelsteder, 24 Huse; en Heelgaard i Nverndrup er 3 Td. 2 Sk. Hartkorn.

²⁾ 13 Gaarde og Boelsteder, 17 Huse; en Heelgaard i Egeffov er 4 Td. 5 Sk. 1 Fk. $2\frac{3}{4}$ Alb. Sk.

³⁾ 12 Gaarde og Boelsteder, 11 Huse; en Heelgaard i Trunderup er 4 Td. 7 Sk. 2 Fk. Sk.

⁴⁾ Fordum en lille Herregaard, som tilhorte Familien Dvitzow^{*)}, nu en Bondegaard med et Huus, ialt paa 6 Td. 1 Sk. 3 Fk. 2 Alb. Ager og Engs Sk., 1 Td. Sk. Møllest., 2 Sk. Skovsk.

⁵⁾ En Bondegaard paa 6 Td. 7 Sk. Sk., Skovsk. 2 Fk. 1 Alb.

⁶⁾ To Gaarde, hver paa 3 Td. 4 Sk. 3 Fk. $\frac{1}{2}$ Alb. Sk.

⁷⁾ 8 Gaarde og Boelsteder, 8 Huse; en Heelgaard i Krarup er 5 Td. 5 Sk. 3 Fk. $\frac{1}{2}$ Alb. Sk.

⁸⁾ 8 Gaarde og Boelsteder, 6 Huse; en Heelgaard i Snarup er 5 Td. 2 Fk. Sk.

⁹⁾ 4 Gaarde og Boelsteder, 4 Huse; en Heelgaard i Søfelde er 5 Td. 7 Sk. 3 Fk. $1\frac{1}{4}$ Alb. Sk.

¹⁰⁾ 3 Gaarde og Boelsteder, samt 3 Huse.

^{*)} Slægtebooger og Stamtavler samt Doc. i Arch. paa Egeffov.

Mølleskyld 7 Sk. 2 $\frac{1}{4}$ Alb., fra Qverndrup 3 Td. 3 Sk. 2 Fk. 2 Alb., Nørtorp 2 Td. 5 Sk., Skov: og Mølleskyld 4 Sk. 2 Fk. 2 Alb., fra Lunde Sogn, Vandemosehuset 4 Td. 2 Fk., fra Snarup By i Krarup Sogn 3 Td. 3 Sk. 2 Fk. 2 Alb., Skovskuld 1 Sk. 3 Fk., hvilket sidste dog de andre Bymænd benyttede, samt endelig den nedlagte Tangegaard¹⁾, 7 Td. 4 Sk. 3 Fk. 1 Alb., Skov: og Møllesk. 2 Sk. 3 Fk. 2 Alb.²⁾

Den indmurede Jomfru.

Træder man fra Hallen i anden Etage ind i Hjørnesalen til Høire, seer man længst til Venstre en Dør, som fører ind til et Bærelse, der udgjør een af Gaardens store Mærkeligheder, thi her var det, at den uheldige Jomfru Rigborg Broffenhuus sad indmuret, om end ikke, som den gamle Huusholderske med Rædsel fortæller, "i Kalk til Bryster"; Sammenhængen hermed var følgende.

Jomfru Rigborg Broffenhuus var en Datter af Laurids Broffenhuus til Brangstrup og

¹⁾ Denne nu nedlagte Gaard, som med de tilliggende Huse har udgjort omtrent 9 Td. Sk., er formodentlig den lille Herregaard Tange, som tilhørte Otto Strangesøn; han nævnes 1387 som Otto Strangesøn de Tange blandt de fynske Adelsmænd, der hyldede Dronning Margrethe.")

²⁾ Alt det Ovenanførte er uddraget af den Jordebog, som fulgte med Stamhusets Erectionsbrev.

Egeffov, Lehnsmænd paa Nyborg Slot, og Fru Karen Skram. Hun blev født paa Nyborg Slot den 3^{die} Juli 1579 og, efterat hun var bleven voksen, ansat som Hofdame hos Dronning Anna Catharina, Christian den 4des Gemalinde, — ”i Dronningens Jomfrukammer”, som man dengang kaldte det. I denne Tjeneste — ”da hun var meget ung og maaskee endnu ei kjendte Kjærligheds Magt”, — lærte hun at kjende Frederik Holgersen Rosenkrands¹⁾ til Rosenvold og Stjernholm²⁾ som var Kammerjunker hos Kongen, ”og kom de hverandre for nær, saa at hun af en Hændelse nedkom med en Søn”³⁾, hvilket skete den 24de Juli 1599⁴⁾ paa Lindved i Fyen⁵⁾ hos hendes Moders Søster, Fru Elsebe Skram, der var gift med Ove Bille. Denne Søn fik Navnet Holger Frederiksen og erholdt 3^{die} August 1624 kongelig Stadfæstelse paa et Brev, som de Rosenkrandsere havde givet ham, ”at han maatte holdes for en ægte Rosenkrands”⁶⁾,

---

1) En Søn af Holger Ottresen Rosenkrands til Boller, Rosenvold og Stjernholm eller Holgersstjerneholm^{*)}, Statholder i Nørrejylland, DRR og Marsk, og Fru Karen Gyldenstjerne.

2) Hoffm. ber. Adelm. II, 111.

3) Ibid. l. c. pag. 110, Thieles danske Folkesagn IV, 86.

4) Mst. tilhørende Cand. S. Begtrup.

5) I Steenløse Sogn, Odense Herred.

6) Ad. Lex. I, 158.

---

^{*)} Ifølge Doc. i det Barretsk. Archiv.

ja arvede endog aldeles imod Datids Skik Faderens Jordegods. 1) Han gik tidlig i hollandsk Krigstjeneste, hvor han i en Alder af endnu ikke 30 Aar allerede havde bragt det til Oberst, og besøgte af og til sit Fædreland; 1629 traadte han med sine Compagnier over i Christian den 4des Tjeneste, ligesom denne ogsaa tidligere havde benyttet ham; 2) han døde 1634, 3) skjøndt der paa et andet Sted siges, at han først faldt 1676 for Christianstad i Skaane. 4) Han efterlod to Sønner, hvoraf den yngste, Oberst Maximilian Rosenfrands, giftede og bosatte sig i Holland, den ældste, Baron Ludvig Rosenfrands, blev Geheimeraad, hvid Ridder og Vicestatholder i Norge, hvor han ved sit Giftermaal med den rige Karen Novath eller Moth⁵⁾ erhvervede sig betydelige Godser i Nærheden af Ber-

1) D. Atl. IV, 157. Selv om man antog Kongens Stadfæstelsesbrev for at have havt samme Birkning, som Faderens Thinglysning, — hvilket vist ellers er uden Exempel, — vilde den derved opnaaede Arveret dog sikkert ikke kunne strække sig til Jordegods.

2) Nyerups Mag. for Reiseiagtt. IV, 516.

3) Joh. Michelsens Diarium, Kallste Mssk. in folio Nr. 81; Klev. Saml.

4) Hoffm. l. c.; denne sidste Angivelse beroer paa en Forverling med den Oberst Rosenfrands, som faldt i Slaget ved Halmstad.

5) Af den gamle italienske Familie Montalto eller Montalti, der i det 16de Aarhundrede indvandrede fra Skotland til Norge, hvor den kaldtes Novath eller Moth. *)

*) Ad. Ser. II, 26.

gen, som 1678 under Navn af Rosendal oprettedes til et Baroni for ham og hans mandlige Efterkommere; disse uddøde dog allerede 1723 med hans Søn Axel, hvorefter Kongen solgte Baroniet.

Man skulde have troet, at den stedfundne Ulykke allerlettest var bleven gjort igjen ved at Frederik Rosenkrands havde ægtet den af ham forførte Pige, hvortil de begge synes at have været villige, men til at tillade en saadan mindelig Afgjørelse af en Sag, der i en saa høi Grad krænkede hans Ære, var Pigenes Fader alt for opbragt og drev i sin Forbittrelse Sagen til det Yderste. Paa en Tid, da Sædeligheden i Almindelighed stod temmeligt lavt, maa man vel antage, at Laurids Brokkenhuus har havt nogen særegen Bevæggrund til denne usædvanlige Haardnakkethed; dette var ogsaa Tilfældet, thi han havde fattet en stærk, og, som det synes, fuldkommen velbegrundet ¹⁾ Mistanke om, at den

---

1) At Faderen har været fuldkommen overbevist om Kongens Skyld viser saavel hans uforbeholdne Uttæring: "Saa har vel Kongen selv været Fader til Barne" ^{*)}, som hans hele Færd i denne Sag, og navnlig hans grusomme Strængighed imod de Paagjældende. Ligesom overhovedet alle Omstændigheder og Christian den 4des velbekjendte Letsindighed i dette Capitel gjør det i høi Grad sandsynligt, at Laurids Brokkenhuus heri har havt Ret, saaledes bestyrkes dette ogsaa ved den Interesse, Kongen siden viste Barne, thi kun ved hans Bestræbelser, som Sagnet med megen Rimelighed fortæller, det

---

^{*)} Thieles Folkesagn I. c.

for sit Galanteri saa velbekjendte Kong Christian den 4de var den egentlige Skyldige, som da havde bevæget sin Kammerjunker til at love at ægte Pigen og paatage sig Skylden for dem Begge, om ellers Frederik Rosenkrands har havt noget andet at bebreide sig, end sin overdrevne Fjuelighed i Kongens Onsker. Men denne kom ham dyrt at staae, thi Pigenes Fader, som var dobbelt forbittret over den hans Navn tilsviede Skjændsel, da han maatte antage, at Rigborg havde deelt sin Gunst mellem to, besluttede, at drive Sagen til det Yderste, og foretrak saaledes, offentlig at opoffre sin Families Ære, for at neddysse alt ved et Giftermaal mellem de Paagjældende. Kongens Forsøg paa at mægle i Sagen ved at gaae i Forbøn for den ulykkelige Pige afgjorde han hurtigt, ved ligefrem at yttre sin Mistanke, og bragte derved Kongen til at afholde sig fra al videre Indblanden, hvorefter han lod Sagen forfølge for Domstolene med al den Kraft, som hans gode Ret, saavel som hans Anseelse, Rigdom og Familieforbindinger satte ham istand til at anvende. Efter de af Frederik den 2^{den} udstædte strænge Lovbud, som havde til Hensigt at forebygge Løstgængighed, var Straffen for en Adelsmand, som forførte en adelig Dame, at miste sin Ære og, ifald det skete i Kon-

---

omtalte Brev fra de andre Rosenkrands'er bragt istand, og at det endog arvede Faderens Tordegods, uden af ham at være lyst i Kuld og Rjen, og uden at han i levende Live havde givet det noget i Hænde, kan det vist ene og alene takke Kongen for.

gens Gaard, desuden sine to Fingre; Damen skulde indespærres for Livstid¹⁾. Imidlertid overholdtes denne Lovbestemmelse i sin hele Strængthed vel neppe engång under Frederik den 2den, som ellers ikke forstod Spøg i dette Capitel²⁾, og altsaa endnu mindre under hans Søn, der heri, som i alt andet, var en tro Afspeiling af sit Aarhundrede, og i Erkjendelse af sin egen Skrøbelighed kun var stræng, naar de Vaagjældende vare hinanden for nær beslægtede.

Da Laurids Brokkenhuus tilbageviste alle mindelige Forslag og viste sig ubøielig i sin Beslutning, at drive Sagen til det Yderste, har formodentlig Frederik Rosenkrands anseet det for det Naadeligste, indtil videre at begive sig bort, i Haab om at det imidlertid skulde lykkes hans Venner at faae Sagen afgjort; dette slog imidlertid feil, og Kongen har endog seet sig nødsaget til at tage en virksom Deel i at faae en Forseelse afstraffet, der maatte ansees som en Fornærmelse mod hans egen Høihed og Værdighed, da den havde fundet Sted i hans Gaard. Frederik Rosenkrands er derfor, rimeligviis efter Kongens Begjæring, bleven udleveret af Magistraten i Hamborg, thi i August Maaned afreiste en Drabant: høvding med 12 Mand derhen for at afhente ham.³⁾

1) Frederik IIens Gaardsret af 1562, Art 16 og 17, ifr. den Kallundborgske Reces af 1576, Art. 12; Lovbudet er med faa Modificationer gjentaget i Christians Vtes Danske Lov 6—13—10.

2) Ifr. Muffens Collect. pag. 75—77, Friis-Edwardsens Beskr. over Skjelskjer pag. 498.

3) Ifr. Ms. i Cand. S. Begtrups Cie.

Imidlertid blev Sagen dog endnu trukken ud en Tid; lang, og først den 8de October udstødte Kongen sin Befaling til Hofmarskalken, Henning Gjøse til Kjerstrup, paa hans Vegne at gaae i Rette imod Frederik Rosenkrands og Riggborg Brokkenhuus.¹⁾ Denne Befaling blev imidlertid, som det synes, ikke taget efter Ordene, hvorimod Laurids Brokkenhuus udtog sin private Stærning mod Frederik Rosenkrands "for at have besøvet og fersvækket hans Datter, Riggborg Brokkenhuus," og forlangte ham afstraffet efter Gaardsretten paa hans Vren; ja saa haard var han ham, at han den 15de October, da Sagen skulde for Retten den næste Dag, lod ham adspørge, om han hellere vilde miste Livet end Vren, da han i saa Fald vilde være fornsiet hermed.²⁾ Imidlertid er Frederik Rosenkrands ikke gaaet ind derpaa, thi Dagen efter, den 16de October 1599, var Sagen for Retten, og da Rosenkrands ei kunde nægte sin Skyld, faldt der den Dom, at han skulde være areløs.³⁾

---

1) Klev. Saml.

2) Det oftciterede i Gand. Begtrup's Gie har rigtignok den 12te Octbr. 1599 som den Dag, da Kongen lod de Skyldige anklage, men da en Copie af Domsacten i Rigens Dombog, som findes i Klevenfelds Samlinger i Gzheime Archivet, først udviser den 15de Octbr. 1601 som den Dag, da Sagen foretoges, maa den anden Beretning vel beroe paa en Misforstaaelse; Rigets originale Dombog har jeg desværre ikke seet mig istand til at opdrive.

3) Ms. hos Gand. Begtrup.

4) Sfr. Klev. Saml.

Hermed stod nu Sagen hen, for saavidt Frederik Rosenfrands angik, og man skulde da nu ogsaa mene, at den hævnjerrige Laurids Brokkenhuus kunde have været fornøiet, thi han havde nu faaet en Dom efter Lovens fulde Strængthed over den Mand, der selv angav sig som Fornærmeren, og som for en Overilelse, der dengang næsten var ligesaa almindelig som nu, ved Dom var bleven erklæret æreløs. Men hermed var han dog ingenlunde tilfreds, thi den offentlige Mening har neppe været Rosenfrands imod, og Dommen har altsaa i Virkelighed ikke kunnet skade ham stort, hvortil kom, at det stod til Kongen at forunde ham Uresopreisning, hvilket den Tid var temmelig almindeligt og efter al Sandsynlighed snart vilde finde Sted, saafremt Kongen ikke blev nødsaget til at gjøre et saadant Skridt, at en Uresopreisning blev vanskelig eller umulig. Laurids Brokkenhuus gjorde sig derfor al Umage for at bringe det dertil, at Kongen maatte anlægge Sag paa sine egne Begne mod de to Skyldige, som de, der ved at krænke det kongelige Pallads havde forseet sig imod Kongens og Dronningens Høihed. At bevæge Kongen hertil var naturligviis meget vanskeligt, og Sagen stod hen i hele to Aar, hvilket ved Datids hurtige Rettergang er høist mærkeligt, men da har det vel ogsaa været Kongen umuligt, længere at forholde sig uvirksom, uden aldeles at bekræfte det Rygte, som gik iblandt Folk om hans Deeltagelse i den Brode, hvorfor en Anden var dømt fra sin Ære, et Rygte, som man nok kan tænke at Laurids Brokkenhuus ikke bestræbte sig for at

modarbeide. Den 15de October 1601 foretoges da endelig Sagen paa Rætterthinget i Kjøbenhavn, hvor Zening Gjøe paa Kongens Vegne tiltalte Frederik Rosenfrands til Rosenvold, "vor fordum Kammerjunker", saavel som Rigborg Brokkenhuus ¹⁾, "som var i Dronningens Jomfru-Kammer", og Inngen af de Paagjældende vovede at nægte Gjerningen, hvorimod Frederik Rosenfrands "bad om Naade for Guds, Slægts og Benners Skyld". Dog dette kunde ikke hjælpe. Dommen faldt overeensstemmende med Gaardsretten og den Kallundborgske Reces, at han skulde miste sine to Fingre og være æreløs, hende skulde hendes Børge "nu strax i hendes Lifstid lade indsette og hende uden al Bild i Fængsel forvare." ²⁾

Saaledes var da Sagen afgjort, og for Frederik Rosenfrands blev der intet andet tilbage, end at ansøge om at maatte gaae i Udlandet og stride mod Tyrken, og da faae sin Straf eftergivet, hvilket den Tid ei var nogen ualmindelig Naade at affone denne paa. Dette er ogsaa bleven ham bevilliget, og han har da strax forsoiet sig affted, saa at han allerede den 25de November s. A. ikke blot havde naaet Keiser Rudolph II^{dens} Stater, men ogsaa allerede var

---

1) I intet af disse Documenter kaldes hun Jomfru, en Titel, som man dengang ellers aldrig glemte at give en adelig Dame; dette viser, at denne Titel virkelig havde beholdt sin Betydning, og at vore Forfædre heri, som i saa meget andet, stedse bestræbte sig for at benævne Tingene med deres rette Navn.

2) Klev. Saml.

bleven ansat og havde gjort et Felttog; thi under denne Dato skriver hans Oberst, Friherre Georg Zodigky, til Kongen for at anbefale ham til dennes Naade; Brevet var ledsaget af et andet af 8de December s. A. fra Friherre von Collonitsch, ligeledes keiserlig Oberst, som anbefalede Sagen paa bedste Naade. Men endnu var dette meget for tidligt; endnu kunde Kongen aldeles intet gjøre i denne Sag, ja maatte endog i sit Svar af 22de April 1602 udtrykke sig med megen Haardhed om Frederik Rosenkrands, som han kalder: "offenbarer zu Recht überwundener Schelm", "an Ehren gescholten", "seiner hochsträflichen Verbrechung wegen öffentlich zu Recht von Ehren erkannt":¹⁾ sandelig en haard Omtale, og isald Rosenkrands virkelig har taget sig Kongens Skyld paa, maa det for denne have været en streng Straf, at see sig nødsaget til at behandle den, som opoffrede sig for ham, paa en saadan Naade; Laurids Brokkenhuus havde al Grund til at være tilfreds med sin Seier.

Frederik Rosenkrands opnaaede isvrigt ikke at erholde Cresopreising og Tilladelse til at gjensee sit Fædreland, thi den 18de August 1602 mistede han i Mähren i sin Alders 25de Aar Livet ved et ulykkelig Tilfælde; da han nemlig saae to af sine Venner duellere, vilde han gaae imellem dem, for at skille dem ad, men fik ved denne Leilighed et Saar i Haanden, hvori der gik Koldbrand, hvilket hidførte hans Død. Han havde i sin korte Landflygtighed allerede gjort tre Felttog med imod Tyrkerne og ro:

¹⁾ Ibid.

ses meget af sin Oberst for den udviste Tapperhed og Standhaftighed, som Christian den Fjerde i sit Svar kalder Desperation og Fortvivlelse. Han blev begravet i Prag i den samme Kirke, hvor Tyge Brahe hviler, og hans sørgende Moder og Broder opreiste over ham et Monument, som endnu fandtes der i Midten af forrige Aarhundrede.¹⁾ Har han end gjort sig skyldig i en Brøde, saa kan man heller ikke nægte, at han har maattet bøde derfor, bøde saa haardt, som maaskee kun Gaa.

At den haarde og ubøielige Laurids Brokkehøus ikke vilde skaane sin Datter, efterat han havde forfulgt den sandsynligviis langt mindre skyldige Frederik Rosenkrands med saa megen Haardhed, kan man let begribe. Uagtet der ikke fortælles noget derom, kan man dog med al Rimelighed slutte, at han ikke først har oppebiet Rættens Dom, for at indespærre sin Datter, men strax har benyttet sig af den Ret, som Frederik den Andens strænge Lovbud gav ham over hende,²⁾ et Lovbud, der i denne Kon-

¹⁾ Hoffm. l. c.

²⁾ Jfr. Den Kallundborgske Reces, Art. 12. "Da skal hendis Berie hinde strax tage, oc Fængelige lade indsette oc foruare, vdi hendis Liffs tid, oc alt hendis Gods til sig anamme, Oc det altsammen nyde oc beholde, saa lenge hand hende saa vdi Fængsel oc Foruaring holdendis vorder." "Wil hand oc der met see igennem Fingre, Da skulle oc mue andre som hende ellers næst ere foruante, haffue fuldmact, vdi lige maade hende oc hendis Gods, effter som foruit staar, at annamme." "Wille de det oc forsomme, oc denne vor Befalning icke fuldgjære inden tre Maaneder effter at slikt bliffuer aabenbaret,

ges Tid overholdtes saa strængt, at man har et Rescript fra ham af 1578, hvorved han befaler en Søn, som rette Børge efter Loven, at fængsle sin egen Moder og sørge for, at hun ikke igjen kommer ud i sin Levetid,¹⁾ hvilket nutildags maa forekomme os noget umenneskeligt. En saadan Fængsling kaldtes **Judmuring**, formodentlig fordi den endnu maatte ansees for en Levning af den Straf, der anvendtes mod Nonner i den catholske Tid, og har under Frederik den Anden sikkert ikke været saa ganske sjelden,²⁾ hvorimod den under hans Søn vel var

---

Da skal vor Lænsmand haffue mact hende at paa gribe, indsette oc Fængelige foruare vdi hendis Liffs tid, oc hendis Gods til sig anamme, Dog naar hun doer oc affgaar, skal hendis Gods strax igenkomme til hendis næste og rette Arffuinge eller Ecte Børn."

1) Dlusf. Coll. l. c., Skjellfjvrs Beskr. l. c....
 "naar hun nu strax der sammesteds bliver indmuret."

2) Foruden paa Egeskov veed man at en saadan Judmuring har fundet Sted paa Tommerup i Skaane, — hvorom Frederik den 2dens Rescript handler, — og paa Krenkerup i Lolland, hvor et Sted endnu kaldes **Jomfrukjelderren**, "fordi det efter Rygte, skal have tjent til stedsbevarende Fængsel for en af Familien, som man vilde have i god Forvaring." Denne Jomfrukjelder er nu tilmuret, men man paaviser Stedet, og i sidste Halvdeel af forrige Aarhundrede fortælles der endnu derom, at deri fandtes et stort Skab med mange Rum, et lille Bindue, hvorigjennem der neppe faldt noget Lys, og endelig en Skorsteen; oppe i Hvalvingen eller Loftet var der et lille firkantet Hul, $\frac{1}{2}$ Alen i Kvadrat, hvorigjennem den daglige Føde blev raket ned til Fangen *). Og-

*) D. Atl. III, 322.

mindre almindelig, thi efter det Exempel, man dengang gav fra oven, vilde det have været saare ubilligt, at være stræng i dette Capitel. Lovbestemmelsen er isvrigt endnu gjentaget i Christian den Femtes Danske Lov 6—13—10.

Skjøndt rigtignok Ingen kunde bebreide Laurids Brokkenhuus, at han mod sin Datter anvendte et bestaaende Lovbud, som han ovenikjøbet selv, som Lehnsmand paa Nyborg, skulde vaage over, saa havde han dog sikkert uden Fare kunnet see igjennem Fingre dermed, forinden Dommen faldt, altsaa have sparet den ulykkelige Pige to Aars Fængsel. At han imidlertid ikke har været saa mild, fremgaaer saavel af hans hele øvrige Handlemaade i denne Sag, som ogsaa af den Haan, Sagnet med saa megen Rimelighed tillægger ham, thi ifølge dette lod han sin Datters Billede sætte paa Dørren til Gaardens Locum for at forvolde hende endnu større Skam og Vanære. Selv blev hun indespærret i det omtalte Værelse, der bestandig holdtes tillaaset, medens Madsen blev raft derind gjennem et firkantet Hul paa Dørren. Her sad da Jomfru Rigborg, som blot havde en Pige til sin Opvartning, lige indtil Faderens Død i Aaret 1604, altsaa i fem lange Aar,

---

saa i Horsens fortæller man noget Lignende om en Rabning i Klosterkirkens Muur, som er forsynet med et Gitter, men dette Sagn er neppe begrundet, da der inden for dette Gitter vel snarere har været en Apostel eller en Helgen at see, end en Synderinde. *) I Statutterne

*) Efter mundtl. Sagn.

uden nogenfinde at faae Tilladelse til at forlade sit Fængsel, thi i denne Henseende var Faderen ubønhørlig, og hun havde nu Tid nok til at angre sin Forseelse, som blev straffet saa haardt. Efter Faderens Død lod den mere medlidende Moder hende strax løs, naturligviis uden at dette blev paataalt fra høiere, Steder, hvorvel det stred aldeles mod den afsagte Dom, og efter Moderens Død udlagde de andre Sødskende hende som Arvepart Nybøllegaard i Hillerslev Sogn, Galling Herred i Svendborg Amt, hvor hun siden levede under Navn af Fru Rigborg og bestandig opførte sig meget godt, saa den haarde Kevselse havde baaret gode Frugter; hun døde den 16de September 1641 ¹⁾ og blev begravet i Qverndrup Kirke, hvortil hun 1615 gav en Oblatæske, som endnu findes der. — Saavidt om den indmurede Jomfru. —

---

for Maribo-Jomfrukloster af 7de Juni 1596 fastsattes, at den Klosterjomfru, som lader sig beligge, af Abbedissen skal indmures og i sin Levetid spise indmuret; *) som bekjendt vedvarede Maribokloster længe efter Reformationen som et Jomfrukloster i samme Betydning, som man nutildags har disse her i Landet.

¹⁾ Hoffm. ber. Ud. I. c., Thieles Folkesagn IV, 86, Joh. Michelsens Diarium; denne Joh. Michelsen, som var Biskop i Odense, omtaler hende stedse med megen Ugtelse.

---

*) Ann. Eccl. Dan. II, 530.

Stjerne af Egskov.

Familiarne Schinkel og Einhuus.

Blandt de mangfoldige tydske Familier, der trængte ind i Danmark i det ulykkelige 14de Aarhundrede, da fremmede Fyrster bød over Landets Sletter, var ogsaa den holsteenske, eller maaskee rettere sydslesvigske Slægt **Schinkel**, som rimeligviis er en Green af den berømte Familie Sehested; denne har da formodentlig i Slutningen af det 13de Aarhundrede optaget det nye Navn efter sit Stamgods Schinkel ved Eideren¹⁾, men bibeholdt sit Vaaben, en rød Rose, omsat med tre sølv Soblade i blaat Felt²⁾, og saaledes kan man med Lethed forklare sig den Mængde Herrer af dette Navn, som man i Midten af det 14de Aarhundrede træffer paa, da det ellers vilde være ubegribeligt, at man lige indtil denne Tid aldrig skulde have stødt paa en Familie, som nu paa engang er saa talrig, saa riig og saa anseet³⁾. Til Danmark er den formodentlig kommet

1) I Gettorff Sogn i Dänischwald, to Mile fra Kiel, Rendsborg og Eckernförde, der hvor Eideren træder ud af Flemhuder Søen og opsluges af Canalen.

2) *Nd. Vet.* II, 149.

3) 1289 forekommer Nicolaus de Schinkele; 1337 Luderus de Schinkel *); 1343 Marquard Schinkel kaldet Bosbeen **); 1353 Lydeke Schinkel kaldet Rothager og Lydeke Schinkel kaldet Bredehals ***); 1362 Hr. Johan Schinkel, Ridder, og Lydeke Schinkel, Bøbner ****);

*) *D. Att.* VII, 767.

***) *Klev. Saml.*

****) *Kr. Hvitf. Kr.* pag. 507.

*****) *Ibd.* pag. 527; det er formodentlig den samme Lydeke Schin-

med Otto Schinkel, der kaldes Schele, som alt 1357 findes her i Landet ¹⁾, men kort efter ham have sikkert flere af Familien nedsat sig her, og da fornemmelig i Fyen, hvor den stedse var meget talrig.

Familien **Tinhuus**, **Tidehuus** eller **Tegehuus** siges i næsten alle gamle Slægtebøger at nedstamme fra Erkebisp Absalons Søstersøn, hvis Afkom skulde være udvandret til Bremen og der have antaget sit Familienavn af Slottet Tegehuus; dens Baaben var en til Høire springende rød Hjort i sølv Felt ²⁾. Historien om Familiens Slægtskab med den berømte Absalon vil jeg lade staae ved sit Værd; den ligner saa fuldkommen alle de mangfoldige Krøniker og Hypotheser, Slægtebøgerne opvarte med, at den synes meget usandsynlig og maaskee ikke har anden Grund, end at Absalon førte en Hjort i sit Baaben, men, vel at mærke paa en Tid, da man

1365 Lydeke Schinkel, Bredehals kaldet, Lydeke Schinkel, Johan Schinkel af Raffstrup, — altsaa ikke Ridderen, — Hartvig Schinkel af Hessel *); 1364 Hr. Lydeke Schinkel, Ridder, altsaa atter en anden **); 1387 Berneke Schinkel, Hovedsmand paa Hindsgavl, Otto Schinkel, Landsdommer i Fyen og Borqvard Schinkel til Rolstedgaard ***).

¹⁾ Boss. Excerpt. til Ud. Hist. i det danske Selsk. Saml. Ud. Læx. II, 148.

²⁾ Ud. Læx. II, 221.

ket, der i 1362 var Hovedsmand paa Nyborg (Suhms Danm. Hist. XIII, 472).

*) Kr. Hvitt. Kr. pag. 537, 35.

***) Klev. Sigilsaml.

****) Kr. Hvitt. Kr. pag. 574.

her i Danmark endnu ikke kjendte til arvelige Baabener. Imidlertid er det meget rimeligt, at der har eksisteret en ældre Familie af dette Navn, efter hvilken da i det 14de Aarhundrede en Schinkel har opkaldt sig og optaget dens Baaben, thi 1385 forekommer i et Bidne fra Fyens Landsthing Brødrene **Otto og Otto**, Bæbuere, kaldede **Tedinghuus og Schinkel**¹⁾, og 1387 i et Thingsvidne fra Skouby Herred²⁾ **Otto Tydynghehuze dictus Skinkel**; denne Sidstes Baaben er opbevaret og er Familien **Tinhuus's**³⁾.

Endnu en tredie Familie Schinkel førte i sit Baaben en blaa Lillie i sølv Felt og nedstammede paa Mødrene Side fra een af de foregaaende, hvis Navn den optog, men hvilken er uvisst, da Povel Jensen til Gjernskov, som levede 1505, efter nogle Beretninger⁴⁾ var gift med Karen Schinkel af den første Familie, efter andre og paalideligere med Anna Mortens Datter Schinkel eller Tinhuus⁵⁾; turde man med en gammel Genealog⁶⁾ hugge Knuden over og give Povel Jensen (Schinkel)

1) Suhms D. Hist. XIV, 150, Bøsf. l. e. ....
"Ottoni et Ottoni, fratribus, Tedinghuse et Skinkel dictis".

2) Odense Amt i Fyen.

3) Klev. Sigilsaml.; 1385 nævnes ogsaa samme-
steds en Marquard Tedinghuus, Høvedsmand paa Ribe
Slot, som sikkert ikke er nogen Schinkel.

4) Ud. Lex. II, 148.

5) Klev. Saml.

6) Michelsens Slægtebog.

Karen Schinkel, og disses Søn af samme Navn Anna Schinkel eller Tinhuus til Ægte, da var man vel faren, men dette synes noget usandsynligt.

Familien Schinkel med Sobladene.

1. **Lydeke Schinkel, Bøbner.** Efter saaledes kortelig at have betragtet de tre Familier af samme Navn, som alle synes at have eiet Egeskov, ville vi gaae over til Gaardens Historie. Den nævnes første Gang i Aaret 1405, da **Lydeke Schinkel van Egeskov** med Flere paa Fyens Lands-thing udstæder en Vidisse af et Brev fra 1391¹⁾. 1412 skjøder denne Lydeke Schinkel 3 Gaarde i Fyen til Hr. Predbjorn Podebust²⁾, og det er idetvivel den samme Lydeke Schinkel, der 1390 udstædte et Thingsvidne fra Skouby Herreds Thing,³⁾ samt 1386 forekommer som den første af de Sørvære, der i dette Aar lode sig bevæge til at slutte en Fred med Dronning Margrethe og Hansestæderne paa fire Aar; en saa hæderlig Begyndelse har Egeskøvs Historie, at dets første Eier kunde føre Krig baade med Danmark og Hansestæderne og slutte en fire Aars Stilstand paa fuldkommen lige Vilkaar; thi ligesom disse Adelsmænd maatte stille Borgen for, at de vilde overholde de indgaaede Forpligtelser, saaledes maatte baade Riget Danmark og Hansestæ-

1) Bossf. Exc.

2) Ibid. Klev. Saml.

3) Bossf. I. c.

derne gjøre det samme ¹⁾); det skulde man nu prøve paa.

Naar Lydeke Schinkel fik Egeskov, og om dette var ved Arv eller ved Kjøb, kan jeg ligesaa lidet berette, som overhovedet noget om Gaardens daværende Tilstand, men det har sikkert ikke været stort andet end en Bondegaard, hvortil hørte et Par andre Gaarde og nogle Huse. Dens næste Eier, som formentlig er en Søn af den Foregaaende, er:

2. **Johan Schinkel, Bæbner.** Han forekommer første Gang 1453, da **Johan Schinkel af Egeskov** udstæder et Thingsvidne fra Salling Herreds Thing; 1453 og 1454 forsegler han som Vidne to Gjældsbreve fra Albrecht Nielsen paa Nasmarke til Otto Hendriksen af Ræbeldorp og var endelig (1455) med at hylde Prinds Johannes.²⁾

3. **Jørgen Schinkel, Bæbner.** Denne Eier, som rimeligviis er en Søn af Johan Schinkel, er intetsteds forekommet mig i noget Document, men da alle Slægtebøger anføre ham som **Jørgen Schinkel til Egeskov**, er der ingen Grund til at forkaste ham. Han maa have levet i Midten eller den sidste Halvdeel af det 15de Aarhundrede, thi hans

¹⁾ Suhms D. Hist. XIV, 166. Den folmer Jacobsen, der var med at love for ham, skal efter Boss's Mening have været en Schinkel, og da formodentlig hans Broder; Ravnene Folmer og Jacob ere ellers almindelige hos de gamle Lunger.

²⁾ Boss. Exc. nævne 1461, men dette Aarstal er da under alle Omstændigheder feil, thi Prinds Hans blev hyllet 1455.

Datter Sophie Schinkel ægtede Anders Christensen Sandberg, som var Landsdommer i Nørrejylland 1487, 90, 93, 1503.¹⁾ Jørgen Schinkel var gift med Anna Present af en gammel sjællandsk Familie, der oprindeligen skal nedstamme fra Mecklenborg.

4. **Otto Schinkel, Bæbner.** Han er formodentlig en Søn af Jørgen Schinkel og nævnes flere Gange i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede som **Otto Schinkel af Egeskov**, saaledes 1510,²⁾ 1514, da han solgte en Gaard i Egeskov til Borgmester Michel Pedersen i Odense og 1516, da han tog et Skjælbrev paa Herreds Skjellet mellem Salling, Gudme og Sunds Herreder, som han begyndte "paa den store Steen ved Bjørnsvad".³⁾

5. **Povel Schinkel, Bæbner.** Denne Eier nævnes næsten fuldkommen samtidigt med den forrige, thi 1518 skjøder **Poul Schinkel til Egeskov** en Gaard i Egeskov og en Gaard i Hundtofte til Laurids Schinkel til Juelskov.⁴⁾ Rimeligst forekommer det mig, at han er den Povel Jensen til Gjerkskov, som stiftede den tredje Familie af dette Navn, og at han har været gift med en Søster til Otto Schinkel, fra hvem han da vel har indløst

1) Klev. Stamt. Fam. Sandberg; det er uidentivt den samme Anders Christensen, der 1487 var i Rigets Raad (Nr. Hvitf. Nr. pag. 992).

2) Klev. Stamt.

3) Coll. Geneal. Dan. i Geh. Arch. hvori der findes en Fortegnelse fra det 16de Aarhundrede paa endel Breve, der fandtes paa Brangstrup.

4) Ibid.

Egestov. At han var af de Schinkeler med Lillien slutter jeg deels af hans Fornavn, som var almindeligt i denne Familie, og deels af en Proces, som to Mænd af denne Slægt, rimeligviis hans Sønner, i Aaret 1553 havde med den daværende Eier af Egestov, Franz Brokkenhuus, om to Gaardes Salg, der formodentlig skriver sig fra denne Tid;¹⁾ imidlertid kan han ogsaa meget gjerne have været en Broder til Otto Schinkel og have hørt til Familien med Søbladene, thi de ufuldstændige Esterretninger, der herom endnu ere at opfinde, tillade ikke at fælde nogen bestemt Dom i denne Sag. Hvorom alting er, saa har han ikke beholdt Gaarden længe, thi i Aaret 1518 skjøder Pouill Schinkel til Laurig Schinkel paa Juelskov **Egestov** Gaard og Mølle og 5 Gaardsæder²⁾ med Skove og Mar:

1) Ibid. Disse to Mænd vare Hans Schinkel til Gjerstov *) og Povel Schinkel til Østrupgaard**), hvilke Gaarde begge tilhørte de Lillie-Schinkeler.

2) Gaardsæde, Gardsædhæ, kaldtes de Huse, som opførtes paa Gaardenes Marker og hvis Beboere, Gaardsædemænd eller Innesmænd, da maatte gjøre Pligtarbejde eller Hoveri; de svare saa temmelig til vor Tids Huusmænd***) og gjorde alt i det 13de Aarhundrede et ligesaa strængt Hoveri, som den Dag i Dag. "To Ugedage i Høsten og tre Foraar og Sommer, naar paafordres", nævnes i en Fortegnelse i Geh. Arch. over noget Gods i Sjælland, der tilhørte Bispestolen i Aarhus;

*) Fordum en Herregaard, nu fire Bøndergaarde i Skeby Sogn, Lunde Herred i Odense Amt.

**) I Østrup Sogn, Lunde Herred i Odense Amt.

***) Hist. Tidsskr. udg. af Hist. Foren. I, 124, 125.

ker, ¹⁾ og dette kom saaledes over til en ny Familie, der bedre sørgede for at forsøge og forbedre det, end den forrige.

Om Gaardens Tilstand vide vi hidtil kun saare lidt, hvorfor dens Historie ogsaa har havt et meget magert Udseende. Det var rigtignok endnu ualmindeligt, at Adelsmændene vare i Besiddelse af samlet Bøndergods, men saa fuldkommen bar, som Egeskov forekommer i Skjødet, har jeg dog i denne Periode sjælden fundet en Herregaard, saa Grunden hertil nok uidentivt snarere maa søges i Besiddernes Fatigdom end i den almindelige Skik. Et Forsøg paa at faae det uendelige Fælledsskab ophævet, hvori dengang alle Byer og Gaarde laae, see vi gjort af Otto Schinkel 1516, men det varede endnu længe, før der heri kom nogen Orden, og 50 Aar senere maatte Forsøget gjentages.

Familien Schinkel, som ogsaa kaldes Tinhuus.

6. Laurids Schinkel, Bøbner, Danmarks Niges Naad. Han var en Søn af Morten Schinkel eller Tinhuus til Rolfsstedgaard ²⁾

kun hvor der er Selveiendom paahvilet der nok nu Huusmændene et stærkere Høveri.

¹⁾ Coll. Geneal. Dan.

²⁾ I Rolfssted Sogn, Nasum Herred i Odense Amt, fordum en Herregaard paa 34 Td. Sk., nu to Bøndergaarde; *) alt 1387 nævnes Borqvard Schinkel til Rolfssted, der dog førte Baabenet med Svbladene. **)

*) Bøndh's Beskr. over Rønninge og Rolfssted pag. 136.

**) Klev. og Langebets Sigillsaml. i Geh. Arch.

og Juulskov,¹⁾ som oftere forekommer i Aarene 1438—1472,²⁾ og Margrethe Henriksdatter Friis, der siden ægtede Niels Mogensen, Prinds Hans's Befalingsmand paa Næsbyhoved,³⁾ efter hvem hun var Enke 1502;⁴⁾ Morten Schinkel skal ifølge nogle Beretninger⁵⁾ efter Fru Margrethes Død have havt Berete eller Birgitte Trolle til Ægte, men af det Anførte er det klart, at enten maa hun have været hans første Kone eller ogsaa forverles han her med den Morten Schinkel, som 1530 var Kong Frederik den 1tes Secretair og af "synderlig Gunst og Naade" fik Lov til at beholde det Pant, som hans Forældre havde faaet af Niels Brages Moder, men som Sønnen tilligemed sit øvrige Gods havde forbrudt ved sit Oprør.⁶⁾

1) I Kullerup Sogn, Binding Herred i Svendborg Amt.

2) Bøsf. Exc., Klev. Sigilsaml, Reg. ov. a. Ld. i Geh. Arch.

3) 1480 kaldes han: "vor fiere Søns Embizmand og fogget paa Næsbyehoffuet", da han fik Kongens Pantebrev paa Kronens Gods i Kirkendrup og Fremlev, uindløst at beholde sin og Konens Livstid for den Pantefum, — 100 rinske Gylden og 200 lybske Mark, — hvorfor de havde indløst det fra Fru Sidsel (Cecilia Schinkel, Bernikes Datter), Hr. Peder Hogenschildts Enke.')

4) Klev. Saml.

5) Thotts Mfl. in 4to Nr. 1877—81.

6) Reg. over alle Lande i Geh. Arch. II, 316;

*) Reg. ov. a. Ld., Bedel-Simonsens Borgruiner I, 28; Næsbyhoved Slot laae som bekjendt omtrent $\frac{1}{2}$ Mill Rerdrest for Odense.

Laurids Schinkel nævnes første Gang i Aaret 1499, da Iver Andersen, Bøbner, overlader ham sin Næt til 3 Gaarde i Bends Herred, ¹⁾ som Peder Bille af Svanholm ²⁾ havde pantsat ham for en Sum Penge, ³⁾ og indløste saaledes sin Svigerfaders Gods, thi han havde rimeligviis allerede dengang giftet sig med Hilleborg Bille, en Datter af Peder Bille og Anna Gyldenstjerne. Ved Skiftet efter sin Fader havde Laurids Schinkel faaet Juelskov, hvorimod Nollstedgaard tilfaldt den ældre Broder, Hans Schinkel. I Aaret 1502 var Laurids Schinkel Embedsmand paa det kongelige Slot **Krogen ved Drefundet**, hvoraf man endnu seer svære Bolde Syd for Helsingør, og i hvis Sted siden Kronborg blev opført. I dette Aar tillod Kong Hans ham, ifald han overlevede sin Moder, fra sine Sødsfende og Medarvinger at indløse det Gods, som Kong Christian den 1te havde pantsat hans Moder og Stedfader, nemlig 3 Gaarde i Kirkenstrup ⁴⁾ samt Fremløsgaard, ⁵⁾ og beholde det uafløst

---

Niels Brahe deeltog med Soren Norby i Krigen i Skaane mod Frederik den 1te, men blev fangen og henrettet 1529.

1) I Odense Amt.

2) I Krogstrup Sogn, Horns Herred i Frederiksborg Amt, tilhørte i det 15de og 16de Aarhundrede Familien Bille og er nu igjen kommet i dens Hænder.

3) Coll. Geneal. Dan.

4) I Næsbyhovedbroby Sogn, tæt ved det gamle Næsbyhoved Slot.

5) Fremløsgaard, Fremeløff, Frammelov har været en Bondegaard i Fremlov By, Lunde Sogn og Herred i Odense Amt.

sin Livstid for den samme Sum, de havde havt det for.¹⁾ Trods dette Løfte forhøiede dog Christian den 2^{den} 1520 dette Pant med 214 rindske Gylden og en Ort Guld, som Laurids Schinkel havde laant ham "i denne Feidetid".²⁾ Frederik den 1ste ombyttede 1528 de tre Gaarde i Kirkendrup, som han lagde under Næsbyhoved Slot, med 4 Gaarde i Fremlov, 1 Gaard i Lunde og 1 Gaard i Nislev,³⁾ som tilsammen svarede 15½ Pund og 3 Dr: ter 3: 49 Ld. 2 Sk. Byg, og tillod desuden Laurids Schinkels Hustru, Fru Gilleborg Wille, at beholde dette Pant uafløst i sin Livstid;⁴⁾ det betydelige Vederlag, han fik for denne Villighed mod Kongen, lader formode, at de tre Gaarde i Kirkendrup vare særdeles betydelige, ligesom det ogsaa var en temmelig stor Pengesum, de stode i Pant for.

1508 var Laurids Schinkel Embedsmand paa **Helsingborg Slot i Skaane**, hvis gamle ærværdige Taarn, **Kjernen** kaldet, endnu stedse med samme mørke Alvor skuer ned paa Dresundets mangfoldige Seilere, som dengang da Laurids Schinkel der var Lehnsmand; i dette Aar pantsætter Kong Hans ham **Rannis Gods**, — "liggende i Bygholms Lehn i Tyrsting Herred og "oede" (Boer) Herred"⁵⁾

1) Reg. ov. a. Ld.

2) Ibid. Suhms Saml. II, 2, 39.

3) Fordum en Bondeby, nu en Herregaard i Otterup Sogn i Lunde Herred.

4) Reg. ov. a. Ld.

5) Rannis Gods kaldtes det Gods, de Fredløse under Erik Menved forbrød i Karet 1314, navnlig ved

— for den Sum, hvorfor det tidligere havde været pantsat til hans Søster, Fru Sidsel Schinkel og hendes Mand, Ebbe Munk¹⁾, nemlig 200 rindske Gylde og 14 Mark danske Penge, som Laurids Schinkel havde indløst.²⁾ Hvor dette Rannis Gods har ligget, faae vi nærmere at vide af Frederik den 1stes Brev af 1523, givet i Leiren for Kjøbenhavn St. Vilhelmi Abbatis Dag (16de Juni),³⁾ hvori han bekræfter Pantebrevet og udvider det til Fru Silkeborgs Livstid; Godset omtales deri som liggende i Hansted og Tønninge, af hvilke to Byer den første ligger i Boer Herred og den sidste i Tyrsting Herred, i Skanderborg Amt.⁴⁾ Det Mærkeligste ved dette Pantebrev staaer imidlertid endnu

---

deres Deeltagelse i det store Oprør, som Karet iforveien havde fundet Sted i Jylland; da de fleste Hovdinge vare i Slægt med den fra Mordet paa Erik Glipping bekjendte Rane Tonsen, gav man hans Navn til det over hele Landet adspredte, confisquerede Gods.*)

1) Af den Familie med Bjørnefoden i Waabenet.

2) Reg. ov. a. Ld.

3) Altsaa 6 Dage efter at denne langvarige Belæring var begyndt, som først fik Ende den 16de Januar 1524.

4) I Boer Herred ligger ogsaa Hylke By, hvor en af de mægtigste Fredløse boede, nemlig Hr. Niels Brock af Hylke.**)

Endnu 1553 havde Laurids Schinkels Arvinger Rannis Gods i Pant.***)

---

*) Kr. Hvitt. Kr. pag. 376.

***) D. Att. IV, 206, Kr. Hvitt. I. c.

****) Wøsf. Grt.

tilbage, og det er at Kong Frederik den 1ste den 21de August (Mandagen næst efter vor Frue Dag Assumptionis) 1531 i Randers forhøier dette Pant med 100 Mark danske Penge, som Laurids Schinkel end ydermere havde laant ham, og derved fandt sig i at love, at dette Pant ikke paa nogen Maade skulde kunne forbrødes, selv om Laurids Schinkel eller hans Arvinger førte Uvindskjold imod Kongen og Riget; i saa Fald skulde de rigtignok kunne tiltales efter Loven, men Pantet skulde de alligevel nyde og beholde, indtil det blev indløst. Denne mærkelige Bestemmelse, som saa aldeles strider imod Aanden i hele vor ældre og nyere Lovgivning, har jeg ellers aldrig truffet paa, og jeg har derfor neden under indført det hidhørende Sted af Pantebrevet, saaledes som det findes i Originalen i Geheime Archivet i Reg. over alle Lande Nr. 4 pag. 880, 81.¹⁾ Da Frederik den 1ste ellers var

---

1) ... forne Lauris Schienckell och hans arffuinge skulle haffue niude bruge och beholde forne wort och kronens godz, wdj hansted och thoninge*) liggendis, till saa lenge forne godz Bliffuer hanom Eller hans arffuinge afflost for forne 1^{ct} Mk. Danske med thend anden sum Guld och Pendinge, som hand tilforne haffuer forne gos i Pant for; och skall forne Lauris Schienckell Eller hans arffuinge thete wort Bress och Pant wdj Ingen maade eller med Ingen sag kunde forbrøde eller

---

*) I Documentet staaer "thininge", men at dette er feilskrevet seer man ved at sammenholde det med de tidligere Breve om denne Sag i Reg. over alle Lande.

en ret god Huusholder, som ikke behøvede at laane Penge paa **hvilkesomhelst** Betingelser, maa det sikkert forundre os meget, at han har villet give sit Minde til en saa mærkværdig Bestemmelse; at han var mere afhængig af sin Adel, end nogen anden dansk Konge, enten før eller siden, er vel sandt, og maatte være en nødvendig Følge af den Maade, hvorpaa han besteg Thronen, men at han lod sig bevæge til at indgaae saa ydmygende Forpligtelser, skulde man dog ikke have troet. For sin Person behøvede han vel ikke at frygte for noget af Laurids Schinkel, der stedse havde viist ham Trofskab, og hans Værn havde aldeles ingen Riet til Thronen, da Danmark var et reent Valgrige, men for selve Kongeværdigheden synes det at være en Nedværdiggelse, at indgaae en saadan Betingelse, om man end ikke tager det mindste Hensyn til Følgerne. At man forresten alt dengang har forudsæet den Borgerkrig, der tre Aar senere sønderled Danmark, kan der vel neppe være nogen Tvivl om, thi den eneste Grund til at opstille en saadan Betingelse kan naturligviis

---

forgiøre; och ther som saa skiede thet forne Lauris skienckell Eller hans arffuinge Thennom wdj nogle maade forbrode eller forgiorde Gmod offz och kronen Eller wore Efftherkommere Koninger i Danmark, Tha skall the vere plichtig at stande ther for till rette for wor Elskel^e Danmarckis Riigis Raad, och ther liide dom och rett, och bøde for thieris brode Effther Lougen, och liigenell nyde Bruge och beholde forne godh, till saa lenge forne 1^{ct} Mk. bliffuer hannom eller hans arffuinge til gode Reede bethallit och fornøyet, som foruit Stander.

kun have været Frygt for en Borgerkrig og for derved fremkaldte Thronskifter, hvor da en Undersaat med den bedste Willie alligevel kan blive til en Landsforræder.

Paa Helsingborg Slot blev Laurids Schinkel ikke længe, thi alt den 21de Juli (”then Løverdagen sancte Marie Magdalene Aftthen”) 1509 tiltraadte han som Lehnsmand **Bisborg Slot paa Gulland**, som den hidtilværende Befalingsmand, den bekjendte Admiral og Ridder Jens Holgersen Alfstand, overleverede ham imod behørig Qwittering for Alt, hvad der fandtes paa Slottet.¹⁾ Her blev han indtil 1517, i hvilken Mellemtid man træffer paa flere af Kongens Qwitteringer for hans Regnskaber, lige indtil den sidste af 21de Septbr. (die Mathei Apostoli et Euangeliste),²⁾ da han aftraadte Slottet til den berømte Sshelt, Søren Norby, som Kongen rimeligviis ansatte i Anledning af den med Sverrig udbrudte Krig, thi herved blev det nødvendigt, at denne vigtige Ø var i Hænderne paa en øvet Sømand. Samme Aar pantsatte Kongen til Laurids Schinkel de to Der **Øns** og **Bjørns** ved Faaborg for 1500 Mark Danske, som han laante af ham ”til hans Naadis og Riigens behoff”³⁾ og

1) I Gl. Danske Mag. II, 146—49 findes det originale Document aftrykt, som udstødtes desangaaende, og som giver meget interessante Oplysninger til hvad der dengang fandtes paa et saadant Slot.

2) Suhms Nye Saml. III, 51, 52, 56, 57.

3) Suhms Saml. II, 2, 30.

som vel kunde være nødvendige til den kostbare Krig, der endte med de Danskes Uddrivelse af Sverrig.

Efterat han havde fratraadt Befalingen over Gulland fik han derimod Commandoen over et Krigsflib, ¹⁾ hvilket ikke just var nogen Forfremmelse, saa meget mere som han derved kom til at staae under den Mand's Befaling, der var hans Eftermand paa Gulland, men formodentlig har man fundet dette fuldkommen i sin Orden, da Søren Norby maatte have Gulland som en Station for sin Flaade, hvor med han gjorde baade de Svenske og Hansestæderne saa stor Skade. Hvor længe han har tjent tilsoes og hvilke Lehn han senere har havt, finder jeg ikke noget om, men i Aaret 1523 nævnes han første Gang som Danmark's Riges Raad i det Brev, Frederik den Første udstædte til ham i Leiren for Kjøbenhavn, ²⁾ saavel som i dennes Haandfæstning, som er af 1te August, ³⁾ og har altsaa formodentlig ved Kongens Thronbestigelse erholdt denne høie Værdighed. ⁴⁾ I sin Bestilling som Rigsraad forekommer han oftere i de efterfølgende Aar, saaledes 1524, 1526, 1528, 1531 og 1533; ⁵⁾ da dette imidlertid ikke vedkommer Egeskov, vil jeg her forbigaae det, men dog endnu bemærke, at han var en af de tre Raader,

1) Ibid. l. c. pag. 36.

2) Sfr. pag. 366.

3) Badens hist. Afh. III, 73.

4) Cand. Begtrup's haandskr. Saml. til det danske Rigsraads Hist.

5) Bøsf. Exc., Nr. Hvitf. Nr. pag. 1310, Ny D. Mag. I, 25, 211, 227, II, 196, 97, V, 211, VI, 119.

som 1531 bleve satte til at bestyre Fyen og fikke Folket der Lov og Ret. ¹⁾)

Hvad nu Laurids Schinkels private Liv angaaer, da have vi alt seet, hvormegen Umage han gjorde sig for at erholde Kronens indbringende Pant, og hvor vel dette lykkedes ham. At han desuden ogsaa har bestræbt sig for at udvide sine Besiddelser ved Kjøb, følger saa ganske af den Naade, hvorpaa han stedse gif til Værks, at det ikke behøvede særskilt at bemærkes, men vi have isøvrigt ikke mange Efterretninger opbevarede om Gods, han har erhvervet. I Aaret **1518** kjøbte han af Povel Schinkel to Gaarde i Egeskov og Hundtofte, ²⁾) førend denne solgte ham Hovedgaarden Egeskov, **1519** en Gaard i Rudme; **1522** solgte Claus Daae ham en Gaard i Egeskov, ³⁾) **1523** har han nogle Forhandlinger med Boor Kloster om Oppebørselen af hans Indtægter af en Gaard i Saaby, ⁴⁾) hvoraf hans Broder havde overdraget Klosteret sin Anpart 1488, ⁵⁾) og **1533** overdrager Knud Gyldenstjerne, den udvalgte Biskop, Herligheden af en Gaard i Trunderup til Egeskov og Landgilden til Qverndrup Kirke; endelig indkjøbte

¹⁾ Ibid. l. c. pag. 130, 32; de to andre Statholdere i Fyen vare Hr. Knud Gyldenstjerne, udvalgt Biskop (Electus) i Odense, og Hr. Peder Lykke.

²⁾ I Lunde Sogn i Sunds Herred.

³⁾ Collect. Geneal. Dan.; Rudme ligger i Herringe Sogn i Salling Herred.

⁴⁾ I Yding Sogn, Boor Herred i Skanderborg Amt.

⁵⁾ Klev. Stamt.

han endnu en Gaard i Egeskov, som Otto Schinkel 1514 havde solgt til Michel Pedersen, Borgmester i Odense. 1)

J. Aaret **1533** døde endelig Laurids Schinkel 2) efter et virksomt Liv og undgik saaledes at være Vidne til alle de Ulykker, som snart efter brød ind over Danmark. Han kaldes i alle Slægtebøger den Sidste af sin Slægt, med hvem de Schinkelers eller Tinhusers Baaben lagdes i Graven, 3) men dette er dog neppe rigtigt; han synes at have efterladt sig en Søn, i det mindste nævnes der 4) efter ham en **Otto Tinhuus** som Eier af Juelskov, formodentlig den samme "Otthe Thennhus", som var forlehnet med Hagested, Udleire og Leire Lehn i Sjælland, 5) men han maa i alt Fald kun have overlevet sin Fader ganske kort, thi dennes Jordegods' er sikkert blot bleven deelt mellem hans Døttre, og ingen Slægtebog omtaler nogen Søn.

7. Laurids Schinkels Børn. Efter Laurids Schinkels Død forekommer først hans Enke, Fru Hilleborg Bille, som Egeskovs Eier og foretager nogle Mageslæg og Forandringer; hun døde 1536. 6) Derefter eiede hans tre Døttre, Anna, Hilleborg og Riggborg Tinhuus, Gaarden i Fælledskab, som det dengang var meget brugeligt; i deres Tid indkjøbtes 3 Gaarde og et Boel,

1) Coll. Geneal. Dan.

2) Michelsens Slægtebog, Klev. Saml.

3) Jfr. Ud. Lex. II, 221.

4) D. Atl. VI, 808.

5) Ny D. Mag. VI, 278.

6) Klev. Saml.

ligesom der ogsaa i Aaret 1540 foretoges en ordentlig Reebning eller Opmaaling af Egeskovs Grund, som da blev befunden at udgjøre **tre Boel**, — 3 Heelgaarde — altsaa saamegen Jord, som kunde drives med tre Plove (?) eller hvortil der aarlig kan saaes 48 Td. Korn.¹⁾ I denne Tid, efter Laurids Schinkels Død, indtraf den første ødelæggende Borgerkrig, som under Navn af Grevens Feide er saa bekjendt, og som tiligemed Reformationens Indførelse hidrog saa meget til at forandre Forholdene i den største Deel af Danmark, idet fra nu af de rigere Adelsmænd gjorde sig Umage for at samle deres Godser paa eet Sted, — istedetfor at det før laae adspredt over hele

---

¹⁾ Hr. Berndtsens Danm. og Norges frugtb. Herl. II, 17; et Boel (mansus) var den gamle Eenhed i Jordeiendommene — en Heelgaard — og derved forstødes saameget, "som en Mand kunde drive med een Plov". Disse to Begreber synes rigtignok modstridende, thi det sidste Tillæg kan neppe forenes med den høie Skyldfættning saavel som med den Deling i Halvboel, Fjerdinge og Ottinger, som fandt Sted, men i disse Bestemmelser hersker den største Forvirring. Nu betyder et Boel en lille Gaard paa 1 eller høist 2 Td. Hartkorn, hvilken Betydning Ordet ogsaa — ved Siden af den anden — har havt siden Begyndelsen af det 16de Aarhundrede og rimeligviis endnu langt tidligere; efter vort nuværende Landbrug drives en saadan Gaard — paa 10 til 20 Td. Land — netop med een Plov, det skulde da være mærkeligt, om man fordm ikke har brugt mere til en Heelgaard, selv om man tager Hensyn til, at vore Forfædre uden Tvivl have ladet mere ligge til Græsning, end man nu bruger.

Riget, — og saaledes at hæve sig frem over den fattigere Adel saavel som over den frie Selveierbonde som en egen Stand; fra Reformationen af herfter der derfor i Danmark et Oligarchi — hvis Grændser dog ikke vare fuldkomne nøie bestemte, — ikke noget Aristocrati; hvad Grev Geert forgjæves søgte at udvirke i det 14de Aarhundrede,¹⁾ satte ved Geistlighedens Fald og den frie Bøndestands Underkuelse Rigsraadet igjennem i det 16de og 17de, men grov derved sin egen Grav. Saaledes at samle Godserne lykkedes dog kun tildeels. Ved en uendelig Mængde Kjøb, Salg og Mageskifter, hvorpaa det 16de Aarhundrede er saa rigt, lykkedes det rigtignok at samle meget Gods paa eet Sted, men da man dengang endnu ikke kjendte nogen anden Maade at skifte et Bo, end ved at enhver Arving fik sin Lod udlagt in natura, saa adskiltes ved en rig Mands Død hans samlede Eiendomme igjen, og vi træffe derfor lige indtil den sidste Halvdeel af det 17de Aarhundrede kun for en Tid samlede Godser i den Betydning, hvori vi nu tage dette Begreb. Det for Bøndefriheden — naar Regjeringen ikke er baade kraftig og paapassende — saa fordærvelige System, at samle alt sit Bøndergods omkring Hovedgaarden, som nødvendigviis maatte drage Hoveri og Undertrykkelser efter sig, var dengang først i Begreb med at danne sig og vilde ved Souverainitetens Indførelse saare let kunne være modarbejdet, endog uden at Nogen derved var bleven

---

¹⁾ Jfr. Orion I, 17—24.

forurettet, men den souveraine Kongemagt foretrak at lægge Bøndestanden i endnu langt haardere Lænker, ved at opmuntre til at samle Bøndergodset paa eet Sted, og fremkaldte derved den Trældom, som bragte den danske Bøndestand til Afgrundens Rand.

At i Grevens Feide Egeskov ikke blev brændt¹⁾ er meget mærkeligt, da den laae lige ved den Bei, som Borgerne i Svendborg maatte benytte paa deres Marsch til Odense, men dette som saa mangt et andet Exempel paa de seirende Borgeres og Bønders Naadehold tjener til at vise, hvor meget man gjør Adelen Uret ved bestandig at omtale den som saa tyrannisk mod de andre Stænder, som om den beherskede dem med et Jernscepter; havde dette været Tilfældet, vilde de Andres Hævn nok være bleven blodigere, thi Hævnen afmaales altid efter Trykket.

Familien Brokkenhuus.

Blandt de med Kong Christoffer af Bayern indkomne tydske Familier, som toge stadigt Ophold her i Landet, var ogsaa den endnu blomstrende Slægt **Brokkenhuus**, som i sit Vaaben fører et af rødt og hvidt deelt Skjold, hvis Deling er besat med tre blaae Roser.²⁾ Den bosatte sig især i

¹⁾ At dette ikke var Tilfældet slutter jeg for det første af, at det intetsteds omtales, og dernæst af, at der senere paa Brangstrup — som jeg alt har bemærket — fandtes Documenter fra Egeskov, der vare ældre end 1534, og som ved en Brand maatte være ødelagte; til Brangstrup have først Brokkenhuserne bragt dem.

²⁾ Ud. Lex. I, 81.

Jylland og Fyen, og Stifteren af den ene fynske Linie var **Nikkel Brokkenhuus** til Brangstrup, der i Grevens Feide en Tidlang var Admiral over den danske Flaade, medens **Neder Skram** laae syg af et Saar; ¹⁾ han var gift med Fru Karen Hans Datter Lykke, og deres ældste Søn var:

8. **Franz Brokkenhuus, Danmarks Ni-ges Naad og Marsk.** Om denne med Rette saa berømte Mands Ungdom og Opdragelse ere ingen Efterretninger opbevarede, saa vi altsaa ikke vide, hvor han er optugtet i Krigshaandværket, som han saa vel forstod, eller hvorledes han overhovedet har tilbragt sin hele Ungdom. Jeg har ikke truffet paa ham før i Maret 1546, da han allerede maa have været gift med Laurids Schinkels Datter, Anna Tinhuus, som medbragte ham **Egeskov**, thi i dette Aar kjøbte han en Gaard i Egeskov, som kaldes Kandegaard. ²⁾ Fra nu af og indtil 1560 finder jeg, at han har indkjøbt ikke mindre end 17 Gaarde og 1 Boel til **Egeskov**, nemlig 2 Gaarde i Qverndrup, foruden noget Jord paa Qverndrup Mark, 11 Gaarde i Egeskov, 2 Gaarde i Bolstrup, samt endelig 2 Gaarde og 1 Boel i Bantinge, ³⁾ og der har sikkert desuden været meget, som jeg ikke har faaet Efterretning om, thi at han har benyttet sine vigtige Embeder og den derved erhvervede Anseelse

¹⁾ Ar. Hvitf. Ar. pag. 1458.

²⁾ Coll. Geneal. Dan.

³⁾ Ibid.; Bantinge ligger i Salling Herred, Bolstrup i Ringe Sogn i Gudme Herred.

til at berige sig, synes mig rimeligt. Saaledes er det vel neppe gaaet saa fuldkommen rigtigt til, at Hr. Claus, den første Præst i Overdrup efter Reformationens Indførelse, maatte finde sig i fra Kaldet at afstaae Landgildet af en Gaard i Soderup¹⁾ og af en i Egeskov; Documenterne angaaende Kaldets Rettighed til disse Gaarde bleve udleverede til Brokfenhuus,²⁾ men denne var Lehnsmand paa Nyborg Slot, og det var en Tid, da det hørte til Dagens Orden at plyndre Kirker og Klostre: Kongerne foregik med et godt Exempel, Adelen og Borgerne fulgte villigen efter, og enhver greb efter, hvad han troede at kunde erholde. De kongelige Lehns mænd var ikke med de Lemfældigste, om det end som oftest middelbart var til Fordeel for Kronen, de handlede,³⁾ ligesom der heller intetsteds fortælles, at Franz Brokfenhuus har taget disse to Gaarde til sig selv.

Franz Brokfenhuus havde meget betydelige Forlehninger, rimeligviis meest Pantelehn, som nok kunde sætte ham istand til at indkjøbe endeel Gods til Egeskov. Saaledes var han paa een Gang forlehnet med Nyborg, Taasinge og Trauekjær

1) Rimeligviis Saaderup i Kullerup Sogn ved Nyborg.

2) Presbyterologia Overdrup. Nff.

3) Et fgl. Rescr. af 10de Juni 1578 søger at sætte Grændse for de Undertrykkelser, de kongelige Lehns mænd paa Kronens Begne tillod sig imod de slynske Præster med Hensyn til Præstegaardenes Frihed. *)

*) Ann. Eccl. Dann. III, 469.

paa **Langeland**, derefter med **Kjøbenhavn**, **Krogen** og **Abrahamstrup** eller det nuværende **Jægerspriis**; de tre første Lehn indbefattede omtrent det nuværende **Svendborg Amt**, og de tre sidste hele **Frederiksborg**; og omtrent det halve af **Kjøbenhavns Amt**. Som Lehnsmænd paa **Nyborg** forekommer han første Gang 1547¹⁾ og sidste Gang 21de Januar 1562,²⁾ paa **Taastrup** og **Tranekjær** første Gang 1553³⁾ og sidste Gang 1560,⁴⁾ paa **Kjøbenhavn**, **Krogen** og **Abrahamstrup** første Gang 5te Juni 1562 og sidste Gang 24de December 1563;⁵⁾ samme Aar blev han forlehnet med **vor Frue Kloster i Næsby**, mod at han skulde holde de tilbageblevne Nonner med Føde og Klædning,⁶⁾ og siden har han formodentlig bestandig været forsynet med saadanne mindre, men indbringende Klosterlehn, skjøndt jeg ikke har fundet

1) Nye D. Mag. II, 177, 78.

2) Klev. Saml.

3) Jacobsen om det danske Skattevæsen under Christian III og Frederik II pag. 185.

4) D. Atl. III, 539, 621.

5) Begtr. I. c.; han fratraadte Kjøbenhavn Slot rimeligviis først i Marts Maaned 1564, thi det har vel været ved Overleveringen at hans Frue, "Anne Thenshus", fik Kongens Dwittering af 27de Marts 1564 for 680 Alen Hørgarns Væred og 320 Alen Blaargarns Væred, tilsammen 1000 Alen, som hun til Kongens Behov havde ladet spinde og væve og nu fra sig paa Kjøbenhavn Slot havde leveret.*)

6) Ann. Eccl. Dan. III, 397.

*) Klev. Saml.

noget andet udtrykkeligt angivet. Alt tidligere har han uden Tvivl paa Christian den Tredies efterladte Dronnings, Dorotheas, Begne været forlehnet med **Holmekloster**, nu Brahetrolleborg,¹⁾ som han den 14de Februar 1558 overleverede til Eskild Ope til Løgismose,²⁾ der altsaa ikke, som der ellers fortælles,³⁾ har været Kongens, men Enkedronningens, Lehnsmand paa Holmekloster.

Uagtet det naturligtviis ikke kan ligge i min Plan, navnlig at anmærke ethvert Sted, hvor Franz Brokkenhuus forekommer, vil jeg dog af hans private Liv fremhæve enkelte interessante Træk og Begivenheder. I hele den Tid, han var forlehnet med Nyborg Slot, har han ifølge Kongens Befaling maattet beskæftige sig med at befæste det, hvortil der medgif særdeles betydelige Summer; næsten hvert Aar fra 1547 til 1558 finder man denne Befæstning omtalt, samt Qvitteringer for de Pengesummer, der i denne Henseende gif til.⁴⁾ 1549 har han tilligemed sine Svogre,⁵⁾ Claus Daae og Hans Johansen Lindenov, havt en Strid med deres Koners

1) I Salling Herred.

2) Det kgl. danske Selskabs Beg. og Tilv. pag. 262.

3) Ann. Eccl. Dan. l. c. pag. 361, Daug. om Klostrene i Middelald. pag. 315, D. Atl. VI, 797.

4) Ifr. desangaaende Ny D. Mag. II, 177, 78, Reg. over alle Lande i Geh. Arch., Klev. Saml., Ped. Drex Levnet ved Rüge pag. 109.

5) Af Laurids Schinkels fire Døttre fik Anna Franz Brokkenhuus til Eggestov og Brangstrup, Gilleborg Claus Daae til Ravnstrup, Nigborg Hans Johansen Lindenov

Morbroder, den mægtige og ansete **Eſke** Bille til **Svanholm**, **Monstrup** og **Løberød**, **DRR** og Hofmester, som synes at have villet forurette dem ved at paastaae, at de havde faaet en altfor stor Arvepart efter hans Moder, alſaa deres Hustruers, for lang Tid siden afdøde, Mormoder. De indvendte herimod med megen Grund, at han jo kunde have meldt sig, da Skiftet ſkete, eller i alt Fald medens deres Svigerforældre levede, thi nu kunde de naturligviis ikke let vide Beſkeed om denne Sag; de tilbode sig iøvrigt at foretage Skiftet paa ny, men han maatte da naturligviis ogſaa lade alle de senere i Familien indfaldne Skifter foretage, hvortil han ikke synes at have været villig.¹⁾ Man ſeer iøvrigt heraf, hvor beſværkelig og vanſkelig Rettergangen dengang var i Arvesager, naar en Mand kunde rippe op i ſaadanne gamle Historier. 1551 fik han af Kongen ſom arvelig Eiendom al den Ret, ſom ham og Kronen tilfalden var i **Severin** **Kubers** Gaard i **Nyborg**, der var pantsat for en Pengesum, ſom **Franz** **Broffenhuus** havde indløst. **Severin** **Kuber** var rømt af Riget i den ſidſte Feide,²⁾ hvor:

---

til **Fobislet** og **Margrethe** kom i et Kloſter, arvede alſaa ikke ifølge jydſke Lovs I, 25.

1) **Klev. Saml.**

2) **Grevens** Feide; denne **Severin** eller **Soren** **Kuber** var maaskee En af de fire Borgere, ſom 1534 om Natten aabnede **Nyborg** Porte for **Grev** **Chriſtoffers** **Soldater** og ved dette **Forræderi** gave ham **Byen** i Hænde.*)

---

*) **Kr. Hvitf. Kr. pag. 1429.**

over hans Gaard — det vil altsaa her siige Indløsningsretten til Pantet — var bleven forbrudt til Kongen og Kronen. ¹⁾ 1552 maa han vel have haft Uenighed med sine Naboer om Grændserne, thi i dette Aar lod han udtage et Herredsvidne, at Inngen har hørt, at der er givet Stævning eller ført Klage paa Egeskovs Gaard og Gaards Enemærker. ²⁾ 1554 opførte han den prægtige Bygning paa Egeskov, som alt er omtalt. ³⁾ 1555 døde hans Fader, **Nikol Brokkenhuus**, efter hvem han da arvede **Brangstrup**, ⁴⁾ som denne skal have bygget; han kaldtes derfor ogsaa som oftest efter denne Tid **Franz Brokkenhuus** til Brangstrup. 1557 finder man et Exempel paa, hvorledes han har været alt for ivrig i Kongens Tjeneste; **Franz Brokkenhuus** havde nemlig som Lehnsmænd paa Tranekjær paa Kongens Vegne ladet sig indføre i noget **Jens Svass** ⁵⁾ tilhørende Gods, som dog Kongen igjen gav denne tilbage, da Sagen kom til hans Dom og Afgjørelse. ⁶⁾

1559 døde Kong **Christian den Tredie** og hans Søn **Frederik den Anden** besteg Thronen efter ham. For at forherlige sin Kroning vilde han efter gammel Skik slaae endeel Adelsmænd til Riddere,

¹⁾ Klev. Saml.

²⁾ Coll. Geneal. Dan

³⁾ Pag. 332, 39, D. Aftl. III, 552.

⁴⁾ I Lyndelse Sogn, Kasum Herred i Odense Amt.

⁵⁾ Formodentlig den **Jens Svass**, som eiede Fodsette i Sønder Herred paa Langeland og var gift med **Sophie Justs Datter Urne**.

⁶⁾ Coll. Geneal. Dan..

men denne engang saa ansete Værdighed havde i den senere Tid tabt meget af sine Tillokkelser, siden de danske Adelsmænd levede i Fred i deres Fædreland og udelukkende beskæftigede sig med at bestyre deres Gods eller med at beklæde Embeder, der udfordrede en ganske anden Virksomhed, end den krigeriske. Ridderværdigheden var derfor bleven meget sjælden og maatte ansees som en kongelig Gunstbeviisning, men den har man sandsynligviis været for stolt til at modtage og saaledes gjøre sig afhængig, thi kun paa denne Maade kan man vel forklare sig, at af de 14 Adelsmænd, Frederik den Anden tilbød Ridderslaget, kun tre modtog det; blandt de 11, som undskyldte sig, var ogsaa Franz Brokkenhuus saavel som hans Broder og Svoger.¹⁾ — 1560 overdrog Kongen ham Jus Patronatus til **Qverndrup Kirke**, som da var meget forfalden og som saaledes vel neppe i Førstningen har været nogen videre fordeelsagtig Acquisition, og 1562 solgte Kongen ham 12 Gaarde i Krarup Sogn og By, 6 Gaarde i Snarup og 5 Gaarde i "Søuffe" (Søfelde) altsaa ialt 23 Gaarde, en betydelig Forøgelse.²⁾

Medens Franz Brokkenhuus var Lehnsmand paa Nyborg, Taasinge og Tranekjær maae der være indløbet endeel Klager over ham; saaledes finder jeg omtalt et Brev, der angif de Klagepunkter for Kongen, hvorover Franz Brokkenhuus havde erklæret

1) Refens Fred. Hdes Kr. pag. 29.

2) Doc. i Arch. paa Egekov.

fig. 1) Ligeledes finder jeg, at han var bleven anklaget for at have ulovligen hugget i Kongens og Kronens Skove; denne Sag blev ordentlig fremdraget for Retten, men der faldt i Aaret 1560 den Dom, "at han skulde være fri og angerløs for den Digt, ham var paasagt for Kongen, at han skulde have gjort ulovlig Skovhugst i Kongens og Kronens Skove". 2) I Aaret 1562, den 3^{die} Februar, blev Franz Broffenhuus optaget i Rigsraadet; 3) i dette Aar var han ogsaa, som alt er fortalt, forlehnet med Kjøbenhavn, Krogen og Abrahamstrup, og fik ved denne Leilighed to Breve, som jeg ikke har villet forbigaae, da de indeholde et ret interessant Bidrag til Datids Sæder. Det ene er et Brev fra Borgermester og Raad i Helsingør af 10de December 1562, hvormed de sende ham en Ane Kinskvain, "som de havde tildruffet ham **den Hellig Christ Skaal i**"; 4) det andet er ligeledes

1) Coll. Geneal. Dan.

2) Det Egl. danske Selsk. Beg. og Tilv. pag. 286. Dette kan ogsaa tjene til Svar til dem, som urigtigen paastaar, at Lehnsmændene kunde skalte og valte som de selv lystede i deres Lehn; de bleve tværtimod i Almindelighed sete temmelig nøie paa Fingrene, hvor man frygtede for at de vilde berige sig selv.

3) Begtr. I. c.

4) Senved 150 Aar senere blev en norsk Bonde anklaget for at have druffet "Gud Faders Skaal" ved et Gilde og var nær bleven dømt, men da det var siensynligt, at han ikke havde gjort det i nogen ond Hensigt, men "blot af Genfoldighed", blev han frigivet for Præsternes Tiltale.

et Brev fra Helsingøer angaaende den gamle Skib ved Krogen, at man altid paa Jule-Aften havde for Slotsporten givet til fattige Huusarme 8 Sider Flesk, $\frac{1}{2}$ Pund (o: 1 Ed. 4 Sk.) Meel, bagt i Brød, 2 Ed. Ol, samt til hver Fattig et "lempeligt" Lys. ¹⁾

Hvor besynderligt man dengang benyttede Folk i Krigen afgiver Franz Brockenhuis et Exempel paa. Aaret efter at Krigen var udbrudt imod Sverrig laae Admiral Zerlus Trolle og krydsede i Østersøen efter den svenske Flaade, som dog var ham for stærk; iblandt hans Skibshefer nævnes Franz Brockenhuis, ²⁾ der vist ellers ikke havde nogen videre Opdragelse som Sømand, men det var ganske efter Datids Krigsforfatning, at en Adelsmand selv førte det Skib, han skulde stille. ³⁾ Dette var den 19de Juli 1564, og allerede den 30te Januar 1565 fik han Kongens Befaling, at begive sig over til Skaane og lade sig bruge imod Rigets Fjender, ⁴⁾ og der har han uidentivl strax faaet Overcommandoen over Fodfolket, thi i April Maaned omtales blandt de Tropper, der bleve beordrede til at undsætte Bahus, "fire Fænnicker aff Franz Brockenhuis Knæcte", og i

1) Danske Selsk. Tilv. pag. 263, 64.

2) Bl. D. Mag. III, 248.

3) Derfor gif det ogsaa som det kunde, thi den danske Flaade har kun i saa Krige gjort sine Sager saa slet, som i denne; der hører mere til at kæmpe tilføes, end blot at have Hjertet paa rette Sted og saa forresten at lade Skibet skjotte sig selv.

4) Danske Selsk. Tilv. pag. 264.

det berømte Slag ved Falkenberg eller Svarteraa, **den 18de October**, anførte han Infanteriet, medens Daniel Rangau i Spidsen for Rytteriet fastede sig over den ham i Antal saa overlegne Fjende. Infanteriet var i Førstningen i stor Nød, da Fjendernes Mængde — som bekjendt stode her 25000 Svenske mod 4000 Danske — gav dem en saa betydelig Overvægt, men heldigviis blev det fjendtlige Rytteri snart bragt i Uorden, saa et Par Faner danske Ryttere fik Leilighed til at komme deres betrængte Landsmænd til Hjælp, hvorved de Svenskes Flugt blev almindelig. ¹⁾

Trods al den Dygtighed og Tapperhed, som i denne Krig blev udviist, kan man ikke nægte, at den er en af de planløseste, som de Danske nogensinde have ført. Krigskunsten stod dengang meget lavt, og man synes virkelig i Almindelighed ikke at have havt andet for Dje, end at hærge og ødelægge sin Fjendes Land saa meget som muligt. Heri vare de Svenske i Førstningen heldigst, men efterat Daniel Rangau havde faaet Commandoen, blev det dem gjengjældt i fuldt Maal. Man drog saa langt frem, som det var raadeligt, ødelagde alt med den meest udsøgte Grusomhed ²⁾ og trak sig derefter igjen

1) Resens Fred. II^{des} Kr. pag. 129, 137.

2) Især fra svensk Side, thi den forrykte Konge, Erik den Fjortende, ansporede i den Grad sine Folk til Grusomhed, at endog hans tydske Veietropper engang ved et saadant Myrderi i en erobret Stad — Renneby i Bleking — skulde have erklæret, at Mange af dem havde været i Marken mod "Tyrfen og Rydsferen" og tjent

tilbage; traf man paa Sjenden, sloges man, og var han drevet paa Flugt, blev man staaende paa Baldpladsen for at vente paa, om han ikke vilde komme igjen; skete dette ikke, traf man sig atter tilbage og gik snarest muligt i Vinterquarteer, som den danske Hær i Forstningen elskede lidenskabeligt, hvorfor de Svenske gjerne ødelagde det halve Land, medens de Danske laae i Vinterquarteer. Til Svæs var der heller ingen Plan; man sloges, hvor man traf sammen, og drog saa hjem igjen for at samle nye Kræfter. Kun saa Krige have været saa ødelæggende for Danmark, deels fordi Skaane, Halland, Blekinge og Norge bleve saa frygteligt hærgede, og deels fordi den var saa fuldkommen national, thi i de sidste Aar brugte man ikke synderligt fremmede Leietropper, da de ganske ligegyldigen saae til, hvorledes svenske Partier hærgede Landet for deres Dine, og siden bestandigt gjorde Uordener, som man havde ondt nok ved at dæmpe. Aarsagen til Krigen var en stor Lyst hos begge Konger til at prøve Kræfter, og efter syv Aars Anstrængelser kom man til det Resultat, at Nationerne vare fuldkomne lige stærke; 70 Aar senere var det anderledes.

---

strænge og blodgjærrige Herrer, men de havde aldrig seet eller hørt om et saadant Mord paa uskyldige Born og værgeløse Qvinder og vilde hellere opfige Tjenesten, end lade sig bruge i et saadant uchristeligt og forfækkeligt Blodbad. Der blev derfor udstædt den Befaling, at man kun maatte dræbe Mændene, hvorfor ogsaa alt, hvad der forefandtes af Mandkjonnet, blev nedfablet, og dermed vare Landsknegtene tilfredse.

Den 18de August 1566 var Franz Broffenhuus saa heldig, ved et pludseligt Overfaldt at bemægtige sig den svenske General, Carl Mornay, tilligemed dennes Næstcommanderende, da de vare isærd med at recognoscere den danske Leir.¹⁾ 1567 sendte Kongen ham tilligemed Bjørn Kaas, Erik Kaas og Knud Geertsen med 25 Skibe og 6 Fanniker Knægte op til Norge, hvor de Svenske beleirede Aggerhuus. Hertil ankom de Danske den 17de Mai, men da den svenske Hær var saa stærk, — 12 Fanniker Knægte og 2 Faner Ryttere, — kunde de ikke fordrive dem, før den ligesaa raske og tappre, som rige, Befalingsmand paa Bergen, Erik Rosenkrands til Arreskov og Kjerstrup, kom til Hjælp med 4 Skibe, som han ved den første Underretning om Angrebet havde udrustet. Ved Efterretning herom droge de Svenske bort, efterfulgte af de Danske og Norske, men opbrændte dog først Opslo og Hammer, samt hærgede og ødelagde Landet, hvor de kom frem.²⁾

---

1) Refen l. c. pag. 157; Mornay blev fangen af "tvende af Fru Luttes (Podebusk) Stalddrenge" og den Næstcommanderende af "tvende Rosenkrandsis Svende", kan man tænke sig noget mere nationalt end en saadan Fortælling? Ligesaa hedder det en anden Gang: "Christoffer Krabbis Dreng tog alleene Hr. Hogenfeld (Bjelke) og Hr. Steen Banner til fange, Anders Griis var moren kommen der fra, men bleff dog optagen, hindret oc fangen aff Hendrick Herlofs Dreng"*).

2) Ibid. pag. 167, 68, Suhms Saml. II, 1, 81, Gl. D. Mag. IV, 218, 19.

3) Ibid. pag. 197.

Efterat de Svenske havde forladt Norge drog Franz Broffenhuus med sine Folk tilbage til Danmark og deeltog igjen som Næstcommanderende i det Tog, Daniel Rangau i October Maaned gjorde ind i Sverrig over Jønkjøping, gjennem den saa frygtede vestre Hualvei (Holveden), over Badstena og Linkjøping til Norkjøping og Sødertjøping, og derfra igjen tilbage over Skenninge ad den østre Huulvei; de marscherede over den danske Grændse den 14de Februar 1568, efterat have fanget den svenske Overstcommanderende, Hogenschild Bjelke, Generalerne Erik Hendrichsen og Steen Banner, Gouverneuren over Smaaland, Anders Griis, foruden en Mængde andre Officerer, og kun den fuldkomne Mangel paa Undsætning fra Danmark, i Forening med de Svenskes fortvivlede Middell, at ødelægge Landet for at udhungre Fjenderne, bevægede dem til at vende om.¹⁾ Paa Weien stod Franz Broffenhuus og Daniel Rangau fadder til et Barn, som en Landsknægts Kone havde født den 10de November i Huulveien, medens den danske Hær kæmpede med Fjenden; Drengen blev døbt **Franz Daniel von Huulveien.**²⁾

---

1) I Anledning af dette lykkelige Tog blev der flaaet en Medaille, hvorpaa der berettes, hvad den danske Armees har udrettet 1567 under Anførsel af Feltherren Daniel Rangau og den Overste for Fodfolket, Franz Broffenhuus. De Svenske hævuede sig imidlertid i Maret 1569 ved at hærge næsten hele Skaane.

2) Ibid. pag. 179.

Imidlertid var **Frang Brokkenhuus**s Frue, **Anna Tinhuus**, død paa Egeskov den 2^{den} Juli 1565 og blev begravet i Qverndrup Kirke. ¹⁾ 1567 blev der udtaget et Ridebrev om Grændsen mellem Salling, Sunds og Gudme Herreder, og Marke: skjel mellem Volstrup ²⁾ og Egeskovs Grund; ligeledes et Sandemands Brev om Egeskov Gaards Grund og Herringe (Sogn) i Salling (Herred). ³⁾ Samme Aar blev **Frang Brokkenhuus** udnævnt til **Rigets Marsk**, ⁴⁾ hvilken Værdighed **Daniel Rantzau**, som Fremmed, ikke kunde beklæde, og til hvilken der af de indfødte Danske sikkert ikke var nogen Værdigere. — Da Fredsunderhandlingerne med Sverrig lode Aaret 1568 og den første Halvdeel af 1569 forblive rolige, finde vi i denne Tid ikke noget om **Frang Brokkenhuus**, uden at han den 25de April 1569 var paa Netterthinget i Kjøbenhavn tilligemed det øvrige Rigsraad, ⁵⁾ hvorimod han i September har været for Warbjerg, da Kongen igjen beleirede denne By, som han ogsaa lykkeligt tog ind, men dog ikke førend den havde kostet ham langt mere, end den var værd, nemlig hans to bedste Generaler, **Daniel Rantzau** og **Frang Brokkenhuus**, foruden at de Svenske udplyndrede næsten hele Skaane, medens de Danske laac for Warbjerg. Den 31te Octo:

1) Jac. Madsens Tegnebog, Mf.

2) 3 Ringe Sogn, Gudme Herred.

3) Collect. Geneal. Dan.

4) Sand. Begtrup's Saml.

5) Ny D. Mag. V, 80.

ber¹⁾ 1569 blev Franz Broffenhuus truffet af en Kugle i det ene Been, medens han recognoscerede Fæstningen, og ifølge Datids elendige Saarlægekunst slog der sig Koldbrand til, saa han den 14de November døde i Halmstad;²⁾ Liget blev nedført til Fyen, hvor han blev begravet i Choret i sin Sogneskirke Qverndrup ved Siden af sin afdøde Hustru.³⁾

9. Laurids Broffenhuus. Franz Broffenhuus og Anna Tinhuus havde kun een Søn, Laurids Broffenhuus, som blev født paa Nyborg Slot den 8de September 1552 og opdraget hjemme hos sine Forældre indtil sit 13de Aar, da han efter Moderens Død med en Privatpræceptor blev sendt til Universitetet i Kjøbenhavn. Siden satte Faderen ham til Kongens Cantzler, Johan Friis til Hesselager, i hvis Tjeneste han var i to Aar; derefter tog han ham med sig i Krigen mod Sverrig og satte ham i Tjeneste hos en tydsk Oberst, hvor han blev indtil Faderens Død. Han tiltraadte da dennes

¹⁾ Ifølge Indskriften paa hans Ligsteen; Resen i sin Fred. II^{des} Kr. pag. 228 og efter ham Schlegel i sine Saml. zur dänischen Gesch. II, 2, 173 have urigtigen 6te Nov. som den Dag, da han blev skudt.

²⁾ Ifølge Indsk. paa hans Ligst.

³⁾ Jeg har opholdt mig længere ved de to sidste Ciere, end Planen for denne korte Beskrivelse ellers kan tillade, men da man om dem hidtil aldeles intet havde samlet paa eet Sted og kun saare lidet trykt, saa jeg meest har maattet holde mig til utrykte Kilder, har jeg troet at burde gjøre deres Biographier noget udførligere, saameget mere som de beklædte saa anselige Embeder.

efterladte Gods, Brangstrup og Egestov, og begav sig nu med 12 Heste under Ritmester Jacob von Alens Fane, hvor han tjente, saalænge Krigen varede. Derpaa blev han "Hoffinder" eller Hofjunker hos Kongen i to Aar, hvorefter han drog hjem til sine Gaarde, forlovede sig den 4de Juni 1570 med den 8 Aar ældre Jomfru Karen Skram, Datter af Hr. Peder Skram til Urup, Ridder, Danmarks Riges Raad og Admiral, og Elsebe Krabbe, og holdt den 25de November 1571 Bryllup paa Egestov; da var han lidt over 19 Aar gammel, altsaa en meget ung Egtemand.¹⁾ Denne hans Ungdom forledte ham ogsaa til at begaae Streger, som let kunde have kostet ham Livet. Midt i sin Forlovelsestid, i Februar Maaned 1571, begik han ved Nattetider i Kjøbenhavn et Mord paa en Qvinde "uden al skjellig og billig Aarsag", hvortil Grunden vel neppe var at søge i Troskab mod hans forlovede Brud. I denne Anledning stævner Kongen ham den 19de Februar til at møde for sig og Raadet i Odense og giver tillige Befaling til Erik Rosenkrands (Lehnsmanden i Odense) og Axel Viffert (Lehnsmanden i Nyborg), at anholde ham, indtil Dommen er falden.²⁾ Hvad

1) Rothes ber. Mænd I, 340—46, Eigpredicken af Den 25de Kong Davids Psalme, Fremsat udi Erlig Velbyrdig oc Salig Lauris Brockenhuis til Brangstrup og Egestov, hederlige Begravelse udi Overndrop Kirke den 22de November Anno 1604. aff Segud Jørgensen S. — Roman. 8. — Wi ere frelste i Gaabet. — Prentet i Kjøbenhaffn hos Henrich Waldkirch 1608.

2) Ifølge Doc. i den danske Saml i Geh. Arch.

Udfald Sagen fik, har jeg ei fundet, men den har trukket sig meget i Langdrag, eftersom Biskoppen over Sjælland, Povel Madsen, og den berømte Theolog Niels Hemmingsen først i Aaret 1582 afgave et Responsum i Anledning "af det Mord, som Laurentius Brockenhuus havde begaaet",¹⁾ men hvorledes dette Responsum faldt ud, er mig ubekjendt; rimeligviis har han forsonet sig med den Dræbtes Slægtninge og dermed efter Datids Viis faaet Sagen afgjort.

Foruden Brangstrup og Egeskov har Lauritz Brockenhuus ogsaa eiet Kjerstrup paa Lolland,²⁾ som Skiftet mellem hans Børn udviser. Han opholdt sig nu i nogle Aar paa disse sine betydelige Godsfer, men om hans Liv og Færd i denne Tid veed jeg kun lidet at sige. 1571 fik han ved Magekifte med Fru Anna Emmiks Datter en Gaard i Egeskov;³⁾ den 25de Mai s. A. udstædte han paa Egeskov et Gjældsbeviis for 900 gamle Daler til Hans Thimann i Brunsvig, men Aaret efter indløb der Klager til Kongen over at han ikke vilde betale denne Gjæld.⁴⁾ 1579 blev ham af Kongen bevilliget Nyborg Lehn, som han beholdt i 22 Aar⁵⁾ og som

---

1) Ann. Eccl. Dan. II, pag. 492, han kaldes her u vigtigen Ridder.

2) S Fugelse Sogn og Herred.

3) Collect. Gencal. Dan.; hun var uidentviisl en Datter af Emmike Emmiksen til Kolderup og Branduhr og Thale Flemming, og havde først været gift med Claus Basse til Erholm og derefter med Erik Raas til Gjelstov.

4) Danske Saml. i Geh. Arch.

5) Rothe I. c.

hans Fader og havde havt før ham; da de begge havde Eiendomme i Nyborg Lehn, var det uidentivl en stor Feil, at de selv kunde være Kongens Befalingsmænd her, men denne Feil see vi fortsat til den Dag i Dag, altsaa kan man ikke undre sig over, at det var Tilfældet dengang. Ogsaa Tranebjerg Lehn paa Langeland har han havt, dog kun i eet Aar.¹⁾ Den 16de Januar 1581 fik han som Lehnsmand i Nyborg Kongens Befaling at paasee, at Bønderne beholdt deres frie Ret til at vælge deres Præst, saaledes som Kirkeordinantsen bestemte dette, og at heri Ingen forurettede dem, thi der var fra nogle Menigheder indløbet Klage over, at Biskoppen, Niels Caspersen, gjorde dem Indgrib i deres frie Valgret og søgte at paatrænge dem Præster.²⁾ 1601 fik han af Kongen 3 Gaarde og et Huus i Høie Sogn i Lundne By³⁾ i Sunds Herred, samt Herligheden af en Kirken tilhørende Gaard sammesteds, som svarer sin Landgilde til Præsten, hvorimod han gav tre Gaarde, et Boel og et Huus, samt Halvparten af en Mølle i Follerup By, Hørslev Sogn i Holmans Herred.⁴⁾

---

1) D. Atl. VI. 832.

2) Ann. Eccl. Dan. II, 490.

3) Nu kalder man det omvendt Høie By i Lundne Sogn.

4) Danske Saml. i Geh. Arch.; Hørslev Sogn ligger ellers i Brust Herred, men Follerup By og Mølle i Holmans Herred, begge i Veile Amt. Man^{*)} har

*) Senest Allen i sin Gaandbog i Fædrelandets Historie pag. 272.

Hvad nu Laurids Brokkenhuses personlige Character angaaer, da viser hans hele Færd ham

oftere yttret, at Kongen ved alle Magestifter med sin Adel blev narret, hvortil man især er bleven forledet ved Borger- og Bondestandens Klager, der naturligviis i følge deres Natur maatte være eensidige. At undertiden en Adelsmand, og da navnlig en Lehnsmænd, har kunnet narret Kongen, kan det ikke falde mig ind at nægte: dette skeer den Dag i Dag og ligger i Sagens Natur; men at det har været almindeligt, at Kronen tabte ved Magestifter, benægter jeg paa det Bestemteste. Jeg har seet en Mængde Magestiftebreve fra det 16de og 17de Aarhundrede og har næsten altid fundet, at Kronen fik fuldt Bederlag for sit Gods, hvilket ogsaa var ganske naturligt, da man ikke dengang, som nu, beregnede dette efter Hartkorn, — hvorved den høie eller lave Skjldsætning kunde komme i Betragtning, — men efter det Landgilde, der svarede, saa Enhver altsaa med Lethed fattes istand til at kontrollere Handelen. Dertil kom, at Kongen ligesaa vel som Adelen arbejdede paa at samle sit Gods og saaledes i denne Periode i Thyland tilbyttede sig den Strækning, som ligger mellem Kolding, Veile og Fredericia, — som er noget af det bedste Land i Danmark, — samt en Mængde, tildeels meget godt Gods i Skanderborg Amt; i Sjælland tilbyttede han sig hvad der ligger mellem Isefjorden, Helsingøer og Kjøbenhavn, samt desuden Dds Herred, og ingen af Delene er maadeligt Gods. For nu ogsaa at anføre et Exempel paa Forholdet ved en saadan Leilighed skal jeg her angive Landgilden i dette Magestifte med Laurids Brokkenhuss og kan forsøge dette Exempel med flere, ifald det forlanges. Laurids Brokkenhuss fik i Thyen 3 Gaarde, et jordløst Huns og Herligheden af en Kirken tilhørende Gaard; med Undtagelse af Herligheden, der naturligviis i og for sig selv ikke var meget værd, i alt Fald ikke gav

fra en meget ufordeelig Side, i det mindste for saavidt denne nu er os bekjendt. Det af ham begangne Mord, den uforsvarlige Haardhed, hvormed han behandlede Datteren Riggborg og især Frederik Rosenkrands, samt hvad vi ellers have hørt om ham, tale ikke til hans Fordeel; med Iver Kaas har han havt en alvorlig Strid, thi der omtales et Forligelsebrev imellem dem "om Elagsmaal",¹⁾ uden at Sagen forresten betegnes næriere. Ifølge den omtalte Vigprædiken skal Laurids Brokkenhuus være brugt "paa adskillige Reiser og Bestillinger,

nogen synderlig Indtægt, — hvorfor den heller ikke anføres i Tordebøgerne, — svarede dette Gods i aarlig Landgilde 3 Pund (o: 60 Sk.) Rug, 2 Pund 3 Ort (o: 84 Sk.) Byg, 3 Td. Havre, 3 Ott. 9 Pd. Smør, 3 Boelgalte at fæde, 2 Faar, 3 Lam, 6 Gæs, 12 Høns, 3 Læs Hø, 3 Rod at fæde, $\frac{3}{10}$ af en Ko, 3 Mk. Erridspenge (Hoveripenge), 21 Sk. Hunspenge, samt Skov til 222 Sviins Olden. Derimod fik Kongen i Sjælland 3 Gaarde, 1 Boel, 1 Huns og Halvparten af en Mølle, som svarede i aarlig Landgilde: $4\frac{1}{2}$ Orte (45 Sk.) Rug, $4\frac{1}{2}$ Orte 10 Sk. (64 Sk.) Byg, 8 Ort. (96 Sk.) Meel, 6 Ort. (120 Sk.) Havre, 3 Dren at stalde, $\frac{1}{2}$ Td. og $17\frac{3}{4}$ Pd. Smør, 3 Mk. Hunspenge, samt Skov til 275 Sviins Olden; her kan Kongen vist ikke siges at være forurettet. Imod Borger- og Bondestændens Paastand, at Kronen altid tabte ved Mageskifter, kan jeg anfere Adelsmanden Gunde Rosenkrandses Paastand,^{*)} at Kronen aldrig gjorde noget Mageskifte uden at vinde, og dette Bidnesbyrd turde ifølge den Maade, hvorpaa det fremkom, maa ske endda fortjene nok saa megen Tiltro, som det andet.

¹⁾ Coll. Geneal. Dan.

^{*)} Orion II, 104.

baade uden- og indenlands, og udi samme Bestilling forhandlet sig som en ærlig og oprigtig Adelsmand i alle Maade", ligeledes skal han "gjerne have tjent sine Venner med Raad og Daad, i hvad Maade de end havde ham behov, og heller ikke have forglemt at forfremme fattige Personer, men paa sin egen Beføstning holdt dem ved Academierne, baade inden- og udenlands, og siden lovligen have hjulpet dem til geistligt Kald og befordret dem, foruden al Gunst og Simonie", men hele denne Lovtale synes at vise, at den gode Præst for den efterlevende Enkes Skyld vilde sige saa meget Godt, som muligt, og denne Udhæven af den Maade, hvorpaa han befordrede til geistlige Kald, kunde næsten vække Mistanke om, **at han var bleven beskyldt for Simonie.**

Hvorom Alting er, saa har Laurids Brokfenhuus's ubarmhjertige Opførsel imod Datteren og Frederik Rosenkrands, eller især hans derved udviste Fjendskab imod Kongen, nok uidentviul kostet ham hans Lehn, hvorfra Kongen "naadigst havde forskaaet hannem" i Aaret 1601;¹⁾ deri kan man, efter hvad der var foregaaet, ikke fortænke Kongen, og formodentlig har han ved at rode op i sin Lehnsmands Forhold ogsaa fundet noget at indvende imod den Maade, hvorpaa denne havde erhvervet sig tre Gaarde i Lunde Sogn og By,²⁾ thi disse har han

¹⁾ Rothe I. c.

²⁾ I Odense Amt.

i Maret 1601 aftraadt til Kongen, ¹⁾ hvilket vel neppe skete med hans gode Villie, siden han bestandig gjorde sig saamegen Umage for at samle sit Gods; men heri har han formodentlig fundet sig med Rolighed og ovenikjøbet glædet sig over en Hævn, der havde kofstet ham saa lidet, thi han var riig nok til at kunne undvære begge Dele.

Siden levede han roligt paa sine Gaarde, hvor jeg dog næsten intet finder om hans Virksomhed, uden at han 1602 lod tage et Steningsbrev ²⁾ af Salling Herred paa sin Grund mellem Krarup, Espe og Staffuerlund, ³⁾ det vil altsaa sige, over det ham der tilhørende Bøndergods. Han roses af den Præst, der holdt Vigtalen, som meget gudsfrygtig, saa at han "idelingen og gjerne søgte Kirken," "lod Guds Ord ideligen prædike og forkynde for sig og derfor endog; saa holdt en egen Prædikant dagligen i sit Huus," men denne Guds frygt har kun været en Skal, thi da han endelig den 7de November 1604 hensev, omgivet af sine Slægtninge, var hans ulykkelige Datter Nigborg ikke deriblandt, men sad fængslet i den samme Stund, da hendes Fader laae paa Dødsleiet, og da hans Sognepræst søgte at trøste ham med "mangfoldige Sententser" og tilsidst sagde til

¹⁾ Doc. i den Bøfs. Saml. i Geh. Arch.; isvrigt kan denne Afstaaelse ogsaa have været en Følge af et os nu ubekjendt Mageffiske.

²⁾ Altsaa et Thingssvidne om, at der med Steen var opsat et Markeskjel.

³⁾ Staurlundgaard, en Bondegaard i Espe Sogn i Salling Herred.

ham: "Kjære Lauritz! troer J at Jesu Christi Blod renses og toer Eder af alle Eders Synder?"¹⁾ da forlangte han ikke endnu engang at see sin Datter, for at kunne give hende sin Tilgivelse og Betsigelse, men han døde med et forhærdet Hjerter, uden at have tilgivet den saa haardt Straffede.

Hans Lig blev ført til Qverndrup Kirke og der begravet den 22de November; paa Ligstenen staaer den 4de November angivet som hans Dødsdag, hvilket dog neppe er rigtigt, da Ligprædikenen saa bestemt angiver den 6te og 7de November som de to sidste Dage i hans Liv, og heri vel neppe kan være indløbet nogen Feil.

10. Laurids Brokkenhuus's Børn. Laurids Brokkenhuus og Fru Karen Skram efterlod 5 Døttre, som overlevede dem, foruden 3 Sønner og en Datter, der vare døde i en ung Alder. Af Døttrene blev **Muna** gift med Henning Valkendorf til Glorup,²⁾ **Elsebe** eller **Elisabeth** med Corfig Ulfeld til Bavelse,³⁾ **Birgitte** med dennes Broder, Jacob Ulfeld til Urup⁴⁾ og Ulfeldsholm,⁵⁾ **Karen** med Hans Pogvist til Damsbo⁶⁾ og **Nigborg** forblev ugift, men hende løsgav dog, som alt

1) Rothe l. c.

2) I Svindinge Sogn i Gudme Herred, nu et Stamhuus for Greverne Moltke

3) I Tybjerg Herred i Præsto Amt.

4) I Østbirk Sogn, Boer Herred i Skanderborg Amt.

5) Nu Holkenhavn ved Nyborg.

6) I Jordløse Sogn i Salling Herred.

fortalt, Moderen strax efter Faderens Død. Børnene skiftede ikke hele Arven i de første Aar, men bestyrede den for fælleds Regning, som det dengang var saa almindeligt, og overdroge imidlertid Moderen **Egeskov** som **Enkesæde**.¹⁾ Hun har formodentlig i Forening med Manden ladet Prædikestolen i Qverndrup Kirke opføre 1599, idet mindste staaer dette Aarstal tilligemed deres Navne paa samme; ligeledes have de i Aaret 1598 skænket et Par Messinglysestager til Kirken, samt 1590 en Sølvflaske til Messivin, men den blev af hende forandret 1620, ligesom hun ogsaa i Aaret 1602 skænkede Kalken til Kirken. Hun overdrog den 26de September 1618 **Egeskov** til sin Svigersøn Jacob Ulfeld, der havde faaet den til sin Arvepart, og døde 1625, 81 Aar gammel; i Qverndrup Kirke ligger hun hos sin tidligere afdøde Husbond.²⁾

I Aaret 1615 bleve Arvingerne efter den rige Laurids Brokkenhuus endelig enige om at skifte den Deel af Arven, der endnu stod tilbage, thi den ældste Datter Anna, havde alt faaet sin Andeel i Brangstrup, som 1615 tilhørte hendes Søn Henning Henningsen Valkendorf. Den anden Datter, Elsebe, var allerede død, ligesaavel som hendes Mand, og de Arveberettigede vare derfor: 1) hendes

---

¹⁾ Ifølge Doc. i Arch. paa Egeskov; den øvrige Deel af Gaardens Historie er meest udarbejdet efter hidtil utrykte Doc. paa Egeskov, som derfor have været min Kilde, hvor jeg ingen anden angiver.

²⁾ D. Atl. VI, 717.

Sønner, Jacob og den endnu umyndige Franz Ulfeld paa deres egne og 2) Hans Bogvise paa sin Hustrues Begne. Skiftet foretoges i Kjøbenhavn den 26de Marts 1615 og Boet deelttes saaledes, at **Brødrene Ulfeld fik Kjerstrup paa Lolland og Hans Bogvise, Egeskov**, men de bleve enige om, strax at bytte deres Lodder, og Egeskov kom saaledes i Aaret 1615 til

Familien Ulfeld.

Om denne berømte tyske Slægt oprindeligen er dansk eller indkommet fra Udlandet, er vanskeligt at afgjøre, dog synes det sidste rimeligst, og dens Herkomst er da maaskee **slavisk**, isald der ellers er noget sandt i det Sagn, at dens ældste Navn var **Ulfwig**.¹⁾ Den første Mand af Slægten, vi nu kjende, er **Tord Ulfeld**, som forekommer 1395;²⁾ fra denne Tid af have Ulfelderne været bosatte i Danmark, og især i Sjen, i over 350 Aar og en kort Tid naaet en Anseelse og Rigdom, som ingen anden dansk Slægt, — men da var det hurtigt forbi. Her i Landet uddøde Familien den 26de December 1762 med Schoutbynacht **Laurids Christoffer Ulfeld**, og i Udlandet den 31te December 1769 med **Rigs-greve Corfitz Anton Ulfeld**, som var Storkantsler hos Dronningen af Ungarn og en Sønesøn af den bekjendte **Corfitz Ulfeld**. Ulfeldernes Baaben

1) Hoffm. ber. Bd. II, 217.

2) Ar. Hvitf. Ar. pag. 597.

er en halv, rød Ulv i sølv Felt, sammengroet med en halv, rød Orn.¹⁾

11. **Jacob og Frank Ulfeld.** Disse to Brødre selgte allerede Aaret efter, nemlig den 31te August 1616, for 40,000 Rdlr.²⁾ det dem paa Skiftet tilfaldne Gods, som var **Egeskov** med Qverndrup Kirke og Bøndergods i Sunds Herred Qverndrup Sogn og By, Egeskov og Trunderup By samt Egeskov Mølle, i Salling Herred Krarup Sogn, Snarup By, Herringe Sogn, Rudme By, i Gudme Herred, Ringe Sogn, Volstrup By, samt endelig i Jylland i Vester Herred Drebøll og Gjedbjerg³⁾ til deres Farbroder

12. **Jacob Ulfeld, Danmarks Niges Raad og Rigets Kantsler.** Denne i sin Tid saa mægtige og ansete Mand er fød paa Bavelse den 25de Juli 1565⁴⁾ og er en Søn af Jacob Knudsen Ulfeld til Korbølle,⁵⁾ Selsø og Bavelse, DRR, der er saa bekjendt for sin Reise til Moskva og den derover udgivne Beskrivelse.⁶⁾ I sin Ung-

1) Ud. Lex II, 234, 35.

2) D. Atl. VI, 800.

3) I Aal Sogn i Ribe Amt.

4) Ifølge Indskriften paa hans Kiste; de Hoffmannske Stammt. have hans Fødsels- og Dødsaar rigtigt, Texten saavel som D. Atl. urigtigt.

5) Nu Holkenhavn; han ombbyggede Gaarden og gav den Navnet Ulfeldsholm.

6) Denne udkom første Gang i Frankfurt i Qvart 1608, 15 Aar efter Forfatterens Død, under Titelen: Jacobi, Nobilis Dani, Frederici II Legati, Hydopoeri-

dom reiste Jacob Jacobsen Ulfeld efter Datids Skif udenlands og besøgte ikke blot, som alle Andre, de forskjellige europæiske Riger, men ogsaa Africa og Asien, ja gjorde endog i Aaret 1590 en Reise til Batavia. Efter 12 Aars Forløb kom han hjem og blev nogle Aar efter Rigsraad og Rigets Rantsler samt Lehnsmand paa Nyborg Slot, hvilken Post han ligesom Franz og Laurids Broffenhuus beklædte paa samme Tid, som han ciede Egeskov. Han blev benyttet særdeles meget som Diplomat og gjorde i denne Andledning en Mængde Reiser til de forskjellige europæiske Hoffer. Han var selv lærd, samt en stor Elsker af Videnskaberne overhovedet, og navnlig af Historien, og efterlod sig en kort Danmarks Historie under Titel af: *Compendium historicum Regum Daniæ ab anno 1333 ad annu 1559.*¹⁾ Sin Fædrenegaard Ulfeldsholm, som hans Familie havde eiet i over 200 Aar, solgte han til Fru Ellen Marsviin, Christian den Sjerdes Svigermoder, for

---

con Ruthenicum, ed. a Melch. Goldasto; Udgiveren kjendte dengang ikke Forfatterens Familienavn, som han derimod tilsoiede den anden Udgave, der udkom i Frankfurt 1627 under Tttelen: *Jacobi Ulfeldii Legatio Muschovitica sive Hodopoericon Ruthenicum, in quo de Russorum, Moschorum et Tartarorum Regionibus, Religione, compendiose exeqvitur: accesserunt Cl. Christ. Lysehandri epistolæ de autore hujus opusculi;* paa Dansk ved Enden af Resens Frederik II Kronike.

¹⁾ Den er aftrykt i Westphalens Mon. ined. III, 486 og oversat paa Dansk af P. C. Rothe.

100,000 Slettedaler og flyttede derpaa alle sine Forfædres Kister fra denne Gaards Sognekirke Bindinge til Nverndrup; ¹⁾ her oprettede han 1616, alt saa samme Aar, han fik Gaarden, et meget smukt Epitaphium over dem i poleret graa Sandsteen, som endnu findes der, saavel som Kisterne. Urup i Jylland arvede han efter sin Kones Moder, som formodentlig har taget sin Bopæl paa denne sin Fædrenegaard, efter at hun havde affaaet ham Egeskov.

Som et morsomt Exempel paa, hvorledes Navne kunne forvaskes, kan isvrigt Jacob Ulfeld tjene, thi han kaldes i en tydsk Bog ²⁾: "Herr von Urip und Jegesko," hvori man har ondt nok ved at gjenkjende Urup og Egeskov.

Efterat være kommen i Besiddelse af Egeskov købte Jacob Ulfeld endnu 1617 af Hans Pogwist noget Gods i Krarup og Søfelde Byer og erholdt den 26de September 1618 et Brev af sin Svigermoder, hvorved hun aftraadte eller "oplod" ham Egeskov, skjøndt det var hende forlehnet i hendes Livstid. Derefter indkaldtes alle Creditorer, som havde noget at fordre i Egeskov eller tilliggende Gods, til at melde sig inden eet Aar og 6 Uger, og først efterat denne Tid var udløbet kunde han erholde **Kongens Laasebrev** eller endelige Stadfæstelse af hans Besiddelsesret, som udstædtes den 6te October

¹⁾ Hoffm. ber. Adelsm. II, 221—27.

²⁾ Des Heil. Röm. Reichs Genealogisch-Historischen Adels-Lexici, Zweiter und letzter Theil, pag. 1878.

1620 paa Ketterthinget i Odense, men ikke af Kongen selv, thi han var dengang paa Frederiksborg. ¹⁾

Jacob Ulfeld døde den 25de Juni 1630 i Kjøbenhavn og blev begravet i Qverndrup Kirke. Hans Frue, Birgitte Brokkenhuus, overlevede ham og fik udentviøl sin Mødrenegaard Urup til Enkesæde; hun døde 1657, 77 Aar gammel og blev begravet i sin Sognekirke Østbirk i Skanderborg Amt. ²⁾

13. **Jacob Ulfelds Børn.** Jacob Ulfeld og Birgitte Brokkenhuus havde sytten Børn, paa hvis Opdragelse der intet blev sparet, thi de lode sex Sønner reise udenlands paa eengang, og de brugte raff Penge, hvor de kom frem. ³⁾ Disse Børn vare: **Knud Ulfeld**, Rigsraad, blev dødelig saaret 1644 i Søslaget ved Colbergheide; ⁴⁾ **Eiler Ulfeld**, faldt i samme Slag ved Kongens Side; **Jacob Ulfeld** faldt 1625 i det Brunsvigiske; **Franz Ulfeld** blev Rigs greve og keiserlig Generalmajor, døde 1636; **Laurids Ulfeld**, tilkjøbte sig siden Egeskov af de andre Brødre; **Corfis Ulfeld**, Rigs greve, **Christian den Fjerdes** Svigersøn, saa bekjendt for sin Rigdom og Magt, samt siden for sin grændseløse Ulykke og Elendighed; **Ebbe Ulfeld**, Oberst; **Flemming, Mogens, Peder, Enge Ulfeld**; **Anna**

---

¹⁾ Ryerups Mag. for Reiseiagtt. IV, 500.

²⁾ D. Atl. IV, 201. Hoffm. Stammt. har 7de Novbr. 1636 og Dexten Juleaften 1656 som hendes Dødsdag; begge Dele er udentviøl urigtigt, det første under alle Omstændigheder.

³⁾ Hoffm. l. c.

⁴⁾ D. Atl. VI, 717.

Ulfeld ægtede først Oberst Povel Kamel til Wusterwidtz, ¹⁾ derefter Johan von Hammerstein; **Elsebe Ulfeld** fik Jesper Friis til Orbeklunde; ²⁾ **Karen Ulfeld** fik Oluf Brokkenhuus til Hjulebjerg; ³⁾ **Birthe Ulfeld** fik Otto Krause til Egholm, ⁴⁾ der mishandlede hende saaledes, at hun to Gange maatte tjene for Pige i Holland; **Marie Ulfeld** fik Axel Arnfeld til Basnæs. ⁵⁾

Alle disse Godskende eiede i Forening **Egeskov** Gaard og Gods, saa at der i de første ti Aar ikke kan nævnes nogen særegen Herre til Egeskov, skjøndt det dog synes, som om de Fem ved Skiftet have deelt Hovedgaarden imellem sig, hvorimod de Andre have taget deres Deel i Bøndergodset; disse fem Eiere vare **Knud, Laurids, Corfitz, Ebbe og Mogens**. Imidlertid begyndte dog allerede temmelig tidligt **Laurids Ulfeld** at indkjøbe de Dvriges Andeel, for saaledes efterhaanden at blive Herre over det Hele, som han dog aldrig fik i samme Omfang, som Faderen. Den 22de Juli 1633 skjødede **Corfitz Ulfeld** til Egeskov, Hovedsmand til Bahuus, sin Anpart i Egeskov Hovedgaard med al dens Tilbyggelse til sin Broder **Laurids Ulfeld**, og den 28de September 1635 skjødede ligeledes **Knud Ulfeld** til

1) I Pommern.

2) I Orbek Sogn, Binding Herred i Sreendborg Amt.

3) I Halland.

4) I Søby Sogn, Boldborg Herred i Kjøbenhavn Amt.

5) I Bjærebj Sogn, Vester Flakkebjerg Herred i Sorø Amt.

Hverringe sin Broder Laurids $\frac{1}{2}$ af bemeldte Egeffov. ¹⁾ 1643, den 28de Februar, kjøbte Laurids Ulfeld til Egeffov af sin Svoger Oluf Brokkenhuus til Hjulebjerg, Befalingsmand paa Lysekloster, ²⁾ endeel Gods i Qverndrup, Krarup og Frørup ³⁾ Byer, og 1646, den 9de April af sin Søster Elsebe Ulfeld, salig Jesper Friis til Ørbeklundes Efterleverke, noget Gods i Kinge Sogn, Bolstrup By, samt i Steenstrup Sogn, Hundtofte By. Den 10de Marts 1646 solgte Ebbe Ulfeld ham sin Anpart i Egeffov Hovedgaard, ⁴⁾ og han har da formodentlig havt hele Hovedgaarden samlet, skjøndt jeg intet Skjøde har fundet fra Broderen Mogens Ulfeld, Kongens Hofjunker, som derimod den 27de Juni 1640 solgte endeel Gods i Egeffov, Trunderup, Snarup, Krarup og Søfelde Byer til Oluf Parsberg til Jernit ⁵⁾ Hovedsmand paa Bahuus, der ogsaa den 10de Marts 1646 kjøbte noget Gods i Egeffov By, nogle Boder i Egeffov, ⁶⁾ Egeffovs Mølle, samt Gods i Qverndrup, Trunderup, Krarup og Søfelde Byer af Ebbe Ulfeld til Egeffov.

---

1) Det Danske Selsk. Tilv. og Fremg. pag. 240, 41.

2) I Bergenhuus Amt i Norge.

3) I Bindinge Sogn.

4) Danske Selsk. Tilv. og Fremg. I. c.

5) Nu Frisenborg, i Hammel Sogn, Gjern Herred i Karhuus Amt.

6) I Egeffov By holdes der nemlig hvert Aars 23de September et Marked, hvor Prisen sættes paa Honning og Boghvedegrøn. *)

---

*) D. Atl. III, 552.

14. **Laurids Ulfeld.** Han var nu altsaa efterhaanden kommen i Besiddelse af Egeskov Hovedgaard, skjøndt ikke af dens hele tilliggende Bøndergods, og skal desuden have eiet Urup og Hærrislevgaard, ¹⁾ hvilket dog, hvad det første angaaer, formodentlig indskrænker sig til, at han havde Deel deri. Han er fød den 24de Januar 1605 paa Hindsøgaard, hvormed hans Fader dengang var forlehnet, og har stedse med megen Flid lagt sig efter Videnskaberne, hvorfor han ogsaa ansaaes for den Lærdeste af Brødrene; ligesom Faderen beskæftigede han sig især med Historien og skal være den egentlige Forfatter til den Christian den Tredies Historie, som under Krags og Stephanius's Navn blev udgivet af den berømte Gram. 1634 blev han som Gesandt sendt til England og 1646 forlehnet med Sjørholm. ²⁾ Han skal i Christian den Sjerdes Tid ikke have kunnet gjøre sin Lykke, fordi, som der fortælles, hans almægtige Broder Corfitz ikke kunde lide ham, hvorimod Frederik den Tredie skal have gjort meget af ham og 1656 besøgt ham paa Hærrislevgaard, maaffeenetop fordi han ikke stod sig godt med Broderen. Han døde den 9de Juli 1659 og blev begravet i St. Knuds Kirke i Odense den 22de Januar 1661, ³⁾

---

¹⁾ Hoffm. l. c.; den ligger i Skovby Sogn og Herred, Odense Amt.

²⁾ Ved Horsens, var en stor Gaard, uden Jords Tillæg, hvor Befalingsmanden over Lehnet boede; Bygholmlaae derunder som en Ladegaard.

³⁾ Bircherods Dagbog I, 65, 66.

hvorfra han dog nok siden maa være forflyttet til Qverndrup. ¹⁾

Laurids Ulfeld blev første Gang gift 1631 med Jomfru Sophie Kangau til Harrislevgaard, som hun medbragte ham, en Datter af Kai Kangau og Fru Anna Lykke; anden Gang 1640 med Jomfru Else Parsberg, Datter af Oluf Parsberg til Jernit og Fru Karen Kruse. Ved hans Bryllup med den anden Kone vare der 152 Gjæster tilstæde, hvoraf enhver efter Datids Skik medbragte sin Foræring; man har en Fortegnelse herover, og de udgjorde ikke mindre end 4926 Lod forarbejdet Sølv — hvoraf 1152 Lod var forgyldt, ²⁾ — og desuden 306 Rosenobler, 33 Guldfroner, 10 Rinske Gylden, 8 Ungarske Gylden og 1 Portugals, ³⁾ hvilket var en ganske smuk lille Sum til at sætte Bo med. Laurids Ulfeld beholdt isvrigt kun i kort Tid Egeskov, efterat han først havde faaet den samlet, thi alt den 22de September 1648 solgte han det til sin "kjære Fader" (Svigerfader) Oluf Parsberg, Ridder, Danmarks Riges Raad og Befalingsmand over

¹⁾ D. Atl. VI, 718.

²⁾ Hoffm. I. c.; de af ham anførte Summer ere aldeles urigtige, thi ved Sammenlægning faaer man det af mig anførte ud.

³⁾ 1 Rosenobel var = 2 Speciesducater, en Guldkrone = $1\frac{1}{2}$ Ducat, 1 rinsk Gylden = 1 Ducat, 1 ungarisk Gylden = 1 Ducat, 1 Portugals = 20 Ducater; hvis alle disse Guldstykker have været hele, har Summen i Guld efter den nuværende Cours — Speciesducaten til 4 Rbdlr. 12 f. — udgjort 2919 Rbdlr. 2 Mk. 13 f.

Skanderborg og Nakjær Lehn, og Gaarden kom saaledes i Hænderne paa

Familien Parsberg.

Denne ældgamle bayerske Slægt forekommer allerede i det 10de Aarhundrede og førte i sit Vaaben et tverdeelt Skjold, hvis øverste Felt er rødt, det nederste igjen deelt af sort og sølv.¹⁾ Den er kommen til Danmark med Christoffer af Bayern og har her besiddet betydelige Eiendomme; 1730 uddøde den her i Landet med Ritmester Johan Parsberg til Eskjær, men skal endnu blomstre i Tydskland.

15. Oluf Parsberg, Ridder, Danmarks Riges Raad, eiede Jernit, Hagsholm,²⁾ Tulsstrup,³⁾ Valstrup⁴⁾ og Egeskov, skjøndt ikke alle paa eensgang, thi Valstrup tilbyttede han sig for Jernit, Tulsstrup og Hagsholm af Nogens Friis,⁵⁾ som 1672 af sine Godser oprettede Grevskabet Frisenborg, der endnu tilhører hans Afkom paa Spindesiden.⁶⁾ Da

1) Ad. Lex. II, 67; lignende Vaabener førte Familierne Scheel, Sandberg, Biffert, Gersdorf, Körbis, Krumstrup, Muus og Ravensberg, saa de ere meget vanskelige at adskille, især i gamle Sigiller, hvori der ikke ere anførte Hjelmtegn eller Farver.

2) I Hovelbjerg Sogn og Herred.

3) I Sald Sogn, Hovelbjerg Herred i Viborg Amt.

4) Heigaard Sogn, Lysgaard Herred i Viborg Amt.

5) D. Atl. IV, 498, 501.

6) Grevskabet Frisenborgs nuværende Besidder kaldes rigtignok Grev Friis, fordi han eier Grevskabet, men er ellers af den gamle danske Familie Vind og hedder egentlig Krag-Tuel-Vind.

Hovedbygningen paa Valstrup afbrændte, opførte han en ny i Aarene 1631—39,¹⁾ hvorom han lod anlægge Bolde og Grave, saa denne Gaard hører til de sidst befæstede i Danmark.²⁾ Han var gift med Fru Karen Kruse, en Datter af Envold Kruse til Hjermitzlevgaard og Else Marsviin.

Hvorledes Oluf Parsberg i Aarene 1640 og 1647 kjøbte endeel af det Gods, der i Jacob Ulfelds Tid havde hørt til Egeskov, have vi alt hørt. Da han den 22de September 1648 ogsaa kjøbte Hovedgaarden med al dens Tilliggende, udgjorde dette: Qverndrup Kirke med Præstegaard og Degnebolig, 15 Gaarde og 11 Huse i Egeskov By, Egeskov Mølle, — vil vel kun sige en Part deri, — 3 Gaarde i Krarup, 7 Gaarde i Snarup, 1 Gaard i Søfelde, Munkepiiben, 1 Gaard i Vebbe³⁾ og 1 Gaard i Bolstrup. 1649 tilkjøbte han sig 2 Gaarde i Qverndrup, 1650 3 Gaarde og 1 Huus i Qverndrup, og tilbyttede sig 1651 en Gaard i Egeskov for en Gaard i Espe Sogn og By, men allerede den 8de Mai 1656 skilte han sig igjen ved Egeskov, som nu kom til

Familien Krag.

Denne jydskke Slægt hører til de ældste i Riget, thi allerede 1289 var der en Biskop Johannes Krag i Roskilde; dens Baaben var tre sorte Kra:

¹⁾ D. Atl. IV, 501.

²⁾ Olufs. Coll. pag. 110.

³⁾ De to sidste Steder synes at have ligget i Krarup Sogn.

ger i sølv Felt. ¹⁾ Smidlertid naaede den trods sin Ælde dog ingen synderlig Anseelse før i det 17de Aar; hundrede og det fornemmelig med Rigsraaden, Niels Krag til Agerkrog, Trudsholm og Boldbjerg, der var gift med Tytte Høeg og blandt flere Børn efterlod sig den i vor Souverainitets Historie saa bekjendte

16. Otto Krag, Danmarks Riges Raad og Oversecretair. Han er fød paa Agerkrog den 5te September 1611 og studerede paa Sorø Academi; derpaa reiste han udenlands i 8 Aar, blev efter sin Tilbagekomst ansat i Cancelliet og benyttedes siden meget som Diplomat, i hvilket Fag han skal have været særdeles dygtig og navnlig viist megen Conduite, ligesom han ogsaa roses for sin Lærdom. ²⁾ 1645 blev han Oversecretair, 1653 Rigsraad og var efterhaanden forlehnet med Halsnø Kloster og Hardanger Lehn, ³⁾ Thyholm, ⁴⁾ Niberhuus, Møgelstønder, ⁵⁾ Bøvling ⁶⁾ og Nyborg. Han eiede Flintholm, ⁷⁾ Løitved, ⁸⁾ Skjoldemose, ⁹⁾ Bibygaard ¹⁰⁾

¹⁾ Ud. Lex. I, 300.

²⁾ Hoffm. ber. Adelsm. I, 186.

³⁾ I Bergenhuus Amt i Norge.

⁴⁾ En stor Halvø, som fra Thy skyder sig ned i Limfjorden og ved Ottesund skilles fra Ringkjøping Amt.

⁵⁾ Nu Schakkenborg, ligger syd for Ribe i den Deel af det Slesvigske, som hører til Thyland.

⁶⁾ Nu Rysfensteen, i Bøvling Sogn, Skodborg Herred i Ringkjøping Amt.

⁷⁾ I Hundstrup Sogn i Galling Herred.

⁸⁾ I Steenstrup Sogn i Sunds Herred.

⁹⁾ Ligeledes i Steenstrup Sogn i Sunds Herred.

¹⁰⁾ I Kirkesby Sogn, Ransø Herred i Kjøbenhavns Amt.

og Boldbjerg¹⁾ og kjøbte den 8de Mai 1656 af Hr. Oluf Parsberg Egeskov Hovedgaard med Tilliggende, hvorom vi først nu faae ordentlig Efterretning, thi Gaarden med Qverndrup Kirke, Præstegaard og Degnebolig anslaaes til 87 Td. 4 Sk. 2½ Fdk. Hartkorn; Bøndergodset udgjorde: 23 Gaarde, 13 Huse og 4 Ugedagsboliger²⁾ i Egeskov, Egeskov Mølle, 7 Gaarde og 4 Huse i Qverndrup, 2 Gaarde og 3 Huse i Trunderup, 1 Gaard i Hundtofte i Steenstrup Sogn, 3 Gaarde i Søfelde i Krarup Sogn, Munkepiiben, Pibberbanke, Vebbe, 2 Gaarde i Volstrup i Ringe Sogn, 2 Gaarde i Frørup Sogn og By i Binding Herred, i alt 42 Gaarde, 20 Huse, 4 Ugedagsboliger og en Mølle. Siden kjøbte han endeel Gods til, saaledes 1656 i Qverndrup, Trunderup og Rynkeby,³⁾ 1657 en Gaard i Trunderup, og 1658 af Hr. Oluf Parsberg, Egeskovs forrige Eier, 8 Gaarde i Krarup samt 17 Gaarde i Snarup; 1662 fik han af den afdøde Rigshofmester, Joachim Hersdorffs Arvinger Taugegaard i Krarup Sogn for en Fordring paa 1060 Rdlr.;⁴⁾

---

1) I See Sogn, Hind Herred i Ringkjøping Amt.

2) Hvori der boede Ugedagsmænd, som gjorde Hoveri; heraf skulde man da vel kunne slutte, at de vare de eneste Beboere i Byen, der gjorde Hoveri. *)

3) I Ringe Sogn.

4) Da dette vilde udgjøre omtrent 118 Rbl. pr. Td. Sk., efter Gaardens nuværende Størrelse, **) og den

---

*) Sfr. Jacobsen om Skattevæsenet under Christian III og Frederik II pag. 32.

**) Sfr. pag. 311.

den havde hørt til den 139te Lod i "Keies, som kaldes Løches" fradømte Gods, hvoraf Otto Krag ogsaa fik udlagt en Deel for tilgodehavende 1386 Rdl., nemlig den 69de Lod; 1644 kjøbte han 9 Td. 4 Sk. 1 Fdk. Hartkorn for 473 Rdl. 23 s., ¹⁾ og 1665 en Eng i Lunde Sogn ved Høie, som udgjorde 1 Td. Sk. og gav 20 Læs Hø for 50 Rdl.; 1665, den 30te April kjøbte han endnu endeel Gods i Gultved, Rudme, Sjellerup ²⁾ og Brangstrup, ³⁾ men dette har nok ogsaa været hans sidste Handel, thi den 4de Februar 1666 døde han i Kjøbenhavn og blev begravet i Roskilde Domkirke. ⁴⁾

Forinden vi forlade Otto Krag, vil jeg dog endnu fortælle et Par interessante Træk af hans Liv, navnlig forsaavidt Souverainitetens Historie angaaer. Hans Strid med Tansen, — som han truede med Blaataarn og denne ham til Gjengjæld med Stormflokken i Fruetaarn, — er altfor bekjendt til at den behøver nærmere at omtales, ligesom overhovedet hans Overmod mod de to ringere Stænder, men mindre bekjendt er det, at han blandt Rigsraaderne skal have været den, som alvorligst tænkte paa at modarbejde den Adelen paatvungne Forfatning, som, netop fordi den var paatvungen, naturligviis

---

daværende Priis sædvanligviis kun var omtrent 50 Rdlr., maa Tangegaard sikkert have været i det mindste dobbelt saa stor, som nu.

1) Omtrent 50 Rdlr. eller 80 Rbdlr. for Td. Sk.

2) I Sandager Sogn, Gudme Herred.

3) I Ringe Sogn.

4) Hoffm. l. c.

ikke kunde gjælde længere end Magten rakte. Da den originale Haandfæstning skulde casseres, var den som bekjendt intetsteds at finde, hvorfor der paa den Gjenpart, som cassetes, udtrykkelig blev bemærket, at dette ogsaa skulde gjælde om Originalen, saavelsom om alle andre Gjenparten. Originalen blev først fundet 1710 i et Stervbo i Fyen — efter Statsraad Knud Urne til Juulskov¹⁾ — og man antog i Almindelighed, at En af Rigsraaderne havde borttaget den, i Haab om bedre Tider, men hvem dette var, har man ikke vidst, og allermindst vidste man det dengang, thi det havde ellers kunnet blive ham et dyrt Forsøg.

Den Mand, som saaledes borttog den originale Haandfæstning, skal efter Sagnet have været Otto Krag, hvis Stolthed og Uafhængighedsfølelse især maatte gjøre ham det til en utaalelig Tanke, at han fra Herre i Landet nu skulde være Tjener. Han skal ogsaa have viist sin Utilbøielighed til at underskrive Souverainitetsacten ved at vrage og forkaste alle de Penne, man gav ham, som om ingen af dem var til at skrive med, indtil endelig Kong Frederik selv prøvede en og rakte ham, da han maatte bøje sig og finde den god nok.²⁾ Sine Planer til en

¹⁾ Holb. Danm. Hist. III, 43.

²⁾ Iris og Hebe for 1806, III, 32, 33, hvor det er optegnet efter mundtlige Sagn fra Fyen. En fyenssk Adelsmand, som mere uforbeholdent yttrede sin Mening i Ord, var Marcus Rodsteen til Lundsgaard. *) Han havde

^{*)} I Revninge Sogn, Bierge Herred i Odense Amt.

alvorligere Modstand, naar han kom hjem til sine Godser, har han dog snart opgivet, thi den nye Regjerings staaende Hær saavel som det Jernscepter, hvormed den kuede den indfødte Adels, har noksom viist ham, at den Tid var forbi, da hans Stand var Herre i Landet, og at den nye Herre ingen Medbeilere taalte.

17. **Anna Rosenfrands.** Otto Krag ægtede den 19de Octbr. 1645 Anna Rosenfrands til Løitved og Skjoldemose, som hun vel har medbragt ham,¹⁾ en Datter af den rige Solger Rosenfrands til Glimminge og Lene Gyldenstjerne. Hun overlevede ham i 22 Aar og døde først 1688, da der til Deling imellem deres to Børn skal have været 2545 Td. Hartkorn; indtil den Tid sad hun i uskiftet Bo, dog har vel allerede ved Faderens Død Sønnen Niels Krag arvet Løitved, som Anna Rosenfrands efter D. Atl. (VI, 811) skal have kjøbt i sin Enkestand, men hvortil hun allerede ved sit Giftermaal nævnes i Hoffmanns Stamtaavler og som ikke er indbefattet i det efter hendes

ikke været tilstæde ved Herredagen i Kjøbenhavn, men da der kom Efterretning til Lundsgaard om hvad der var skeet, foer han op og udraabte: "Det skal aldrig i Verden skee!"^{*)} Man har dog ingen Efterretning om, at han ved nærmere Eftertanke gjorde noget Forsøg paa at gjøre det Skete udgjort.

¹⁾ Hoffm. St., Rothe l. c. II, 384, Tris og Hebe l. c. pag. 28.

^{*)} Boesens Best. over Lundsgaard pag. 62.

Død skiftede Gods. ¹⁾ 1679, den 24de Januar, overdrog den berømte Admiral Niels Juel til Kongen Linds Hovedgaard i Øster Laurischer Sogn, Øster Herred paa Bornholm, tilligemed endeel tilhørende Bøndergods, og fik derfor "i Henseende til hans tro, ivrige og tappre Tjeneste ²⁾" igjen Lunde, Steenstrup, Kirkeby og Rynkeby ³⁾ Sognes Kirker og Kirketiender tilligemed Rettighed til at kalde Præst og Degn; heraf overdrog Niels Juel til Fru Anna Rosenkrands Lunde, Steenstrup og Kirkeby Sognes Kirker og Kirketiender, hvoraf **Lunde Tiende** svarede: 2 Pund (5 Td.) Rug, 2½ Pund (7 Td. 4 Sk.) Byg, 3 Td. 1 Sk. 1 Fdk. Boghvedegryn, **Steenstrup:** 4½ Pund (11 Td. 2 Sk.) Rug, 4 Pund (12 Td.) Byg og 1 Pund (5 Td.) Havre, **Kirkeby:** 2½ Pund (6 Td. 2 Sk.) Rug og 2½ Pund (7 Td. 4 Sk.) Byg. Iøvrigt har For:

1) Sfr. Iris og Hebe I. c. pag. 35.

2) Man maa af denne da brugelige Clausul ikke lade sig forlede til at troe, at Kongen ikke skulde have taget fuldt Bederlag; af en saadan Feiltagelse er uidentivl den Fabel opstaaet, at Kongen skænkede Niels Juel Taa-singe som Lon for hans tro Tjeneste, da han dog betalte den "med rede Penge og dens fulde Værd;"*) det var kun tydske Yndlinger, som intet Gavn gjorde, til hvilke Christian den Femte skænkede Gods, men mod dem var han ogsaa utrolig gavnmild.

3) Rynkeby eller Ringe Kirketiende svarede 4 Pund (10 Td.) Rug, 6 Pund (18 Td.) Byg og 1½ Pund (7 Td. 4 Sk.) Havre.

*) Marm. Dan. II, 328.

holdet mellem Fru Annas og hendes Børns Eie-
domsret til Godserne været noget forvirret, thi uagtet
hun sad i uskiftet Bo kaldes hendes Søn Niels
Krag 1668 Herre til Boldbjerg, som ved det senere
Skifte tilfaldt hans Søster, ¹⁾ og 1680 kjøber Niels
Krag til Egeskov noget Gods i Snarup, ligesom
han 23de Juli 1683 ved et Wageskifte med Kongen
faaer endeel Gods i Qverndrup, Trunderup og Lunde
for Gods i Ringe Sogn i Rynkeby, Voltinge og
Brangstrup, og i Clauslunde Sogn ²⁾ i Svend-
strup By.

Ved Anna Rosenkrandses Død deelte hendes
to Børn, Niels og Sophia Amalia, det efterladte
Gods, 2545 Td. 1 Sk. 1½ Alb. Sk., saaledes imellem
sig, at den Sidste fik **Boldbjerg**, 100 Td. Sk.
Hovedgaardstart, 612 Td. 2 Sk. 3 Sk. Sk. Wøn-
dergods, og **Bibyggaard**, 38 Td. 3 Sk. Sk. Hoved-
gaardstart og 277 Td. 2 Sk. Sk. Wøndergods, hvor-
imod alle tre Godser i Fyen, **Egeskov**, **Skjolde-
mose** og **Glintholm**, som udgjorde 186 Td. 4 Sk.
2 Sk. 2 Alb. Sk. Hovedgaardstart, 1287 Td. 4 Sk.
3 Sk. 2 Alb. Sk. Wøndergods og 42 Td. 7 Sk.
½ Sk. Sk. matr. Tiender, ³⁾ kom til Broderen.

1) Iris og Hebe l. e.

2) S Wends Herred, Odense Amt.

3) Iris og Hebe l. e.; Sophie Amalia Krag ægtede
Grev Otto Rankau til Bollerup, Alsdal, Kunnsbjerg, Als-
lev, Marsfrøslund, det halve Hammelmose, Rosenvold,
Boldbjerg og Bibyggaard, ialt 9, tildeels meget store, *)
Godser.

*) Bollerup (i Skaane) blev 1798 solgt for 900,000 Rdlr.

18. **Niels Krag, Geheimeraad, Ridder** (o: **Storkors**). Han er fød 1653 og eiede de fire deilige Godser Egeskov, Flintholm, Løtved og Skjoldemose, som alle stode op til hinanden og saaledes danne en herlig samlet Eiendom. Han afgiver isvrigt et Exempel paa, hvor hurtigt den nye Regjering forstod at tæmme Sønnen af hine stolte Adelsmænd, som nys havde behersket Riget og kun med Vanskelighed kunde finde sig i at lyde den souveraine Konge. Hofgunst og Forsængelighed virkede her, som overalt, skjøndt man dog maa anerkjende den Uafhængighedsfølelse, der endnu hindrede Niels Krag, saavelsom hans Søn, i at tage deres Godser til Lehn af Kongen, — som Grevskab eller Baroni, — mod at faae flere Privilegier og en høiere Rang. Dette gjorde de danske Familier saare ugjerne, og yderst faa have i det 17de og den første Halvdeel af det 18de Aarhundrede beqvemmet sig til saaledes at lade sig indskrænke i Besiddelsen af deres Arvegods,¹⁾ hvorimod de ikke vare fuldt saa uvieregrende med hvad de giftede sig til eller fik ved Testament. Niels Krag blev efterhaanden Deputeret i Rentekammeret, Geheimeraad og hvid Ridder og hørte til de faa danske Adelsmænd, som synes at have været i Naade hos

---

¹⁾ Der gives endnu Godseiere af ægte dansk Oprindelse, hos hvilke man træffer denne Uafhængighedsfølelse, og som med Stolthed tilbagevise den Tanke, af deres Godser at lade oprette et Baroni eller Grevskab; dette ligger endnu i Blodet fra de gamle Rigsraader af.

Christian den Femte, hvortil maaskee den Omstændighed kan have bidraget, at han den 8de Febr. 1682 ægtede Sophie Juel, en Datter af den berømte Admiral Niels Juel og Fru Margrethe Ulfeld, og saaledes var nær besvogret med en Mand, som Kongen og Landet skyldte saameget.

1701 tilbyttede han sig en Gaard i Qverndrup; 1702 fik han kongl. Bevilling, at Egeskov Marked, "som fra Alders Tid havde været", maatte forskyttes fra den 8de til den 25de Septbr.; ¹⁾ 1703 kjøbte han ved den Auction, som Etatsraad Jørg Rosenkrands til Rosenholm lod afholde i Odense over sit Strøgods i Sjen, for 6136 Rbdlr. 12 þ. Gods i Qverndrup, Trunderup, Faldegaard med Mølle, samt i Ollerup Sogn i Staagerup By. ²⁾

Geheimeraad Niels Krag døde den 22de Febr. 1713 og hans Frue, Sophie Juel, den 5te Octbr. 1722; de efterlode sig blande flere Børn en Søn.

18. **Statsraad Niels Krag.** Han er fød den 8de Juli 1699 og arvede Faderens fire Godser, som han bestandig bestræbte sig for at forbedre og ophjælpe, som han overhovedet synes at have været en særdeles duelig og dygtig Mand. Paa sine Marker lod han sætte mange tusende Favne Steendiger, hvilket dengang endnu var noget høist usædvanligt og først et halvt Aarhundrede blev alminde-

¹⁾ Siden er det altsaa igjen blevet forandret, thi nu holdes det den 23de.

²⁾ Det sidste har han da henlagt under Skjolde-mose, hvorved det ligger.

ligere. Han gjorde sig ogsaa megen Umage ved Anlægget af Haven til Egeskov, som især skriver sig fra ham og dengang var forsynet med et prægtigt Springvand og flere Lysthuse, foruden stive, klippede Hækker efter Datids Skik. Han lagde endeel Bønderjorder under sine Hovedgaarde, hvortil man dengang let fik Tilladelse, imod at de skulde forblive ufrie, et Princip, som vistnok maa ansees for rigtigt, og som Rentekammeret nu igjen nærmer sig til, efterat det i en lang Narrække har været forfulgt som noget for Land og Rige aldeles fordærveligt; ¹⁾ enhver Indskrænkning i den frie Benyttelse af Eiendommene maa man efterhaanden komme tilbage fra, thi kun den størst mulige Frihed tillader den høist mulige Grad af Cultur. 1723 overdrog han Geheimeraad Grev Chr. Dittl. Reventlov, Frh. til Brahetrolleborg, 3 Gaarde og Boel i Brahetrolleborg og Krarup Sogne, som havde ligget under Brahetrolleborg, da det endnu kaldtes Nankausholm, imod at denne gjorde Afkald paa sin Indløsningsret til det øvrige Gods, som fra Nankausholm var kommet til Egeskov. Hvorledes han indtog endeel af Qverndrup Byes Fællede under Egeskov 1736 og derfor nær var kommet i Proces med en Nabo, har jeg alt omtalt; ²⁾

---

1) Rentekammeret gjør nu sjælden store Banffeligheder, naar en Besidder af ufrie Jorder søger om Tilladelse til at forøge disse; Principet er altsaa etableret, om man end af gammelt Had til den frie Hovedgaardstart ikke saa gjerne meddeler en Besidder af en saadan den samme Tilladelse.

2) Pag. 337.

1740 fik han en kongelig Bevilling paa at lægge 6 Bøndergaardes Jorder under Egešov og paa at en Bondegaard, som kaldes Høerup, maatte blive under Løitved.

Niels Krag var først Kammerjunker og blev siden Etatsraad og Deputeret i Sø-Commissariatet; han døde i Kjøbenhavn den 1ste November 1740 og blev begravet i Qverndrup Kirke. Den 22de Juli 1725 ægtede han Sophie Juel, som var en Datter af Viceadmiral Just Juel og Fru Edle Bjelke, og havde med hende kun een Søn, den Sidste af sin Slægt, som vel med Rette kan kaldes Familiens forlorne Søn.

20. **Statsraadinde Sophie Krag, fød Juul.** Hun er fød den 4de Februar 1706 og havde tre Børn, to Døttre som døde i deres tidlige Barndom, og en Søn, **Frederik Christian Krag.** Han er fød den 17de Juni 1726 og er et af de mangfoldige Exempler, hvorved man kan bekræfte den bekjendte gamle Sætning, at en Fader, som holder sammen, gjerne følges af en Søn, som adsplitter. Man skulde næsten mene, at den gamle Otto Krag havde straffet sit Afkom, fordi dette gav sig i Hoffets Tjeneste og saaledes opoffrede sin gyldne Frihed, thi Frederik Christian Krag blev opdraget til Hofmand og ansat som Kammerjunker hos Dronning Juliane Marie. Denne Opgiven af Familiens stolte Uafhængighed for en falsk Glimmer fik sin naturlige Straf, thi Kongetjeneren blev tidlig indviet i det yppige, overdaadige og ørkesløse Levnet, som i det forrige Aarhundrede førtes ved

Europas Hoffer, og lader til at have gjort sin Læremester Vre. Han reiste til Paris, ikke, som hans Forsædre, for at lære noget, men for at more sig og som en riig dansk Adelsmand at kunne glimre ved Ludvig den Femtendes lastefulde Hof. Dette lykkedes ham da ogsaa saa godt, at den kjærlige Moder maatte sælge Løitved og Flintholm, for dertil at forskaffe de fornødne Penge, thi til dem trængte han altid. Hans Portrait hænger endnu paa Egesskov, og det blege, indfaldne Ansigt, som saa tydeligt bærer Præget af Udsvævelser, lader Beskueren intet Dieblisk tvivle om Sandheden af det Sagn, at han blev et Offer for sine Udsvævelser, og at den ældgamle Familie Krag uddøde den 26de Mai 1763, fordi den sidste Mand af Slægten saa ganske var vanslægtet fra sine Fædre. Hans Lig blev begravet i Paris, hvor han døde, men i hans Sognekirke Qverndrup blev der over ham, saavel som hans Fader og to smaa Søstre opsat en Mindesteen, der fortæller os, at Frederik Christian Krag i Paris hensov ved en sagte og rolig Død som en velbered Christen i Overværelse af den danske Legationspræst, Hr. Schreiber, og var den Sidste af de danske Kragers adelige Slægt.

Om Fru Sophie Krag, fød Juel, veed jeg ikke meget at fortælle. Hun solgte 1755 Løitved til Agent von Vesten,¹⁾ 1768 Flintholm for 24000 Rbdlr. til Justitsraad Jens Lange til Nød:

---

¹⁾ D. Atl. VI, 811.

filde ¹⁾ og 1784 **Egeskov** til Geheime-Conferentsraad Henrik Wille. 1743 fik hun kongl. Bevilling paa, indtil videre at anlægge en Kro i Egeskov; ²⁾ denne er flyttet til det Sted, hvor Landeveiene krydse hinanden, og ligger nu altsaa lige ved Byen Qverndrup. 1770 opførte hun ved Kirken et Høspital for fire Lemmer, ³⁾ 1785, den 15de August, døde hun og blev begravet i Qverndrup Kirke, hos sin Husbonde og sine Børn. Hun efterlod sig af fire Godser kun eet, nemlig Flintholm, som tilfaldt hendes Fætter, Conferentsraad von Obelisk, ⁴⁾ Prof. juris ved Kjøbenhavns Universitet, der endnu eiede det 1792.

Familien Wille.

Af denne fyenske Slægt træffer man allerede 1288 paa en Niels Oluffen, der var beslægtet med

¹⁾ Ibid. pag. 801; Rødkilde ligger i Ulballe Sogn i Salling Herred.

²⁾ "At Etatsraadinde Krag maa holde Kro eller Værtshuus i Egeskov indtil videre", staaer der i Bevillingen; dengang valgte man ikke saa sine Ord.

³⁾ Ibid. VI, 718; det blev indviet den 5te Febr. ifølge Kirkebogen i Qverndrup.

⁴⁾ Conferentsraad von Obelisk var nok en Son af Major Baltasar von Obelisk, der døde paa Egeskov den 4de Febr. 1770, og Fruen Ida Tuel; han ægtede den 11te August 1769 paa Egeskov en Fruen Gaarder. *) Familien er fra Pommern, kom her til Landet med hans Farsfader og blomstret endnu.

*) Ifølge Kirkebogen i Qverndrup.

de mægtigste Familier i Riget og siden som Droft og Marsk spillede en saa vigtig Rolle under Erik Menved og Christoffer den Anden; man kan altsaa med Rimelighed slutte, at Familien Bille hører til de ældste danske Slægter. Dens Baaben er deelt og tre Gange tverdeelt af rødt og sølv; det holdes af en Bildmand. ¹⁾

21. **Geheime-Conferentsraad Henrik Bille-Bræhe, Ridder (o: Storkors).** Han var en Søn af Etatsraad Axel Bille til Drumgaard, ²⁾ Holbekgaard ³⁾ og Steenalt, ⁴⁾ og Sophie Seefeld, blev fød den 20 October 1709 paa Drumgaard og opdraget til Studeringerne, for saaledes at kunne komme i Statens Tjeneste, hvilket siden Souverainitetens Indførelse endnu ikke een af denne Linie af Familien havde forsøgt paa. ⁵⁾ Han blev Stiftamtmand over

¹⁾ Ud. Lex. I, 51. I Schlesien har der levet en Familie, som omtrent førte samme Navn og Baaben og upaatvivlelig er den samme. Man har derfor meent, at de danske Biller skulde være indkomne derfra, men da Familien alt findes her i det 13de Aarhundrede, altsaa paa en Tid, da Schlesien endnu var polsk, synes dette i høi Grad usandsynligt, hvorimod langt snarere i senere Tider en Green af den danske Familie kunde have forplantet sig til den fremmede Jordbund.

²⁾ I Drum Sogn, Bjerge Herred i Veile Amt.

³⁾ I Holbek Sogn, Rongsv Herred i Randers Amt.

⁴⁾ I Drsted Sogn i Rongsv Herred.

⁵⁾ Af den anden Linie havde kun to af Steen Bille til Tungetgaards Sønner, saavel som den bekjendte Marsk, Anders Billes, Søn, Steen Andersens, Efterkommere valgt denne Vej; de Sidste vare næsten alle Svofficerer.

Fyen og Langeland, samt Amtmand over Odense og Rugaards Amter, Geheime-Conferentsraad og hvid Ridder og døde den 9de Januar 1789 i Odense, hvorfra hans Lig blev ført til Qverndrup Kirke; han havde da været Embedsmand i 56 Aar. Geheimeraad Bille-Bræhe ægtede den 22de Juli 1740 Frøken Christine Juel, som var en Datter af Generallieutenant Gregers Juel til Eriksholm, Aastrup og Trudsholm og Fru Vibeke Juel; hun døde i Barselseng den 27de Juli 1745 uden at efterlade sig Børn. 1752 ægtede han igjen Mette Johanne Arnfeld, Enke efter Etatsraad Niels Juel Keedz til Palsgaard, som var en Datter af Lave Arnfeld til Sæbygaard og Anna Sophie Pæ; hun døde i December Maaned 1762 og efterlod ham to Døtre, der dog døde snart efter Moderen; 1766 giftede han sig tredie Gang med Frøken Caroline Agnese Raben, Hofdame hos Prindsesse Sophie Magdalene, som blev Patronesse for Odense Jomfrukloster; hun overlevede sin Ægtefælle i 21 Aar, i hvilken Tid hun beboede Egeskov som Enkesæde, og døde i sit 72de Aar, Natten mellem den 11te og 12te Marts 1810.

Geheimeraad Bille Bræhe arvede efter sin Fader Holbekgaard, som han solgte den 24de December 1763 til Consistorialraad Tegder for 28000 Rdl.; ¹⁾ med sin anden Frue fik han Palsgaard, ²⁾ hvoraf

1) Hansens danske Ridderborge pag. 63.

2) S Afsens Sogn, Bierge Herred i Veile Amt.

dog siden hans Stedson Kammerherre Holger Needer udløste ham; 1784 købte han Egeskov af sin Veninde, Etatsraadinde Krag, og den 12te Decbr. 1787 arvede han Stamhuset Hvedholm, da hans ældste Søn, Axel Frederik Wille-Brahe, døde ugift i sit 18de Aar. Ifølge det af Oberstlieutenant Preben Brahe til Hvedholm, Østrup, Steensgaard og Damsbo oprettede Testament skulde Stamhuset falde til Axel Frederik Wille og, hvis han skulde døe, til hans Fader, hvorved denne altsaa kom i Besiddelse af den betydelige Eiendom, der indbefattede Gaardene Hvedholm, Steensgaard, Østrup og Damsbo, med 2079 Tdr. Hortkorn. ¹⁾ Geheimeraad Henrik Wille fik den 7de Marts 1788 kongelig Tilladelse til at forene Brahernes Navn og Waaben med sit eget, og kaldte sig siden Wille-Brahe. ²⁾

22. Grev Preben Wille-Brahe, Kammerherre, Storkors. Efter sin Faders Død arvede denne eneste efterlevende Søn saavel Stamhuset Hvedholm som Egeskov. Han er fød den 25de Feb. 1773 og oprettede med kongelig Tilladelse den 9de Mai 1798 af Stamhuset Hvedholm **Grevskabet Brahesminde** og den 20de November 1811, Aaret efter sin Moders Død, **Stamhuset Egeskov** med agnatick;cognatick Succession for sin næstældste Søn, Baron Frederik Sigfred Wille-Brahe, Kammerjunker,

---

¹⁾ Mag. til den danske Adelshist. I, 288; Familien Brahes Waaben er en fort Pæl i solv Felt.

²⁾ Ibid. pag. 167.

Prem. Lient. i Garden til Hest, og dennes Afkom; skulde dette uddøe, da ere Rectors yngre Sønner arveberettigede til Stamhuset fremfor den ældre Søn og hans Afkom, der arver Grevskabet Brahesminde, ligesom ogsaa de yngre Sønner eller deres Afkom tiltræde Stamhuset, ifald Baron Frederik Bille-Brahe eller hans Afkom kommer til at arve Grevskabet. ¹⁾

Grev Preben Bille-Brahe blev den 9de Mai 1798 optaget i den danske Grevestand med følgende forandrede Waaben: Skjoldet firdeelt, med kronet Hjerteskjold, hvori Bille-Brahes Waaben; det større Skjolds første og fjerde Felt indeholder Kantzauernes ²⁾, det andet og tredie Felt Rabernes ³⁾ Waaben; Skjoldholdere ere to Wildmænd. Han er Kammerherre, Storkors af Dannebrog og blev 1834 af Kongen udnævnt til at indtræde i Stænderforsamlingen for Stiftterne, som han ogsaa bivaanede det første Aar, men siden har undskyldt sig for, da hans Alder og Helbred ikke tillode ham at underkaste sig det anstrængende Arbeide, som hermed er forbundet. Foruden sine øvrige Godser eier han ogsaa Swanholm i Sjælland, ⁴⁾ denne Billedernes gamle Familie:

¹⁾ Ibid. pag. 319, 20.

²⁾ Dette er et af Rødt og Sølv deelt Skjold.

³⁾ Familien Raben fører i sit Waaben en halv Guldkillie, liggende tværs over et blaat Skjold.

⁴⁾ I Krogstrup Sogn. Horns Herred i Frederiksborg Amt.

besiddelse, som han for nogle Aar siden har tiltjært sig. Han har været tre Gange gift, 1) med Eleonore Sophie Gr. Kantzau fra Rosenvold, 2) med Johanne Caroline Vilhelmine Falbe og 3) med Birthe Susanne Sibylle Gr. Schaffalitzky fra Mucadel, hans nuværende Gemalinde; af alle tre Egteskaber har han Børn.

Overfigt

over de politiske Begivenheder, som Posten
har bragt i August Maaned.

Det har seet forfærdeligt krigerisk ud i hele denne Maaned, og hver Postdag bragte nye Efterretninger, hvoraf den ene næsten altid fuldkommen ophævede den anden. Den ene Dag heed det, at Krigen var fuldkommen uundgaaelig, ja at den var saagodtsom udbrudt, og Dagen efter berettes der, at der aldeles ingen Udsigter vare til andet end Fred, og man gjorde sig nu al Umage med at bringe denne Efterretning i Overensstemmelse med den foregaaende, hvilket var vanskeligt nok. Karsagen til disse vaklende Beretninger maa nok for største Delen søges i Børspeculationer, thi Spilleraseriet i Paris har i den seneste Tid paa Børsen, som nu er det eneste privilegerede Spillehuus, ret vrist sig i sin affhyeligste Skikkelse, og utrolige Summer ere der tabte og vundne. Sagerne staae isvrigt fuldkommen ligesom ved forrige Maanedes Slutning; man ruster sig og truer, men man vogter sig nok for at staae løs. Vanskeligheden ved at faae det **orientalske** Spørgsmaal løst bliver isvrigt større og større, thi Mehemed Ali, som i Hast fik Bugt med den syriske Opstand, forkaster med en urokkelig Fasthed, som man i høi Grad maa beundre, alle Forslag om at lade sig indskrænke i sin factiske Besiddelse, efterat han nu saalænge har vrist Maadehold og som Seierherre aldeles ikke for-

dret Andet af sin fuldkommen afvæbnede Modstander, som ovenikjøbet havde angrebet ham, end at beholde i No, hvad han havde. Med Bærdighed viser han alle Trudsel tilbage, stoler paa sin Gud og paa Skjæbnens Uforanderlighed og lover de hovmodige Europæere, at han skal give dem nok at bestille i deres eget Land, hvis de fordriste sig til at angribe ham, og denne Trudsel er han Mand for at udføre, thi naar han marscherer mod Constantinopel, og russiske Hære besætte denne By for at beskyrme den, saa kan han være temmelig overbevist om, at England ikke faaer Tid til at bekymre sig om ham. I Constantinopel frygter man mere for Russerne end for Ibrahim Pascha, og den Opstand, der fandt Sted i Tokat ved Kasalmafsloden i det nordlige Lilleasien, turde nok være dennes første Svar paa 15de Juli Tractaten. Ubegribeligt bliver det altid, hvad det engelske Ministerium tænker paa ved denne Sag, thi at dets Evangsmidler ere enten altfor svage eller altfor farlige, falder dog i Diet ved første Blik. **Musland** venter imidlertid, med sin sædvanlige snilde Politik, som tilsidst vinder Seier, glæder sig ved, uden mindste Kamp at have bragt Sagerne netop til det Punkt, som det siden 1833 uafladeligt har arbeidet paa, og som England hidtil stedse har modsat sig, og at nu ingen Magt kan forundre sig over, at det sender de uhyre Troppemasser til Tyrkiet, som samles om det sorte Hav, og til hvis Høvding den berømte Paskewitz alt er udnævnt. Mod **Chiwa** har man for det første opgivet alle Planer, og **Tscherkesserne** have saa alvorlig viist de landede Russer

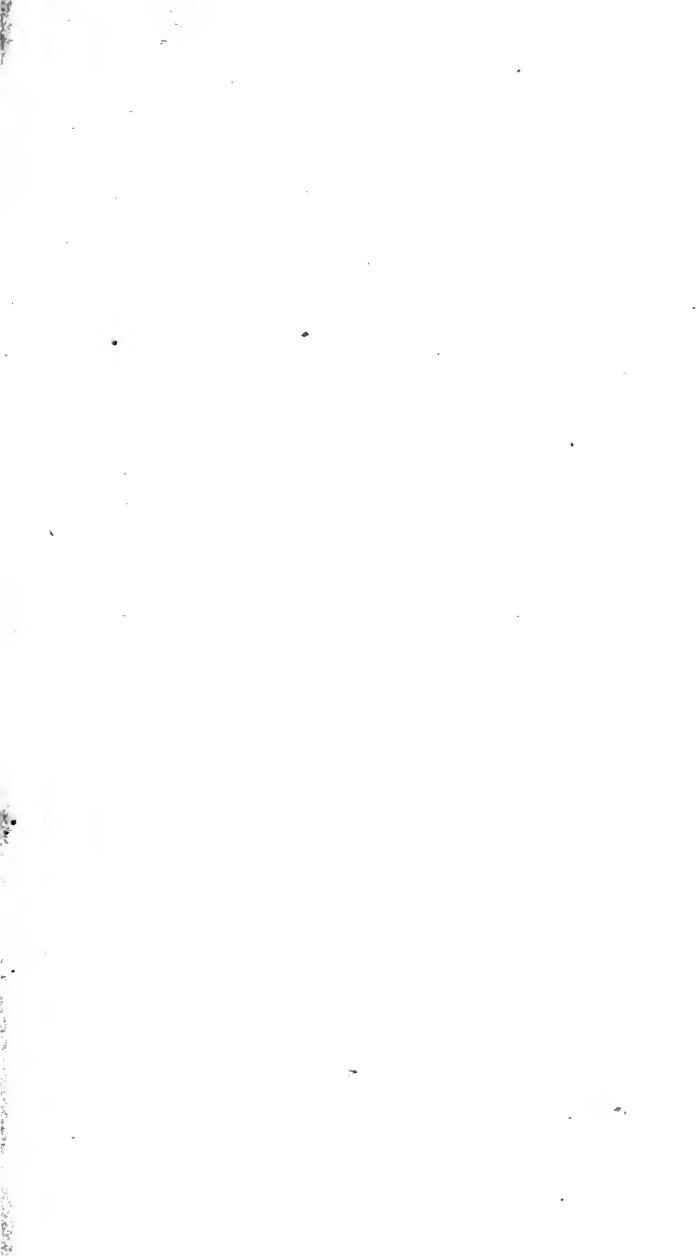
tilbage, at det bliver mere og mere nødvendigt, ogsaa at lade dem være i Ro. Fjendtlighederne bleve foreløbigen hævede, og de russiske Blade synes endogsaa at lade falde enkelte Vink om, at Tscherkesserne kunde anerkjendes som et eget Folk, hvilket tidligere var en aldeles bandlyst Tanke. Mærkeligt er det at betragte den Selvstændighed, hvormed **Perſien** bestræber sig for at træde frem. For Ruslands Formynderskab har det sidste Mars Begivenheder befriet det, og paa England, som oprører dets sydlige Provindser, vil det ikke kaste sig i Armene, men synes endog at ville modsætte sig dem begge, slutte sig til Mehemed Ali og forsøge paa at erholde Bagdad. **Perſien** og **Tyrkiet**, disse engang saa frygtede Riger, som bragte hele den gamle Verden til at skjælve, hvorledes see de nu ud? De ere deres Opløsning nær og til Spot for Børn!

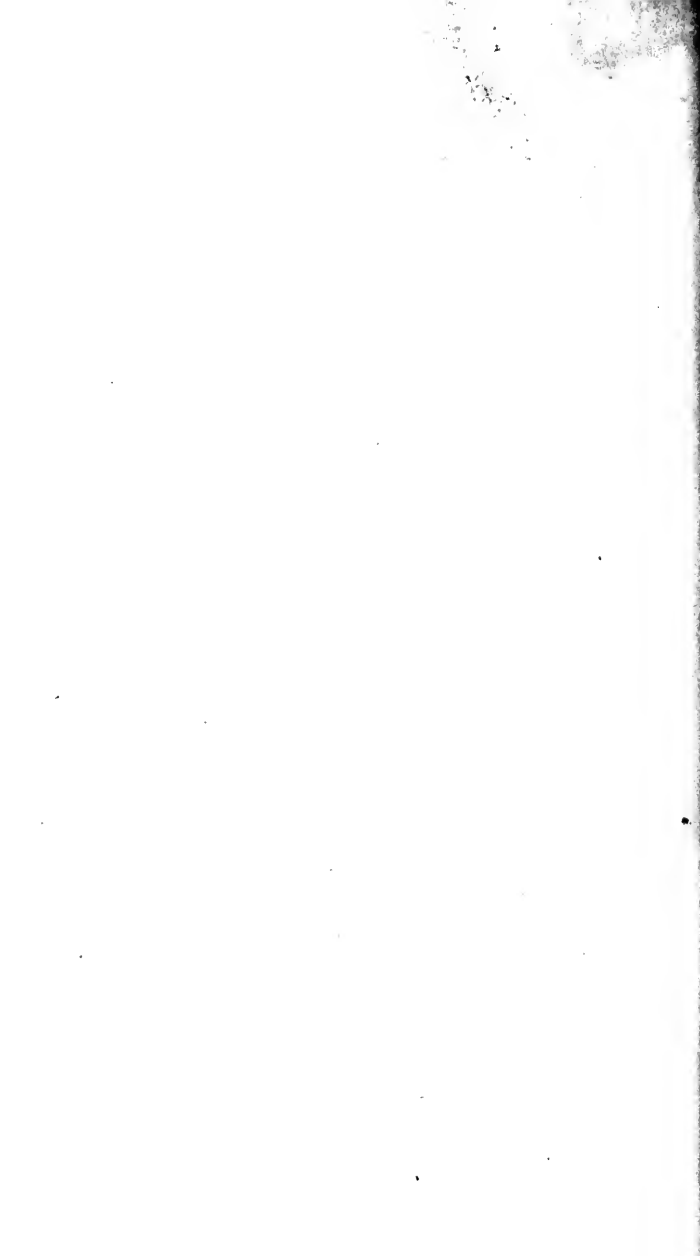
Den græske Regjering nægtede at ratificere Tractaten af 3^{die} Marts, som dens Minister afsluttede med Porten. Til Gjengjæld viste denne alle Grækere bort fra Riget, som ikke vilde være Rajaher, det vil sige Portens Undersaatter, og som hidtil næsten uden at betale Skatter dreve Handel og Haaandværker overalt; tillige lagdes betydelig Told og Afgifter paa de græske Producter og Skibe. Den græske Regjering snyser og truer med Krig, Baal og Brand, hvilket klæder den meget comisk. I Tyrkiet bliver Stemmningen forresten værre og værre. Det gamle Janitscharpartie hæver atter Hovedet, og nylig opdagedes der et Mordforsøg, som man havde i Sinde imod Sultanen.

I **Frankrig** indtraf der den 6te August en uventet Begivenhed, idet nemlig Prinds Ludvig Napoleon landede i Boulogne med 40 Mand og erklærede sig for Keiser af Frankrig. Han blev strax grebet med sine ledsagere, og Pairsretten skal dømme det affindige Forsøg, som gjør ham værdig til Daarekisten. Kongen af Belgien har gjort sig megen Umage for at mægle mellem de to Magter, Frankrig og England, hvis Uenighed saa let kunde koste ham en Throne; om han har udrettet noget, veed man endnu ikke. I Paris begynder der en noget betænkelig Stemning at gjøre sig gjældende blandt Haandværkerne, saa flere tusinde Skræddersvende vægre sig ved at arbejde; man maa haabe, at disse Uordener ikke drage videre Følger efter sig. I **Bryssel** har der den 12te August fundet Uordener Sted, men det var snart forbi. I **Lissabon** var der derimod et ordentlig Oprør den 11te August, hvis Hensigt var at styrte Ministeriet, men det blev ligeledes strax undertrykt; dog synes Oprørerne at have mange Tilhængere i Provindserne, som maaskee kunne fortsætte Kampen længere. Det ulykkelige **Spanien** sønder slides endnu bestandigt; foruden en almindelig Forsølgelse mod alle Carlister, som man myrder med Knivstik paa Gader og Stræder, og en endog i Spanien usædvanlig Oversvømmelse af Døverblander paa alle Veie og Stier, hører man ogsaa om Uroligheder i Madrid og flere Steder, og man er meget spændt paa, hvorledes det nye Ministerium vil blive modtaget.

D
1
05
Ed.3

Orion; historisk-geographisk
maanedskrift

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
